

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
กลอนลำ

ภาคผนวก ก

กลอนลำ

1.กลอนลำยาวชีวิตชาวนาตอนที่หนึ่ง

(คำเกริ่น) โอ้...โอ้ย...ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องปึง ข้ามเขาฟ้างไปเชียงใหม่ ตกมาฮอดคลองไผ่
ฟ้าเป็นสีครามคราม หัวใจน้อง...ห่วงแต่แฟน...ห่วงแต่แฟน...เออ...โอ้ยละนา

เฮ้อ อันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย
ฝนตกลงจ่ำจ่ำจัน โบพญาจะปงมา
ผ่นเชือกไว้ สีไถด้นละฮุดนา
พ่อเฒ่าจ้ำบอกลูกบ้าน สีพาล้างเจ้าบุตา
เบ่งคางโกคั้นมันชั้นที่ลี่ปั้นลี่ปติ

พ่อเฒ่าจ้ำบอกไว้ปิ่นจั่งลิตี
เลี้ยงลูกอ่อนตั้นขึ้นมา ผัวไปก่อน
แม่"บักห่า" อยู่บ้าน กะฟ้าวตั้นคือกัน

เสียงวีไฟ ควันกลุ้ม ในครัวลูกฮ่อมฮ่อม
น้ำฮวดแล้ว เอาข้าวหม่ำมาชาว
เสียงลูกออออให้ ไวไว กวยลูกแหน
ตักปลาแดกใส่ถ้วย เกลือตีมแถมนำ

เสียงเอือนไกลแววแวว กะฟ้าวตั้น
ผ่องกะแอม..เออ เอ้ยละนา..
บ่าก็หาบตำได้ ทั้งฟ้าว กะผ่องเดิน
ผัวกะผัว ทั้งโต กะคอยกินข้าว

แขวนฮู้ลูกน้อยไว้เสียงให้กะซางมัน
สวดยมายมาย แดดเผาทั้งฮ้อน
หน้าดำดำ แม่นชาวนาเอ็ดเลี้ยง
เพิ่นจั่งเ็นว่ากระดูกสันหลัง
พอว่าเสร็จดำแล้วตาเว็นเจ้าคล้อยคำ
แม่นแหนเดือ... อ้อ...เออ...โอ้ยละนา.

เมษายนกลายไปแล้วพฤษภา ผัดมาต่อ
พวกชาวนากะเตรียมไว้ทั้งไถกับคราด
ฟังเสียงจากคนเฒ่า สูเอียฮอดมืออื่น
ให้สุหาเตรียมเอาไว้ เอียนละโตเอาเดือไถ
คั้นปีได้คางโกคั้งลงยาว ๆ คือเกี่ยว
มาเต็มทีแต่ผู้นาไถลบ้านผัวเมียเดียว
ไปไถนาคราดไว้ทำพอได้เจ้าเค็งงาน
เตรียมเอาพินมาตั้งไฟเป่าฟู่ฟู่
กะบองก้อมเชียวไว้ เอน้ำใส่มวย
สองมือจับหวดหม่ำสุกหม้อ
พอลูกหลับ แม่ผัดฟ้าว หาถ้วยผ่องจอง
สีได้ไปนาเฮา พ่อบักห่าไปแล้ว
เ็นใส่กัน ผ่องเว้า คนเฒ่าผ่องอะแอม..
อันนี้ละพอดะวันขึ้นสี่มายมายพอมพุ่ม

มือหนึ่งฮู้มลูกน้อย ฟ้าวเร่งลงนา
เสร็จดีแล้ว ลงดำจำไหวไหว
มือหนึ่งยังคั้น ตมอยู่ในนา
เพราะอยากมีน้ำบ้าน ชาวนาจ้งหน้าก่า
พวกพื่อน้อง ชุมเจ้า จ้งเจริญ
คั้นบมีชาวนา บได้เป็นเมืองบ้าน
พ่อบักห่าขึ้นเกาะเจ้า ให้หลกกกล้าแม่แหนเดือ

2. กลอนลำยาวชีวิตชาวนาตอนที่สอง

โอ้ย...ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องค่อย เสียงโยนโยน
อ้อ...เออ...โอ้ละนะ

เออ อันนี้ ต่อจากนี้สิได้ลำต่อกลอนสอง
พอจากเสร็จดำแล้ว ตาเว็นคล้อยคำ
ผัวว่า เอ้อ เมื่อก่อนสาดี
พอจาแล้ว เตรียมเอาถ้วยบ่วง

เสียงฟ้าฮ้อง ต้มต้ม ฟ้าอย่างมาเฮือน
นำคันทนาเมื่อบ้าน เทียดจันทนา ฮ้องฮีบแอ็บ
มองมาบ้าน เห็นโนนตาล มีดจุ่มคุ่ม
ฟ้าอย่างจ้ำ เข้าป่าสอนลอน

เห็นเป็นพวงต้นหน้าทางนกลงเหลืออยู่ห่วย
อ้อมลูกเต้า งูหม่วัวควาย
พอถึงเฮือน มือน้าวคันไถบับแบบ
แม่นเปลี่ยนแทน...เอ้อ...เอ

อันนี้ผูกควายแม่ลูกหล้าอย่าสุให้มันหลุด
แม่สิ ดังไฟ ทำเอาปลามาต้มป็น
น้ำท่วม บ้ออีหล้า ไฮใหญ่ กกสะแบง
เสียงถามกันเต็มบ้าน กลับจากนามีดพุ่มผู้
อันจั้งซี เพ็นจั้งว่าชาวนา
หวี สิลาดือคำ สิลาลาไปก่อนพวกพ่อเผ่า
จักหน้อยหนี่ สิดีอย่างคอมมอม
หลานสิดาเมื่อบ้าน หนองไหลคำมีดจุ่มคุ่ม
สิดาแล้ว...คู่สุคน...คู่สุคน...เออ...โอ้ละนะ...

ดังไกลเป็นหยั่งเดีช่างไปฮ้อง โอ้บ่เขา...

สองผัวเมียทำนาชอยกัน จนแล้ว
พ่อบักหาขึ้นเกาะเจ้า หลกกกล้าแม่นแทนเดือ
ฮ้อยสิหลกคนเดียว แม่อินางเมื่อบ้าน
หาบกะตำ ต่อด้อน กับทั้งอ้อมลูกนำ
เสียงฝนมามีดมัวเมาฟ้า
เหลียววอกแวกเบ็งน้ำ สิบเป็นคลื่นจั้งทะเล...
เห็นแต่กอไผ่บ้านล้ายซ้าย ไบหุ้มละห่อน้ำ
เสียงวอนวอน เไรไร ส่งเสียง เม็งจ้วง

เสียงคนคุยสิเข้าบ้าน เย็นแล้วสิตัวเมื่อ
ฝนตกลงเปียกปอนเต็มเปื้อน
คันแม่นวางตำไ่ว์ สิบเตรียมขึ้น แม่นเปลี่ยนแทน
โอ้ละนะ...

ผักกะตุ ตีไล ใส่กลอนให้มันแน่น
คันพ่อใหญ่ผู้อยู่บ้านเอามือป้อง กะผ่องถาม
ดินบ่แข็งบ้ออินางไฮเค็มโพนนั้น
ถึงยามนอนพากันชดขี่คู่ นอนแล้วกะบ่ติง
ถึงเวลาสมควร สิดาวเดือคะ
แม่ลูกอ่อนหลานซิดาจากแล้วคุณป้ากะผ่องอา
ไปคอมมอม ดังกะปอมงอยไม้
เห็นแต่กอไผ่หุ้ม สิบเมื่อบ้าน... แม่นก่อนเดือ...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 265)

3. กลอนลำยาวฟ้าสีทอง

(เกริ่น) ไฉ้...ไฉ้ย ฟาเอียฟ้าฮ้องละโดดโด่ ฟาโอินเดินอ ฟาฮ้องละโดดโด่งไผอินดีไปส่ง
สาวหมอลำฮอดบ้านลียอมให้...อ้ายแต่งงาน...เออ...เออ...ไฉ้ละนา...

เออ อันนี้ละ พ่อแม่เอ๋ย	กะสวैयाมายมาแล้ว แสงอรุณพันไมล์
โอ้ก้อโด้ อ้าก้อก้าจ้าวชั้นจันอยู่คน	แม่ลูกอ่อน ก็ปลุกลูกออกแล้วพ้อปีกเสียงกูก
เอापีกพ้อ ห่อคลุมทั้งตุ้ม	ผู้เฒ่าพึมพำ เสียงโอะอะฮือควก
เอามือสอง ปองเยียม เสียงเล่าว่าอินาง	ลูกตะแม่อีหล้า ตะเวนสู่มาเตี
ฟ้าวไปตักเอาข้าวมาตำซั่มตำฝักตุเลา	เปิดแล้วบือ กระบุงข้าวอยู่แจ
ลูกเถอะแหม้ ฟ้าวแต่ อินางเอีย	เสียงครกมอง ลักกะลัน สนั่นเนื่องตำตั้ง
อึ้งคะนึ่งยามเช้าเสียงตีมองทั้งต้อย	ไปกปากเบรียง เสียงตี๋ม ว่าต้อยมอง
เทข้าวใส่ครกแล้ว เหยียบหน้า ลักกะลัน	บ่อทันโดย กระตองตัก กวาดมาผัดแล้ว
เอาฮาไว้ท่า เกียหมเปิดไก่พ้อเฒ่าใหญ่	ลูกสุ่มไฟอยู่ เดินบ้าน หลานน้อยก็นั่งนำ
ปากไล่ว่า ชิวไก่ทั้งขอ	หมาบักแดงแ่งมวอน ไก่อีลายมาจิกข้าว
คว่ำแล้วได้ ตีไปทั้งไล่	ไก่บักจันยังฮ้าย อีลายน้อย แม่นแ่งวอน.....
แม่นแ่งวอน...อือ...เออละนา...	

อันนี้เสียงลมดังจันจันโบกด้วยฮอนไหว	ปลิวใบจิวชุมพัดน้ำหมอกเหวหายเกลี้ยง
เสียงระฆังดังก้อง ญาครุคี่ต้อย	ณรน้อยลูกแต่เช้า เอาผ้าเบี่ยงคลุม
หม่มผ้าตุ้ม ทำวัตรประจำวัน	เสียง นะโม เฮียกเย็นในเนื้อ
อรหัง เสียงก้องศาลาโนโบสถ์	โทษบ่มีดีดี พระสงฆ์เจ้าช่างนั่งธรรม
เสร็จจากทำวัตรเข้าสิเข้าสู่คาเมภิกขาเว	บิณฑบาตบ่ได้ขาดคลองพระพุทเจ้า
ว่าใส่ทานหลานเหลนหล่อนพากันจำชื่อ	ถือไว้ครองพระเจ้า เฮาสีได้อยู่เย็น
เป็นจั้งซี ลีลาก่อนเดื่อคุณ	ลาละเดื่อ คุณชา ลิต่าวลาเมื่อบ้าน
บาดห่ามีงานหน้า จังไปหา จวีใหม่เดื่อ พ้อใหญ่	แม่ใหญ่ ทั้งแม่ป้าคุณน้ำกะผ่องอา
ลาทั้งเจ้าหนุ่มน้อย กำลังตื่นเต็มคิง	ไผมีเงินเทื่อหน้า คั่นจ่าง...ให้ชาวคราว...
ให้ชาวคราว...อือ...ไฉ้ละนา	

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 266)

4. กลอนลำสาวสาวนาคอยเก้อ

(เกริ่น) โอ้ย...คันโอ้ยแล้ว...จั่งค่อยลำ...จั่งค่อยลำ...อือ...เออ...นอ...

เออ อันนี้ เห็นว่าเดือนสิบเอ็ดลมพานต้อง เดือนสิบสองลมมาไล่

ฮอดยามแฮ็ดข้าวเม่า ผู้สาวเจ้าเกี่ยวกำ

เหลืองเต็มนา ทั่วตามองเยี่ยม

แดดออกยามมือเข้า ทุ่งเฒ่าหนุ่มคะนอง

เสียงปัดอยู่ทุ่งน้า มือนีจุ่มไผ่ดัง

เกิดเป็นสาวชานาเลื้อยดำบกเกลี้ยย้อม

เอ็นบอกร้อง ที่หมั่มหล้า ทางเอื่อยลึค่อยจุง

มือถือครุกับเสียม ผ่องเหล็กตะขอพร้อม

จุงจ้วงออกนอกบ้าน นางน้องกะที่หลัง

เสียงมันถูกัน ฮอดออกดังฮ้อ

อันนี้ไบนันทุหล่นทิ้ง เต็มพื้นเจ้าแผ่นดิน

เสียงขันคู้ นกเขาอยู่ปลายไผ่

เห็นปลายไผ่ส่ายหล้า เห็นปลายไผ่

ข้าวแก่แล้ว ก้มอ่อนหาสวง

สาวชานาบ่มิ่งว่ง ฟังเพลงออกอากาศ

วิทยุนั่นบ้อ ห้อยอยู่กกแก ติดคันแท เปิดสถานีไว้

ออกอากาศขู่มือ ดังจ้าวโหลดบ่เหงา

อันนี้เพิ่นจั่งว่า เพลงสากลือกกรงกับทุ่ง

พวกผู้สาว ทั้งผู้บ่าว พากันเก็บเกี่ยวข้าว

ตาเว็นคล้อย แสง่ม่วนยีน...

(ตอนที2) โอ้ย...ฟ้าเอี้ยฟ้าฮ้องเลี้ยว แดนภูเขียวภูเวียง ช่างมามีดเจ้าจี้มคีมสาวหมอลำ

พากันอุ้มห่อผ้า ไปยืนง่วงห้วงละเมอ...ห้วงละเมอ...เออ...เออนอ...

อันนี้ เพิ่นจั่งว่า พอตเว็นขึ้น

เก็บบักถั่วอยู่ค้ำ มาไว้จ่อมตำ

ผักตำนิน ผักเม็ก ห่อปลาตุ๋น

แสงตาเว็นบ้ายคั้ง เอาหลาวชวนขึ้นไผ่ลาน...

ข้าวขึ้นแล้ว ในทุ่งสูงจอม

นกจับเพื่องบินเจ้ย นกแจนแว่นฮ้องแจ๊ดแจ๊ด

ลมกะมาดำดอง นำโตเย็นหวิวหวิว

ละเพิ่นว่า มือนับได้คือขลุ่ยเสียว

แพркอมหัวดีแล้ว จุงจ้วงออกจากคอก

น้องบ่เข้าขึ้นที่หลังจ้วง

หอมเป็นเลา แซมไว้ สะเลเต หอมอ่อนอ่อน

เสียงลมดังบั้งบั้ง ปลายไผ่หางงู

เสียงคือชอกกับไม้ ยามลมตีกับไผ่...

ออกมัมบ้านลงท่งนาโต

ละเพิ่นว่า นาบ่ไกลบ้าน พอประมาณเอ็นกูปไผ่

ส่ายหล้าย่ายล่อมเจ้าฮ่อมเฮือน

ลูกเป็นพวง เกี่ยวกำตึงน้าว

วิทยุหิ้วฮั่นด่อน สิไปพร้อมเจ้าสุวัน...

ฟังเพลงไทย ลำพร้อมจวีวรรณเลาลำล่อง

ไผ่ยืนบ่แล้วเจ้า สาวบ่าวฟังล้ากลอน

กินเป็นฝูงทางพัน เขาคุเอี้ยเป็นหมู่หมู่

(ฟังไม่ชัดเจน) แม่นทวนา

แสง่ม่วนยีน...เอียนอ...เอี้ยนอ...

สามโมงแดดจั่งแก่

ต้มปลาหม้า ทั้งแจ่วหัวชิงไค

หังชิงไคตำเมียง เทิงเถียงนา เกี่ยวข้าวเล็ก

แล้วบ่ทันนานเสียงชานเอ็น ไวไวซามแดดอ่อน

แบกคันหลาวไล่ป่าจ้อ ขอเข้าเสียบหลาว สาวชานาทำงาน ทำแฟนพันตัว
 ข้าว จ.ม. บ่ส่งน้อง หมองเศร้าเก่าศรี อุปมาคือข้าวตอกนด้าลงใหม่ใหม่
 เบ่งปลายไผ่ปงคิ้วตัวขาวด้ามคือคั้งเทา ฟังไม่ได้ชัดเจน
 คำโบราณชวนไว้ ใจชายที่เกินแหม่นเครือผักแว่น เครือ (ฟังไม่ชัด) เขียวกล้วยเจ้าอ่อนไหว
 ช่างบ่แน่น คือแก่นกกยาง ช่างหมุนเวียนคือกังหัน พี่ชายลีไถน้อง
 ตัวะให้นางคอนท่า แต่ดำนางจวนว่าฮอดเก็บเกี่ยว โอ...โฮย...โฮย...
 เดียวนี้, จวนว่าข้าวขึ้นแล้วคอยเจ้ากะเล่าแปน สาวชานานอนคอยท่าเมษาจนฮอดปีใหม่
 จักอยู่ไกล หรือใกล้ บักหอยไ้กะบ่ปาน หรือได้รู้ต่างบ้าน บ้อหน่อพี่ขวัญใจ
 หรือติดสาวเมืองไทย จังล่องเลยไปได้ ไปทางใด บ่เห็นฮ้อง แฟนแฟนออกอากาศ
 วิฑูตันประกาศปาวโป้ง สิหาฮ้าย หน่ายบ่มา หรือลืมน้อง ผู้นั่งคอย...
 ผู้นั่งคอย...ฮือ...ฮือ...เฮอนอ...

(ศิริภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 267- 269)

5. กลอนเขิน

โอ...โฮย... พี่เอ๋ยพี่ฮ้องคอยทางดอนแดง พี่โฮยเด้นพี่ฮ้องแสงนางเมืองแก้ว
 สาวหมอลำอยากได้ฮ้ายบ่แพ้แต่พ่อแม่ฮ้ายบ่พร้อมบ่ยอมให้ฮ้ายแต่งงาน...ฮ้ายแต่งงาน โอละนาย
 เอออันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย เหมิดแต่ลำทางสั้นหันลงมาทางล่อง
 พอแต่ลำล่องแล้วเหล่านีวากลอน แล้วถึงเดือนห้าเดือนหกฝนตกฟ้าฮ้องเสียง
 ใจก็สใจจิกเหียดจะนางอยโพน้องบักแดงลงน้ำ ผุ่งวัวควายฮ้าวป่าโขงปี
 เบ็ดไก่พ่อนประสงค์เชื่อว่าใส่ฝน เมียงมั่งม้าพ่อนแอ่นนระทวย
 เมชลายอแยงแก่งประกายดวงแก้ว แสงใสล้อมสาวบ่าวคิดฮอดรู้ทนโท่ไท่กทิไทย
 กบเขียดฮ้องแอ็บฮ้องเอ่เสียง นูปาในวังเวินเวินหาวังน้ำ
 ขอนในน้ำไหลไปลี้เลิง เหลียวเบ่งคูปเคื่องดังกลางซีไปเคื่องคีน
 ปูปาตื่นหนีจากน้ำหนีไปลื้ออยู่หม้อแกง เจ้าผู้แอ้งฮ้อนฟ้าเซินหาซากควายตาย
 สายคอควายอย่าฟ้าวไลลิมแอ้ง สาวหมอลำว่าอยากแงงกระจกเด่
 หาใส่พ้อแต่แวนว่าอยากหาคู่ฮ้อน หาพ้อแต่ผู้ชาย..เออละนา
 เอออันนี้ละพี่หมอลำสาวหมอลำ ขึ้นไปเทิงภูพ่ายเหลียวลงมารูล่ม
 เห็นแต่ขอนแก่นดั่งบังหน้าหล่มบ่เห็น หละพินว่าเจ้าผู้ตุ่มตุ้ยเจ้าผู้ชู้ควายเด็ก

บัดฮั่วควายพาขึ้นโนนชันชันค้อยคั้งนี้
 ผู้ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้มตกข้าตวงตอ
 เจ้าผู้ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้มยืนให้อยู่ว้อเสี่ยง
 เจ้าผู้ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้มเดินต่อต่อมต้อย
 ขาเดินไปป่าไปตอกชุมปูลัมถ้วน

เจ้าผู้ตุ้มตุ้มตุ้มตุ้มเลยจับผูกไว้ตั้งควายละบ่ออยู่เจ้า
 คั่นโปงโปงขึ้นเหลียวหากะให้ว้อ
 เหลียวหาควายปักเล่เผ่าเขาเลเลบ่เห็นอีก
 ไปหาควายอยู่ในป่าทั้งมือเข็ดน้ำตา
 คนกะแสงอ้วน ๆ ยืนให้อยู่ฝิ่งเงิน...โอดระนาย
 (ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 270)

6. กลอนลำสาวเฉลยปัญหาธรรม

โอยละน้อ...ลมเอยลมพานต้องตองแกดั่งหัวหัวกายเดือนสาม สอดเดือนสี่เมษายน
 แดดฮ้อนฮ้อนละฮ้อนได้ คู่บ่มี...คู่บ่มี...

เออ, อันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย
 มันบ่ดับดอกปีเดือนเปลี่ยนมาแทนไว้
 ปีเดือนกินอยู่เรื่อย บ่คงมันพ่อแม่เอ๋ย
 ตั้งแต่ฮ้อนฮอดใหญ่ มันกะเปลี่ยนอยู่เรื่อย
 สักมากลับเป็นคนต่ำเฮาต่ำแล้ว พี่น้อง
 ผัดสันหัดมาเหลียวจากว่า
 คือกันกับพวกฮ้ายเพิ่นเทียบใส่สังฆาร
 หลังบ่มีฮ้อนฮอดฮอนเฮายังหนุ่ม
 ผมของเฮาเคยดำเลื่อมตอนเป็นสาว
 เหาหยั่งแก้มคิดเบิ่งคู่คิดเบิ่งดู..เออ..นอ
 หูตาเฮาแต่ยังน้อย มองไปไกลกะเห็นอยู่
 สังฆารเฮาแก่แล้ว แหว่กะหล่อนพันธุ
 บาดว่าเป็นคนเก่า เฮาพึ่งหยั่งได้ยินบ่
 เฮาเผ่ากะแก่หลายคันมีคนขายซื้อ
 เหาให้ส่งฮอดเฮือนจันขอเดือน
 ลำได้ ถ้าทานได้แม่นทานสิบ หรือทานห้า

เพิ่นว่ามือสับมือ หมุนเปลี่ยนเวียนกลับ
 อายุชัยเฮาเนี้ยจั่งไปเลยมิดจีหลี
 ปัญหาธรรมเฉลยไว้ บ่ไกลเฮาเทียบเข้าใส่
 ตามแท้แต่สืเป็นเห็นบ่เฮาสูงแล้ว
 สังฆารได้กะข้างเป็นตาของเฮาเห็นยาวแล้ว
 ของที่เคยอยู่แน่นก็พลันลัม โคนหาย
 การที่เฮาเป็นมาชู้คนกะคงพอ
 บาดเทื่อเผ่าแก่แล้วหลังเจ้ากะห่อมลง
 งามตั้งไหลแก่งไปผมหงอนหน้า
 อีกอันหนึ่ง, เพิ่นยังว่า
 หูฟังเสียงหมู่อื่น บ่เขินเก้อได้รับฟัง
 หูตาเฮาเคยมองเห็นม่วนยิบแต่ยังน้อย
 แม่นว่าลูกซิเอ็นพ่อ เอ็นว่าพ่อ เขาเดื่อหมู่อื่น
 บ่เอามั่นไว้ดอกขายให้หมิดบ่จั่งไว้
 พี่น้องให้เข้าวัดจำศีลให้กินทานไปนา
 ตามศรัทธาบริจาคคือฝากเงินไว้ลุ่มมือ

ศาสนาว่านั่น เป็นหลักใหญ่ประจำใจ
 พวกเขาเป็นคนใช้ สิทำจริงหรือป่าว
 ตัวฉันล้าอยู่นี่ ก็คือดั่งเดียวกัน
 สิขอแปะสิขอห้อย ตามฮอยพระพุทธบาท

ไผคงอยู่ อยู่คู่คน อยู่คู่คน เออ...
 โอ้ย..เดือนอ้าย เดือนสิบเอ็ดลมพานต้อง
 น้ำหมอกย้อยจิตสะอัมแล้วอ่าวหา
 กันยายนกะจวนจ้อตุลาคมกะจวนหม่อ
 อายุคนนับมือจั้นหันหม่อตามไป
 ไปบ่อนเดียวท่อนั้น บ่มีมัมชีอวตาย
 เห็นว่าคนมีบุญไปทีหลัง ผู้บาปไปนำหน้า
 ธรณีแม่เจ้าถมหน้า บาดเพื่อไป

เคยได้ฟังคำสอน บ่อนที่หลานจำได้
 ชาวประชาพี่น้อง อย่ามองข้ามเจ้าหน่ยหนี่
 บ่มีแหกออกได้ คือไม้เจ้าผ่ากลาง
 บ่แม่นไปอ้อมท้อง ของท่านผู้บ่กิน

ปัญหาธรรมเห็นว่าไว้ ไซ้เจ้าผู้ใด
 อยากรู้ศีล ให้ฆ่าพ่อตีแม่
 คั่นอยากมีสีสัน ให้นอนดินเกลือกฝุ่น
 อยากรู้กินส้มปลาขาว ให้แบกปิ่นขึ้นโคก

คลองปัญหาเลยไว้เป็นแนวทาง
 คือได้สร้างเจ้าส่วนดีบุญมี...นอ...เออ...
 หรือโทษะ โมหะ ทั้งความหลง
 ไผผู้เป็นแนวนี้ สิมีศรีคักแน่

หรือความเหนียวหมูลีเที่ยวมายาม
 เจงามใส่ผอง ขอให้พวกพี่น้อง
 ประจำใจใสสะอาดปราศจาก
 สิคือทองทาไว้ผิวพรรณเหลืองอร่าม

ศาสนาได้กะคือกัน เพิ่นแนะแนวทางให้
 ขอแต่เฮายึดมั่น บ่หันซ้ายแลขวา
 บ่หันแลไปไส สิอยู่ไปกะตามแห้ว
 องค์พระศาสดา องค์สัมมาเพิ่นว่าไว้
 เอยนอ โอ้ละนา
 เดือนสิบสอง น้ำหมอกย้อยสิขั้ว
 บุญมา...เอยนอ...เอออันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย
 รัตนวาคม อยู่จ้อจ้อ พ.ศ. สั้นเข้าใส่กัน
 นายห้าง ตั้งโต๊ะกัง เฒ่าแก่ใหญ่
 ผิดแต่ว่า น้องอ้าย ไผไปก่อน ไผไปลุน
 มีเหนดินกับฟ้า ของยีนยงอยู่คือเก่า
 พวกหลานหลานนี้ได้ เกิดใหม่ลุนหลัง
 จั่งได้ไซ้เป็นคำร้องหรือลำเตือน ได้บอกข่าว
 ละเพิ่นจั่งว่าจั่งซี่ บุญบุญนี้บ่มีไผสืบแจก
 คือกับเอากินข้าว เฮากิน เฮากะอิม
 หลานได้ยีนคนว่า เอาความจริงออกมาว่า
 เพิ่นว่าอยากกินข้าว ให้ปลูกใส่พลาญหิน
 คั่นอยากมีผู้มาแห้ว ให้ฆ่าเพื่อนเดียวกัน
 คั่นแม่นเจ้าอยากอุน ให้อาบน้ำยามหนาว
 อยากรู้กินต้มไก่โกลให้ลักส้มลงหนอง
 คั่นไปล่หย่วนคั่นทำทานคั่นสู่มื้อ
 ข้อที่สองว่านี้ให้ฆ่าแม่โมโห
 ให้ปล่อยหนีอย่าเอาไว้
 อยากให้หมูมาแห้ว ให้ฆ่าความถี่
 บาดเพื่อเฮาเป็นเจ็บไซ้อยากให้สีสันเลื่อม
 รักษาไว้เรื่องศีลผู้ใดมีศีลห้า
 ความชั่วร้ายบ่มีเศร้าหม่นหมอง
 งามไปเหม็ดตลอดเกลี้ยงบ่มีพร้อมต่างคำ

ลืชอบบอกอีกข้าสักร่มลงหนอง
 สิ่งที่มีนเลวร้ายให้หนีไกลผีกห่าง
 คั่นหนามเหี้ยนให้ค่อยทนเพิ่นจางว่า
 ยากแต่ทำความดี ให้ค่อยอดทนกลั่น
 คั่นเฮาไปฮอดแล้ว ความยุ่งแม่นบ่มี

คลองที่เฮาเคยทำสิ่งดีให้เก็บไว้
 ให้อย่างไปตามทางอย่าให้มันผีกเว้น
 ทำความชั่วร้ายนั้น มันง่ายเหลือเกิน
 อดสาให้มันม้มคงคาแม่น้ำใหญ่
 ผลดีหุ้ม แม่นเมื่อลุนเออ เอียนอ...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 262-263)

7. กลอนลำสาวออกพรรษา

ได้...โอ้ย...ฟ้าเอยฟ้าฮ้องหล่ายมาเสียดาย
 ใจอันนี้ละพ่อแม่เอย
 ยุ่งและฮั้นกระเหม็ดลั่นบ่มี
 น้ำในหนองละลอกฟองเพี้ยนฟุ้ง
 ผักกะนงอ้อแบ่บานกุ่มกะทั่วหนอง
 รอดแต่เกี่ยวลิเกี่ยวหลาวข้าวใส่ลาน
 นกกระจิบกระจาบน้อยค่อยเฝ้าช่องเป้งฮวง
 กลางเ็นปผ่านดาวดั่งบ่สองสี
 พากันถือดอกไม้ฮวงเข้าพร้อมเทียน
 ประเพณีไทยเฮาแต่โบราณพัน
 ตีกลองดั่งตัมตัมคนเฒ่าแม่นหลังโฮมโอยละนาย...
 หวังสวรรค์นิรพานสู่คนมวลพร้อม
 พากันตื่นตั้งแต่เช้าคนเฒ่ากะขึ้นบาน
 ได้พรรษาหนึ่งแล้วอยากกลาสีวล่วงหนี
 ละเพศสังฆเจ้าสิมาเข้าสู่โยม
 ทำบุญเทศอดไว้บุญลือช่มชู่
 เกียวข้าวดอกกะบ่ได้นอนเล่นอยู่เถียง

ออกพรรษาลาพระเจ้าสิบเอ็ดเพ็งลมทวนพัน
 ลมป็นอยพัดปานตีพวง
 บัวบานบ้างในหนองเปื่องปั้น
 มองไปหัวหน้าพุ่มข้าวตอกมวยกัมขอมขอ
 เห็นกกตาลเทินเท่อยู่หัวนาชวกซาก
 กลางคืนเดือนใสแจ้งนาพันผุดผ่อง
 ผุ่งนารีกำลังขึ้นชายฮามกำลังหนุ่ม
 ฐูปพร้าพร้อมสู่วัดบูชาไฟ
 บุญพรรษามาถึงแล้วสังเิมเฒ่าอันปาว
 วันนี้จัดแจงได้ของแจกเททาน
 บัดนี้หันมาว่าคนฮากะฮ้าวขึ้น
 จารย์ชาลีไล่ทิมลาศีลสิกขบวชใหม่
 เหม็ดความเพียรดินสร้างหันมาทางโลก
 ยามลมมาซุนต้องบุญกระดินผัดมาฮอด
 ยามกลางคืนฟังลำแล้วกลางเ็นผัดวงต่อ
 จุงควายคู้้นำคั่นนาปากเป่าปี

ตักปลาแตกตวงๆ ต่ำล้มหมากละกอ
ใจผู้สาวลำน้อยกับแม่ฮ้างป่ต่างกัน
แฟนลึงคนบ่อยู่ใกล้บักได้นั้นอยู่ไกล
คอยจดหมายกะมิดจ้อยคอยแล้วได้แต่คอย

กลางวันน้ำล่ำเตี้ยเสียงเลยเลยคิดฮอดบ่าว
ปานได้เดลิเห็นหน้าจดหมายมากะไคแน
ผู้ลึงคนหาค้าไปทำงานมิดจี้ลี้
ได้แต่คอยโละนาย...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 271)

8. กลอนลำยาวคิดถึงอดีต ตอนที่หนึ่ง

โอ้ย...ฟ้าเหี้ยฟ้าฮ้องสะโดดโด
จวีวรรณลงไปท่งบ่อนเป็นสี่ค้อยๆ
เอออันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย
พวกเหลนหล่อนแม่เจ้าชุมท้าวบ่าวยาม
ไปหากันง่ายดายคราวก็
ถือเป็นที่และน้องเที่ยวเยี่ยมเจ้าสุคน
มีปูปลากะแบ่งปันกันได้
ส่งข้าวน้ำเกลือพร้อมเจ้าพริกผล

การทำบุญทำทานช่วยกันหนาแน่น
บ่มีไผ่เล็ดร่อนคันนอนได้แม่นสู่คนๆ...นอ...โอ้ย นอเดียนี่พวกผั่งนี้ผั่งนั้นแลกลเปลี่ยนหมุนเวียน
คันไปมาหากันเป็นเดือนหรือเป็นปีบ่ได้มีไผ่ฮ้าย
ตลอดกำฝายนันเมืองใหม่จำปาศักดิ์

สนุกพากันสร้างทำนากล้าหวาน
ตายถือเป็นฮ้ายและน้องสองผั่งไทยลาว
บาดนี้เฮงสองหน้าคนละทางฮ้างแล้วพ่อ
หยังกะเป็นมั่วๆพวกหมู่ประชาชน

บ่คือหลังคราวก็ไทยลาวนั้นบ่ว่าหยัง
เป็นหยังนอจั่งค้อยทำฉันนี้
หนีไปอยู่ประเทศอื่นป่าจ้วควายนอพ่องม้า

ละโอ้ยเดนนอฟ้าฮ้องสะโดดโด่ง
ละค้อยฮ้าย...หน่ายบ่มี...หน่ายบ่มี...นอ
ละเพิ่นจั่งว่าฟ้งเอาถ่อนคนชราแซ้วหล่อน
แต่ก่อนพันสองผั่งไทยลาว
บ่ได้มีขัดข้องเพียวยามย้อยย่อง
พวกผั่งนั้นไปสู่มหา
จ้วหนูม้าทำนากล้าหวาน
หากันกินบ่ได้ขัดต่ออุปสรรค
ถือเป็นแดนดินด้าวไทยลาวสายเลือดเก่า
นอเดียนี่พวกผั่งนี้ผั่งนั้นแลกลเปลี่ยนหมุนเวียน
ไปหาขายหาซื้อฮัตตะบือกะเดินฮอด
หรือปากเซโขงเซหลงกะช่วยกันหาค้า
ส่งน้ำฮ้อยน้ำตาลตลอดฮอดข้าวน้ำไปไ้ได้ง่าย
ไปคุยสาวยามบุญกะม่วนยินกินเหล้า
พวกผั่งฮ้ายอยากมาก้าผั่งชวา
มาหลูโดนเด้ขาดไม้ตรีตั้ง
เสียงปิ่นแตกบั้งบั้งเสียงไฉ่ยั้งกัน
พวกลาวหนีมาลี้ภัยการเมืองเป็นหมื่นๆ
คันหนีบ้าน...บ่ห้วงเลย...บ่ห้วงเลย...นอ...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 272-275)

9. กลอนลำยาวกิลีสตันหาคนคนที่สอง

ไย่นอ...บุญเฮ้ยบุญเคยสร้างมันสิเป็นหนทาง ให้พี่น้องได้คิดเบิ่ง ให้คิดไปเหิง ๆ
ผลกินทานท่อนั้นล้นน้ำอยู่แม่นเมื่อล้น...แม่นเมื่อล้น...

แล้วละพวกพี่น้องคิดเบิ่งให้มันคัก	ยามเมื่อเอ็ดเวียกได้ฟันไย่ชุดดิน
การหากินไววราสู่แนวบมีย่าน	หน้อยละสังขารเจ้าชราการพยาธิผ่า
อนิจจาบ่เพียงแท้ตายจ้อยเจ้ามิงมร	เอาไฟเผากระบี่อันคือขอนไย่ยามตายไป
เอาไปฝังในดินกะบ่ตึงคิงได้	เอาหยังไปนำได้เงินทองของนุ่ง
เอือนซานเปิดไก่อม่านฮั่วเจ้าไย่สวน	ลั่นตังแต่บ่ได้พอมัดกำมือ
คันสิถือเอาไปนำผัดบ่ตึงคิงได้	แนวโดนอเอาไปได้มีศีลธรรมท่อนันต์
เอาติดตัวพวกหมู้เจ้าทำไว้แต่หลัง	แนวเขาให้กะบังกับกะต๋ออันมันเพ
ไอสองอันครกหินเขาให้	คันว่าถ้วยสามใบดอกเก๊าๆขึ้น ชาติๆ ให้เจ้า
หมอนข้าก้าดำพราฮี่เป็ดวงเก่าเป็นสนิม	เงินสามเหรียญไย่มือถือไว้
บาดไฟเผาเหม็ดแล้วยามเขาเก็บกระดูก	พวกลูกหลานเขาจะเซี่ยค้อยเอาจ้อยกะบ่ยัง
แล้วกะคิดเบิ่งแห่นสาตกะสาตก้อมๆ	กับเกี่ยวหินเหล็กไฟคันหญิงตายกระบอญุ่น
เขาพานให้ยังเอาไปบ่ได้กะเก็บคืนของเก่า	เอามาแลกข้าวต้มขนมพร้อมลูกโป่ง
คันว่าโลงทานให้มีกระดานสี่แผ่น	ฟากไม้ไผ่ลับใส่ให้หามเข้าป่าหนี
บ่ได้อยู่ตี่ๆเอือนใหญ่เฮาเอ็ด	ลูกบ่ดีเขาขายกินแบกเหม็ดไปจ้อย
อย่าคอยเอาหลายถ่อนมูนมังสังขยาต	สาตกับเสื้อครุฮ้างเขาสิให้แม่เอ้ย
แล้วละพอมแม่เอ้ยละสาเด้อความไก่อ	เมามัววกองกิลีสตันหาความอยากได้
เหลือล้ำเจ้าแผ่นไตรเอาอันใดกะบ่ได้	อย่าสิว่าของโตองค์พุทโธโคตมเทศนาสอนไว้
จวีวรรณล้าให้พอมเป็นเจ้าเค้าเงื่อน	นางขอเตือนพี่น้องให้จำไว้อย่าสุลีม อย่าสุลีม...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 276)

10. กลอนลำยาวประเพณีโบราณ

ไย่...บุญเฮ้ย บุญบ่เคยได้สร้าง
แล้วมีบาปมาเล่นเซียมี่เวรมาเล่นต้อง
หน่ายบมี...เอียนอ...ละนา...
คนสมัยสู่มือนี่บ่คือก็เก่าหลัง

จ้งบ่เป็นแนวทางพอให้น้องได้เหียวไต
เพิ่นทำให้น้องได้ห่างชาย...ผลาฮ้ายหน่ายบมี
เอออันนี้ละพอมแม่เอ้ยคนเดียวนี้บ่คือคนรุ่นเก่า
แต่อดีตเก่าพันคุณปู่คุณตา

คนไปหากันบ่รวดเร็วไวฟ้าว
 ผู้หญิงนุ่งผ้าขึ้นถุงพื้นล่ำมตีน
 ฝ่ายก็เซ็นด้วยมือเหล่นหลาเฮานั้น
 เซ็นฝ่ายอยู่เดินบ้านไฟได้กะบมี

เอาแสงเดือนอยู่ฟ้าม่าใช้เจ้าช้อยแสง
 กินข้าวแลงแล้วลงโฮมหมู่ผู่มาเต้า
 หังดีตรุงโฮยพร้อมชออุ้กโห่งัน
 ผู้เฒ่าอนเทิงชานเหียงหู่ฟ้งไว้

ทางอีสานทุกท้วนหน้าเป็นจั้งชีคราวเก่าเดิม
 ก้องแขนเงินมาสุบซ้อแขวนแหวนพร้อม
 เสื่อกะเหล่งใส่เข้าผมตั้งกับยาว
 เกือกสันสูงบมีสุบย่างไปก้งามได้

ชนตาปลงมกะบมีแต่ก็คริมใช้ใส่ผม
 บ่เคยมีไผเอ็ดอติตกาลนานพัน
 นอกจากจีนหมีเอื้อใหม่พื้นต่ำเอง
 ผู้มีเงินหลายๆ จ้งค้อยเอามาใช้

เรียนอ่านออกกะใช้ได้บมีชั้นแรงชัน
 ลางคนลักลายไวนำโตเต็มอยู่
 ผู้มักเอ้ลักลายนกกะจิบลักลง
 ตามใจผู้อยากใส่พวกผู้หญิงบได้

เว้าพื้นผมนั้นก็เกล้าม้วนขอให้เป็นจุก
 คันอย่างดีสระผมนั้นกะชาวเอาน้ำข้าวหมา
 พวกตันอ้มทั้งหมู่กระดิงา
 น้ำมันโมล่ำมาที่หลังดอกพ้อใหญ่
 ต่อจากนั้นมีดอกนำสมัย
 เป็นเศรษฐีมีเงินใช้จ้งมีม้าแมนชี้นำ

การแต่งตัวสมัยนั้นธรรมเนียมแบบเก่า

จีนก็จีนหมีเอื้อพิมต่ำทำเอง

มือเซ็นฝ่ายพากันลงช่วง

มีกะไฟตั้งกองต่อพื้นสุม

อยู่กันเป็นคุ่มๆ ลงช่วงโฮมกัน

บ่จักเด็กหรือเฒ่าเอาคนลงมาเป่า

ออกช่วงนั้นแล้วกะไปช่วงนี้เลียนเลาตบมือ

ประเพณีไทยแท้บคือกันหลายอย่าง

ชุดแต่งรำผู้หญิงใส่กระจอกหู

ยามเอาบุญพระเวสสไปเอามาเบียง

พวกผู้สาวแต่ก็บมีนุ่งกางเกง

เกือกผ้าใบฟองน้ำขัดมันบมีใส่

อีกอันหนึ่งเครื่องลำอากค์แต่งหน้าทาเล็บผมดัด

กระโปรงยาวกระโปรงสั้นก็โกบมีดอก

อย่างเก่งแท้ผ้าปานนำจัก

การศึกษาบ่ทันกว้างไปไกลอีหยังดอก

สมัยเก่าเดิมดาผู้ชายสักขาลายใส่ผ้าไหมทรงเอ้

ลายมังกรสักกายเกี่ยวพันไว้ใส่แขน

ระหว่างคางทางแก้มเอ็กก็ลักลายไว้

สักใส่ไว้คือด้ามตั้งชาย

บได้มีน้ำยาดัดเปาไฟคือคราวก็

น้ำมันงาเอาเหนียงคั้นมาไว้ทำใส่ผม

หาเอามาหมกไฟผสมกันแ่ฮงหอมคราวนั้น

สมัยสู่มือนี้ดอกเจ้าจ้งหอมเอ้าเข้าใส่กัน

คั่นไปใสบมีรทชีเกวียนแทนไว้

สมัยนั้นบ่เปลี่ยนแปลง เออ...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 277-279)

11. กลอนลำยาวขึ้นอุราฟ้าสาข

โอ้ย...โอ้ย...ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องหลายสี่มาๆ แดดพวมสองขอบฟ้าเป็นสีทองมองไปน้ำ
เลาะฮ้านสิลาท่านท่านซุคน...ท่านซุคน...โอ้ละนา...

เอออันนี้ละพ่อแม่เอ๋ย
เบิ่งโบบงโบไห่ลมหักยอดปิ่น
พวมเล่นบ่าวกะมีนอ
เสียงผู้สาวหัวฮู้ชมเชยพ้ออ้างหนุ่ม
เห็นฝ้ายแก่งแตไน
ลมหักโบไม่วอยโบไม่วะปิ่นเบี่ยง
โอ้เอเสียงนกเค้าฟังแล้วกะขึ้นใจ
ฝูงสัตว์สาชั่วแหวยามเช้า
น้ำหมอกฮ้อยพรมพื้นผัดแสงหนาว
เสียงตีมองแม่นผู้สาวดำข้าว
ปิกเปิกเสียงผู้เฒ่ากลางบ้านว่าหันพิน
อุมอิมเสียงผู้เฒ่ากลางบ้านว่าคำหลาน
เบ่งบั้งเสียงถอกน้ำเทจันใส่แอ่งกิน
ปิกเปิกเสียงพินพินผู้เฒ่าลูกแต่เข้า
ผู้ใดหิวเด็กน้อยลูกแต่เข้า
อันนี้บับบ่อนท่ายสิลาจากกันไป
ลาลงแล้วผามล้าปนจ่างป้าง
บุญหากแล้วจั่งซิมตี่ลี้บเห็นกัน
คันมีงานที่หน้าจั่งเห็นกันอีกเพื่อใหม่
สาวลำน้อยขึ้นใหม่มาฟังล้า

เพิ่นว่าเด็กๆ ซ่อนหัวลมหวนพดยอดไผ่
โบกล้วยกะอวยหางเฮือนผู้สาวแม่ฮ้าง
ฟังเสียงจอแจหัวขึ้นแหวชมชู้
เหลียวไปเบิ่งเทิงพ่องหัวพ่องฮุ่ม
ฟังยิมลมหักไม่วอยไผ่ไผ่ไผ่
เด็กมาฟังเสียงเค้าซันคอนการะเวก
อันนี้เพิ่นว่าโกลสิแจ้งเสียงไผ่มันซันฮวย
เหลียวไปดูเทิงฟ้าดาวเดือนมันกะอวย
กะเพิ่นว่าลูกแต่เข้าผู้เฒ่านั่งผิงไฟ
จอแจเข้าคนเฮาพวมตื่น
พุมทำเสียงคนเว้าจอแจสิไปโคก
ฟังเสียงจันโทแจ้งเสียงคอนันแม่นไก่อ
พุมทำเสียงคนเว้าโลกันยามตื่น
เนืองนันทิกันให้ยามนอนตื่นขึ้นใหม่
หุงข้าวแอ่งบ่ตันแอ่งบ่ตัน...โอ้ย...ละนา
สิได้โลคนทางห่างกันคนก้า
หนทางเมื่อแดดแอ่งฮ้อยคอนคั่นแอ่งบ่มี
อยู่กันไผ่มันจมนแอ่งบ่มีบ้าน
ไปเห็นกันกะให้เว้าถามสอว่าชาวคราว
บัดกลับเมื่อสิหวนอนตื่นสวຍบ่ตันข้าว

ฟังแต่เสียงที่มฟ้าว่าเป็นเสียงแม่จ่ม
 นกจับเพื่องลงกินข้าวอยู่หัวนาข้าวดอกห่ล่น
 ข้าวดอกเก็บเกี่ยวไว้ข้าวใหญ่มัดสุกนำ
 มาเติมที่ผู้นากว้างมาเสียดาข้าวสีขอบ
 มาเหลือโตนผู้น่าน้อยแดงชอยฟอยแดดแสงได้
 แม่นค้อยเล็ม โอ้ย...โอ้ย...ละนา

ลุกขึ้นมาน้ำบ่ล่างทางข้าวมัดแ่งเหลือง
 ดอกพิทานสุกอยู่ต้นสิไปห่ล้าบ่อนจ้งได้
 กลางเวินมาเกี่ยวเก็บเอาไว้
 จ่มปิ่นแดดแ่งฮ้อนทางข้าวกะแ่งทุ
 ป่าเป็นข้าวมัดกล้าแถมหญ้าแม่นค้อยเล็ม

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 281- 282)

12. กลอนลำยาวอาลาทุ่งรวงทอง

โอ้ย...โอ้ย ฟ้าเฮยฟ้าฮ้องค้อยทางดอนแดง ฟ้าเฮยฟ้าฮ้องแ่งทางขอนแก่น คั้นฟ้าฮ้อง
 แหล่นพุ่นแหล่นพ้อวีวรรณคิดฮอดชู้ยามสิเข้าแม่นบ่อนอน...แม่นบ่อนอน...โอ้ละนาย...

เฮ้ยอันนี้ละพ้อแม่เฮ้ย... ฮวसानสุดสิ้น
 ขวนเจ้าให้ฮ้อฮ้อนฮวसानสุดสิ้นการล้าสิได้จาก
 นาฬิกาตีห้าถึงเวลาจ้งสว่าง
 มือค้วหาของเคี้ยวมาตำโขกหมาก

การล้าสิได้ตัวล้าทางยาวบัดสิม้วน
 พรวกพ้อแม่พื่อน้องลุงป้าผู้สูกน
 ท้องฟ้าสาวกไก่กะโจกแจกจันคนเฒ่ากะตื่นมา
 ค้วกค้ำกพ้อใหญ่หาอบฮ้างมือค้วใส่กอกยา

แสงไฟมาแดงเฒ่าควนเป็นเลาสุบฮวดฮวด
 เสียงอ้อ อ้อหลานไผ่ให้เอาไวไวกินนมแหล่น
 เด็กฮอนฮอนเสียงควายตุ้ดูเล้าเฮ็ดดั่งฮีดฮาด
 ผักตำนินใบพวมเหลียมแสงทองพันส่อง

ไฟไหม้ห้นวดบ่ฮู้ฮ้อเฮ้ยตื่นละแม่
 แม่มันยังบ่ฮู้เมาง่วงห้วงแต่นอน
 ไก่จาดจาดจันโตนตุ้มเขี่ยชิติน
 ใบกล้วยเบื่องเป็นปลิ้นจวนจ้งสว่างมาก
 เสียงฮือฮาดควกคากดั่งตีแป้นกะตอยตำ
 เด็กน้อยฮอนฮอนหล่องหง่องให้ปลุกน้องเจ้าเกียเมื่อ
 ทั้งศรัทธาลูกหาเฮ็ดฮ้อมคัมข้าวพร้อมจ้งหัน
 ยามตะเวนฮ้อนฮ้อนสิไปฮีนที่ลี้เอามือชื้อใส่ผู้ได้
 บ้านอยู่คนที่ตำบลล้าบ่เวียนมาอยู่กันที่
 แต่หลานรอบไต้งานกะจันมา
 ขอศรัทธาเฮ็ดแต่งบุญหนุนได้
 หลานสิมาแหวร้องฮอลองให้คำบ่แพง

ดั่งไฟสาเคื่อหล้าถึงเวลาสิตักบาตร
 หมอล้าจวนลงฮ้านวันดีศรีสอง
 ปลุกกันสาเคื่อหล้าวันดีศรีสว่าง
 อันนี้ละหลานขอลาเคื่อค่าจวีวรรณขอลาไปก่อน
 จวีวรรณนางมาเสียใจตั้งแต่บ้านห่าง
 อันจวีวรรณน้องบ่อยากไกลหากได้ห่าง
 ปีน้าพุ่นสิคั้งฮ่วยมาหา
 คั้นแมนไปหาหล้าจวีวรรณก่อนหญ่

มีอันศรีธำมาเจ้าทำบุญแจกจ่าย
บ่อยากพิศพรางวันเวรมาจ้องจำไป
จำเป็นแล้วเวลากะมาไล่ขอลาพวกที่

ตะวันสายส่องแจ่มมาแล้วลีห่างหนี
บ่อยากไกลสายคอพ้อเวรหากพาวัน
น้องลีลาท่าน ถ่านผู้ฟังเอ๋ย...โอ้ละนะ
(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 283 - 284)

13. ลำทางสั้นอีสานเขียว

โอ้...โอ้ละนะ...หละเป็นเวินเอ๋ยแก้มอ้ายเป็นเวิน หละบัดนี้ให้มาฟ้าเบิ่งสาเก็นลีเว้าเรื่อง
อีสานเขียวถ้าน้ำใจเป็นวันเดียวเฮามากลมเกลียวกันคันสัมพันธ์กันดีต้องเขียวได้คักหน่
ไทยเฮา...เอ๋ย...โอ้ละนะ...ละนวนเอ๋ย...

แม่มหว่าเดี๋ยวนี้นินฟ้าอ้งต้อมก้าฝ่าย
แกงกกไม้ในดงเขียวสง่า
ชุ่มมือน้ำบ้านสูงเมืองใส
ครวดินแห้งบ่เก็บเอามาวัว

ถ้าพี่น้องมารวมกลุ่มกลมเกลียว
มาเกิดละพี่น้องชาวไทยมาเกิดละพี่น้องชาวไทย
ถึงมีอีสานเป็นเลิศนับว่าเฮาประเสริฐ
ช่วยกันแคบปีตาเดียวช่วยกันแคบปีตาเดียว

แผนงานรัฐบาลเข้าช่วย
คำว่าอีสานยากจนคำว่าอีสานยากจน
สีเขียวเข้มเต็มไปอยู่ในป่า
จังก้าว่าคำว่าอีสานเขียว

พอลานแสงไฟฟ้าคันตงมาจากอากาศ
แต่ก่อนมาขึ้นจือคืออีสาน
ปัจจุบันนี้เมืองอีสานบ่คือเก่า
บ่ได้จ้อพวกเจ๊กเขาขายชินไหม

จังก้าว่าเติมปากบ่อายคน
ในไพรกว้างขวางฟ้าสีเต็มป่า
สีนนวนชวนน้องหน่น้ำอายนา...

แดนอีสานดงภูหลวงภูพานขึ้นตาบ่มีแล้ง
ที่คนชาวว่าแล้งเดี๋ยวนี้นบ่มี
ตกลมัยอีสานเขียวปล่อยวางความแล้ง
ตัดปัญหาออกได้ความแล้งบ่มี
สร้างอีสานให้มันเขียวชุ่มชุ่มใส
ให้มารวมน้ำใจปลูกต้นไม้เสียที่
อีสานเกิดเป็นสีเขียว
ก็จะเป็นอีสานเขียวตามชื่อโครงการ
เอื้ออำนวยช่วยเหลือประชาชน
หยุดเสียเถิดทุกคนคำนี้ลืบมี (ข้า)
อยู่ในนาแม่นข้าวอยู่ในน้ำแม่นปลา
เฮาเหลียวไปทางใต้ขึ้นใจบ่มีแล้ง
ลาดแสงลงสู่พื้นดินมุ่งส่องมา
จ้งออกไปทำงานห่างไกลเมืองบ้าน
เป็นอู่ข้าวอู่น้ำของใช้เครื่องทอ
พวกเขาทำขึ้นได้บ่อายเขา
บ่ทันดูพอหมูลาดอนไม้
นาบ่มีแล้งปลาทุ่งลืบหนี

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 233)

14. กลอนลำทางสั้นพรรณาสังขาร

โอ้...โอ้ละน้อ...อ้วนชวนแอ้ยแก้มค้ายอ้วนชวนชวนกล้วยตานีหวานละม่นกินยังอ้าย
กะจั่งผู้งามคือแต่งไว้ โอ้ละน้อ...ลวลเอ๋ย...

แม่นว่าเดี๋ยวนี้นักฟังกลอนเกี้ยว
บ่โง่งกินด้านทำบ่งามกะจั่งสาหนอ
ไผ่มาเห็นเอ็นแหม่นว่าลูกได้บ้าน
บ่ได้เกี้ยวแนวได้คนเฮไปตามวัย
เสียตายสุภาพไผ่คงทราบอยู่แล้ว
แหวนกะงามพ้อแหวนเอาหนุ่มคืนบ่ได้
เกิดมาแล้วรางเฒ่าแนวนี้พ้อลู่
เสียตายความยังวัยหนุ่มคนองปางก็
สองเต้าเต้านั้นแห่งสองเฒ่า
แขนขาสวดยิ่งดีดูได้
บ่คือได้ลูกเต้ามีเป่าบ่ปาน
ตากะเมินจักสิแก่ได้จั่งได้

แต่อยากอายุทางโตบ่อยากโสดความว่า
ตายละเห็น เอามาเล่นบ่แม่นแนง
แต่ในคันทาสามให้เอาสองหารแบ่งเสียกันไว้
กายมันบอกว่ามวนแต่ใจบอกว่าเฒ่า

อนาคตบ่กว้างคราวได้ล่องมา
ย่านแต่เสียแนวล้าโอ้มาพาเดิน
มองไปเห็นที่ถ้วนชวนบ่เื่องเรื่องงาม
คิดเบิ่งแห่งความกินนั้นแม่นปาก
อันสิ้นานวนชวนน้องแน้นหนา อันสิ้นานวน นา...

มันต้องเกี้ยวกะสันต์พยักกะต้องไปตามวัย
ความเฒ่าตามแก้มกันแก่
ชาวเก้าแม่แสงบงทางโตกะเหี่ยวแห้ง
อนิจจังทั้งนั้นแต่ใจยังกะสันพ้อ
ดิ่งไวกบ่ฟังแม่นสิไปเทียวยังเอาแก้วผูกข้อแขน
เสียตายได้ความเฒ่าแขนคอบัดย่าง
คิดไปหลายแห่งยังความแก่เจ็บตาย
กำลังจีความขึ้นผิวพรรณผุดผ่อง
บ่ซางเป็นรุ่มร่ามยามอย่างคอนแคน
ไปทางโตกะคล่องว่องไวกบ่ยียด
ยานลงคือฮวงเหือแนวได้กะวา
เว้าทางมักอินางก็อยากได้มักอยู่พอดตาย
คิดเห็นความเอาเฒ่าอดเอาบ่อยากเกี้ยว
เฒ่าไปแล้วกะแล้วบ่อยากห่วงในกาม
กายจับใจแต่มันตรงกันข้ามตามกันคนละส่วน
เลยเว้าว่าอายุเสียตายเวลาย้ายวันคืนมันล่อง
ปีหน้าพุ่นย่านมันฮวนนอแนว
อินางเลงเห็นแล้วแนวได้ทุกช่อง
คันสิตามใจลื้อคือโตโลกมาก
ความอยากนั้นแม่นต้องเยี่ยวซีแม่นชา

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 286)

15. กลอนลำยาวล่องโขง

โอินอ...พี่น้องกะยังได้ว่า เจ้ากะยังได้ว่าไม่เอ้ยไม่เจ้าล้มฟาด ว่าต้นท่มบัดนี้ยามมา...
เออ..โอ้ยละนา...โอินอ...

โอินอ...เหลียวไปทางเหนือพัน
กระแสน้ำบ้านปิวเหลียวไปทาง
เห็นแต่เรือพ่อค้าแก่งแก่งกะเบา
เห็นแต่ดอนหมากอีติดกับดอนพระเจ้า
น้ำไหลไหลสุดโอ้แล้วโอ้ดีร้ายกำฝ่ายเหนือ
เห็นบุพผาสาดซ้อนเชียวสะอื้นไป
แล้วไปทางฝั่งซ้ายสิเห็นบ้านหมู่ผู้ไท
ย่านมันเพพังหักกะพองจุ่มลงน้ำ

เห็นแต่น้ำฟาดฟองสิจะต้องตลิ่งเนิน
เห็นแต่ธาตุพนมตั้งอยู่ริมแม่น้ำคนไหว้อยู่บ่เขา
เป็นเจดีย์ที่สูงหมู่คนถนอมไหว้
ลมฮั้งตีแรงน้ำกระแสน้ำขึ้นไ้ระหม

ตกกะงวักพันที่กระแสน้ำเว้งวัง
ดอนจันทร์ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงกว้างระหว่างเนิน
ดอนโขงอยู่ได้ฮั้นแนมได้หมองลิผี
ดอนนางลอยอยู่ได้ไปฮั้นแนมทะเล
ไหลไปตกโขงอันโขงกะสุดท่อนนี้

เวียงจันทร์ปากน้ำจ๋มเห็นแต่ดอนตอคันตอแจ้ง
โพธารามกำบ้านโป่งตามสายแม่น้ำโขง
เหลียวขึ้นไปทางหน้าดอนทับทิมกว้างดีลี
สิเวินเข้าท่ากะดิงหลังไปหน้าดอนนาดำ
เห็นแต่เฮือเขาทำบุญณแถวอยู่หน้าท่า
ยามเมื่อแลงลงได้น้ำโขงแจ้งจางปาง
เหลียวลงไปทางใต้ตามฝั่งกระแสนล
อันแต่ในของกว้างลำโขงไหลผ่าน
เหลียวลงไปทางใต้คอนเจียงเฮียงฮ่ม
หากแม่นธาตุพระเจ้าตั้งแต่เก่าปางปฐม
ไหลลงไปทางใต้คอนสาขาระเวก
ของฮักไหลตกแก่งดอนโขงใกล้เมืองที่
เห็นแต่อาปน้ากระแสนเวินเป็องแล้วบ่
ติดดอนจันทร์กะยังมีดอนคันดอนโขงใกล้เมืองที่
หนีไปดอนโนพันดอนมดแดงแก่งลัมบ่วย
บ่อาจพรรณนาไค้มันโขงหลายบ่อน
สิไหลหย่าวสู่ทะเล...โอละนา...

(ศิริภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 287)

16. กลอนลำยาวเรื่องประเพณีชาวพุทธยามรุ่งอรุณ

นาฬิกาตีห้าไชลานตีหม่งหม่ง
ฟ้าสีทองส่องพื้นให้โลกตื่นมื่นตา
มือชาวข้าวเอามาใส่หวด
ใช้ตั้งแต่รุ่งไม่ไฟอ้อยเตาตี

แสงอรุณสีโผล่แจ้งเผยฟ้าส่องนา
พวกชาวนาชาวสวนตื่นมาเตรียมพร้อม
ควันกะพวดพวดกุ่มสุมหม่อก่อไฟ
พอสุกดีอ่อนขาวสาวนึ่ง

ปงลงไว้เอากะโอบมาเทใส่
เสียงเจ้าหัวเณรน้อยตีโป่งสัญญาณบอก
ภิกษุอุ้มบาตรได้ยั้วระยะยาตรภิกขาเว
สรวมจีวรเหลืองเหลืองมโณมเหลืองอยู่หุ่ย
พรรษาแก่ออกหน้าบวชใหม่นำหลัง
เสาชาวไทยแดนด้าวชนบทพุทธศาสน์
ศาสนาพุทธเจ้าองค์เอกตถาคต
ภิกขาเวยามเช้าสังโฆบิณฑบาตร

เพราะว่าเสาสีได้ตักบาตรทำบุญ
เห็นว่าภิกษุนี้ช่างขาวขาวใสบาตร
ทานไว้ได้ขอทานนี้ท่านเทศน์บอกชาดก
เก็บมาลาจุมจีวรระมัดดอกเอื้องป่าทาน
เกิดชาตินั้นในพระเวสสันดร
มิตตะตาเอาไว้เคียงหมอนซ้อนไหล่
อย่าย่านทุกซัเถาะเจ้าเอาข้าวใส่ทานพระ
โรคาฮ้ายอันตรรายบังเบียด

สังกาสีนำกันคอยใจมับบาตร
แม่ออกคำพายกองถือขัน
สองมือหิ้วนำทางไหวไหว
ข้าวอยู่เล่าตักต้าวตาสี

บุญลือชื่อนำคำคือคำพระเทศน์
เป็นจิ้งจี่ละท่านนักปราชญ์บัณฑิต
ผู้ใดใจเหนียวแน่นเห็นพระมาลีซ้อน
ลูกขึ้นมาแล้วล้างหน้าหุงล้างก่อไฟหา

จัดปันไว้เฮากินเค็งหนึ่ง
อันนี้เว้าย่อยเอนาะพ่อประเพณี
อย่ามัวเมาเกินเหล่าคนชราอายุแก่
บาปบุญนี้ได้แก่คนทำ

ส่วยใส่ติบใส่กองแล้ววางตั้งอยู่คร้ว
พระจะออกวัดตั้งระวังผ้าห่อคลุม
สามเณรตามหลังคอยระวังเดินย้าย
ญาครุเดินออกหน้าสมภารทานแต่ปฐม
ไมผู้ฟังจิวล้าให้จื่อจำเอาไว้
ให้ตักบาตรหยาดน้ำคองเค้าเก่ามา
มีวินัยบางบทสอนเอาไว้
เดินเป็นแถวล่ายล่ายเหินแล้วชื่นใจ
อานิสส์ทานของแบ่งปันยามเช้า
เกิดชาติหน้าสิงามย้อยดั่งมะหรี
เห็นป่ตาชุกคอบทานของน้อย
ชุกชาติก่อนพูนบุญนั้นส่งมา
ยังได้นอนกับสาวมิ่งเมียงามหน้า
อุปไมยท่านว่าคนเฒ่าจื่อเอา
อานิสส์แผ่ผายยีนหมั้น
ความทุกข์บ่อยู่ใกล้ความไ้แม่นบ่มี
ยั้วระยะยาตรครบแล้วอารามกว้างต้าวหวน
ทั้งปิ่นโตใส่กระหยังคอนพร้อม
ลัดไปวัดใจใสเหลืองใจเจ้าขึ้นผทัย
หามาทานทอดเทบุญอยู่
บ่เป็นเปรตยามล่องล้ำกรรมเจ้าแม่นบ่มี
ท่านหากพากันคิดบอกทางดีไว้
นอนบ่ตื่นอีกข้ากรรมนั้นลิเล่นมา
มีปูปลาอ่อมแกงตามพื้น
แบ่งจ้งหันจ้งซ้อนทั้งข้าใส่เพล
จิวเป็นชาวพุทธตั้งกันกับเจ้า
เช้าแต่แม่พอบเช้าแนวนั้นกะบ่ดี
ไมทำเอาดั่งเฮาตักน้ำ

ทางกรรมนั้นกะคือกันโดยฮึด
 เพ็นบอกไว้พอใหญ่คือน้ำมัน
 มันบ่เข้าผสมกันได้ดอก
 บุญกะไปอยู่ทุนกรรมกะไปอยู่พี
 องค์จอมธรรมแสดงไว้ธรรมบททั้ง
 พระไตรแก้วสั่งสอนเอาละนอพอแล้ว
 ภิภษผ่านล่านผ่านล่าน

เฮ็ดจั่งได้ได้จั่งขึ้นบันไว้แบ่งกัน
 เทปนลงกันใส่วารีน้า
 ออกไปคนละกำกรรมนั้นส่วนกรรม
 คนฝ่ายพ้องพางไปคนปางห่างกันคนกำ
 แปรภาคโลกวิกาลกล่าวไว้
 ประเพณีอย่างส่วนเดินตามทาง
 ให้บายชาวไร่ทุกองค์...เอ้อ...ละนา...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 197-198)

17. กลอนลำยาวเรื่องแม่หม้ายผัวตาย

อวสานจบสิ้นลำยาวโอ้อ้อย
 แก่บ่แล้วบ่แม่บ่หมัดเป็น
 ไปทางไต่บ่หมัดสิ้นยามสิกินดินนัง
 แน่นอ้งตั้งคือหยิ่งแสนถนัด
 เห็นแต่เจตีย์สร้างปลงอิฐวางกระดูก
 ตายจากเมียและลูกเต้าเล่าอ่อนหนิป่า
 แนวว่าคนตายยามนี้อย่างใดจั่งสิตัว
 ป่าให้ช้อยตุ้มลูกน้อยผ้าห่มผืนลายลาย
 นางเอามีอกุมไว้หัวใจย่านมันแตก
 บ่จักยืนบ่จักก้าวสิไปไลบ่ผู้ช่วย
 ลูกแห่งให้ยามปวดเจ็บหัว
 ไผสิไปตามให้หายมาใส่
 เอ็นไสน้ำเหือนผืนอยู่ทางไกล
 มีแต่อออยออยเว้าอดเอาลูกแม่
 ปากบ่ได้ลูกเกิดใหม่บ่ทันแข็ง
 คันสิตีสีย้ายผัดเสียตายความพอสัง

โอ้ย...ความทุกข์ความเดือดร้อนพอแก่สู่นว
 ความทุกข์เชียวในใจทอภูมาเต็งไว้
 มาแน่นอ้งทอล้อตันตั้งอยู่ทรวง
 คันเหลียวไปทางวัดแห่งตันตำตัง
 ธาตุบรรจุใส่ไว้บ่เห็นหน้าพออินาง
 วาสนาของนางสง่าจางเหยน้อย
 ฟ้าขาวดาวแจ้งโตเจ้าสิอยู่ใส
 อีนางบายมาปกยกมาถนอมตุ้ม
 ย้านอกแยกแตกตุ้มกุมไว้หยั่งคีน
 ผ้าหอมหอมกอมตุ้มมืออุ้มกล่อมอินาง
 ผัวบ่มีกลางคีนมีดมนจนแก่
 เอ็นไสไผกะบ่ได้เหือนไกลบ่ได้ยืน
 เอ็นไสไผหนอดี้ค้ำคีนน้ำตาย้อย
 ลูกแห่งให้แอ้อมือคว่ำชวยไป
 ใช้การงานกะบ่เป็นพอดี
 ความพอสังเจ้าอย่าป่าลูกน้อย

อย่าตีอย่าฆ่าค่อยอวยเอา

จักสิไปหาไผคำคีนหกทุม

ทั้งสั่งมั่งเป็นที่ตั้งพอยู่ช้อยชู

แนวผัวตายบคีนมาใกล้

จักสิไปอยู่กำแดนแฮ่อหอมได้

คั่นอยู่ไกลไปนำสิท่องเหียวหาเจ้า

ได้พอได้กะป้อมตามเจ้าลวงเงิง

คั่นมันเป็นคือความคิดสิสรวงคล้ายหายง่วง

ยามสินอนแห่งกลุ่มเป็นปุ่มพ้อโพน

จั่วควายไถตลาดบมีพอดี

ชวานบมีดีดีไผ่น้อยช้อยพัน

อวกับอาผัดอยู่ไกลคนละบ้าน

แล่นไปไล่กะบได้โง้งนอยอยู่ผู้เดียว

คั่นสิไปหาลุงพินผัดหัวชนซ้ำ

พ้อผัดเฒ่าแก่แล้วคางบ้ำแซ่วบตี

คั่นสิปาลูกไว้ไปหาหน้าบมา

น้ำตาตกลงในปากบไปไล่

คั่นสิเอาผัวใหม่ย่านเขาซังลูกน้อย

ฟ้าใหม่ฮ้องตุ้มต้ามเมฆาผ่านผนอย

จั่วควายเล็มกินหญ้าหน้าทุ่งนาคิดฮอดพี่

ปานนี้สิอยู่ไผ่เกิดชาติหน้าสิเห็นปทุมหัว

คิดมาหลายต้นตั่งอยากดั่งแซนคั่นเห็นพี่

น้องนังให้เห็นบ่น้ำตาไหล

นางตัดสินใจว่าเอาตนเต้น

ไผ่เลี้ยงช้อยอีนาง.....

คั่นว่ามาน้ำตาย้อยเบี่ยงชุมระทวยทุกซ์

มีแต่คุมใจตั้งเอาพุทังธรรมังเป็นที่เพ็ง

บ้านพินแตกอู่อยู่ผัวอยู่เทียมกาย

จักสิไปไล่แล้วเมืองแกวเขมรต่ำ

คั่นตายไปอยู่ไกลเกิดใหม่สิไปหา

สิขายนาขายข้าวขายจั่วแม่ลูกอ่อน

นางสิอุมลูกน้อยไปสืบเบ็งให้มันเห็น

นางตีทรวงแถมให้เห็นไผมาอยากอายหงอน

จักหน้อยนี้ผัดสิฮอดย่ำมา

มีแต่เสียมกับพรวดวงเดียวผัดซ้ำปาน

คิดต่อน้ำคือสิยากงานการ

จักสิไปจาต้านหาไผ่จั่งสิแมน

ได้แต่อุมลูกน้อยเข้าป่าวหาไผ่

คั่นสิกลับคีนบ้านเฮือนชานบ้านเก่า

คั่นสิป้าเฮือนถิมนาสวนผัดยังอยู่

ไผ่เลี้ยงกำพรวดสองหน่อในอก

แห่งมีแต่แข็งใจว่าอดทนเอาพอลูกใหญ่

น้ำตาย้อยอยู่สู่ยาม

สายฝนโปรยไปคองท่งนาหนองห้วย

พ้อเคยพ้ออีนางเจ้าสา่งหนีจากช้อย

คิดฮอดผัวสคปมีแนวบ้านท้อภูเขากล้า

เห็นแต่ไฟลูกกุ่มสุมเจ้าอยู่เมฆ

นางเห็นไฟลวกเลนเผาเจ้า

ตายนำให้ไฟลวกวงวมาเห็นลูกน้อย

(ศิริภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 200)

18. กลอนลำยาวชีวิตสามล้อตอนทีหนึ่ง

หันมาฟังทางนี้สตรีไทยบุรุษเพศ
พรหมลิขิตชีวิตได้ตกแต่งผลกรรม
ไมกะอยากดีล้ำคือคำพุทธบาท
ชีวิตคนสิ้นล้ากันอยู่หลายระดับ

บางคนไปทางไกลหรือใกล้มียนต์ยานนั่ง
อันนี้ทะเลเหินเหวแล้วแต่ผลบุญอานิสงส์
มันบ่อคือกันได้เทียมกันคนละอย่าง
ยากตั้งแต่ผู้นั้นง่ายตั้งแต่ผู้นี้อาชีพกรรมกร

เงินปมมีใช้ในครอบครัวพอจ่าย
กินแล้วอุมบ่เป็นจ้บรถเข็นสามล้อ
กรรมช้อยจ้งแม่นเวรผู้ใดเห็นสามล้อ
เหวี่ยงไหลปานอาบน้าบรทุกชนคน

หวังเอาปัจจัยมาเมียนในเฮือนชาน
ข้าวและน้ำเฮือนเช่าเขาเป็นเดือน
แนวเงินเดือนบ่มีใช้แนวได้บ่มีอยู่
ทุกข์สามล้อปล้นชีวิตต้องคู่ดิน

เฮาบ่เป็นศัตรูบ้านเพเมืองท่าลายชาติ
พวกสามล้อกะบูชาไว้สู่วัน
ทั้งอดหลับอดนอนแก่เข็นนายจ้าง
ฮอดคนยีนและเอ็นถามเว้ารับชน

เกินราคาอีกข้าเขาให้ตีมแถม
ขอสุรียวยพรขอใจเหลือล้น
ว่าเก็บเกินอีกข้าสามล้อจ้งแม่นกรรม
ยามเมื่อเฮาหวนอนจอดแสงริมร้าน

ตกลงเฮาบ่ได้มีแสงจ้อยพักเขา
บัดหาเขาใจดีอ่อนหวานบางคนเว้า
ชวนเฮาคูอีกข้าเงินได้ท้อได้
เฮือนชานมืออยู่ใสถามข้า

คนอยู่ในเขตถ้ำเนาพื้นแผ่นสุธา
แล้วอานิสงส์ไผ่มันบาปบุญนำใช้
บ่อยากเงินขาดฮ้างเงินใช้บ่อยากจน
บางคนตกอับจนขาดเงินใช้
บางคนเหาะหวังหวังไปได้ตั้งแหลว
ไผ่มีมากหลายหรือน้อย
ชีวิตคนต่างเกิดขึ้นคนนั้นจ้งต่างกัน
อดหวนอนตรากตรำสามล้อ
ยากหลายได้ยากนำปากและท้อง
หากินด้วยลำแข้งของกะแพงอีกข้า
กรุดมาอย่าดูถูกอาชีพเขารับจ้างแสงสู้สุยาม
พากันไปถึงจุดหมายเหมื่อยหลายทนได้
เลี้ยงลูกการศึกษาแห่งเดียวเที่ยวซื้อสุยาม
คันมือได้ฝนตกเปียกปอนโตเปื้อน
อาศัยหมู่พอได้กินสับมือแสงใช้จ่ายกัน
ต้องกัดฟันลูกผู้ชายหมายสู้
ศาสนาพระมหากษัตริย์
ชีวิตสามล้อนั้นหน้าต่ำกรรมกร
ไปนำทางถนนกว้างระว่างภัยทั้งวงเบ็ง
लगคนหลูโตนข้าเงินคำกะแถมตีม
ขอพระคุณท่านด้วยมีเจตนาดี
บางคนลงไปแล้วทวงเอาเงินกะผัดคำ
लगเพื่อทุกอีกข้าตำรวจจระจร
คำบ่หวานเขาฮ้ายขับหนีตีส่ง
लगเพื่อนั้นกะไคหน้จจระจร
จิตบ่เหงาใจบ่เศร้าจจระจรเว้าม่วนม่วน
ได้ค่าเช่าบ่หล่า พอบ่เงินทอง
เฮาได้ยีนคำเว้าตีใจชมชื่น

กำลังใจเต็มตั้งหาได้บั้นไป
บ่อนได้คนไปถึงถีบตามไปเรื่อย
บ่อนไกลและใกล้ไปได้บ่อนี้
ชาวพอนพอนลืต่อให้พอได้ตื่นอยากนอน

ถีบสามล้อชอกใช้ตามกรอกชอยถนน
อยู่ในเพื่อยในมุ้งคู่คันไ้
คอยจวี่ล้ายอนตอนสองฟังก่อน

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 202-203)

19. กลอนลำยาวชีวิตสามล้อตอนที่สอง

ยังบ่พอแล้วฟังต่อตอนสอง
สุริยาแสงขึ้นกรรมกรเคยกัน
สั่งลูกไว้ฟ้าตื่นเตรียมตัว
หยั่งกะอดใจสู้คู่คันเลี้ยงลูก

นางไปขายของพร้อมผักตำนิงชิงช้า
หาส้อยกันทุกก้าในตลาดของชาย
หัวสิงโคปลาไร่เห็ดหวาปลาจ่อม
เอ็ดจั่งซู้มื่อแม่นล้ามากกะทนเอา

ผัดหลูโดนเด็กน้อยตาดำโตก้าก้า
ทางพอนนั้นบ่วันล้ามากกะทนทุกข์
เงินค่าได้สละไปเบียดบาท
อยากของหวานกะบ่ซื้อผ้านุ่งแพรถือ

เอ็ดจั่งได้แนวสามล้อคนบ่มีจอดไว้เปล้า
อยู่ตลาดแม่ค้าขายส่งคนมา
ไปบ่หล้าไปบ่อสามล้อบ่
ทีละบาทกะได้สามบาทพอปะทั้ง

เฮากะดีใจด้วยสวัสดิ์ขอพระเดช
लगคนว่าปากม่วนเสียงใส
ยามเฮาบายเอาเงินนั้นตาเขียวปานแมงงู
แม่นจั่งได้กะบ่ได้ได้ตอบคำจา

ฟ้าสีทองพุ่งมาประกายพริกหล่นชูหนีฟ้า
เคยชนล้อสามล้อบั้นไป
ไปโรงเรียนซิดเรียนให้มันได้
ถูกบอกเมียอีกข้ารายได้บ่หลาย

ผัดกะโดนเม็กพร้อมนั้นส่งขาย
มีหลายแนวหลายอันบาทสละโฮมไว้
มีคนซื้อกะส่งให้เงินพร้อมบ่อนไ้มื่อ
คันลิเซากะขาดเงินทางบ้าน

กำลังเรียนก้าวหน้าพอรู้ตนเห็น
หาความสุขบาดหามาถึงบ้าน
ย่านมันขาดบ่ซื้อแพงไว้ถ้าไ้มื่อ
กางเกงสองสามโตแต่พอปะทั้งไ้

คันคนหลายมือนั้นกะพอได้ค่าเช่านำ
เฮากะวาทถามว่าสิไปไ้ไหน
ไปบ่พอเห็นคนแก่กะเว้าเงินเรื่อยส่งไป
ผู้ได้เขาหวังดีบ่ทอนใจกว้าง

ไปในเซตสีห้าเส้นเขาให้รับเอา
लगคนหัวใจยกษ์ปากฮุนแฉ่งฮ้าย
หัวใจฮ้อนหวู่หวู่ปากบ่ได้คำตังอันอยู่ใน
คิดว่าเฮาหากันทะเลาะกันเสียแต่้ม

ตากะแนมหาไว้คนได้เอ็นเฮียก
 นั่งเรียบร้อยขาบันมือแขน
 ปั่นนานถึงแล้วกลับไปหาใหม่
 เป็นจั่งสันพ่อแม่ลู่อาว

หากันไปจนเฒ่าทรมานจนแก่
 อาชีพเป็นจั่งชีวีตกรรมกร
 คับคู้กะบ่ได้เงินค่าหายาก
 เอาศีลธรรมเป็นที่ตั้งความจริงใจเป็นที่พึ่ง

รถออกแล้วไคหน่งกำลังขา
 กลับเฮือนนอนสามทุ่มเหลียวเห็นเมียอยู่กับลูก
 บอกลูกไว้มืออื่นทูลหัว
 เงินอยู่มือบ่พอร้อยรวมกันสามสิบบาท
 ไผ่ผู้ไผ่ยอจวี่ไผ่ล่ายาว
 บ่ได้โกงไผ่แล้วอาศัยมูลพ้อ

เรียกโบกมือกะฟ้าวาก้าวแก่เงิน
 จับกำแสนส่งไปถึงบ้าน
 คับบั้นไวกะบ่ได้คั้นข้ากะบ่ทัน
 คนเกิดมาต่างกันคือเว้า
 ไปแวะไสกะบ่ได้ความฮู้บมี
 หักดลัดบอดนอนคำคืบยืนสู้
 แนวโกงกินบ่ได้ตามแท้แต่มี
 ยามหนาวมาแห่งฮ้ายสะบันสันเงิน
 อดทนหนาวชั่วคราวมันฮ้อน
 ลูกผัดทอดทอดเว้าขนมได้บ่นอ
 เฮาตัวไปว่าลืมลั้งซื้อ
 ทั้งค่าเช่าบ่ได้ให้ใจเด่นหน้าไหว
 ให้ค่อยพากันคิดชีวีตคนสามล้อ
 สุจริตต่อสู้อ้อมล้องจเรญ...จเรญ...

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 204- 205)

20. กลอนลำยาวคุณของชาติ

เว้าเรื่องคนเกิดมาในโลก
 คนเกิดมาต้องมีพงศ์มีเผ่า
 ต้องมีแถวมีหมู่มีเชื้อ
 คนจั่งบ่คือกันมันแปลกประหลาด
 เอ็นเผ่าพันธุ์มีอยู่แปลก ๆ
 มีอยู่หลายภาษาไผ่มันนอแม่
 เลยต่างกันไปคนละชาติ
 ผู้ที่พาเฮามาปกครองพวกหมู่

บ่แม่นอุปโลกหาเว้าหาจา
 ต้องมีเหล่ามีกอมมีแนว
 ลักษณะหนึ่งเนื่อวรรณะสีสัน
 เพิ่นจั่งว่าเชื้อชาติของไผ่ของมัน
 แต่ที่แรกมนุษยเกิดมา
 อันนี้เว้าตั้งแต่ครั้งดึกดำบรรพ์
 มันเป็นด้วยอำนาจของธรรมดา
 พวกพาเฮามาอยู่เป็นกลุ่มชุมชน

อยู่หลายมือหลายวันเพราะมีอำนาจ
ไผมาร่ำมาตีข่มเหงบได้

คนในชาติกะตึบมีเดียดฮ้อน
เลยเห็นว่ามิคุณท่านหลายขนาด

เขามีไผมีนามมีเฮือนมีเข้า
สมเด็จพะพุทโธกะยังมีเชื้อชาติ
ให้พากันเอาชาติเฮาต่างหาก
เห็นบ่อยู่ไกล ๆ อาศัยมาเพ็ง

หยังกะปานมีเวรหาร้อยหกร้อย
ชาติอยู่ไผเขาต้องดูถูก
กะเกินว่ามันตายไปหลายรุ่น
ผู้ปกครองบ่ดีแตกไปคนบ่อน

หยังกะแตกออกหนีไปคนละบ่อน
จั่งว่าเฮาทุกคนผู้คุณของชาติ
ผู้เพิ่มผู้กะตายเสียเลือดเสียเนื้อ
หยังกะไกลาหลบมีบ่อนอยู่

บได้มารวมกันเป็นชาติไทยดอก
อย่าสิไปทำลายชาติเฮาดีเลิศ
ล้วนตั้งแต่บ่จนพาเฮาสร้างก่อ
เฮาเกิดมาเป็นไทยเกิดดีเด็ดขาด
ขึ้นชื่อว่าไทย ๆ ไผคือหือแม่
หนีลงมาสอดดินแหลมทองนอพอ
บ่มีไผรุกรานตีเอาไปได้
บ่เคยขึ้นต่อไผเป็นเทศราช

บ่กล้ามารุกรานไทยดีขนาด
คุณท่านหลายชีนลึกลงกว่าดินกว่าฟ้า
มีแต่สุขสำราญไทยบ่เดียดฮ้อน
ขึ้นชื่อว่าชาติไทยดังไกลขนาด

กะเลยเอ็นว่าชาติอิสสระเสรี

เลยว่ชาติเป็นใหญ่มีสามัคคี
เชื่อผู้เพิ่มเกิดก่อนหัวหน้าพาหมุน
นี้ละคุณของชาติกกเค้าเดิมดา

กะว่าคุณตัวเจ้ามีชาติของโต
บ่มีไผประมาทชาติไผชาติมัน
คั้นบ่มีลำบากชาติเจ้าอยู่ไผ
ให้พากันคิดเบิ่งแม่นเฮาได้เห็น
เกิดเป็นคนต่ำต้อยชาติโตอยู่ไผ
แม่นเกิดลูกได้หลานเหลนโหลน
เป็นชีนผู้ชาติโตบ่มี

เห็นแต่ก่อน ๆ สงครามมาตี
บาดนี้ฟังเบิ่งก่อนชาติเฮามีบุญ
อย่าพากันประมาทคุณชาติเกินหลาย
คั้นบ่เชื่อต้องทุกข์ต้องจน
แตกออกไปเป็นหมู่ ๆ ไผไผไปมัน

ท่านจ้งบอบุญคุณชาติหลาย
ชาติไทยเฮานี้เกิดเป็นมานานคน
ชาติอื่น ๆ สิท้อเฮายังหน่อหรือว่าจ้งได้
ได้เป็นเอกราชมาแต่ผัดได้

นับตั้งแต่ย้ายมาจากจีน
ท่านพาสร้างพาก่อฮักซาลูกหลาน
ไทยเฮาเป็นชาติใหญ่บ่หวั่นบ่ไหว
แต่มหาอำนาจยังบ่อาจหาญ

ผู้พาเฮาู้ชาติมีแต่ดี ๆ
แม่นบ่แล้วแม่บ่าสอดฮุ่นลูกหลาน
สนุกกินสนุกพอนบ่จ้อผู้ได้
พวกเฮาอย่าพากันประมาทจำไว้ให้ดี

ในโลกนี้มีชาติได้เกินแสนอแม่
มีแต่ธุวิไลเฮ็ดขายเฮ็ดค้า
มีแต่ความสำราญนอคนในชาติ
แต่ละคนบ่ได้ประมาท

ตั้งแต่บ่จนแก่บ่ได้หนีไปได
บ่เคียดฮั่นดอกป้าสนุกสนาน
คนไทยเฮาสะอาดบ่จุบจน
เพราะเฮาฮู้คุณของชาติสืบต่อกันมา

(นุ่ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า1-2)

21. กลอนสำยาวคุณของพระศาสนา

เว้าเรื่องศาสนาของดีแม่บ่
ต่างกับพวกอื่นเขาของเฮาถือบาตร
เบิ่งแล้วเฮาอนซอนถือศีลหลายกว่า
ต้องรักษาวินัยกันอย่างเคร่งครัด
เฮาเอิ้นว่าครูบาพระสงฆ์องค์เจ้า
แต่ละวันฉันอยู่สองครั้ง
ปาจิตตีย์คันไผปากเว้า
ฉันได้สองเวลาเข้าไปสวดเทียง

นอกจากบ่เสบายหรือว่าอาพาธ
นอกจากนั้นกะยังท่านได้ห้ามไว้
ห้ามฮอดน้ำอัดลมนมกาแฟกะห้าม
ต้องหาหยังมาสองหรือต้มสาก่อน

หรือเป็นพีชสี่เขียวห้ามตัดห้ามตาก
ได้แต่หมากส้มมอกับหมากขามบ่อม
เพราะเป็นยาระบายบำรุงธาตุสี่
สมเด็จพระพุฒาจารย์ท่านบัญญัติไว้

พระกะต้องเข้าใจจิวณเรณูถ้าว
บวชแนวนี้ได้นุญไผ ๆ กะทราบ
สาวกของพระศาสดาบุญคุณมีมาก
คุณของพระมากมีกุศลผลแต่ง

ถือกันมาแต่พ่อฮุ่นปู่ของเฮา
มีผ้าสังฆาพาดสบงจีวร
บ่ได้เฮ็ดไปทั่วไปไสมาไส
อยู่กะอยู่ในวัดชั้นพระสีมา
ยามกินข้าวเพิ่นผัดว่าฉัน
ฉันต้องนั่งกับที่ให้ตี
ยามฉันข้าวบ่เว้าบ่จา
ตาเว็นบ่บายเบียงบ่ได้ฉันเลย
พระวินัยประกาศห้ามไว้จริงจัง
ห้ามฮอดผลไม้รสหวานรสขม
ห้ามฮอดน้ำคันบ่ได้กรอง
ผลไม้ผัดผอนฉันได้อย่างเดียว
สีเอามาใส่ปากบ่ได้ดอกนอ
สองอย่างนี้ได้พร้อมฉันได้ดีหลาย
อันนี้เว้าหน้าทีวินัยของสงฆ์
คันไผเฮ็ดบ่ได้ผิดพระวินัย
พระวินัยได้กล่าวสนับสนุน
บ่แม่นบวชเอาบาปเบื่อนศาสนา
บวชเป็นของลำบากเฮ็ดได้อีหลี
บุญกับบาปคนละแห่งทางไผทางมัน

แบ่งไปคนละอันบุญชาวค้าบาป
แต่นับถือกันมามีคุณอนเนก
คุณของพระช้อยเขามีสุขหายทุกข์
แต่วินัยใดเดียวกันดอก

ผิดแต่อยู่ต่างแดนต่างกันต่างเขต
เป็นฮอดอรหันต์หรืออาริยะ
สมเด็จพระพุทธองค์เทศนาบอก
ผิดแต่บ่เข้าใจแตกต่างกันไปแห่

เรื่องของศาสนาคือกันอยู่ดอก
อาจารย์สอนบ่ดีหรือว่าเคลือบคลาด
สอนไปตามตำราผิดน้อยถูกมาก
มีหลายบทหลายตอนผิดกันอยู่แห่

แนวมีหลายภาษาแปลไปคนบ่อน
จนฮอดปัจจุบันสองพันห้าร้อย
พวกนักปราชญ์กะตายหลายพันหลายหมื่น
พวกนี้ละคุณมีต่อหลานเหลนอยู่

จึงว่าคุณท่านมีอนันต์เหลือหลาก
เฮาได้ถือกันมาบ่ป่าบ่ละ
ผู้สืบศาสนาของเฮาบ่ขาด
พุทธศาสนาเป็นของเฮาออนซอน
เกินกว่าคุณหลายแจ้งปานว่า

แม่นผู้ได้กะทราบเรื่องศาสนา
พอบานมนต์ปลุกเสกไผ่ได้ถือเอา
ศาสนามีมาแต่ละยุคถือต่างกันไป
บ่แม่นเว้านอก ๆ หม่อ ๆ แปน ๆ
พวกทิเบตจีนกะคือกัน
อันนี้เว้าเรื่องพระวินัยของสงฆ์
มันบ่ผิดกันดอกบ่หลายปานได้
มีบ่อนฝึกบ่อนแห้วคัดลอกตำรา
ผิดกะผิดผู้บอกนอกพระคัมภีร์
พวกนักปราชญ์ท่านได้สอนมา
แนวท่านสอนกับปากจำเอามาสอน
ในตำราเก่าแก่ท่านรจนา
ปราชญ์แต่ครั้งก่อน ๆ บ่คือผิดกัน
บ่แม่นเป็นน้อย ๆ ปีเดือนเกินหลาย
มีอยู่หลายดาศตวรรษล้วนแต่ดี ๆ
เอาความดีมาสู่สอนไว้เกินดี
มีคุณมากพระศาสนา
ค้นเห็นพระนบพระยอมมีอวันทา
สมกับค่านักปราชญ์ท่านเว้าท่านสอน
บ่ได้ประมาทเป็นศาสนาประจำชาติ
เดือนหงายค้นถือนอพอ.....

(นุ่ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า3-4)

22. กลอนลำยาวคุณของพระมหากษัตริย์

พระมหากษัตริย์คือประมุขของชาติ
ไผ่กะคงได้ยินได้อ่านประวัติศาสตร์
ปกครองบ่คือกันหิอนอแม่นบ่
ท่านจั่งอุปมาเป็นสัญลักษณ์

เป็นที่พึ่งของราษฎรทั่วแคว้นแดนดิน
แต่ละชาติชนเผ่าไผ่มัน
ผู้พากันสร้างพาก้อมีหน้ามีตา
ให้คิดเบ่งคัก ๆ คือแม่นอิทธิ

ตั้งแต่สัตว์ก็ยังมีโคลงข้างในป่า
 ในอดีตกาลโพธิสัตว์เจ้า
 มีช้างอยู่รวมกันบริวารแปดหมื่น
 แต่อยู่ไผ่อยู่มันต้องมีหัวหน้า
 กะต้องพระราชูปการครองคัมไพโร
 สมเด็จพระราชาคือสมเฒ่าใหญ่
 ได้กึ่งหง่าสาขาใบบังเฮาขึ้น
 ตามทำนองไผ่มันแมนบ่
 แต่ละองค์กล้าหาญปกครองประเทศ
 แต่อดีตกาลสงครามยาดแย่ง
 เฮากะเคยได้ยินได้เรียนได้อ่าน
 แต่เกิดโกลาหลคนตายหลายหมื่น
 เห็นบ่พระนเรศวรรบกับพม่า
 ยกเอาดาบเข้าฟันคอจนว่าขาด
 กะคิดเบิ่งหนัดใจหาญเกินเหตุ
 พระองค์เกินกล้าหาญเอาชีวิตแลก
 บ่ได้คิดเสียตายชีวาวยาววาทม์
 เอาชีวิตป้องกันสยามประเทศ
 บ่ต้องเว้าไปไกลเห็นบ่พระเจ้าตาก
 ไล่พม่าออกหนีจนแปนเอ็ดเต็ด
 บ่ได้อยู่ได้นอนกับพระพุทธรูปอดฟ้า
 มาตั้งวงจักรีเมืองหลวงบ่อนใหม่
 เอ็นว่าวงศ์จักรีพระพุทธรูปอดฟ้า
 พระองค์เฮ็ดแข็งแรงไผ่สู้บ่ได้
 งามปานว่าเมืองอินทรีวัดวาพาสูง
 เว้าไปตามตำนานเรื่องประวัติศาสตร์
 หยั่งกะไผ่ปานเดือนวันเพ็ญแสงส่อง
 ชาวประชาพลิตพลินบ่ได้เดียดฮ้อน

ในชาดกยังว่าป่าหิมพานต์
 ท่านกะยังได้เว้าพระยาฉัตรตันต์
 จำพวกสัตว์อื่น ๆ กะมีคือกัน
 แหม่นบ่แล้วแม่ป้าคนเฮาเกิดมา
 ถือเอาเพิ่นเป็นใหญ่หัวหน้าหัวตา
 ชุมเฮาเป็นพวกไพร่ชั้นฮ่มดกหนา
 หรือประเทศอื่น ๆ กะมีผู้ปกครอง
 บ่เว้าไกลดอกพ้อแต่อดีตกาล
 พระองค์รักษาเขตไว้ให้ลูกหลาน
 เขาสิมาปันแบ่งเอาผืนแผ่นดิน
 เกิดสงครามหลายย่านผ่านมาหลายหน
 หยั่งกะก้องห็น ๆ สงครามมากวน
 ประวัติศาสตร์ยังว่าเฮาข้างชนกัน
 ดัดคอพระอุปราชมันแมนอีหลี
 เพราะรักษาประเทศไว้ให้ลูกหลาน
 เอาชีวิตเข้าแลกฮักแผ่นดินหลาย
 พระองค์เก่งสามารถบ่มีไผ่พัน
 พระองค์รักษาเขตบ่วันบ่ไหว
 แต่พระองค์ลำบากกอบกู้กรุงศรี
 กะคิดเบิ่งเฮาเกิดฮักราษฎร
 ประวัติศาสตร์ยังว่ากล้าหาญอีหลี
 ชว่มแม่น้ำมาใส่บางกอกบ่อดี
 แมนบ่แล้วแม่ป้าพาก่อพาแบ่ง
 มาสร้างเมืองหลวงใหม่รัตนโกสินทร์
 รัศมีพันพุ่มบ่มีไผ่ปาน
 พระองค์เกินสามารถบ่มีไผ่เหมือน
 เฮ็ดอีหยั่งกะคองกะคืองามเกิน
 ตั้งแต่ครั้งก่อน ๆ ฮอดปัจจุบัน

มีแก้วรชกาลจนฮอดมือนี่
พาคนไทยขึ้นใจปทุกรับยา
เฮาสุนัขบายปกเกล้าปกเกษ
พระองค์ได้นำไทยก้าวไปอยู่
คุณอึ้งยังกะบ่ได้ท้อ
คุณพระองค์มีหลายทอดินกับฟ้า
จั่งว่าคุณเห็นหลายเหตุทุนใส่เกล้า
ปกครองไทยทั้งปวงเจริญก้าวหน้า
ชาวไทยเฮาสู้พระคุณท้อฟ้า.....

พาคนไทยอยู่ที่บ่หนีไปได
พวกเฮาบ่ลำบากพระคุณท่านหลาย
พระองค์นำประเทศสู่ศิวิไล
แม่นบ่แล้วคุณปู่คุณโนคุณนัง
แม่นบ่แล้วคุณพ่อคุณแม่กะตาย
ปกครองพวกแม่ป้าอยู่สุขสบาย
เป็นเพราะบุญหมู่เจ้าเฮามีนายหลวง
ประเทศได้กะว่าพระบารมี

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า5-6)

23. กลอนลำสาวผู้สร้างกรุงรัตนโกสินทร์

กรุงธนบุรีเปิดแล้วแนวได้กะแปนเปล่า
สืบต่อนั้นบ่มีหน่อกษัตริย์ตรา
บ่มีไผคนกล้าคนดีมีบ่
คนเก่งนั้นมียู่สมใจนี้
พาคนเดินมาที่หน้าบ่อนใหม่
มาตั้งบ้านข้ามฝั่งตะวันตก
คั่นนานไปภายหลังคนมันหนาแน่นอ้ง
บางกอกที่เมืองใหม่ทำเลหลาย

สงครามเข้ามาตีกะลำบาก
จั่งได้สร้างเมืองใหม่สมใจนี้
เป็นสถานเขายังฝั่งหลักเมืองลงก่อ
ขึ้นสืบค้าเดือนหกปีชาดก่อสร้างวางศิลา
เป็นศักดิ์ศรีของบ้านนานคนเฮื่องฮุ้ง
องค์สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าพาก่อนครหลวง
บ่มีไผมาไถลภัยสงครามกะลาห่าง
บ่มีไผคิดแย่งชิงราชบัลลังก์หลวง

เจ้าผู้ครองกะลวงล้ำน้ำขึ้นสู่สวรรค์
จักลีหาไผแทนสืบสานเอาไว้
เอาไผนอจั่งสิได้มาตุ้มไพร่พล
พระมหากษัตริย์ศึกเก่งเกินคนอื่น
พาพวกไทยก่อตั้งฝั่งแน่นถิ่นสถาน
พาครอบครัวยอยกหมู่ทหารชาวบ้าน
ทางฝั่งธนบ่กว้างขยายได้บ่ดี
สายวาริแบ่งปันกันไว้
มีแม่น้ำขวางกั้นบ่หวั่นไหว
พระมหากษัตริย์ศึกแต่งแปงเมืองบ้าน
ปี พ.ศ. 2325 ว่าไว้จำได้แม่นอีหลี
ทำพิธีของพราหมณ์ต่อมาปานนี้
พวกพ่อลุงแม่ป้าพาสร้างต่อมา
ปวงประชาชาวไทยขึ้นบานหาญกล้า
วงศ์จักรีบ่ฮ้างหนาแน่นกันแข็ง
คนทั้งปวงยอยกต่อพระองค์ทรงไว้

กษัตริย์ไทยของคือนีวงศ์จักรีดีเลิศ
 บมีไผเดือนฮ้อนปกรกระหม่อมหายทุกข์
 บมีไผมาสู่ศัตรูแตกพ่าย
 อันนี้ไว้แต่พูนสร้างก่อเมืองหลวง

วงศ์จักรีเดิมเค้าประวัติเฮาเขียนบอก
 เป็นชื่อเก่าตัวป่าบางกอกนามเดิม
 เป็นคำไว้สำเนาพอสั่งเขป
 ทุกหมู่บ้านทุกข์แสนสวี่

หนทางพร้อมแผนผังวางใส่
 แต่พูนกะสืบต่อบ่ถอยหลัง
 จอมกษัตริย์พาสร้างเมืองสยามนามเด่น
 ดังไปทุกเขตแคว้นรัตนโกสินทร์

สมกับคำคนเฒ่าเมืองอมรฟ้าหย่อน ๆ
 คนกะหลายกะด่อนอพ้อปัจจุบัน
 บจักเหนื่อจักได้จักมาแต่ไสไหน
 พากันย่างอยู่ล้าย ๆ เจ็ดทวีปคนมาหมด
 อึงคึงเสียงก้องเนืองนองแน่นอึง
 ตั้งแต่ก่อสร้างใหม่ ๆ บมีหยัง
 มั่นบคือเดิยวั้นนครหลวงกรุงเทพ
 แดกกันอยู่อยู่ ๆ จ๊อกแจ็กจ๊อแจ

มีหนทางตัดไว้ในดินกะมีพ้อ
 อยู่เทิงหัวแล่นล้าย ๆ เป็นตาหนายมันไป
 บคือคราวหลังพูนนครหลวงบางกอก
 เป็นจั้งซี้ผู้ก่อหัวที
 พาไทยดีไทยกล้าพาเจริญอพ้อ

แสนประเสริฐก่อตั้งฝั่งแน่นแก่นนคร
 มีแต่สุขทุกข์บมีมาใกล้
 ไผ ๆ กะย้ายมาเข้าเพิงบุญ
 มีกระทรวงกรมกองต่อมาปานนี้
 หรือบางกอกกะว่านามเค้าเก่ามา
 สุขเกษมสำราญผ่านมานานล้ำ
 ฮอดกรุงเทพกะเฒ่าเมืองฟ้ากะบ่ปาน
 มีอารามวัดวาพาสร้าง
 งามวิไลแต่งให้เฮาได้เพิงบุญ
 มีเวียงวังก่อแบ่งกำแพงล้อม
 ผู้ได้เห็นกะยกย่องดั่งก้องทั่วแดน
 ปานเมืองอินทร์เมืองพรหมขึ้นชมดีล้ำ
 เป็นนครใหญ่กว้างคนแน่นอึงออก
 หลายพงศัพัตน์เผ่าพงศ์ชุมเชื้อ
 สีดำ ๆ แหล ๆ ขาวนั้กะแห่งหลาย
 บจักยนต์ยานรถแล่นนำดำดั่ง
 เมืองฝรั่งกะบ่ใกล้ไทยนั้จ้งแม่นดี
 หูเฮาฟังบมีอึงอ้อ
 เสียงเสงพ้งนั้พามา ก้องใส่หู
 จักสิแวไปใสใหญ่หลายขยายม้าง
 ยังบ่พ้อท่อนั้นบนฟ้ากะแห่งหลาย
 คือรถไฟแล่นไปไวฟ้าว
 ประวัติศาสตร์บอกไว้เฮาได้อ่านเห็น
 วงศ์จักรีต่อมาปานนี้
 เอาหละนอท่อนี้ล้ายต่อไป

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า7-8)

24. กลอนลำยาวพระราชนวศักริ 9 รัชกาล

สิบได้ไว้ประวัติเล่าวงศ์จักรี
 มีจักองค์กษัตริย์ให้พาไทยสร้างต่อ
 มีเกล้ารัชกาลตัวเจ้านั่งแท่นบัลลังก์ทอง
 ตั้งแต่หนึ่งถึงเก้าฝั่งเอาเดื่อแม่
 องค์พระพุทธรูปฟ้าที่หนึ่งวงศ์จักรี
 ฝั่งหลักแน่นเมืองหลวงบางกอก
 องค์นี้ละพ่อเฒ่าองค์เก่ากกกอก
 องค์ที่สองนั้นกะคือกันท่านว่า
 นภาลัยว่าไว้ติดต่อกษัตริย์ตรา
 มีปัญญาดีล้ำคนทั้งหลายว่าจอมปราชญ์
 ทุกเขตแคว้นกวีเอกศิลปิน
 ลุนทรภู์กะคือกันท่านช้อย
 บาดนี้ได้มาต่อองค์ที่สาม
 เสี่ยงคนไว้ว่าดีล้ำล้ำ
 พระนั่งเกล้าครองราชสมบัติ
 ทางศีลธรรมพระองค์สร้างอารามหลายป้อน
 องค์ที่สี่ผัดแมนเจ้านามว่ามวงกุฎ
 ถือศีลธรรมทรงตั้งพระวินัยครัดเคร่ง
 พระองค์ครองราชนั้นพระนามใหญ่ตามกษัตริย์
 กษัตริย์ไทยพระองค์นี้พอติดองค์ที่สี่
 ไผ่พอปานว่าน้ำมาจากแดนสวรรค์
 ในสมัยพระองค์เจ้าตัดถนนกว้างใหญ่
 มีไปเปิดครองน้ำผุดกรุงเกษมกะผัดแมน
 พร้อมเดื่อเจ้าจิงแมนดี
 มาสนองผ่านภูมิไตรพื้น
 ไทยเขาบุญมากล้ำคนย่องล้ำกัน
 อยู่จักกันไปเปิดทั่วแดนดินด้าว
 นำชาติไทยให้อยู่ได้ไปพันหมื่นมาร

สิบมีดีแนวได้ต่อไทยเฮา
 ฝั่งเดื่อพ่อช้อยสิว่าเดื่อเจ้าจื่อเอา
 บมีหมองศักดิ์ศรีจิงแมนดีเดื่อเจ้า
 ไผ่ตั้งแต่พระพุทธรูปฟ้าอันป้าต่อมา
 องค์นี้ติดก่อนปางฟ้าตั้ง
 หรือกรุงเทพกะบอกไว้เฮาได้จื่อเอา
 ตระกูลของไทยนอหน่อพระองค์คงมั่น
 คือพุทธเลิศหล้านามเจ้ากล่าวไป
 พระราชาทรงยศชื่อเสียงเพียงฟ้า
 พระฉลาดล้ำล้ำคนย่องทั่วแดน
 ยินดีกับบรรณกรรมสู้อันหันฮู้
 บให้ตำด้อยนิพนธ์เรื่องแต่อย่างได้
 มีพระนามแต่เดิมดาเค้า
 เจ้าชายทับกะเว้านามเจ้าแต่พระเยาว์
 องค์ที่สามสง่างามเหลือล้ำ
 มีหลายตอนแต่สร้างวางไว้แก่เฮา
 สดุดีพรรณนามนวนชดนนานล้ำ
 ชาวหกปีแต่บวชสร้างทางนี้ฝ่ายสงฆ์
 ชาวประชาชื่นชมถวายให้
 พระจอมเกล้าตัวเจ้าครองบ้านถิ่นสยาม
 ของล้ำคณแต่พระองค์ทำไว้
 เจริญกรุงบำรุงเมืองเพื่องนครต่อไว้ไผ่ไก่อ้อหลี
 สอดภาชีเจริญดำเนินสะดวก
 ต่อจากนี้้องคิใหม่มาครอง
 เสี่ยงดั่งวันราชาพระองค์ใหม่
 รัชกาลที่ห้าประวัติว่าเกินคัก
 บุญของชาวไทยแท้มีหลายเกินขนาด
 รัชกาลที่ห้าพระนามว่าตาออนซอน

เด้อจุฬาลงกรณ์แต่เดิมดาเค้า
พระพุทธรเจ้าหลวงกะเว้าเค้อเจ้าว่ามา
ทรงพระคุณมีหลายต่อเฮาไทยล้น
การรณไฟน้ำประปาไปรษณีย์ตัวเจ้าเฮาได้ลู่แนว

เลิกทาสพาชาวไทยสู่เสรีได้
จนว่ำนับถ้วนพระคุณเจ้าจ้งแม่นหลาย
ปกครองเฮาแห่งดีไปหน้า
การศึกษาการลูกเลื้อแห่งเฮี้ยวดีล้นล้นคน

รัชกาลที่เจ็ดเปลี่ยนการปกครองให้
รัชกาลที่แปดพระองค์ยังหนุ่มน้อยครองบ้านปดณ
ครองสมบัตินั่งปกครองบ้าน
องค์สมเด็จพระบาทไท้ไทยได้เพ็งบุญ

มีอียังมอบเวนเอาให้
ของต่าง ๆ นับถ้วนเอาให้หมู่ประชา
ขอจบลงแต่พอย่อยย่อ
คุณพระองค์ห่อหุ้มไทยได้เพ็งบุญ.....

คนเฮาเว้าจุลจอมกะผัดว่า
พระบรมรูปทรงม้านามต่อของพระองค์
บ่ทนเอามาเว้าหลายแนวนอพอใหญ่
ยังบ่แล้วแบบใหม่การศึกษา
บ่มีใผทำได้การปกครองแบบใหม่
บาดนี้ย้ายเว้าต่อองค์ที่หก
พาไทยก้าวไปไกลประวัติว่า
ล้ำจัน ๆ ทุกอย่างดีหมด
ประชาธิปไตยพื้นคิ่นไปนอพอ
องค์ที่เก้ามหาชาภูมิพล
นานเหลือล้ำภูมิพลมหาชา
องค์นี้ละเลอเลิศอนันต์
ชาวไทยพันความจนเบ็ดทุกอย่าง
เวลามีท่อนั้นนอพอขอสรุป
ขอให้สมเด็จพระเจ้าปกครองไทยให้เย็นชุ่ม

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า9-10)

25. กลอนลำยาวสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ

เกิดมาดีบุญหลายนอพอ
แต่ครั้งทรงพระเยาว์สิรินธรเป็นชื่อ
เป็นนางเทพธิดาลงมาใช้ชาติ
ผู้ได้เห็นกะเออชาวไทยแม่นบ่

เป็นด้วยบารมีมาแต่ชาติก่อน ๆ
เสด็จได้ทั่วไปบ่อนไกลหรือใกล้
บ่มีข้องมีคาเว้าดีเว้าได้
เสด็จไปศึกษานำมาแม่นบ่

เป็นเนื้อหน่อคนไทยออนซอน
หยั่งกะดั่งหวือ ๆ ก้องโลกโลกา
จ้งแม่นดีขนาดพระเจ้าลูกเธอ
พระองค์เป็นหน่อของวงศ์จักรี
ผิวกะชาวอ่อนหล่อนยิ้มแยมแจ่มใส
เขียนอียังกะได้สติปัญญา
ประเทศน้อย ๆ ใหญ่ ๆ เสด็จไปหา
เอามาสร้างมาต่อมาให้ชาวไทย

แม่น้อยใกล้อยู่ใกล้จะนำมาสู่
 ว่าทางปริญาพระองค์ได้
 ว่าแต่เขียนอันใดพระองค์จะได้
 ได้มาหลายปริญาต่างประเทศจะได้
 สมกับเป็นดวงใจของไทยทุกหมู่
 สร้างแต่ความปรองดองของคนในชาติ
 เกิดมาดีชาวไทยได้พึ่ง
 สมเด็จได้เอามาป้อนมาฝาก

พวกคนไทยหญิงชายดีใจมากขึ้น
 ชื่อเสียงดังไกลไกลนานาประเทศ
 พระองค์ช่วยคนไทยของเขาทุกเขต
 พระองค์สร้างสัมพันธ์กันหาสิหุด

สร้างความสามัคคีไมตรีดีเลิศ
 เห็นบ่เสด็จไปเมืองลาวสมเด็จพระเทพ
 ลีได้ไว้ให้ฟังมีอียังแห่
 ท่านไปช่วยอียี่สิบลาวเขาทุกซีก

หนึ่งละการศึกษาของลาวล่าช้า
 พระได้สร้างโรงเรียนให้ลาวหลายอยู่
 หอดสร้างชลประทานเอาน้ำไว้ให้
 เลี้ยงหอดกบหอดปลาสวนครัวแม่บ่

สมเด็จได้ขยายหอดวิชาชีพ
 ดีกะดีพาโลสมเด็จพระเทพ
 คันสิแปลขยายความดีที่ก่อ
 คืดเบ้งแผ่นดินไทยเสด็จทุกภาค

พระองค์อยู่ไปหลายได้ทุกทั่วเขต
 เขียนไว้เป็นตำราให้เขาได้อ่าน
 หยั่งกะจำได้ไวเขียนเอาไว้บ่บับ
 ว่าตั้งแต่พระองค์ไปบ่ได้ยากดอก

เอามาให้มวลหมู่ไทยได้ศึกษา
 คืดเบ้งเขาเกิดบ่ต้องสงสัย
 เกียรตินิยมมาใส่บ่มีปัญหา
 นำความรู้ใหม่ ๆ มาให้ชาวไทย
 นำวิชามาสู่พี่น้องทั้งผอง
 จังแม่นพระฉลาดเลอเลิศอียี่สิบ
 ไปบ่อนได้พระเบ้งนำมาให้เขา
 ให้หายทุกข์หายยากพระองค์ดีหลาย
 ดีเทียมทันชาติอื่นคือใด
 ดังไปเบ็ดทั่วเขตทวีปใกล้ไกล
 หอดประเทศใกล้ชิดติดกัน
 พอปานราชทูตสัมพันธ์ไมตรี
 พากันคิดเขาเถิดน้ำบ่าวน้ำสาว
 ลีไว้แต่พอสั่งเขปเพิ่นช่วยอียี่สิบ
 คอยฟังเขาเคื้อแม่เพิ่นออกทีวี
 ประเทศลาวลำบากชาวไร่ชาวนา
 ช่วยเขาตัวคุณบ่ได้ซิดได้เขียน
 เอ็ดให้ลาวหลายหมู่ช่วยรัฐบาล
 สร้างเอาไว้เอ็ดใส่ทำนา
 มูลนิธิกะก่อนพอดีหลาย
 พวกชาวลาวเขาปีบเขาฮ้องไชโย
 ไว้แต่พอสั่งเขปย่อ ๆ บ่หลาย
 กะหลายโพดน้อยหน่อสมเด็จเอ็ดไป
 พระองค์อยู่ทุกข์ยากบ่อนได้กะตาย
 ของสำคัญต่างประเทศจะได้ศึกษา
 ว่าตั้งแต่ผ่านทอดพระเนตรไป
 เขาบ่ทนแต่สินับจักประเทศได้
 เขียนมาบอกเกินว่าไววา

ให้คนไทยศึกษาบ่ต้องไปเบ่ง
หยั่งกะตักโงะพระองค์ลอกไว้
พระองค์ได้ประทานให้เฮาได้รู้
เป็นมิ่งขวัญดวงใจคนไทยในชาติ

หยั่งกะบานเบ่งเล่งปานดอกขงโค
ยอดของเกำของใหม่วัดอุโบราณ
สาธุขอให้พระองค์อยู่คู่กับเมืองไทย
พระองค์ยอคนักปราชญ์แผ่นดินสยาม
(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า11-12)

26. กลอนลำยาวพ่อหลวงของชาวไทย

เว้าพื้นพ่อกับแม่ดีหลาย
นอกจากแม่กับพ่อนอสิมีไผ
คนที่อยู่ในเขตแผ่นดินสยาม
ผู้ได้นอตุ้มไพร่ชาติไทยเฮาหือ
จั่งมีความสามารถปักษ์ฮักษา
คือประมุขประเทศพระเจ้าอยู่หัว
คือพระองค์ทรงอยู่มี่ทศวรรษ
พระองค์ใช้อำนาจปกครองดีหลาย
พระองค์ท่านได้เบ่งปักษ์ฮักษา
เบ็ดทุกย่านขอบขันทะเลสีมา
ฮักษาเบ็ดทุกกลุ่มบ่ว่าบ่อนได้
อยู่หน้าดงน้ำป่าพ่อกำแม่ชาย
มาเข้าเฝ้าเพ็งบารมี
ให้เกียรติเบ็ดทุกท่าบ่ว่าไผ ๆ
บ่ซีดชั้นวรรณะกับไผ
บ่ให้อึดให้อยากเมตตาสงสาร
ถือเป็นพงศ์เป็นเผ่าเฮาจั่งสุชี
ปกครองทั่วประเทศบ่ว่าบ่อนได้
เสด็จไปทุกย่านบ้านป่าดอยเขา
เสด็จทอดพระเนตรบ่อนได้กันดาร

เลียงเฮาบให้ตายกะสิแม่นไผหน่อ
บาดนี้พ่อกชาวไทยคนเบ็ดประเทศ
คั่นแม่นว่าไปถามไผหือเป็นใหญ่
ผู้ได้หือประมุขของชาติ
กะสิบอกไฉวาคือพระปกเกษ
ไผ ๆ กะหลวบได้ลบหลู่
พระองค์เป็นผู้นำประมุขของชาติ
ปกครองตามกฎหมายชาวไทยได้เพ็ง
พวกราชไฉ่ชาวนาชาวสวนชาวนบ้าน
ล้วนแต่ได้ฮักษาให้เฮาเย็นชุ่ม
ฮักไปเบ็ดคนไทยพระองค์บ่ว่า
หรือไผ ๆ ต่างแดนต่างด้าว
พระองค์กะยินดีบ่ติบ่ว่า
พระองค์ฮักคนไทยจั่งได้จั่งชั้น
พระองค์มีพระทัยเมตตาเหลือหลาก
ฮักคือลูกคือหลานคนไทยทุกเหล่า
เป็นเพราะบารมีปกเกล้าล้านเกษ
นี้ละพ่อกของไทยเป็นห่วงลูกบ้าน
พระองค์บ่ได้เซาดูแลทุกเขต
ได้เฮ็ดชลประทานเอาน้ำไว้ใช้

เอาไว้ให้พสกนิกร
พระสงฆ์พรหมพรหมช้อยได้อิทธิ
กะหาแนวไปใส่แก้ไขให้
สั่งให้รับจัดการทันที

สมกับคำว่าพ่อแล่นเกล้าเกษรา
ช้อยไปทั่วประเทศเกษตรพอเพียง
มีไปเปิดทุกหมู่ภาคได้ภาคเหนือ
เอ็ดปุยชีวกาพกับปุยอินทรี

เอาใส่ข้าวในนางามหลาย
แม่นบ่แล้วคุณพ่อพระองค์สงสาร
พากันให้คิดเบ้งผู้ใดคือ
เขาบ่ได้ประมาทเคารพยำเกรง

อย่าได้นั่งกอดเข้าริบลูกยืนตรง
พากันเอ็ดตลอดบ่ว่าผู้ใด
ในหัวใจเขานบยอมมีวันทา
คนเขาอยู่ในชาติบ่ว่าผู้ใด

เขาได้รวมกันอยู่เพราะบารมี
บ่ว่าน้อยหรือใหญ่ไม่ ๆ กะดาย
คนไทยทั่วประเทศเล็ดเนื้อเชื้อไข
แม่นอิทธิคือพ่อหลวงของไทยชั้นดอก

อยู่บ้านป่าชาดอนกะให้มีน้ำใช้
บ่อนได้ดินบ่ดีปลูกพืชบ่ได้
ช้อยให้คนไทยมีวิชาอาชีพ
เอ็ดให้เขาอิทธิแห่งคักแม่นบ่
พวกเอ็ดไ้ทำนว่าเกษตร
จนไทยเขาสูงเสื่องมีกินมีอยู่
พระองค์ได้ช้อยเหลือไม่ ๆ กะทราบ
ดีกว่าปุยเคมีดีหลายช้อยเจ้า
บ่ทนร้อนหนาวสวันครวแม่นบ่
ได้พระราชทานชาวไทยได้เพ็ง
เขาคนไทยจึงได้พากันถือประมุขของชาติ
พอได้ยินเสียงเพลงข้าวรวงสุกเจ้า
ให้เคารพพระองค์เสด็จมาทอด
ต้องพากันเข้าใจทำความเคารพ
ยามพระองค์เสด็จมาอย่าได้ประมาท
แม่นอยู่ใกล้หรือไกลคือไทยทุกหมู่
คนไทยเขาสุขมีกินมีใช้
บ่ว่าหญิงหรือชายอยู่ในเขต
นี้จะพ่อของไทยนายหลวงแม่นบ่
เพิ่นจ้งบอกเขาจ้อเอาสา

(นุ่น เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า13-14)

27. กลอนลำยายแม่หลวงของชาวไทย

มาลิเว้าเรื่องแม่ของปวงชาวไทย
บ่แม่นเกิดใหม่ ๆ มีมาแต่ตน
ปกครองเฮามาแต่ห้าสิบปีปลาย
เลี้ยงคนทั่วประเทศเกินว่าเพินดี

สิบเว้าไปไกลเอาบ่อนใกล้ ๆ
พ่อของเฮาชื่อสมเด็จภูมิพลสิริกิตติคือแม่
ประเทศเฮาดีหลายมีแมวิเศษ
สมเด็จพระบรมราชินีนาถ

นี่ละแม่ของชาติคนไทยทั้งผอง
 เอ็ดให้เฮาได้อยู่มีแต่สดีไส
 เป็นผู้สร้างผู้ก่อปกปักรักษา
 เสด็จออกไปทั่วเขตดินดินดอน
 เสด็จออกสู่ป่านำภูน้ำเขา
 เสด็จเยี่ยมพวกไพร่เป็นห่วงอี่หลี่
 เลาะเบิ่งตลาดอาชีพแนวไต่
 แม่บ่แล้วคุณพ่อทอผ้าฝ้ายไหม
 เอ็ดไปทั่วท้องที่ให้มีงานทำ
 ให้คนไทยเร่งรีบขยันขันแข็ง
 รักษาป่าต้นน้ำลำธาร
 ปลุกต้นไม้ให้ใหญ่รักษาดีหลาย
 เพิ่นได้สิ่งทุกเขตแดนดิน
 เห็นป้ออาชีพใหม่อยู่อยุธยา
 ให้เขารู้มีการมีงาน
 เพิ่นบ่ให้เสียค่าเรียนดีอี่หลี่
 เป็นโครงการเร่งรีบช่วยเหลือดีหลาย
 เอียนเป็นช่างตีสร้อยทำแหวน
 มีหลักสูตรวิชาแนวไต่
 แกะสลักหรือว่าแผนผัง
 มีต่าง ๆ ตัดผ้าแบบบ่ได้
 หรือสิมักสร้างก่อกะมีครูสอน
 นี่ละพระองค์ช้อยชาวไทยอี่หลี่
 ช้อยไปเบิดทุกเขตเข้าไปศึกษา
 บ่ได้ว่าช้อยได้อี่หลี่
 มีแนวไต่ใหม่ ๆ สอนลูกเหลนโหล่น
 พระองค์บ่ขี้เคยดักคือลูกหลาน
 ให้พระอยู่คุ้มไพร่ไทยคน

พระองค์ได้ปกครองชาวไทยทุกหมู่
 สมเป็นแม่ของไทยเฮานอแม่บ่
 พวกชาวໄສຂາວนาชาวสวนชาวฮั่ว
 บ่ได้อยู่ได้นอนตากฝนตากฟ้า
 บ่ได้อยู่ได้เขามาคนเหนือภาคใต้
 สมเด็จพระบรมราชินีช้อยเฮาปชาด
 ฝึกให้คนไทยมีงานการก่อ
 เป็นอาชีพคนไทยเลี้ยงไหมมัดหมี่
 สมเด็จไปแนะนำวิชาอาชีพ
 ฮอดสัตว์ป่ากะให้แพ่งรักษาป่า
 เอาไว้ให้ลูกหลานเหลนโหล่นคนใหม่
 อย่าลืไปทำลายพระองค์ได้สั่ง
 สอนให้เฮาทำกินเลี้ยงเบิดเลี้ยงไก่
 ลูกชาวໄສຂາວนาไปฝึกให้ฮู้
 ช้อยให้ลูกให้หลานเจริญก้าวหน้า
 ให้เฮาเรียนฟรี ๆ ศูนย์ศิลปอาชีพ
 ไผ่มีเรียนอันใดฝีมือต่าง ๆ
 เป็นช่างทำตามแผนเขามีหลักสูตร
 กะเอาตามชอบใจแล้วแต่เฮามัก
 เจ้าสิเอียนอี่ยังมีอยู่หลายอย่าง
 ล้วนแต่ทันสมัยสากลแม่บ่
 มีบ่อนอยู่บ่อนอนสะอาดเรียบร้อย
 พวกสุขภาพสตรีชอดบุตรเพศ
 ลูกชาวໄສຂາວนาชาวสวนพ่อค้า
 สมเด็จจั่งแม่นดีสงสารพวกไพร่
 อีคนไทยทุกคนได้รังเกียจ
 ให้ท่านอยู่นาน ๆ พระชนมายุ
 คนไทยบ่สับสนดีใจทุกหมู่

ขอพระองค์ได้อยู่บัลลังก์ทอง
 ขอให้งามอ่องตงคือเทพธิดา
 อย่าปวดแขนเจ็บไหล่เกษมสำราญ
 ให้พระองค์หายโรคพระวรกาย
 อย่าให้เฒ่าให้แก่เนื้อชุ่มหนังมัน
 คนอยู่ได้แหล่งหล้าพลกนิกร
 นี้ละแม่ของชาติคนไทยทั้งปวง

อย่าได้เศร้าได้หมองสดใสผุดผ่อง
 ยามเสด็จไปมาทางเหนือตกได้
 ให้พระทัยชื่นบานหายทุกข์หายโศก
 ปกครองไทยหลาย ๆ ปีเดือนเดือนแม่
 ปานว่านางสวรรค์มาจากชั้นฟ้า
 มีแต่คนอ่อนช้อนบรมราชินีนาถ
 เขาได้เอ็นแม่หลวงจำเภาสิบเอก

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า15-16)

28. กลอนลาล่องเจ้าพระยาไม่ใช่คน

ฟังเอาเดื่อพี่น้องไทยทั้งผองทุกหมู่เหล่า
 ไล่แต่กกแต่เค้าบ่อนเพิ่นเกิดเดื่อคุณอา
 ผัดสีหุนหันว่าไมไหวว่าดูถูก
 เจ้าพระยานั้นได้เป็นชื่อชลธาร

แต่ครูสอนเป็นเด็กน้อยวิชาการภูมิศาสตร์ ใหญ่ขนาดคือแม่น้ำสายนี้แม่นอยู่ใส
 ภูมิศาสตร์บอกว่าไว้แนวใหญ่ไหลมา
 ลงโหมกันบ่อนหันกระแสนธารแตกไหล ๆ
 แต่เดิมทีแม่น้ำเฒ่าเฒ่าไหลโง่หากัน

ซึ่งคะเนดังก้องโหมกันดังสนั่น
 สุ่มมือนี้เปลี่ยนไหลเป็นโ
 เป็นลำธารนำพื้นไหลลงมาอยู่ยาว ๆ
 สุ่มมือนี้เปลี่ยนไหลเป็นโ

เป็นลำธารนำพื้นไหลลงมาอยู่ยาว ๆ
 แม่น้ำนี้คือสายเลือดชาวไทย
 คนเขาใช้สัญจรเที่ยวท่อง
 เสือใหญ่ปล่อยล่อยล่องหากัน

เคยได้ยินอยู่ตัวเจ้าคนว่าอยู่ปะเขา
 เจ้าพระยาบ่แม่นคนสีสับสนคนนั้น
 พวกลูกหลานผัดสีว่านอเจ้าว่าจั่งได้
 มีตำนานอ่านเห็นเขียนอยู่

บึง-วัง-ยม-น่าน-ผันมาไหลส่ง
 ปากน้ำโพตัวเจ้าคนว่าเล่ามา
 ฟังแต่เสียงของมันไหลมาต่ำต้ง
 นครสวรรค์บ่อนยังโหมหันแม่นที่
 ดีอีกโหมแม่นที่ลำนน้ำ
 ชาวประชาพี่น้องอุดมด้วยแม่นที่
 ดีอีกโหมแม่นที่ลำนน้ำ
 ชาวประชาพี่น้องอุดมด้วยแม่นที่
 เป็นหัวใจของชาวนาภาคกลางดีล้น
 นาวาไหลล่องเลี้ยวเที่ยวค้าส่งของ
 เป็นพันปลายกิโลเมตรจั่งแม่นยาวสายน้ำ

การทำงานามลันทำสวนปลูกพืช

ปลูกปลาน้ำแสนอุดมชมชื่น

ตั้งแต่ที่ไหลผ่านน้ำกัน

ไหลมากำเบ็ดปีบมีชาติ

รอยที่น้องเรือนใหญ่ภูมิพล

เป็นกระแสไฟฟ้าผันมาแจ้งสว่าง

ไหลลงมาสู่ที่ทองที่เมืองอุทัย

ตั้งแต่เหนือเหลือน้ำชลธำน้ำอ้ง

นนทบุรีถิ่นนี้ทองที่ดินดี

ทำสวนครัวดีล้ำคนทำการเกษตร

มีเงินใช้รักษาการนันท

ต่อจากหันไหลผ่านธนบุรี

มีถึงที่ชลธิไหลหย่าว ๆ พระนครฮอด

เจ้าพระยาดีกะด่อนนอพอสายชล

อาศัยตามสองข้างเป็นทางเที่ยวทอง

ทุกค่ำเข้าไปบ่ขาดสัญจร

คนเที่ยวค้าหากันบ่ได้ขาด

เศรษฐกิจที่น้องสองฝั่งกะดีหลาย

นากะงามสวนกว้างปวงประชากรเกษตร

เพิ่นจั่งเ็นให้ชื่อสมศักดิ์ศรี

พระนครเมืองหลวงตั้งสามนครงอยฝั่ง

ธนบุรีกะมาตั้งฝั่งลงพระเจ้าตาก

ฮอดมือนี่บางกอกนครหลวง

พระราชามาดั้งที่หลังสุดท้ายหมู่

สมเด็จพะพุททยอดฟ้าจุฬาโลกพามา

จำเอาไว้ชาวไทยพากันว่า

บ่ผิดเคื่องเดือดฮ้อนไทยได้เพ็งพา

หยังกะแตกวัน ๆ เต็มท้องฮ้องนที

แต่นครสวรรค์แม่ชลธำน้ำ

ชัยนาทเฮ็ดเชือกกันตันไว้ฮ้องนอง

คนเฮาอาศัยตลอดมานอนบ่

ไปทั่วทางเหนือและใต้เฮาได้จั่งแม่นดี

ไหลลงมาฮอดอยุธยาผ่าปทุมชุมเชื้อ

หยังกะไหลวัน ๆ เป็นคลื่นแม่ชล

สาयน์ที่ผ่านมานาสวนฮั่ว

เขตเมืองนนนลันรายได้จั่งแม่นดี

สองฝั่งชลแม่น้ำงามล้ำล้ำกัน

มีน้ำคลองสองเหือขายค้า

ปากอ่าวหย่าวจัน ๆ คนนั้นฮ้องออ

คนไทยเฮาอาศัยแม่นที่วังน้ำ

ล่องเหือแพแต่พุ้นมาที่ฮ้อยบ่เขา

ตาฮอนซอนขึ้นชมอุดมลัน

เป็นตลาดกะว่าได้คนใช้ส่งของ

บ่มีไผลิมเลยแม่นที่วังน้ำ

เลียงประเทศให้ฮ้อยได้ไทยนั้นจั่งเจริญ

เป็นนทีวังเล็กชุมเย็นหายฮ้อน

อยุธยากะฝั่งน้ำสาयน์นี้ตั้งแต่ตน

พวกฝั่งนี้กะมาตั้งจั่งแม่นดี

คนทั้งปวงขึ้นชมเสมอหน้า

พามาอยู่ฝั่งแม่น้ำเคื่อป่าแม่อา

เจ้าพระยาแม่นที่วังน้ำ

เจ้าพระยามาจนฮอดมือนี่ดีลันแม่นฮ้อยคน

(นุ่ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า17-18)

29. กลอนไหว้ครู

สาธุเคื้อข้าขอวันทานน้อมจอมไตรให้ยู่สง
ขอให้ผู้ช้านี้สมองเหลี่ยนไววา
อัญชูลีมือไหว้จอมธรรมคุ่มกระหม่อม
คุณพระพุทธรเจ้าลยอโสเกษา

ภยในห่องโลกาโลกหลุ่ม
ขออย่ามาอยู่ใกล้ไกลเขตวงลำ
สองมือวันทานน้อมจอมธรรมให้ค้ำส่ง
ข้ามาล้ามือนี้ขอให้เหลี่ยนเวียนไหล
ขอให้ตามมาค้ำนำมาย่าห่าง
ให้ล้าตีเสียงก้องเสียงหองฮ้องม่วน
เอาพอปานแต่ครั้งองค์พระเวสตรงเมือง
ให้มันคือเสียงฟ้ายามฝนมาใหม่

คืออันได้กะให้ได้คุณอ้อปองอาจารย์สอน
อย่าให้มาบังมาค้ำทางใดให้ได้ล่วง
กับทั้งคุณแม่เจ้าเหง้าแก่นปฐพี
ให้ทั้งสามจอมให้มาไวฟ้าวด่วน

เมขลาอยู่ฟ้ากะมาช้อยชูชัก
ลีเอามือสองข้างวันทาให้มาชอย
เทพาหมู่เทพไทในป่ารุกขาชั้น
กับทั้งคุณบิดาให้มารดาเฒ่าแก่

ให้มาชอยสู่ก้ำปูย่าอาวฮา
ให้นามำชู้ค้ำยามล้าให้มาส่ง
คุ่มาล้ามือนี้เขาสำว่าล้าดี
เขาว่าเธอล้าได้ล้าดีเป็นตาหน่วย

ปานมหาเปรียญเก้าเขาจาเว้าว่า
ดังไปไกลกว่าฟ้าเสียงล่งไวหลาย
อดเคื้อใจวันนึ้หมอล้าดีเขาว่า
ช้อยผัดแห่งบ่ได้กอกไก่กอกกา

ความประสงค์ผู้ช่าล้ามือนี้ให้ค้ำหื้อหลิ
อย่าให้คาติดกลอนบ่อนล้ามือนี้
ให้มาชอมสอยข้าปัญญาลั่นสิ้นเขา
ขอให้ชูชักสอยปองปูนป่อง
ชุมหมู่มารแตกม้างหนีเว้นห่างไกล
คุณพระธรรมคำสอนสู่อันมาพร้อม
คุณพระสงฆ์กะให้มาสอยไว้เคื้อเจ้าอย่าหนี
ขอให้ปัญญาไวเหลี่ยนไหลปานน้ำ
อย่าจิตจางห่างเว้นเวรฮ้ายพ่ายหนี
ให้คนขวนม่วนตั้งถึงฟ้าสาตัง
มีแต่เสียงคนโห่กันพันตื้อ
ให้สาไปตั้งตั้งค้ำก้องทั่วไตร

ประนมกราบลงสามครั้ง
อย่ามาขวางชิดขึ้นหันกล้ากว่าเขา
ธรรณีแม่คงคาพร้อม
พระอิศวรอยู่ฟ้าพระอินทร์พร้อมล่องมา
ให้มารวมมาพักทั่วแดนแสนตื้อ
อยู่ในดอยเถื่อนถ้ำให้มาค้ำอย่าไล
กะให้มารวมกันสอยจันวันนึ้
ให้มาแลแห้วเข้าเคื้อเจ้าสอยนา
ฮอดลุดตาหน่อพระยาองค์ล้า
อย่าให้หลงโง่โง่ฮ้อฮ้องว่าดี
ล้าบมีไมพันกลั่นมาปานเหล้า
ล้าใส่ไฟเจตย์แก้แปลได้กะบคา
ปานมหาประโยคเก้าเขานันสำมา
บมีไมมาเทียมเทียบปูนปานได้
หมอล้าสาเกด้อหื้อน้อสิจั่งได้
แปลภาษาบาลีแห่งปติศาข้า

มันเป็นกรรมของช้อยอดเด้ออย่าฟ้าวไล
 ขอนบไว้ก่อนเถาะหมอลำดี
 ให้ฟังไปขามแจ้งแสดงไปสาก่อน
 ขอไหว้เทพหน่อไห้ให้มาสอยชู้รัก
 คั้นเขาถามเขาสอใจนอไว้สาก่อน
 เจ้าอย่าเพ่อเตะหน้าปานฟุตบอลล์
 บาดห่ามันค้ำก้างกลอนลืมนบได้ทอง
 อยู่ในทวีปที่วิวังเขตจักรวาล
 แม่นจั่งไค่คีนนี้ดีบิตชอผู้ก่อน
 เอาให้สาจัน ๆ หมอลำเก่งมาเล็ง
 บมีหนีขอไหว้ศรัทธาบต้องหวง

อดเด้ออย่าสิฟ้าวเอาบัวงใส่คอ
 อย่าฟ้าวติศรัทธาผู้ฟังทางใต้
 บาดห่าฟ่อนห่าเตียบ่เคยพ้อต่วนอ
 ให้ผู้จักทางไปเหลียนไหลปานน้ำ
 ปอนได้เฮียนมาพ้อขอไว้ก่อนเด้อ
 ปานละครปานหนังฝรั่งเขาเอาอ้าง
 ถึกบ่อนชัดบ่อนช้องไฮ้องบตี
 ให้มาเด้อนำกันสอยชู้ไว้
 อย่าฟ้าวหนีไปนอนแม่ป้าเด้อหล่าสู่คน
 เป็นนักเลงทางลำนำกันวันนี
 คนทั้งปวงขอประมนบไหว่นำอายสู่คน
 (นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า19-20)

30. กลอนลำฉลองศรัทธา

วันนี้เป็นวันตุ้มขุมกันนอพ้อ
 ศรัทธาเพิ่นแก่กล้าพาก่อการกุศล
 เสียเงินค่าไปซื้อของกินทานแจก
 ศรัทธาแก่กอดื้อนอพ้อทำบุญ
 มีปูปลาเตรียมไว้คาวหวานทุกอย่าง
 มีอิหยังกะให้แจกจ่ายทานัง
 เอามาทำบุญสร้างทางสวรรค์ท่านว่า
 ขายข้าวเหนียวข้าวจ้าวเอามาบได้จั่ง
 ฮอดไก่อเนื้อทุกอย่างสารพัด
 นอคุณลุงคุณป้าหามาเลี้ยงหมู
 เอามาเลี้ยงพื๋น่องบให้ชาดเงินขัด
 บว่าไผมาแล้วแซว ๆ ขมขื่น

คนกะอออั้งแน่นแสนตื้อแห่มา
 คนกะไหลมาโฮมสอยบุญคุณค่า
 แบกเอาของแต่ซื้อมาไว้อั้งออ
 กุศลมีนำชักสอยชู้ถึงฟ้า
 จกสตาบคืบาทบั้งคืแพงไว้กะบั้ง
 เงินฝากคลังธนาคารบั้งถอนข้า
 ฮอดปูปลาเอ็ดนาขายข้าว
 จุดประสงคืว่าสิทานตัวเจ้าทั้งเหล่าผ่องเปียร
 ศรัทธาจัดหามาหมูปลาหอยกั๊ง
 มีลาบหมูไก่ต้มแกงส้มแจ่วบอง
 ฮอดมีผัดมีแกงแบ่งปันกันไว้
 เสียงแตกดั่งวัน ๆ คีนนี้จั่งแม่นดี

มีไปเปิดผลไม้กล้วยไข่ของหวาน
 จ้นไปลาทางพันบ่คืองานคุณแม่
 หมอลำมาฮอดแล้วกะต้อนรับดีหลาย
 ยอพาข้าวเอามาอาหารใส่

อยากได้หยั่งกะได้ศรัทธาใส่จนครบ
 คนบ่เหงาบ่เศร้าสลดไลบานขึ้น
 จักพ้อฮ้างแม่ฮ้างสาวหนุ่มคือกันเบ็ด
 บ่แม่นพาโลเว้าสาวงามเอาหนี

บ่มีหมอมมีเศร้าเมาโสมิดหนี
 นั่งอยู่เป็นชั้น ๆ หลั่น ๆ พังลำ
 จ้นผู้ลำนวันนี้ดีใจจนสะเหม่น
 ระเบียบบ่ดีกะคือปกครองพ้อดีหลาย

พากันทำดีได้ดีหลายเบ็ดทุกย่าน
 เป็นจั้งจั้งจั้งแม่นคนดี
 ของทานศรัทธาแน่นดีหลายคันสิว่า
 ไปบ่อนอื่นบ่ได้เขาบ่เฮ็ดนำเฮา

บ่มีทางสิทำได้เขาบ่ไวกือบ้านแม่
 ว่าแต่ส่งข้าวให้ฮู้แนศรัทธา
 มาเต็มใจบ่ดีว่ามาฮือลี้เด้อแม่
 แต่ว่าลำนี้อ่อนช้อยก่อนเงินลำน

กับหนทางมาพื้กะเกินไกลเอาหนี
 ค่าจ้างรถแม่ป้าเขาผัดว่าน้ำมันแพง
 เขาเลยเอาน้ำชอยสองพันอี่แม่
 แม่นหมอลำตัวจ้างหมอแคนนั่งฟรี ๆ

ยามกินข้าวบ่ได้ชวนพี่วากินก่อน
 เป็นจั้งจั้งดอกเจ้าบ่ยังดอกเงินคำ
 งานคราวหน้าสิมาเลยมีแต่อย่าง

สังฆทานนำสงฆ์สูงค้ำ
 มาลำนี่ดีแท้ ๆ มีไว้ใส่พา
 บ่จักหญิงจักชายจั้งแม่นดินอเจ้า
 มีแกงปลาแกงไก่ลาบพร้อมหอมตั่งใส่ดัง
 จั้งแม่นจบดีหลายพ้ออัยบุญเจ้า
 ไปบ่อนอื่นเฮ็ดหน้าบูตอั้งตั่งปานหม้อบ่สง
 มีแต่คนงาม ๆ แต่งโตเกินโก้
 ใส่เสื้อสีแหล่ ๆ แต่งพุ่มพ่องหลาย
 ดีฮือลี้มีระเบียบเรียบร้อยเด็กน้อยกะทอกัน
 หยับเอากันเด้ออาผู้มาทางนั้น
 บ่เคยเห็นระเบียบบ่ดีกะต้อนรับเจ้าสุคน
 เด้อกำนันผู้เป็นหัวหน้า
 ดีฮอดผู้ใหญบ้านพาสร้างก่อแบ่ง
 มีไปเบ็ดฮู้ฮู้ในบ้าน
 หามาให้ครบถ้วนค้ายฮ้อกะแห่งไว
 ศรัทธาเขาบ่หัวชาว่าเขาเอาเงินจ้าง
 ศรัทธาดีแท้ ๆ คราวหน้าแห่งสิไว
 สิฟ้าวมาหาไวสอยลำจันให้
 สิมาลำนี่แท้ ๆ มาลำนี่ให้พ้อฟรี
 คือหมอแคนมานำผัดว่าเอาเงินจ้าง
 ไกลฮือลี้กว่าสิฮอดบ้านเจ้ายามเข้าตัวมา
 จนวนตาเว็นแดงจั้งฮอดนอนเฮือนเจ้า
 คืดเบ็งแนกับหมอแคนฮือข้าผัดคั้นห้าตำ
 เกินมันดีหมอแคนจั้งแม่นดีลี้ล้วน
 กินกะฟรีฮือข้าลำนี่พอนผัดแม่นเฮา
 ยังแต่เงินประจำพ้ออัยศรัทธาอัย
 บ่เอาเงินค่าจ้างหมอแคนนั้นกะบ่เอา

(นุ่ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า21-22)

31. กลอนลำยาวคุณพ่อ-คุณแม่

เจ้าพื้นแนวมีคุณนอหลายกว่าหมู่
 สอดคุณหม้อคุณไหคุณไถคุณคราด
 พังสิเจ้าให้ฟังคุณจัวข้างม้า
 ยามปลูกเฮือนแก่สาขางซื้อ
 บาดห้าจัวมันตายขายหนึ่งขายเนื้อ
 อันนี้จัวมีคุณแก่ข้าวขึ้นเล่า
 จ้งว่าจัวมันตีคุณมีไสต่าง
 ควายกะมีคุณหลายไถนาจ้งได้กินข้าว
 แม่มน้อย่างบ่ไผ่เฮ็ดนากะแล้ว
 โบราณว่าบ่ตีลืมคุณมีโทษ
 อันนี้เว้านำธรรมคำสอนชั้นดอก
 พวงข้างพลายข้างพังโตแม่
 เห็นบ่ปักงานอนกัฐาติท่านว่า
 สมเด็จพระนเรศวรเอกาทศรถ
 กู้ยุธยาได้จากพม่า
 อยู่จ้งหวัดสุพรรณพินคองนชาด
 เอกราชกลับมาแม่มนข้างชั้นตัว
 บาดนี้จะสิเอาคุณพ่อคุณแม่
 กะคิดเบี่ยงหนั้นตี๋อ้อมท้องอ้อมไส
 พอคลดอดลูกออกไปแม่มนอลำบาก
 แม่มนสิฮ้อนปานได้โตคำปานสิ
 เฮากะเห็นกับตาแม่กินน้ำฮ้อน
 บ่แม่มนเจ้าให้ฟังตาเฮาเห็นอยู่
 แม่กะยังฮอนซอนไกวอยู่บ่ขาด
 พอลาบแล้วกะไผ่ฮ้อนมาตุ้ม
 บ่จักจุบจักชมหัวแห้วแห้ว
 ปานได้เงินได้ทองตุ้มหลายสร้อย
 บาดนี้มาเว้าไปสอดคุณของพ่อ

คุณกะมีหลายอยู่แต่ต่างออกไป
 แต่บ่ได้ประมาทคุณโนคุณนัง
 มีกะมีอยู่บ่จัวได้แก่เกวียน
 จัวบ่อยู่สิ้อ ๆ ลากเกวียนหนักหลาย
 ไปซื้อส่งซื้อเลื้อมาไสยามบุญ
 ตั้งแต่ครั้งเก่า ๆ แต่รถบ่มี
 เอาไสหลังพาย่างไปค้าไปขาย
 มีข้าวเหนียวข้าวจ้าวควายแก่คราดไถ
 เฮ็ดนาแล้วมาควายกะมี
 พุทธองค์เทศน์โปรดไผ่ทำมีกรรม
 นอกจากนั้นคุณมีอีกหลาย
 เอาไว้แก่ลากซุงไ้ซซอน
 ไส่ฆ่าพวกพม่าทำศึกก่อกวน
 หยั่งกะก่อกวด ๆ กู้ชาติเดิมดา
 พระองค์ดำได้ฆ่าชนข้างเล็ดกัน
 พินคองอุปราชโอรสหงสา
 ไส่สิว่าข้างซัวผิดหลายเขา ๆ
 พากันคิดเบี่ยงหนั้นคุณหลายอีหลี
 อ้อมแต่ท้องน้อย ๆ จนใหญ่เอ่เอ่นเห็นไหม
 เทน้ำฮ้อนไส่ปากนอนแคร่ผิงไฟ
 พอลาบั้งปลาจีกบ่เสียตมารดา
 นังฮี้ฮักฮี้หอนหันหน้าหันหลัง
 จับเอาลูกนอนอุบ่หลับบ่นอน
 ย่านลูกบ่สะอาดอาบน้ำสิ่ไคล
 แม่ฟ้าอ้อมกินจู้กินนม
 ไจแม่ไส่ปานแว่นบ่เศร้าย่หมอง
 อ้อมเฮาดังแต่ยังน้อย ๆ บ่ป๊าบไค
 ผัดแห้งหลายตัวหน่อพ้อของเฮาหื้อ

ในบาลีพื้นถือว่าหลายกว่าแม่
 พ่อให้ช้างให้ชาให้ดูให้เดี่ยว
 คุณพ่อหลายพาโลในธรรมในสูตร
 กะให้คิดเบ้งตีเกิดมาแม่นบ่

พ่อหาเงินหาทองเฮ็ดเฮือนเฮ็ดเหย้า
 หยั่งกะเป็นวิน ๆ ย่านทุกร์ย่านยาก
 อันนี้ว่านำทางชาวนาชาวไร่
 ครั้นป่วยมากะย่านแต่ลูกตายหายมาไว้
 บ่จักกันจักถางยากหลายกะดื้อ
 กะบ่อยู่ดอกอาคอบพ่อฮักลูก
 มันกะชั่วพาโลโบราณท่านว่า
 เห็นบ่เป็นพระอินทร์ฮู้คุณพ่อแม่

นับตั้งแต่ปฏิสนธิมา
 ส่วนของแม่บ่เกี่ยวมดลูกเตโ
 ท่านกะจั่งได้พูดอยู่ในบาลี
 ของหนัก ๆ แม่บ่พ่อบกหาบขนของ
 หาเอาเงินให้เจ้าซื้ออยู่ซื้อกิน
 ย่านลูกเฮาลำบากรับจ้างถากถาง
 ย่านเลี้ยงลูกบ่ใหญ่อายบ้านเขาหลาย
 ย่านแต่ลูกบ่ใหญ่เป็นท้าวเป็นนาง
 เห็นบ่ถืบสามล้อฟ้าฮ้องฝนมา
 คั้นไผมาตุถูกพ่อแม่ของโต
 ใหญ่พ่อกูเขากล้าฟ้ากับแผ่นดิน
 พากันจำไว้แน้นยามท่านบอกลอน

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า23-24)

32. กลอนลำประกาศแนะนำหมอลำ

สวัสดีท่านที่เคารพ
 มือนี่เดินทางมาล้างงานคุณพ่อ
 หมอลำมาฉลองชื่อหยั่งอยากฮู้
 คอยถ่าฟังก่อนเด้อจังหวัดยามแม่
 มือนี่ได้มาล้างงานฉลองบุญให้เจ้า
 ส่วนหมอลำตากแงนอยู่คนละบ่อน
 เพิ่นนั้นอยู่ทางไกลล้าคือสิเก่ง
 คือสิเก่งทางถามทางแก้ทางโจทย
 คือสิมีลวดลายสมลือสมสา
 เหลียวเบ้งตีเบ้งมือชาวงามสะอาด
 บ่แม่นลูกชาวนาชาวสวนชาวไร่
 เบ้งบ่คนนี้แห่งคือในหนังเขาเล่น

สิชวนบกราบไหว้วันทา
 สิชื่อจั่งได้หนอหมอลำทั้งสอง
 ฮอดบ้านอยู่ตำบลอำเภอ
 คอยฟังชื่อเด้อแม่ชื่อว่า โตฉั่น
 เดินทางมาตั้งแต่เข้าสองกับหมอแคน
 บ่ฮู้กันมาก่อนจักชื่อว่าจั่งได้
 เบ้งทำคือสิเล่งปานรดเกียรติสาม
 คือสิเก่งเหลือโพดท่าทางดีหลาย
 เจ้าชื่อว่าชื่อหยั่งก็หือ
 เบ้งหน้าตาสะอาดจบปริญญา
 เบ้งบ่อนนี้กะใหญ่บ่อนนี้กะใหญ่ฮือฮือ ๆ
 เหลียวเบ้งเขาสิเล่งในโคลบโนบาร์

เหลียวเบ้งหูเบ้งตาบ่แม่นคนขึ้นตำ
 หยับมาหนีแน่ตีหยับมาสิตรวจ
 ก่อนสิลำนำกันกะต้องมีเหตุ
 เอดส์หมอว่าติดไวล์มพันธ์ทางเพศ
 เดมาเบ้งตู้แซนถอดออก
 เหยขึ้นเบ้งตู้คอหยิ่งแหว่ออกพร้อม
 อันนี้ช้อยบ่เกี้ยวดอกเด้อบ่สนดอกแม่
 คนผู้ฟังบอกไวอย่าได้อึดอาด

ได้รับเงินประจำศรัทธาเห็นว่า
 เฮมาลำนำกันสองคนแม่นบ่
 เปรียบคือกับมวยตีคนมูมาแข่ง
 ลากับช้อยหนึ่งห้ามยันห้ามเตะห้ามต้อย

อีกอันหนึ่งอย่าตัวคันได้ว่าได้
 ศรัทธาว่าลำดีบอกช้อยมือนั้น
 ว่าเจ้าลำดีหลายฮอดย่อนฮอดฟ้อน
 พอปานนักกีฬาเล่นชนะเลิศ

หันมาอีกทางหลังหันมาตรวจใหม่
 เหยียดออกมาเบ้งแซนมือขึ้นนำแห่
 เหยียดออกมาสองทางแซนคดแซนซื่อ
 เอาละหมอตตรวจแล้วกะพอดีเบ็ดตลอด

ของพวกอยู่ทางโน้นน้อยใหญ่
 ศรัทธาว่าเจ้าตังามหลายสะอาด
 หาอยู่ในแหลมทองหมอลำบ่ท้อ
 แม่นหือไผ่สิหันสิไวสิหัว

เด้อพวกท่านที่มาเป็นพยานแห่
 เด้อคุณฮาวคุณตาคุณปู่
 อยู่ก่อนเด้อคอยเฮียรไผ่แพ้นะ
 ส่วนว่าช้อยให้จ่ายตามราคาลงกันไว้

เบ้งเนื้อหนังบ่กำบ่ชาวพอดี ๆ
 หยับมาตีสิอวดบ่อนได้ล้ำคัญ
 บาดท่าเป็นโรคเอดส์สิว่าจั่งได้
 เดียวนี้ทั่วประเทศห้าแสนหกแสน
 ช้อยนี้แหละสิบอกตรวจได้แทนหมอ
 หันกันมามันจ๋อมหรือว่ามันแหว
 ว่าตั้งแต่ต้องการแนวได้
 มือนี่ละสิฟาดแข่งกันทางลำ
 หมอลำสาจ้างมาประชัน
 คอยถ่าฟังเด้อพอผู้ใดสิดี
 มวยมาคนละแห่งละค่ายไผ่มัน
 เฮ็ดกะเฮ็ดค้อย ๆ พอให้คนหัว
 คันไผ่มาลำใส่เจ้าหน้าอีหลี
 ม่วนไปเปิดทางสั้นทางล่องกะตาย
 ดีไปฮอดบาดย่อนยอแข่งยอชา
 คอยถ่าเบ้งเอาเถิดพี่น้องมาฟัง
 ถอดเลื้อยออกเบ้งไหลซี้แฮ้งเจ้าแซน
 เหยียดออกให้แก่แต่นิวกลางนิวนาง
 หรือ คดหรืออ
 ยังแต่ปอดแต่ตับแต่ไต
 เอาไว้ตรวจหาใหม่เครื่องตรวจบ่มี
 ว่าเจ้าจะสามารถที่หนึ่งบ่มีสอง
 ดีอีหลีคุณพ้อมือนั้นเห็นกัน
 แม่นผู้ใดสิจ้าวเอาเบ้งกะนา
 เด้อยาแม่ น้ำปาวน้ำสาว
 หยังกะให้เจ้าอยู่คู่ยโหดเอาเหลือ
 บ่ต้องเอาเงินละศรัทธายึดสา
 ช้อยบ่มีเงินใช้จ่ายช้อยผู้เดียว

(นุ้ม เย็นใจ ม.ม.ป. หน้า25-26)

33.กลอนลำลองพระนเรศวรชนช้างที่ดอนเจดีย์ ตอนหนึ่ง

เสียงลมต้องเดือนสิบสองกับเดือนยี่
 บาดนี้หันมาว่าประวัติศาสตร์ไทยเฮา
 จอมราชันทหารกล้าวิชาการกล้าเก่ง
 ชับพมาแตกพ่ายตายหนี

ไผ่ผู้มาหาญสู้เป็นศัตรูต้องคอขาด
 สี่ได้กล่าวแต่ก่อนประกาศตัดสิน
 จับเอาได้ค้นโทษหยดหยาดรินน้ำ
 ธรณีอยู่พื้นพยานแทนพูลหัว

สี่เอาไทยมาไว้แดนไทยเอกราช
 มือนั้นเจ้าถึงขอบราตรี
 ผืนเห็นธารน้ำไหลนองหลากป่า
 พระบิ๋นยอดาบพระแสงคม

ตัดคอเข้าในผืนสะดุ้งตื่น
 ตื่นสูงเข้าสงระไร
 วรกายงามล้ำปานพรหมลงหล่อ
 ยืนอย่างย้ายเสด็จจากหงษ์เหิร

โหรมาเฝ้าทำนายฝันประหลาด
 โหรอ่านแล้วลงเลขยันตรา
 สงครามนี้รามัญมาฮอด
 ขอพระอย่าเดือดร้อนอุปราชหงสา
 ขอพระองค์เจริญเทอญโหราทาย
 พระสิได้มหาราชา
 จริงคือว่าพอถึงมือใหม่
 เขตสุพรรณบ่อนยังต่อศัตรู

พลทหารแสนเก้าเอากันแน่นอึ้ง
 อุปราชอยู่ยั้งคอยทัพกลางดอน
 พวงพะยอมตอนนี้ศึกกรุงศรีมีต่อ

ลมหวี ๆ จวีนอนหม่นผ้าครองฉ้ายข้างปมา...

องค์สมเด็จพระนเรศวรนั้น
 เกิดมาเป็นคู่บ้านไทยได้อยู่เย็น
 จอมคนไทยเก่งเกินหาญกล้า
 รักษาเอกราชไว้ไทยได้อยู่ดี
 เอาดินคืนจากรามัญนั้น
 สาดใส่พื้นจอมเจ้ารับเอา
 ลูกสี่ขอตัดสินแบ่งดินคืนไว้
 พอลมเด็จพระประกาศตั้งย่นไว้ให้หัว
 ทรงสุบินนิมิตเทพไทยเทิงฟ้า
 จะระเฆโกล่พันสิมาเข้าไล่กิน
 พันกุมภัณฑ์ขาดตายกระเด็นฟุ้ง
 ยืนตะลึงพระเนตรจ้องผืนนี้ต่างใจ
 เสร็จสรรพดีแต่งองค์ทรงเนื้อ
 สั่งมางามกะดื้อจอมให้หน่อไทย
 ผีขาววณวลผ่องใสกายโก้
 เหล่าให้เจ้าฟังแจ้งแห่งฝัน
 ผืนเวลาดีสามฤกษ์ดีพระองค์ท่าน
 ยกทัพกล้ามาฆ่าต่อกร
 สี่ได้สุดชีวะขาดกระเด็นคอพัน
 ตามฤกษ์ตื่นสูงเข้าวันหน้าค่อยไป
 ปราบศัตรูหมู่มารตายม้วย
 สงครามมาอยู่ยั้งทั้งกำพรักัน
 ราชานลุ่มลั่งมาเหลือล้น
 หวังกรุงศรีให้ล่มเอาได้ดังหวัง
 ทางกรุงศรีค่อยระวังเตรียมพร้อม
 คอยฟังพ่อจวีวรรณลิว่าล้าให้แม่นต่อไป....

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

34.กลอนลำลองพระนเรศวรชนช้างที่ดอนเจดีย์ ตอนที่สอง

ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องท้าวทางเมืองลาวแตกตื่น
แสงแดดต้องมือใหม่ไชแสง
คะชาธารหาญกล้าจอมไตรปราบโลก
สองพี่น้องช้างใหญ่ญูญู

ตำพู่ช้างรามัญแตกฝ่าย
พระพี่ไปชนลิ้นหลบอยู่ทางใต้
รามัญเจ้าแสนอายถึงขนาด
แต่ช้างได้งาทั้งแท่งกัน

คำคอช้างอุปราชแหงนปิ่น
นเรศวรยกก้าวพื้นผ้างคอค
เสียกระบวณพม่าร้างรามัญแตกตื่น
เสนาให้สะอื้นทรงยศสลดใจ

เฮาหากทำกรรมไว้บุพเพแต่ปางก่อน
ส่วนน้องนั้นแม่ทัพที่สอง
สององค์เจ้าขับพลหนุนไล่
ตายอยู่หั้นเลือดหลังไหลริน

นานมาได้สงครามลาเล็ก
เป็นเจดีย์ระลึกไว้สืบต่อนานปี
เป็นอำเภอนามตั้งดอนเจดีย์มหาราช
พระนั่งค้ำคชชาติคอสาร

หันไปกำทางรามัญขับไล่
ตีล้นพันกล่ากลันช้านาญศึก
จอมราชาเกลิงบ้านครองเมืองตุ้มไพร่
ตั้งยศให้มหาราชนเรศวร
บทตอนนี้จิวีลาลงก่อน
ถ้าฟังไว้แม่นเทื่อหลังเวินวัง.....

ประเทศอื่นผ่าน้างลาวเอ๋ยอยู่จั่งได้...

ตาเวินเบ็ดสีแดงสองชาวเบยฟ้า
เกิดตกมันแล่นเข้าพาเจ้าแล่นหนี
ซุงางอนผ่าทะลายทะเลวงล่า

ตามองขวาผ่องซ้ายหมายสู้ต่อกร
เชิญจอมใจออกมาชนช้าง
ขึ้นไปได้ใจเด่นห้วนไหว

ญูญูโรเมามันบ่ถอยงาโค้ง
พอปานอินทรีอยู่ฟ้ามาค้าสอยชู
ลับดีดงัดขาดกระเด็นตายม้วย
อุปราชมิ่งเมี้ยนตายแล้วบ่คืน
ขออภัยนำพระพี่พระยาเด้อเจ้า

ขอวิญญูณพระพี่ท่านไปฟ้าอยู่สวรรค์
พันจาโรชาติตายเลยม้วย

พวกทหารพม่าไทยฆ่าหมื่นปลาย
ดินแดงเต็มเกลื่อนสนามนองท่วม
อนุสรณ์ก่อตั้งฝังไว้หมู่ทหาร
ดอนเจดีย์ต่อมาเดี๋ยวนี

ยืนองอาจหล่อไว้เป็นช้างหุ่นงาม
สองพระหัตถ์ยอดวงดาบยาวของ้าว
กษัตริย์ไทยจื้อไว้ดีลั่นสิ้นคน
องค์สมเด็จพระสุริยวงศาเมืองฟ้า
เลยมีชื่อกล่าวไว้แก่งกล้าแก่งพรม
ครองกรุงศรีอยุธยาฮ้ายฮ้อน
ยังหลายดอนลิตต่อให้

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

35. กลอนลาล่องศึกบางระจัน

โอยนอมองเห็นแสงทองพันเมโหมเบยเบิก
 บาดนี้ยังบ่แล้วประวัติเล่าเป็นมา
 สงครามเข้ามาตีบ่ได้ขาด
 แต่ก่อนก็เข้าด่านเจดีย์

ทหารมาพอตีอติไทยบ่มีขาด
 พวกพม่าผ่าเข้ายามแล้งสุปี
 บางระจันแสนทนโกรธรเหลือฮนฮ้าย
 ชาวสุพรรณเลือกคนสู้ศัตรูได้ผ่านหนี
 นายทองเหม็นเก่งดีเหลือล้ำ

ถือดาบกล้าปถอยหน้าแล่นหนี
 ทั้งกระบองกระบี่นำทั้งจ้าว
 ใจเด็ดขาดต่อสู้ทำค่ายกันคู
 ตีตลบต่อเลี้ยวพันม้าง
 บางระจันต่อต้านทานได้อย่างดี
 รามัญตียามได้แตกกระเด็นกลับบ้าน
 เจ้าสิเข้าผ่าม้างกรุงศรีนั้นอย่าหวัง

เอาไปชนชิดไล่ทหารตายม้าง
 ออนซอนเด้อซอนใจหมู่เจ้า
 ทางน้ำใจบ่แล้งรักชาติเหลือหลาย
 ขอวิญญูณของท่านนายจันนายโชติพอขุนสัน
 ข้าศึกแตกอื้อ ๆ พม่าแล่นหนีตาย
 บาดคนเขาทุกมือนี่ว่าจ้าวฮักชาติ
 คอรัปชั้นกะลันสุขยังเหลือหลาย
 จวีลาเด้อท่านลำนการประวัติศาสตร์

คิดฮอดเดคิดฮอดฮู้สิมาฮ้างแม่นห่างกัน....

คราวกรุงศรีอยู่เอื้องเหลืองเหลือม
 ไทยกับชาติพม่าตีมาฮ้าย
 ทางเมืองกาญจโยยามามีข้า
 เขามาขาดแผ่นดินสิครองบ้านหมู่เฮา
 แสนบวมบักดชีรามัญ
 เป็นชาวบ้านบางระจันกล่ากลั่น
 ตั้งก็หัวหน้าหมู่ลุงจัน
 นำเอาได้นายแสงลุงโชติ
 ฝนดาบได้ฝึกหมู่สอนหัด
 ชาวระจันญิงพร้อมใจหาญองอาจ
 มุ่งต่อสู้พม่าผ่ามารบ
 มีหลายครั้งรามัญเข้าหย่า
 จนพม่าใจอ่อนกลับหนี
 บางระจันเป็นค่ายกันทางพม่าผ่าน
 นายทองเหม็นแห่งเหยี่ยวที่ควายไล่ชนชีวิต
 ถือขวานได้ดีควายเข้าไปผ่า
 อยากเอาไว้เบ็งแงง
 มาไล่ตายตางคนสังดีเหลือล้น
 กับผู้กล้าทองเหม็นเจ้าที่กระบือ
 เสียตายเด้ออดคนบูชาไว้
 จิตใจมีส้วนน้อยกินบ้านแผ่นดิน
 มาบ่ตายแทนพวกทหารคนกล้า
 บางระจันพี่น้องขอให้จงเจริญ.....

(ศิราภรณ์ ปทุมวัน, 2542. หน้า 229)

36.กลอนลำลองท้าวสุรนารี ตอนที่หนึ่ง

ฟ้าเอ๋ยฟ้าอย่าสงสวญคนรวย ๆ เขาตูดถูก
ข้าบัดนี้ลืกลำต่อประวัติคน
นางกะเนนาในหอนครทองโคราช
ในครั้งนั้นศึกใหญ่มาตี

อนวงค์หัวหน้าพาทหารสามหมื่น
แดนอีสานผ่านได้ศึกใหญ่เวียงจันทน์
ทหารเวียงจันทน์เข้ามาถึงโคราช
ในครั้งนั้นคุณพ่อปลัดหนี

สมเด็จพระเจ้ารัชกาลครองราช
มิดอิงตั้งป้อมข้าวลาวหลอน
หลายวันได้วางกลลวงหลอก
ลาวไล่ต้อนชนหมู่ประชากร

เดินทางได้สามวันสี่ชั่วมทั้ง
พระแม่เจ้าเหล่ากัลลัสนรินลง
ลาวหลงสนทธารกินสุราอิม
แม่ไมตัดไม้ค้อนมีดดาบแหลมหลาว

จับทหารลาวฆ่าสคุณหญิงโมหัวไป
ลาวแตกม้างพังหม่นกองทัพ
หลายกองร้อยยอมลงเด็ดขาด
เจ้าหน่อฟ้าทราบข่าวกรุงศรี
นำเอาได้อนวงค์จับไล่

ส่งเข้าค่ายเกวียนแก่กรุงชิง
ภายหลังที่ความสามารถ
เปลี่ยนชื่อใหม่ใหญ่ไ้กล้ากลั่นใจเด็ด

มีหมายตั้งพระราชาทรงโปรด
เป็นสตรีเก่งกว่าชายหมายตั้ง
เก่งกว่าผัวอีกข้าโตท่านย่าโม

บาดท่าโจรเข้าปล้นจ้งหันหน้าใส่ผู้จนคนเอ๋ย...

ปัทนโดนปานได้แม่โมประวัติเก่า
ความสามารถแก่กล้า นำมาหย่องยี่
ทางเวียงจันทน์ล่องโขงลอยข้าม
ตีฝ่าม้างลงใต้ไล่มา

แดนอีสานตีฝ่าครองเมืองบ้าน
ยึดเอาเบ็ดอนวงค์เจ้าเอาไว้ตั้งหมาย
มีการพระอยู่หัวไปเฝ้า

พระนั่งเกล้าประทับอยู่เมื่อคิง
ถึงนครราชสีมาแม่โมยอมแพ้
ด้อมกลั่นเหล่าสาวลื้อหมู่ทหาร
ไปนครเวียงจันทน์ตั้งใจหมายไว้
เขตพิมายบ่อนยั้งนอนหันพักเขา
ปลงอุบายส่งสาวนอนเกี่ยว
ด้อมไ้แก่ลั้เมว่งวงผ่องนอน
พอเด็กมาไล่แทงลาวลั้

ไล่ชีวิตบ่ย่านตีด้านหย่องยี่
จับลาวชิงมัดมือพอร้อย
ทางกรุงเทพประกาศไว้ทหารกล้าส่งมา
อนวงค์มาตีฝ่ายี่อีสานเพบ้าน
จับมัดได้โดยด้ามตั้งหมาย
คุมลงไปสู่นครกรุงกว้าง
พระประกาศเปลี่ยนให้นามเจ้าแม่โม
เป็นหญิงไทยสิ้นคนทั้งค่าย
ยกโทษให้คนย่องว่าดีให้ชื่อสุรนารี
ระวังภัยแทนท่านรักษาการเอกราช

37.กลอนลาล่องท้าวสุรนารี ตอนที่สอง

เสียงโยน ๆ เสียงโยนเชือกบ่เค่ง
ไผ่ลือเมื่อส่งน้องหนองไหลพันแม่นั่นหน่อ
ไช้ทำนองแม่โม่บ่ทันแล้ว
เมียบลัดทองคำแก่งกล้าตีฆ่าหมู่มาร

แดนเขมรลาวแกวออ่อนแอหงล้วย่าน
แขวงภูซุนพันน้ำดังตั้งสำถึง
สาระวันพันทองผั่งของทางพัน
พระตะบองหว่างพันกะมาโด่งต่อไทย

ทางเชียงตุงเชียงคานต่อไทยเปิดเกลี้ยง
ตรังกานูฮอดบอเนียวแต่ก็ไทยได้นั่งครอง
กษัตริย์วงศ์จักรีราชทานนามให้
ความสามารถแก่งกล้าตีฆ่าหมู่มาร

พระราชเลขาเคิดมอบหมายตราตั้ง
ยามตายไปเลยก่อไว้ทองก้อนหล่อหลอม
เป็นสตรียืนถือดาบพระแสงประทานให้
มือข้างซ้ายยกขึ้นจับไว้ว่างเอาจ

ไผ่มาเห็นเกรงกลัวท่าทางหาญห้าว
พากันก้มกราบไหว้แลงเข้าสู่คน
หันหลังติดใส่ประตูเมืองไว้
เป็นสถานบ่อนยังรวมได้หมู่มวล

เป็นกำแพงก่อแปลงประตูไว้
นี่ละเจ้าคนเผ่าจ่งฟัง
คุณหญิงโม่ผู้พาชั้นสู่
เจ้าอยู่หัวจ่งได้นามตั้งแม่โม่

ฉวีวรรณลิขิตลงเล่ามาฟังไว้
อนุสาวรีย์นบกราบไหว้

เสียงเค็งเค็งฟ้าฮ้ำฮ้อง

ข้าบาดนี้สิดักตอกกลอนสอง
ดังไปเถิงแถวพันเขมรด้าฟ้าด้า

ขงเขตใกล้เมืองใหญ่ศรีโสภณ

ดังไปเท่าเวียงจันทน์ไช้งอน

จำปาสักก็ขึ้นมายุกับไทย

มารวมเข้าไทยเฮาสุนูกหยิ่ง

เขตพม่าไทยใหญ่รามัญ

ลงทางใต้กะลันตันกะรวมอยู่

ชื่อแม่โม่ลั่นก้องสมล่านารี

เป็นหญิงไทยทางที่แดนอีสานเมืองโคราช

บ่มีทัพต่อต้านดาบแก่งผดงฤทธิ์

สุดสมหวังครองบ้านนำผัวดุ่มไผ่

ทองสัมฤทธิ์ข้างปั้นสูงใหญ่พอดี

ยืนมือค้ำจับเอาเท้ากาย

ถือดาบแก้วเหล็กแท่งทางขวา

สมกับท้าวนามกรคุณหย่า

หันหน้าตั้งลงใส่กรุงศรี

ในตอนนั้นกำแพงเมืองหน้าด่าน

พวกฝูงคนจั่งเ็นประตูใหญ่ชุมพล

ทำนายนให้อนุสรณ์คนเบิ่ง

สงครามเกิดแต่ครั้งเจ้าอนุเวียงจันทน์

ศัตรูย่านทะยานหนีจับไล่

ตั้งชื่อใหม่แห่งโก้วท้าวสุรนารี

ไผ่ผู้ไปทางพันทางเดินยนต์ขี่

แลงเข้าอย่าลืมน.....

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

38. กลอนลาล่องเมืงทหาร ตอนทีหนึ่ง

เดี๋ยวนี้สงครามเคียวสี่เขี้ยวปได้อยู่
เตรียมไว้สู้สนามคำสั่งได้ประกาศทางการ
ตามชายแดนรักษาไว้ทหารไทย
นอนชั้นป่าตองเสียงฟ้าฮ้อง

ทหารไทยทนสู้ระวังแนวตามเขต
เมืงอยู่บ้านเป็นห้วงผัวแพง
ปานได้ได้ ปานได้พ่อสิด่า
แม่เอ๋ยปานนี้พ่ออยู่ใส

ลูกกะขอแถมปากเป็นเหลื่อลัน
เหตุเกิดยิงตุมต้ามกรรมเจ้าแต่หลัง
เกิดมากำพร้าสงสารได้สงสารหล่า
ถามหาแต่พ่อเจ้าประคุณเอ๋ยอยู่ใส

มือกำแขนลูกชายทั้งให้
ผัวมาพรากลูกไว้ใจตื่นหม่อกระสัน
ผัวอื่นางชีวิตสุดจบสิ้น
แนวลูกบ่มีพ่อบาดใหญ่มาเขาสี

ไผลี้เลี้ยงลูกไว้ถ่าช้อยแสงคิด
ป้าอื่นางน้ำตาไหลลงหย่า ๆ
แต่อื่นางคิดได้ทางหนึ่งกะดีใจ
ทหารไทยตายแล้วตระกูลสูงศักดิ์ใหญ่

ตายกะตายอย่าได้เสียเกียรติทหารหาญ
แนวชาติไทยแดงเข้มสีแดงหมายชาติ
ในชาตินี้ไผลบพหู่ดูแล
ศัตรูมาหมายฆ่าไทยอาสาชีวิตแลก

ชาติกะสิดีได้สถิตอยู่สถาพร
กษัตริย์ไทยกะสิดีกบักษักลุ่ม
พระมหากษัตริย์สิดีเยี่ยมคุ้มไทยให้อยู่ดี
สาธุเด้อแฟนผู้ข้าตายไปให้สุขขิง

พวกทหารหมวดหมู่พริบพริบพร้อม
นายทหารถึงพลเหล่าได้ไปพร้อม
กล่ากลั่นอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มก้อน
แดดส่องฝนตกกะปปากันยกพ่ายหนีไปได้
ประเทศได้ลูกกล้าเป็นจ้อจ้อย
ถึงยามแลงลูกถามจาว่า
ปานได้ได้ข้าวพ่อสิดักลับ
พ่ออยู่ใกล้เขตเงินอันได้
บ่ทันโดนนางผัวร้ายผัวมาตายถูกระเบิด
ลูกกะยังน้อย ๆ อายุบ่ทันหลายสามปีเต็ม
ทหารกะน้อยอ่อนยามเข้านอน
แม่บ่บอกไว้ลูกพ่ออยู่ชายแดน
มาเสียใจได้เป็นหม้ายผัวมาตายหนีจาก
น้ำตาตกเป็นชั้น ๆ เป็นหลั่น ๆ ฮ่ำสองปราง
ไผลืพากินข้าวยามแลงเว้าต่อ
เอ๋ยยามหน้าอยู่สุยาม
ไผลืมานอนเอียงห่มเตียงหมอนข้าง
ได้ยินข่าวว่าระเบิดแตกตุมใจน้องหวนไหว
ชาติสำคัญรักษาเอาไว้
เกียรติประวัติบอกไว้เฮาได้สอยไทย
รักษาการพื้นภูมิดินไว้
เอกราชอยู่ยังไทยตั้งอยู่ดี
ไผเลยบุกแดนไทยอย่าสิดอยทนสู้
หมั่นสิดีแลงอยู่ปู้กะตามถ่อนชื่อไทย
ศาสนากะสิดีสอนอบรมคูเมืองยืนได้
ชาวไทยให้สุขขุ่น บุญของชาติ ศาสนา
เสียชีวิตวายไว้พลีกายรักษาชาติ
ให้ไปเนาอยู่ฟ้าสวรรค์พ้นอยู่คอย

น้องผู้น้อยลิดคอยพี่ชามตาย
นางลิดคอสเลียงเพียรเอาให้ลูกใหญ่
หัวอกแตกเป็นเลี้ยวสองแบ่งทะเลอนทัก
ขอทหารไทยใจกล้าคนยังรักษาต่อ
ขอทหารทุกท่านจงอยู่สู้
ยุพินนางลิดเป็นหมายผัวตายไปปมใหม่

สถิตนอมบุตรตาใหญ่มาทหารกล้า
ทางแฟนใหม่ลิดบ่เกี่ยวลิดคอยเจ้าผู้เดียว
คบคิดนำผัวฮักปลื้มลงได้
ตามชายแดนนางขอมอบส่งให้ใจน้อมดื่มแถม
ค้นข้าศึกมาตีให้พ่ายหนีเสียสิ้น
รักษาไทยให้รอดพ้นเจริญขึ้นอยู่สู่วัน.....
(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

39. ล่าล่องเมืงทหาร ตอนที่สอง

การสงครามมาถึงแล้วทหารไทย
พร้อมเตรียมสู้หมุ่ทัพคั่นยามกินกะกินบ่ได้
ตาจ้องส่องแต่ทางเสียงระเบิดเบ็งป้าง
ไทยนี้ขอให้สู้ลั่นทุกคนไปรวมหมู่
อินางน้องห่วงหลายน้องอยู่บ้านไหว้พระ
เทวาพร้อมจุลโลกธาตุ
ปราบข้าศึกนอกบ้านทหารต่อเลืรวบ
ทหารไทยเตรียมสู้ศัตรูมาบังเบียด
ขอบประเทศนั้นเขตประเทศนี้
เข้ามาทำลายหมู่โจรหลอนได้
รักษาเอกราชไว้เด้อท่านพี่ทหาร
นอนบ่หลับคิดเห็นผัวเค้า
ปานได้นอสงครามจั่งสิแล้ว
แทนพ้อมันนอยามหนาวมาพิลคั่วไผ่ต้ม
ไผ่เด้นอธิรินเหล้าใส่แก้วผสมให้หนึ่งกิน
กลางคืนตีกองผางคุดน้ำปมมีแว่น
ไว้ให้เปลี่ยนนานเป็นเดือนเป็นปี
บางคืนจนสะเพ้อเอามือกอดหมอนแทน
ปานได้เดสิได้นอนเคียงข้าง
หัวใจนางเกิดวุ่น วุ่นไกลข้างห่างผัว

กล้ากลั่นแฟนของฉันทขอให้ไปรบ
ทหารไทยออกปากกับข้าศึกบ่กินกอดแน่น
ให้พี่หมอบหลบภัยอย่าได้มีใจคุดต่อแผ่นดิน
ทหารไทยไปอยู่กระสุนปืนอย่าได้ต้อง
อธิฐานบูชาธรรมยอดคุณไตรแก้ว
ขอให้น้ำสอยอยู่คู่คำหมุ่ทหาร
ขอให้ชีวิตหมู่พาลมาร้าย
แผ่นดินเดื่อคอดอยู่สู้มือคนแย่งแข่งกัน
ล้ำลูกนกหลายลอบ
ขอทหารไทยจั่งตั้งระวังภัยอย่าประมาท
เมื่อยอยู่บ้านเหงาหงวมทนทุกข
ปานได้นอแฟนนางลิดกลับตัว
ผัวแก้วลิดตัวมานอนกลางคีนกอดลูกน้อย
ไผ่เด้นอธิเอาผ้าผืนลาย ๆ ให้พี่หม
น้องนอนคิดฮอดที่ผัวมั่งแสนดี
กลางเว็นมาไผ่เด้นอธิเอาผ้าแพรผืนลาย
แต่บ่เห็นหน้าเจ้าเหงาหงวมปวงละเมอ
เอาสองแขนกอดคุดมกุมไว้
นำอินางให้มันอุ่น
เก็บดอกไม้บูชาพระจอมธรรม

อรหังสัมมาสูวันนางไหว
อธิษฐานขอให้พ็อยู่ทันดีลันสูแนว
ตลอดอัคคีภัยยอวณมาไกล
อันตรายให้เหินห่าง

ย้ายพ่ายหนีสงครามที่ไห้เฮาสู้
อีกจักเตือนนอที่จั่งสิกลับสูบ้าน
ลูกและเต้าคอยพ้อทางเฮื่อน
อย่าไปมัวเมาเล่นลิ้มเมื่อยผู้คอยที่
ลูกอยู่บ้านกะคอยอยู่ดูซี
ให้ชายกลับมาห้องหาอันนางแพนที่
น้องอยู่ที่คอยพ็อยู่คือกัน
เปิดหัวใจคอยเจ้าสองปรางแก้มอ่อน ๆ
มือชวนผ้าห่มนวม
เอาผ้าห่มแก้มหอม ๆ ไว้ถ่าฮ้าย

ทั้งมาลางกัมประนมมือลงหมอบ
ภัยตรายคลาดแคล้วหนีห่างเวินหนี
ไปทางได้ขอให้มีสุขลัน
ไปนำทางอย่าได้พ้อมาร
ศัตรูตายกลาดเกลื่อน
สถานห้องแห่งเฮา
สงครามเปิดฟ้าดาวคีนมาบ้าน
อย่าลิ้มเมื่อยอยู่บ้านคอยถ่าพ็ทหาร
เกือบพ้อปีแต่พ็ไปไกลน้อง
อย่าไปมีไหมเกี่ยวขมเล่นปอดี
ค้นกลับมาสิมอบรางวัลให้
ห้วยกายหมอนแก้มกายแก้ม
กลับมาเด้อผัวช้อยลมวอย ๆ
ทหารกล้าจงตัวมาจต้วมา

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

40. กลอนลาล่องชีวิตผู้ใหญ่บ้าน

เกิดมาเป็นผู้ใหญ่บ้านแสนยากถึงถนัด
จักตั้งหลังตั้งหน้าการมาพันช่อง
ทุกบ่พันทนต่อการทำงาน
เก็บค่านาบำรุงไว้ภาษีทะเบียนราษฎร
ไม่ว่าเคยเป็นนั้นเห็นกันว่ามันง่าย
ดูไว้สูแนวคงบ่แล้วท่อนั้นการเกิดกะคือกัน
พากันนำไปแจ้งสิบห้าวันบ่ให้ขาด
ทุกข์พ้อได้กะได้คำทบทวนทั้งปวง
ยามหาเสี่ยหาเว้าเอางานพันอย่าง
แดดฮ้อนนอนได้บ่อิมตา
เรื่องข่าวสารอ่านไว้พ้ออยู่สูแนว
บริการประชาชนสูอันพันเรื่อง

จักทางการทางวัดสูแนวเต็มตั้ง
รักษาพวกพื่อน้องลุงป้าสูคน
ทางการมาแล่นข้าป่านม้า
ขาดบ่ได้ดี ๆ เดินที่เจ้าพ้อใหญ่เอย
ทั้งการเป็นการตายผู้ใหญ่บ้านต้องรับรู้
เกิดกลางวันกลางคีนนั่งเย็นบ่มีได้
ผู้ใหญ่บ้านประกาศไว้ไผ่นั้นให้จ้อจำ
ทั้งสิบสามกระทรวงผู้ใหญ่เอาเหมิดเกลี้ยง
หนักพ้อปานจัวต่างถักดินทราย
เหมิดปัญญาหาคั้นดูหนังสือคั้นอ่าน
การทุกอย่างต้องให้แล้วรับใช้ชาติบริหาร
ทางการเมืองกะเตรียมไว้การศึกษาของชาติ

ขาดบ่ได้ดี ๆ ดีได้สูอัน
งานวันเสาร์วันอาทิตย์ต่อกันไปหน้า
พัฒนาหมู่บ้านบ่มีข้าวองไว
หมูนพอปานกับรถบ่เช่าหยุดยัง

ยากแค้นผู้ใหญ่บ้านเงินเดือนน้อย
คือสิมีความสุขค่ารถเรือเดินเรื่อง
พวกศัตรูเที่ยวปล้นบ้านการเจ้าสอยชู
ยามสนุกบ่มีเลยยากหลายการบ้าน

รักษาการช้อยเจ้าเอาไว้สูทาง
มีเหตุการณ์แนวได้ค่อยแถลงแปลงด้าน
เอาใจทุกฝ่ายปราบโจรผู้ร้าย
ยามเจ้านายออกมาเยี่ยม

รักษาชาติประเทศไว้ดีลั่นลิ้นคน
ขอให้มียายุอยู่ยืนยาวหมั่น
ไปทางได้ขอให้ได้เงินใช้อย่าจน
ทั้งทำนาทำสวนสูแนวให้หมาข้าว

ให้หลังไหลหย่าว ๆ มาเข้าสู่อัน
ให้มาชมพุ่มพิกักหอมดอมเจ้า
อายุยืนแะร้อยเมียน้อยสี่คน
ทั้งกายใจมีสุขทุกวันเจริญด้วย

เอ็ดอันได้กะให้ได้สูงชันจ้งกู
กะให้มีคนยกสอยชูดูไว้
อย่าได้มีเดือนร้อนนอนทั้งอยู่เอือน
จวีวรรณขออวยพรให้ท่านครองบ้าน

ยากมาตั้งหมื่นชั้นพ่อผู้ใหญ่บ่มีหยุด
พาชาวบ้านทำงานทุกอย่าง
อ่วยทางได้กะให้ได้แสนยากเหลืออด
งานทางหลังทางหน้าของโตบ่ได้เบ็ง
ค่อยถนอมขอทางการเพิ่มให้จักพันกว่าคือสิดี
ไปในเมืองประชุมนั้นกะคือกันกับหมู่
ปราบศัตรูกะได้พ่อผู้ใหญ่ทนทุกข์
ยามมีงานแห่งหนักตั้งคนโฮมกันร้อยแปด
เสียงป็นดังปั้งป้างพ่อผู้ใหญ่ไปดู

พนักงานกะเป็นได้
มาเข้าหย่ายืนนอกจากนี้ยังอีกมีหลาย
กะพากันเตรียมไว้แนวได้บ่ได้ขาด
ขอให้ผู้ใหญ่บ้านคุ้มไพร่ทั้งปวงประชา
มีเงินพันเงินล้านเอือนชานหลังใหญ่ ๆ
ให้สาแตกจัน ๆ พันเพิ่นเงินคำ
ทั้งของกินของใช้ในเอือนแน่นอ้ง
อยากได้หย่าอย่าได้อันออ้งมาโฮม
อย่าได้เหงาอย่าได้เศร้าวรรณงไสสอง
ขอให้พันความทุกข์ทั้งหลาย
ให้เจ้ารวยไปหน้าหมูมาเปิดไก
ไปทางเหนือและใต้ตะวันออกหรือตก
โกยภัยฮ้ายอันตรายอย่าบังเบียด
ขอให้เงินเดือนขึ้นไว ๆ เดอพ่อผู้ใหญ่
ให้ชุ่มเย็น....ให้ชุ่มเย็น...โอ้ย....น่า...

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

41.กลอนลำลองลาวอพยพข้ามโขงหนีภัย

การเมืองหยุ่งรุงรังพวกฝรั่ง
ยากไต่ยากนำพวกพี่น้องกำหมั่วชาวลาว
แสนอดทนระกำด้วยในทรวงแน่นอึ้ง
นอนได้อย่างอึดมา

ประเทศอื่นเข้าจำมา
แบ่งออกเป็นค่าย ๆ กักเหล่าลาวเหนือ
มาเสียใจแทนแต่ลาวเพพังหมุ่น
ข้าวและน้ำหมู ไก่ ไข่ ปลา

ไทยลาวเที่ยวไปย้อยยามกันถามข่าว
เที่ยวหากันได้เว้นทุกคำหรือเว้น
หัวใจเพลีสกเล่นไฮโลโป๊ว
บอกข่าวบ้านทุกอย่างนำกัน

บาดนี้กรรมมาต้องทรมานเหลือโพด
จักสิจริงหรือว่าบ่จริงแม่ป้าเผิ่นพาว่าจำเอา
พวกชาวเฮาลาวนั้นตระกูลเดียวทุกอย่าง
ทุกบ่แล้วหมื่นชั้นลาวเปลี่ยนการปกครอง
ทั้งลาวเหนือลาวใต้บ่พอใจแตกตื่น
ลาวจ้งได้อพยพหลบภัย
ทั้งกลางวันกลางคืนได้

ป้าจ้วควายช้างม้าเหื่อนพร้อมไสนา

ฮอดพระสงฆ์องค์เจ้ามาเข้าเพิงไทย
เต็มทีแสนทนสู้หลบตามภูห้วยห้อง
เสียงปืนดังเบ็งป้างยิงไล่คนหนี
อดสงสารลาวเด้ออดสงสารลาวได้

ลาวนั้นทุกซีกะดื้อบ้านแตกเมืองเพ
มาเสียตายแต่ของแพงไว้มรดกตกทอด
เอากะเอาบ่ได้ดอกพอใหญ่ของเขา
ความเป็นไปทางหน้าชาวลาวย่านเพหมุ่น

สาเหตุมาแต่พุ้นคุณอ้ายจ้งฟัง
สงครามมาผ่าเพตีปล้น
คราวฝรั่งปกครองลาวบ่เดือดร้อน
ตกลงมาเดี๋ยวนี้เต็มทีแตกตื่น
เมืองบ้านหมุ่นทะลาย
คอมมิวนิสต์ครอบครองไป
บ่คือแต่ก่อนพุ้นเที่ยวย้อยยาม
พากันมาแลกกันปันซื้อ
เปรียบเหมือนเป็นพี่น้องในท้องแม่เดียว
มองเห็นกันถูกถามเสียงเงิน
ยามทำบุญกะลวงได้ไทยพ็อนฮ่วมลาว
เป็นล้มพันธัไมตรีอยู่มานานล้ำ
เวรศรีโคตรเผิ่นว่าคนเฒ่าเล่ามา
ในหนังสือพื้นเวียงประวัติว่า
เสียงปากว่าอื้ออึงดั่งกัน
แบบสังคมนิยมชมน้ำใจประชาเชื้อ
ให้ชาติอื่นเขาบีบคั้นลาวนั้นอยู่บ่ไหว
ข้ามลำโขงมาหาไทยส่วนบ่มีอัน
หลบหนีไปนับบ่ค่อย
หนีหลบมาทางกำหนองคายแตกตื่น
อยู่บ่ได้ลัทธิใหม่ลาวมีสองสามปีลาวหนีหนี
ลอยน้ำของตกล้ำตายกะผ่องนั้นเขามาชมเหง
ดับชีวิตล่องไปนาน้ำ
พากันมาพักค่ายหนาแน่นอึ้งออ
พากันหลบภัยอยู่ไทยในค่าย
พ่อแม่ขอขอให้แพงไว้เปล่าสูญ
เงินทองมีกะบ่เหลือเหลือไว้
ลาวกับลาวเกิดวันดีป็นหย่า

ลาวตกมาอยู่พื้นแสนกว่าอพยพ
ชนชาวห้องเมืองลาวคนขายชาติ
มาอยู่ที่ไทยรับภาระหาของกินส่วยชูเอาไว้
ผู้เฒ่าพร้อมสืบลื้ออยู่ไต่

มีเมตตาครอบงำเอาไว้
ให้แม่นครองให้แน่นอย่ามาย้างห่างกัน
สามัคคีปองดองอย่าแตกกันพันไว้
มาต่าง ๆ เขาปู้เอาไว้เหิงยั้งฟัง
ให้ฉลาดรอบรู้ครุฑท่านสั่งสอน
ประเทศอื่นเขาสิมาหลอกล่อไทยก็ต้อยตี
อยากได้หยังกะได้ไทยนี้จั่งเจริญ
ประเทศอื่นมาเห็นไทยเขาดีกะดื้อเขาจ้องคิดหลาย
ฉวีวรรณลิขอลาหมู่ท่านจำไว้ลิต่าวลา

คอบลาวหนีแนวรบระเบิดดังหูก้อง
บ่ฉลาดเขาต้มได้ลาวเอี้ยจั่งได้หนี
ค้นไทยเขาป่าถิ่มตาดำ ๆ เด็กอ่อน ๆ
ทำงานกินกะบ่ได้สมเพชกะใจจิต
จั่งว่าไทยเฮานั้นให้รวมกันเป็นแผ่น
เครพถือกันเป็นชั้น ๆ ตามระเบียบประเพณี
ขอคนไทยดูให้เอาลาวเป็นตัวอย่าง
อย่าหวังรวยเขามาต้มคนไทยอย่าขายชาติ
เถิงยามนอนยามเล่นยามกินให้ใจตื่น
สามัคคีเอาไว้ชาวไทยทุกภาค
หัวใจเพลื่นเสรีได้ธิปไตยไทยเด่น
มีของขายของซื้อไทยดีจิวว่า
ลิต่าวลา...เออ...ละหนา...

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

42. กลอนลำลองเขาพระวิหาร

ฟ้าเอ๋ยฟ้าฮ้องหลายมาเสียตายชูเก่า
บาดนี้รำลัดต่อประวัติการ
พระยาขอมทำสร้างหินศิลาปลงก่อ
ปราสาทนี้บ่บ่อยสามหย่านห่อวัง
คือดั่งมีเหล็กไม้ทางในสร้างก่อ
สร้างขึ้นไว้เป็นลึงอัศจรรย์
ลพบุรีกะเตรียมสร้างสมัยเดียวหวังแข่ง
ตามหัวเมืองบอกไว้ภูมิภาคของขอม
เป็นวังเจ้าจอมขอมมหาราช
บาดนี้เว้นฟังต่อเขาวิหาร
สามหลังตั้งเทิงภูสามหย่าน
หลังที่สามต่อขึ้นบันไดต่อสูงชัน

ยังนอยยังชูผู้บ่ทันได้เว้าปานนี้อยู่จั่งได้เงินวัง....
พระวิหารภูเขาแต่เก่ามานานล้ำ
อยู่เทิงภูจ้อก่อสามชั้นหลั่นค้อย
บันไดเกะต่อกันพะนันตั้ง
ลิมลายงามกะดื้อขอมสร้างแต่ปฐม
วรมันราชาดังพิมายทางนี้
แต่ว่าสร้างคนละแห่งก่อตั้งวังกว้างแข่งกัน
นครทมนครวัดบ่อนเมืองหลวงตั้ง
เป็นปราสาทใหญ่กว้างเมืองหลวงนั้นถิ่นเขมร
มีตำนานบอกมานวนนี้
หลังที่หนึ่งอยู่ได้สองนั้นอยู่เทิง
เทิงจอมภูบ่อนสามสูงกว้าง

คนทั้งปวงเขาเอ็นเสียงจ้านหนี
ทางฝ่ายกำเขมรต่ำสุดภู
คุณหันมาทางกำแดนไทยเนินลาด
นาคราชตั้งโตใหญ่เจ็ดหัว

มีบันไดทำกว้างหินศิลาชั้นต่อ
เป็นรูปม้าประวัติบอกโคดม
จอมธรรมเจ้าเฮาธุเขาวาด
แกะเป็นรูปดอกไม้หลังใหญ่เป็นนก
ชาลีน้อยก้นหาคะแกะตี
ตั้งแต่ก็เป็นส่วนเขมรเขาได้
ถือเอาครองห้องน้ำบันไว้ระหว่างแดน
พลาญหินฝ่ายไทยเขาได้

ว่าความกันต่อรู้ไทยแพบ่อนคดี
ให้เขาไปสานอกอหินเทินขึ้น
บอຍากยุงยักเกี่ยวไถถมปล่อยไป
ลืมหูลหลังไทยเฮาอย่าลืเอามาว่า
ความสัมพันธ์ผูกไว้ไปหน้าจั่งลี้ดี
พระวิหารจบลงแต่พอปานนี้
อนุญาตให้น้องล้าร้องแม่นแอ่นเสียง...คนงาม...

เปี้ยตาดีบ่อนพูนสูงขึ้นกว่ากัน
เขาไปยืนมองดูต่ำลงทางพูน
เป็นบันไดขึ้นสองข้างแม่นง
เอาหินทำก่อแปลงแผ่งไว้
ปราสาทงามกะด้อยลายแต้มผ่องแกะ
วรมันทำนั่งไปวันนั้น
ข้างปราสาทมีรูปพุทธเจ้าเขาแต้มแต่งเดิม
มีนิทานชาดกสอดมัทรีพราหมณ์พร้อม
เห็นแล้วแสนปราบปลื้มศิลาก้อนกันแกะ
ไทยยอมให้ตามมติศาลโลก
กำเขตแดนวันเป็นเดินของไทย
แสนเสียใจมูลถิมมรดกกกเก่า
ตั้งแต่ก็กะหากแม่นของไทย
ถือว่าทำดีไว้ไทยเฮาเสมอภาค
ไทยสละให้ได้ปราสาทสามหลัง
อดทนไว้ไมตรีดีกว่า
จบตอนนี้จิวเล่าตามกาล
จิวเล่าพระคุณท่านคณาจารย์พวกนักปราชญ์

(จิววรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

43. กลอนลำล่องลูกเสื่อชาวบ้าน

โอย...วาลนาอื่น้องน้อย...บ่คอยได้...
เอออันนี้ละพ่อแม่เอ๋ยละเพิ่นว่า
ลำล่องของล่องห้วยลำदैยเจ้าเอ๋ยเสียง
พวกพ่อลุงและแม่ป้าฟังข้าลี้ลี้ล้า

หม่นอยู่เถิง...สวดยเลิงๆ ...นอ
เด็กมาแล้วจิววรรณลี้ล้าล่อง
ทางลำเสียงหลายชั้นพรรณนาแจ้งให้รู้
ทุกเขตกำไฉนผ่านแดนสยาม

เดี๋ยวนี้เองไทยงามรุ่งเรืองเหลือเหลือ
 หวังให้พวกพี่น้องเมืองบ้านให้รุ่งเรือง
 ลูกเสือไทยมีแผนใหม่มาทรงตั้ง
 พวกชาวไทยพี่น้องทั้งเผ่าหมู่คณะ
 บ่แม่นโง่งหลงมีดมัวเมาย่าน
 ก่อกำเนิดขึ้นให้ไทยได้เอียงเย็น
 กับ ล.บ. เป็นอักษรบอกกตอน
 มีเป็นบ่อนตามโรงเรียนคันก่อตั้ง
 อันนี้ละเพื่อนจึ่งว่าสอนให้
 รัชกาลที่ 6 ผู้ทรงลงตั้ง
 สิ่งมีโทษก็ให้ห้ามกฎข้อแห่งลูกเสือ
 คางบ้ำกะทำกันเหมือนแล้วลูกเสือไทยใจใหญ่
 มีอสามนิ้วยกชี้ก็หากมั่นคงความหมาย
 เป็นความหมายสามข้อคือยอมมาสามอย่าง
 ว่าไว้หมายหมั่นเจ้าต่อกัน
 บ่ว่าหญิงหรือชายคู่คนมีพร้อม
 มีหน้าเสือลอกไว้กะในผ้า แม่นมัดคอ...

พระจอมไ้ทรงตั้งเอาพระทัยออกเผยแผ่
 หยั่งกะแตกเบรียง ๆ ทุกภาคดินแดน
 ทั้งลูกเสือชาวบ้านเอาโครงการแบบใหม่
 เป็นคนไทยกะต้องฮักชาติของตน
 เป็นลูกเสือชาวบ้านปณิธานตั้งต่อ
 แบ่งกันเป็นรุ่น ๆ หลายรุ่น ท.ส.
 ลูกเสือไทยมีมาแล้วหลายปีก่อน
 ค้นพิ้งไว้แน้นนักเรียน...แน้นนักเรียน นอ...นอ
 ฮักพวกพ้องชุมเหล่าเดียวกัน
 หวังให้เด็กไทยก้าวไปไกลได้ประโยชน์
 ทุกมือนี้พ่อแม่ลุงอาวบ่ว่าสาวหรือเด็กแก่ชรา
 พระจอมไ้ก่อตั้งหวังให้เจ้าอยู่ดี
 บ่ว่าชายหรือหญิงพบกันวันทาตั้ง
 คือรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
 ผ่าผูกคอบว่านั่นสัญลักษณ์เป็นความจริง
 จอมไ้พทะพานให้ภูมิพลโลกนาถ
 แม่นมัดคอ... นอ...

(เยาวภา ดำเนตร, 2536 หน้า 284 – 285)

44.กลอนลำลองแม่ฮ้างผัวป่า

สังขารนี้ของบ่จริงดอกคุณพ่อ
 ผัวป่าเป็นแม่ฮ้างเสียตายสาวคราวยังหนุ่ม
 กอนสิได้พ่อแม่มาขอ
 จังได้ยอมลงเอยลงเอยรับปาก
 ขอยมกเจ้าเหลือโลกเกินประมาณ
 ไต่กะใจดีแล้วแนวผู้ชายเว้าม่วน
 พอได้เข้าอยู่ซอสนินสอดกินดอง
 สิมความหวังเหมิดสิ้นไสตายดอมที่

คนบ่จิตบ่จ้องกันแท้ทอเมิดงา
 คอบลุ่มหลงลมปากเว้าชายเจ้าจั่งแต่งดอง
 ทั้งโคตรวงศ์สู่ทางเห็นพร้อม
 ทางเจ้าบ่าวปากจ้อย ๆ ความน้อยเฝื่อนถาม
 นอนกลางคืนคิดเห็นปลื้มได้
 ชวนไปไสกะบ่เว้นสองข้างแน้นนอน
 ทั้งสองคนผัวเมียฮักถนอมเพียรตั้ง
 ได้ปีปลายท่อนั้นใจเจ้าเปลี่ยนไป

เห็นดอกไม้สวนใหม่กำลังบาน
ไปออนซอนลิมน้องไปเลยบ่สงข้าว
ไปทางใต้ขายหน้าภรรยาสิปาล้อย
แสนโลกแสนเศร้าระทมเหงาบ่เผยปาก
ย่านเดินเหยยแหยงหน้ายคุแคลน
ความคนว่าคันโตดีไผสิหน้าย
ความคนว่าจั่งซี้กะมีส่วนอยู่คือกัน
มันต้องมีแนวฮ้ายขัดใจอยู่แนวหนึ่ง
เฝิ่นบอกไว้ผัวพ่เมียพาย
ยามผัวเคืองเฮากะเว้าออยเอาจางเทื่อ
มันบ่เป็นจั่งซี้ผัวผัดแล่นป่าหนึ
แนวเทียวทางบ่สุดเส้น
อยู่จั่งได้กะได้ขอใช้สอยชู
เมียบ่ดีเขาดีออกโตเขาเว้า
ผัวป่าหนึเป็นแม่ฮ้างอยากอายบ้านเฝิ่นได้
ลูกผัดอวยผัวเดิมบ่อยากช่ยชมซ้อ
ย่านผู้ชายหลอกล้อต๋วน้องเทื่อสอง
หญิงผัวป่าโลกสิเฮาเว้า
เก็บดอกไม้ฮ่วมตันพอได้ชั่วคราว
ย่านเขาดีว่าลูกโตมันคือ
อยากอายหง่อนหลายคนเข้า
อดสาทนสาสู้ต๋ันไปตามฮึด
แนวแม่ฮ้างคิดเบิ่งหลายทาง
แต่บ่ยอมอยากเป็นฮ้างอายทางคนดูถูก
เฝิ่นจั่งสอนสั่งไว้สตรีเพศนารี
ฉวีชอมดูแล้วขอเตือนไว้สาก่อน

กุหลาบหอมกลิ่นแดงแซมซ้อ
เว้าพื้นเฮาว่าจั่งซี้ว่าจั่งซี้บ่ดีแท้พ่เมิดงา
โตผัดคาลูกน้อยแนวฮ้างพ่บ่มี
ไปทางใต้ขายผู่คนปากบ่ได้บ่เงยหน้าเบิ่งไผ
เขาสิหัวชนโตคอบผัวป่าถิม
คอบเมียมันซี้รายผัวนั้นจั่งหนึ
คันผัวไผเมียมันบ่ทอนดีเบิดเกลี้ยง
ไผสิดีกะด่อนอเจ้าพ่อสูง
ผัวเมียบายดิงจับสอยกันตามเรื่อง
ยามผัวดำเฮากะอดอยู่ได้สองก้าสอยกัน
ไปนำหมีคอบใจหลายทาง
นางมีเวรดอกคุณปู
ผัวผัดอยากเล่นซู้ป่าปล้อยนางหนึ
เฮากะเลยเป็นฮ้างปวงประชาเขาว่า
สิเอาใหม่กะผัดย่านคือเก่าผัวป่า
อดสานอนหล่องหง่องบ่กินคองพอสองเทื่อ
แนวแม่ฮ้างผัดฮึดธรรมดา
ตามธรรมสอนไว้ผัวป่ากรรมแต่เก่า
ลูกผัดยังน้อย ๆ สิเอาใหม่บ่ดูดี
ย่านเขามาหยามหน้าแนวผัวป่า
อยู่ซ้ออยากอายบ้านเฝิ่นหยัน
วาสนาแม่ฮ้างบ่มีได้คู่ครอง
ผัดบ่มีคนเดียวโลกเฮากะมีพร้อม
ฮ้างลูกติดจั่งฮ้องฮ้องฮ้องฮ้องฮ้องฮ้อง
อย่าสิเอาผัวชมโคตรวงศ์บ่เห็นพร้อม
ขอจบลงกลอนแม่ฮ้างคราวหน้าจั่งคอยฟัง

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

45.กลอนลำยาวเตรียมตัวลงทำนา

เมษายนกลายมาแล้วตรุษสงกรานต์
 พฤษภามาฮอดแล้วฝนไหมรินไหล
 ตาถอนขนฝนเทิงฟ้า
 ไบไม้ปักกิ่งก้านบานขึ้นขึ้นพระทัย
 กกชดมอนโปงไบซอนซอน
 เสียงโปงลางซิกซอทั้งกระดิ่งต๋อยต๋อง
 เอาคราดมาตอกตีลุ่ม
 หนึ่งต้องแอกเฮ็ดเรียบร้อยควายน้อยใส่ไถ
 ปดออกสาฟอบักหำมันยังน้อย
 ฟ่อเผ่าหนดไว้แล้วแจนาซุดก่อน
 เกลี้ยงเพียงแล้วหว่านลง
 อดสาทนกันดินพันหญ้า
 เฮ็ดนาให้พี่น้องประชาเชื้อเผือเฮา
 ผลงานคนผู้ตรากตรำทนค้ำ
 ปากกะปากบ่ได้หนาวพร้อมสิ้นเซ็น
 ประชาชนชาวไทยสู้คนได้กินข้าว
 คันถิมข้าวบ่ต้องใจเศร้าหม่นหมอง
 พวกราวนาผู้รักษาเมืองบ้าน
 รักษาชาติประเทศได้เฮาไว้อยู่เย็น
 เอาหละคุณลิขิตขอจบแต่พอเพียงนี้
 พวกเผ่าแก่และหนุ่มน้อยฟังไว้ให้ค่อยจำ
 เพราะว่าใจไทยเฮาชาติภูมิเดิมพัน
 ออกเฮือนแปลงสู่เหย้าเอาข้าวใส่ฉาง
 มีนาดำทำนากินสู่เจริญไปหน้า
 ฝนตกมาอย่าได้ช้า

พันผ่านสาदन้าหอมสงส์พระเจ้าดีล่วนสู่แนว
 เมโหมเกะก่อกันเป็นก้อน
 ไบรยลงมาฮ้าง
 พี่ชอยู่ใต้ดินชุ่มคลุมปก
 ตาถอนขนเขียวด้วงจวควายปล่อยออกทุ่ง
 เสียงฮ้องไล่กันออกจากบ้านลงทุ่งเตรียมไถ
 ไบไถพร้อมปอมาผั้นควา
 คันบ่ได้เอาแม่มันมา
 สุ่มชี้อยคนเผ่าตีนโพนควันตวด ๆ
 บ่อนเป็นโนนเอาคราดมอชาบ
 สามสี่มือโปงซอนไบอ่อนเขียวสด
 พากันอดทนสู้ขวานหน้ากำ ๆ หน้าดำ ๆ
 ข้าวอยู่เล้ารถแก่เต็มฉาง
 อดสาदानากล้าฝนเทจีก ๆ
 ทุกข์บ่เว้นกะหากแม่ชานา
 มีอาหารเหลือล้นคนเฮากะบ่มี
 เพราะฉะนั้นจะต้องเกษตรหนึ่งปีมีสอง
 เป็นทหารแนวหน้ากะชานาผู้จัดส่ง
 ทำทุกปีบ่เว้นฤดูเปลี่ยนเวียนหมุน
 ขอให้สู้ล่วนฉวีชวนพวกพ่อแม่
 ชานาสู้เลิศล้ำลิลาปากกะทนเอา
 ตระกูลไทยทำนาเลี้ยงผัวเมียตักแต่ง
 เสียงฟ้าฮ้องเปรี๊ยะป้างใจขึ้นยินดี
 พสุธาไทยกว้างนาเฮาให้ฟ้าวจื่อ
 ฉวีหล่าลือช่วยลง...ลือช่วยลง...

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

46. กลอนลาล่องใต้ที่ขี้นพะไล

เอาละฟังให้ดี ๆ
คือมันเป็นจิ้งจี่คนเฮาเกิดมา
แต่ปฐมเหตุสุดปัจจุบัน
เป็นไปทุกประเทศชนชาติได้ ๆ

หยังกะใส่ปานแว่นเห็นแจ้แดงแจ้
แม่นบ่แล้วคุณแม่หือน้ำหือฮา
บ่ว่าในว้นอกบ้านป่าชาดอน
กะบ่ผิดกันดอกคนเฮาหรือได้

กะคือกันตัวห่ามนุษย์ห้วน
แต่แม่ค้าตลาดกะยังย่านกินกิน
ถึกเขาดำเขาป้อยเขาเวร
กะคิดเบ็งตี้พอสภาผู้แทน

คันฝ่ายได้ชนะถล่มพันที่
หยังกะหน้าบักใหญ่เอาอย่างอาจหาญ
ยกมือขึ้นแก้แต่ว่าเฮา ๆ
ประธานบอกให้นั่งกะยังเว้าแข็ง

ว่าเว้านอกประเด็นผิดหลาย
หมอหนึ่งผัดประท้วงว่าประธานบ่ดี
ว่าประธานไปเข้าพรรคพวกของโต
เสียงดังก้องสนั่นอยู่ในสภา

หยุดสาก่อนนะท่าน สอ สอ
ยกมือขึ้นแก้แต่ประธานบ่เห็น
ยามเพิ่นไปคักเลือกสมัคร สอ สอ
พอปานว่าเขาสาดน้ำสนุกสนาน

หยังกะแตกผาก ๆ เว้าโฆษณา
พรรคนี้เป็นจิ้งจี่พรรคนี้จิ้งจี่เสียงไมโครโฟน
หยังกะย่านกันลั่นดังไปสุดแดน
แล่นจนว่าคาบปได้นั่งเฮือน

ฟังแล้วได้สติทานบพนี้
มันเป็นธรรมดาตันหาภิเลส
คนกะยังคือกันไปทุก ๆ เขต
บ่ว่าใกล้หรือไกลโตเฮากะแม่น
กะลองเบ็งพะแมชนะกับแพ
มันเป็นธรรมดาของคนชั้นดอก
บ่ว่าพระนครคาเมบ้านนอก
บ่แม่นแต่คนไทยแขกจีนพม่า
มันเกิดสาละวนกันอยู่บ่ขาด
คันผิดแล้วกะเชิญเขาบ่ไว้หน้า
อันนี้เว้าบ่อนเห็นเฮาฮู้หม่อ ๆ
เว้าหม่อ ๆ แปน ๆ นี้ละ
ถ้าฝ่ายได้บ่ตีจับผิดเอาได้
ฟาดจนว่าประธานยกมือแพ้ว
คันบ่เขาม้องตีสามครั้ง
ประธานว่าเว้าแสงประเด็นดอก
หยังกะฮ้องววย ๆ ว่าบ่ต้องห่วง
ประธานอคติเอนเอียงเสียงเว้า
หยังกะเถียงโว ๆ กำฮอดกำปั้น
หน้อยผัดว่าเกินเวลา เขาพูด ๆ
อีกหมอหนึ่งนั่งรอยกมือแพ้ว
นี้จิ้งแม่นกรรมเวรประธานปกเบี่ยง
เอาละบาดนั้นสนุกสนาน
พอปานตรุษสงกรานต์น้ำลายออกปาก
ฟังเสียงด่ากันมาพรรคนี้พรรคนี้
หยังกะโกลาหลดดังอยู่วัน ๆ
เบ็งพวกหัวคะแนนผัดแห่งยุ่งยาก
จนแผ่นดินสะเทือนไปปลิวหาแจก

คันเด็ก ๆ กะแบกเอาของมันหลาย
 อันนี้ไว้แต่เก่าตามแต่เห็นมา
 แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่เขาให้กะเขา
 เขามานบมากราบป่านพระเห็นเฮา
 บาดนี้มาไว้บ่อนภาษิตนออา
 หยั่งกะหัวแสะ ๆ ยืมแยมแจ่มใส
 สมมุติว่าได้แล่นนำลู่แข่งกัน
 หมอชนะยกมือขึ้นแพ้วัยมแจ่มใส
 ตบมืออวดกุดละแน่นอน
 จังแม่นเป็นดาหน่ายคันแพ้วะหงา
 มิดไปฮอดเสียงร้องเสียงกลองตบมือ
 แม่นลืออยู่ในหลืบกะฟ้าวออกมา
 บัจจกิ้นจักแต่นกระโดดโลดโผน
 บ่ว่าหนุ่มหรือแก่กะพอ ๆ กัน
 แม่นบ่แล้วพี่น้องเห็นว่าได้ที่
 คันได้ที่ซี้แพะไล่ถึกคักปานหยัง

เอาของไปหายายฟังเสียงหมาเห่า
 มันเป็นธรรมดาไผ ๆ กะอยากได้
 คันเขาเอาให้เฮาบ่เอามันบาป
 เรื่อง สอ สอ ขอเขาใจไว้สาาก่อน
 ภาษิตเห็นว่ามาได้ซี้แพะ
 เฮาบ่ต้องว่าไกลก็ฟ้ากะแม่น
 หมอหนึ่งวิ่งบ่ทันเขาเอ็นว่าแพ้ว
 ฮอดกองเชียร์กะไวตบมือชวด ๆ
 เห็นบ่ทีมฟุตบอลเขาเตะสองฝ่าย
 ฮอดกองเชียร์กะเฮาบ่ตบบ่ฮ้อง
 ผู้ชนะหยั่งกะดังหว่อ ๆ มือตบเท้าที่บ
 บัจจกิ้นจักตาแลบออกฮอดลั่น
 จังว่าคนนอกคนเห็นอยู่ตัวแม้ว
 คันชนะหยั่งกะเป็นหัน ๆ ทั้งโฮทั้งฮ้อง
 กะคือแม่นอีหลีเสียงหัวแสะ

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า137-138)

47. กลอนลำยาวพัฒนาบ้านเมือง

กาลเวลาหมุนไถ่หมุนไถ่โลกอ่วย
 คนกะอยู่บ่ได้หมุนอยู่บ่มีหยุด
 บ้านเมืองไผมันนั้นรักษากันให้คงที่
 มีดกะสิให้แจ้งจัดแจงปรับปรุง
 พัฒนาชาวเชื้อประชาชนทุกหมู่
 ดึงเตือนอยู่บ่เขาคิดนำพวกหมู่เจ้า
 ให้มันชาวคือฝ่ายใจเฮาอย่าให้กำ
 เงินเฮามืออย่าไปจ้างคนอื่นมาทำ

โลกเฮาไกวอยู่สู้มือหมุนปั่นสู่ยาม
 บ่มีสุดเปลี่ยนวนจนได้
 เฮ็ดให้ดีเรียบร้อยการสร้างก่อแปลง
 คอยฟังเอาคุณลุงโลกเจริญไปหน้า
 รัฐบาลบ่ได้อยู่รัฐบาลบ่ได้มึง
 พ่อแม่ลุงอาพัฒนาชาวไทยให้ตื่นใจไวฟ้าว
 อย่าให้ดำมืดตื้อคือหม้อบ่สาาง
 ถึงระกำทนทุกซีให้ค้อยทนเอาไว้

รักษาไทยให้มั่นก้มข้มเฮาทุกหมู่
 รับประทานอาหารอย่าได้อยู่เฉย ๆ
 มีความหวังเอาไว้ชาวไทยเทียบชาติอื่น
 การค้าอยู่ไทยการศึกษา

อย่าเป็นรองเพราะคนไทยฉลาดดีความรู้
 ตอนเป็นหมวดตั้งระวังไว้อย่าหวังไหว
 พัฒนาจิตใจผู้คนให้สูงขึ้น
 บัได้อ่อนพันเหตุการณ์ทุกบ้านชาวบ้านให้ช่วยมือ

ทำความดีนากันชาติเจริญไปหน้า
 คนเกิดมาแต่ละรุ่นลิตตามกันหมู่เฮา
 พากันกินยาพิษเสพสุราพนันพร้อม
 หยั่งกะตายหล่องหง่องบ่ไปได้อำชน

พอบานเฮาติดคุกใส่ตารางขังไว้
 ตระกูลไทยให้สมชื่อให้เขาสื่อว่า
 ใจให้ใสตั้งแก้วสีสองเจียรระไน
 ขอพวกละมาช่วยมารวมตั้งต่อ

ให้ไทยก้าวแกร่งเจริญ
 ว่าไทยเด่นเจริญดี
 คนชาติได้มาพ้อให้เขาพอใจขึ้น
 ชาติของเฮากะสิได้ยืนอยู่ถาวร

กษัตริย์ไทยจอมให้ภูมิพลล้นล้น
 ชาติอื่นพุนจารีตประเพณีเขาบ่อดีคือไทย
 ทำส่วนการเกษตรประเทศไทย
 กะได้แล้วแจ้งสองชนบท

ไปทางไกลทางใกล้ถึงกันฮอดง่าย
 เพราะฉะนั้น จิวจั่งประนมมือ
 พัฒนาไทยก้าวไปไกลเจริญโลก
 อย่าลืมได้มั่นหมู่เฮา...โอย...ละน้า...

พัฒนาเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่พร้อมทั้งฮั่วฮั่วฮั่ว
 อย่าได้โลเลมเล่พัฒนาการตั้ง
 เศรษฐกิจให้ลั่นกลิ้งกรรมให้ลั่น
 กะให้ได้ทีหนึ่งอย่ามีสอง

ศัตรูมาทหารกล้าระดมพลบ่ได้หย่อนแบ่งเป็น
 เพราะฉะนั้นจึงไทยรวมกลุ่มหมู่ไทย
 ให้ไทยยืนหยัดสู้ศัตรูมาบ่ได้หย่อน
 เกิดเป็นคนอย่าได้ต้อผิดฮึดประเพณี

ชาติสิพาเฮาก้าวไปไกลเจริญเลิศ
 คั่นมั่นพวกรหมู่เจ้าพากันเนาเสียศีล
 เฮาบ่ยอมตามท่านทางการเผิ่นซี่ปอง
 หยั่งกะเกิดลั่นแค้นลำปากทนทุกข์

จิววรรณขอชาวไทยพงศ์เชื้อ
 ไทยเฮาเลิศล้ำทำได้สู่นาว
 ให้สีไสนวลชาวอย่าขุนมัวมุ่มเมา
 พากันมาเริ่มก่อพัฒนาประเทศ

ให้โลกเขาได้เอ็น
 ทั้งไทยมีวัฒนธรรมสูงล้ำ
 คนชาติอื่นสิได้ย่องดังก้องทั่วไป
 ศาสนาของเฮากะสิยังฝังแน่น

ประเทศอื่นตะวันตกออกได้สิมาได้พึ่งบุญ
 ชาติเฮาจำไว้พัฒนากันขึ้น
 กะสิได้ทั้งน้ำสุ่นแนวการไฟฟ้า
 ทางมันคดกะค่อยแปลงตัดได้

ไปทางได้กะได้เจริญขึ้นสู่วัน
 ขอให้คือจิวล้ำให้ค่อยจำเอาไว้
 โชคเฮาดีเกิดเป็นไทยจิวไว้

(จิววรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

48.กลอนลำยาวประเภทเกษตรกร

เดี๋ยวนี้ไทยเจริญแล้วแนวได้ใจเปลี่ยน
การเกษตรลิเกยกเอ็นคุณพ่อคอยฟัง
เดี๋ยวนี้ไทยเฮาตั้งความหวังไว้สูงส่ง
งบไว้หลายล้านสอยชู

พากันเอาความคิดผู้เชี่ยวชาญมาใช้
จัดเป็นหมู่กุ่มก้อนรวมพร้อมก่อกัน
ทำมานานดินดีบ่จืดจาง
ข้าวอยู่กะบ่ได้ผลน้อยบ่พอ

เดี๋ยวนี้ตั้งอกงามพอใช้
พวกฝรั่งญี่ปุ่นหันมาใช้ก่อนเฮา
เพราะมีสารเคมีใส่เสริมสร้าง
หอมหวนหนองน้ำหวานดำ

ฟังลำเนียงข่าวการเขาว่า
ทุกประเทศต้องรับไว้หน้าหน้าอย่าลืม
เพราะอื่นได้หมู่เฮาคงอยู่
ทุกประเภททุกชั้นต้องเรียนรู้สู่คน

คนบ่ทำนากินไร่สวนเสริมสร้าง
ศาสนากะลิเค้รำเมืองบ้านกะหม่นหมอง
ทรงเป็นองค์อุปถัมภ์เกษตรไทยเหนือได้
ฮอดดังควายพีชอ้อยขนุนมีม่วงมัน

ชนชาวเขาเผ่าแดนดินมั่ว
ตัดต้นฝิ่นทำลายออกให้เกลี้ยงมาเลี้ยงไก่แทน
ปลูกถั่วเหลืองทั้งผักกาดกะหล่ำพร้อม
เท็งภูน้ำเป็นแอ่งบ่อน้ำซึมทอดไว้พอใช้ทั่วถึง

คนชาวเขาเผ่ามูเซอก็อพพระทัย
ประเทศไทยสู้มือบ่คือก็เก่าหลัง
ทั้งภาคเหนือภาคใต้ทำได้สู่ทาง
บางปะอินทคลองสิบสองรังสิตเอ็ดนาดินตัน

การเรียนรู้กะเรียบร้อยเด็กน้อยกะเก่งเกิน
เกษตรไทยเฮายังบ่อเก่งเกินไปได้
รัฐบาลตกลงว่าเกษตร
หวังกอบกู้การเกษตรไทยเฮา
ดินแดนไทยเฮายังกว้างจับจองเข้าไปอยู่
การทำนาก่อนนั้นดินบ่จิตโบราณ
บ่ยุดินมันแรงทำได้ดินบ่ดีเสียเปล่า
วิทยาศาสตร์คิดท้อบ่ยุใส่เคมี
กลีกรไทยพร้อมเจริญตามคำสั่ง
ข้าวอยู่แล้วเม็ดใหญ่ น้ำหนักดี
ทางเจริญไปหน้ากสิกรรมนำส่งในทุ่งนา
ทุกคำเข้าให้ฟังข่าวกระจายเสียง
ให้ชาวเขาฟังไว้บรรยายการเกษตร
ชาติสิบลิ้มปาดเปรื่องเจริญไว
พวกครูสอนเด็กน้อยกะมีทั้งการเกษตร
ทุกซบพื้นคันชาดกสิกรรม
เมืองกะเป็นเมืองอ้างกสิกรรมบ่ได้ส่วน
องค์ประมุขหน่อฟ้าจอมราชภูมิพล
พระองค์ขยายพันธุ์ข้าวพันธุ์ปลาทุกอย่าง
พันธุ์กาแฟกะแจกให้ชาวเผ่ามูเซอ
แถวเหนือพันคุณเคยแถบกะเหียง
จัวพันธุ์นมพันธุ์เนื้อนายหลวงทรงแจก
ลงได้ส่งขายพันธุ์ปลานิลปลาในพร้อม
สร้างเขื่อนใหญ่อึ้งตึงน้ำล่งไหลวน
พระองค์ท่านทางการด้านเกษตร
มีนาปลังยามแล้งทำนาปีสองเทื่อ
เขตภาคกลางแห่งเฮียวกรุงเก่า
ทางสุพรรณสิงห์พันธุ์พันธุ์ชยันนา

เขตอ่างทองแห่งได้น้ำน้ำส่งถึง
เดี๋ยวนี้ตามริมโขงเห็ดน่ายามแล้ง
สูบน้ำโขงมาทำนาหว่านกล้าเดือนห้าแห่งงาม
ไผ่สีมาทันทะเลเกษตรไทยไปหน้า

อย่าลืมว่าแล่นเล่นชาวบ้านเผื่อนิยยัน
พากันปลูกข้าวเอาไว้
เกษตรกรกระสิได้ดีล้ำล้ำเขา
ต้นไม้เขียวปาดงแพงไว้

รักษาไว้ให้ลูกเค้าพันชั่วแฮ็ดแฮ็ด
อีกหลายปีจึงถึงงามโตได้
ใบเขียวเฮากะขึ้น
อยากได้พันธุ์ไม้แห่งงาม

ประเทศเฮากะจังสิก้าวไปหน้าอิหลี
แนวทางการเดินสั่งไว้ให้เฮาได้แม่นสอยกัน

ภาคอีสานแห่งแล้งแต่ก่อนบ่ทันลง
แขวงนครพนมพันคุณเอ๋ยให้ไปเบิ่ง
ทำไปได้ทุกก้ามเขตถิ่นดินไทย
พากันทำเดื่อพ้อพากันทำเดื่อแม่
รัฐบาลทุกท่านหัวหน้าหมุ่นายก
คันชาวไทยมีน้ำดินดีดำชุ่ม
ปลูกข้าวเจ้าหอมมะลิหรือเหนียว
อย่าทำลายพันธุ์ไม้สงวนพันธุ์ไม้ป่า
รัฐบาลส่งเสริมปลูกไม้แทนที่ตัดหนี
มองทางได้เห็นกกไม้
ประเทศอื่นมาเห็นเขาออนซอน
นางขอถามสักคำว่าพากันเอาการเกษตร
ฉวีวรรณขอเพิ่มเฉลิมนำอันอ่อนแอ
ให้เฮาได้สอยกัน...ละน่า...

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

49. กลอนจำลองเงินผันพัฒนาชาติไทย

ฤดูฝนหมิตแล้วฤดูหนาวมาผ่าน
รัฐบาลงบไว้ตกแต่งเงินผัน
ตัดเป็นปีออกมาไว้พัฒนาประเทศชาติ
เงินจำนวนนี้กู้ธนาคารโลกมาผัน
เก็บภาษีการค้าชาวนาคณะราษฎร
พัฒนาทุกก้าเขตถิ่นดินดอน
ให้ชาวนาชาวนาค้าชาวสวนฮั่วไฮ้
เงินผันนั้นแจกจ่ายชนบท

พากันเอาไปแก้ปัญหของชาติ
เพราะฉะนั้นจึงเอ็นชื่อว่าเงินผัน
ทางภาคเหนือกับใต้แดนอีสานตะวันออก
แบ่งไว้สามอย่างทางบันคือเงินผันชาวนาพัฒนา

งบประมาณลือออกแล้วทางก้าฝ่ายสภา
พวกผู้แทนตกลงกันงบประมาณงานนี้
เอกราชลืออยู่ได้เพราะไทยพร้อมสอยชู
เอาเข้ามารวมกันใส่ของเฮาพร้อม
เงินของชาติสอยเพิ่มเสริมเข้าใส่
ในนครชนบททั่วถึงเพียงหน้า
หมู่บ้านใหญ่บ้านน้อยเจริญได้ท่อกัน
อย่าสิพากันพาคศคิดกำอำไว้
เอกราชจึงมั่นคงไว้อยู่เจริญ
รัฐบาลมาปันแบ่งชนชาวเชื้อ
รัฐได้บอกให้แจ้งแถลงไว้ต่อสภาผู้แทน
นำบ้านทำสถานเด็กเลี้ยงอนามัยส่วนหนึ่ง

มิให้ถึงทุกหมู่บ้านเจ็บไข้ให้เสีย
 งบให้ปลูกทุกบ้านพอได้พึ่งพา
 ขุดคลองหนองลอกบึงขังน้ำ
 ให้เป็นแก่งน้ำใช้สงวนไว้สูบน้ำ

ผู้สัตรีสาอาบกินลงล้าง
 ออกอำเภอใส่หมู่บ้านตำบลพร้อมให้ทั่วถึง
 ค้นผู้ได้โลกกินอมไว้จักเป็นภัยอันตราย
 กฎหมายเฉียบขาดไว้ปานั้นกะบ่ฟัง

ถนนตัดบ่แล้วเงินก้อนผ่อนหนี
 คนทั้งปวงเลยเป็นทุกข์โงกกินเกลี้ยง
 ยากได้ยากนำพวกหมู่เจ้ากินแล้วอิมบ่เป็น
 เจ้าหน้าทีกรรมการพากันตัดหนทาง

พากันลงมือสร้างหนทางให้กว้างใหญ่
 ตัดออกจากหมู่บ้านตัดออกจากหมู่บ้าน
 ติดท้องเทียวยามเย็น
 อยากขายหมูอยากขายไก่ทั้งไ้พร้อม

รถกะว้างทั้งแล่นถึงกัน
 ทั้งผักหอมกระเทียมได้สิงโคหัวข่า
 ฮอดตลาดแล้วเปลื้องจกออกมาขาย
 ลูกหลานเฮาคอยถ่าขนมหวานมาฝากแทน

นี่แหละเฮาสีพันความทุกข์ทรมาน
 คั้นยามเฮาเจ็บไข้ผอมโซเจ็บปวด
 หมอกะสอยชีวิตได้โดยด่วนทันกาล
 ให้ถนอมเอาไว้งบประมาณสร้างก่อสร้างก่อสร้าง

พากันเสียภาษีให้ชาวไทยพ่อค้าใหญ่
 คนทุกข์นั้นมีแต่ทุกข์บ่มีสุข
 อย่าได้โลป้าถ่มคนไทยอย่าไหวหวั่น
 กลอนหน้าจั่งค่อยฟัง จั่งค่อยฟัง

มีหมอมมาประจำไว้ผดุงครรภ์ช้อยออกลูก
 ช้อยที่ล่อนนั้นน้ำขุดบ่อชลประทาน
 ชลประทานนำห้วยลำคลองเป็นแอ่ง
 เป็นอ่างแล้วใช้จ่ายกสิกรรม
 ทางสามนั้นตัดถนนให้ตรงลื้อ
 งบประมาณประเภทนี้ตกแต่งเป็นกฎหมาย
 มีหวังตายผิดระเบียบ

บางคนยังหลงดี้ออมเงินผ่นกินเปล่า ๆ
 พนักงานท้องที่ฉ้อราษฎร์บังหลวง
 ทางบ่เพียงเป็นคลื่นไปมาลำบาก
 เพราะฉะนั้นจั่งพากันละเว้น
 ให้ชื้อตรงอย่าโกงโกง

ประเทศไทยจั่งดีลั่นลั่นคนนั้นลื้ออยู่เย็น
 ติดต่อกันเป็นสายยาวกันเป็นแนว
 อย่าไปถือเอาไว้ชาวไทยทุกหมู่
 สบายล้วนส่วนชน

มีหัวมันผัดสดกาดขาวคะน้าพร้อม
 ยัดใส่ตำขึ้นรถยนต์แล่นเข้าถึงท่าสุเมือง
 เอาไก่ไรตำคั้นมาบ้าน
 แม่กะขายข้าวได้เงินใช้บ่จน

เพราะการมีเงินผ่นสอยเฮาจำไว้
 โรงพยาบาลกะอยู่ใกล้เฮาได้ล่งถึง
 บ่กั้นการทางรถแล่นวนเวียนอ้อม
 สอยเดื่อแม่พวกหมู่ป่าดงพร้อมหมู่อา
 ขายของให้กำไรอย่าหลีกเลียงภาษีนั่นสอยกัน
 คนรวยรวยให้เบ่งกันพันไว้
 เรื่องเงินผ่นฉวีวรรณลื้อท่อนั้น

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

50. กลอนลำลองห่วยไต้ดิน (สลากกินรวบ)

อวสานจบสิ้นการลำยาวช่วย
เงินไว้ใช้พอได้แต่งตัว

พากันหลงมกายน่านเบอร์เมาเซ่อ
พอเอ๋ยพอเชื่อความฝันกะผ่องนั้น

บางคนจนสะเพ้อบ้าปวงเปิดเงิน
พากันฟังเอาไว้ชาวไทยทุกหมู่
เก็บออมไว้สละไฟเบียดบาท

อย่าหลงลมกลล่อคนสอพลอมาหลอก

แม่ป้าฝันจั่งขึ้นเขาท่อนอย่าเบือคำ
ใจสีหมองเปิดเงินเกิดขโมยไปปล้น
ย่างไปไล่คิดฮอดเงินบ่อแล้วเป็นแป้วอยู่เขา
ของสียายกะขาดหมดเกลี้ยง

เจียงหูฟังให้แจ้แสดงให้ใสใจ
ยามมันช่วยบ่มีฝูงหมู่คณะหายหน้า
ฮอดผู้อื่นอยากมาเป็นพี่น้อง
กะชมม่วนชวนเฮหัวเราะได้

แซวถูกไซ้ขานมีหลานเหลนเล่นน้ำ
กินลาบหมูลาบไก่พร้อมแกงต้มอร่อยมัน
จิวล้าขอเดือนเลขห่วยแพงเล่น
เปิดฮอดครุฮ้าง ๆ ขายใช้ไล่แต่เบอร์

กะผัดเอามาคิดเลขฝันมันไว้
ซื้อแล้วบ่ถึกจ่ายหยอยเสร้านำ
ความฉิบหายคอกดวงมาพร้อม
หาอาจารย์อยู่สู้มือไปเฝ้าสุวัน

บ่มีแนวหลักเว้นคราวนี้บ่หนี
พากันลงบกใจไล่เบอร์คราวนี้
บ่ทันได้หมู่ผัดผับบอกไว้โตนั้นแห่งคือ
สามกับโตมันเกินท่าลงกลับไว้

คนสวย ๆ งาม ๆ อยากได้

คนสู่มื้อนี้มัวมีแต่การพนัน

เขาสาเด้ออวบน้ำเขาสาอย่าคิดต่อ

มาบ้านไล่แต่เบอร์

เมานำห่วยเลขบนหมุนตั้ง

พากันอยู่ให้เรียบร้อยเงินหนอยให้หมั้นแพง

อย่าให้ขาดแพงไว้ไล่ถึง

อาจารย์บอกเลขนั้น

มันสิทุกขตี๋มข้าเงินหมื่นพันสอง

คนเฮาเปิดเงินแล้วจิตใจอนันต่าง

คิดฮอดเอาเงินขาดแลงกาย

หันมาฟังเสียงช้อยจิววรรณลีลาล้าง

การพนันนั้นได้แต่ยามรวย

ฝูงอวป่ายามได้กินเผ่นกะขึ้น

มีพ้องเพื่อนฝูงลูงอวน้ำหลานเหลน

ยามใช้จ่ายเงินไปทางได้เผ่นกะเงิน

เป็นปู่คนกะมาชุมเว้าน้ำเฮาเป็นหมู่ ๆ

จิวเว้าท่อนั้นสิขอช่วยผลกระทบ

มันเป็นเวรนาฮั่วจ้วควายอยู่ตะหล่าง

ลางเทือกกะผัดเพื่อผินต่างในจิต

ตกลงใจแปลได้เป็นโตคักแห่น

ทุกขแห่งข้าเยี่ยมหมู่มาหลาย

ขายทั้งเฮือนขานใช้บ่พอใจตัดนาตี๋ม

อาจารย์ผินเห็นแล้วโตงามแน่นแน่น

เลขอยู่หลักท่อนี้บ่หนีแห่วทางได้

มีเงินสองสามร้อยเยี่ยมเขามาผัดบ่อมใส่

ตกลงซื้อแถมหน้าทีสอง

ไปทางได้คุยจ้อออกกันเป็นหมู่ ๆ

อยู่กันคนละบ้านกะเทียวฮ้อยฮองยาม
 คอบอยากรวเงินแสนแหล่นบ่เซาจนล้ำ
 ขอวิงวอนพวกคุณพ้อหวยได้ดิน
 คั้นเซาเล่นกะสิม้มทุกขียากอับจน
 พากันทนเก็บไว้เงินทองบ่ต้องจ่าย

คอบอยากได้เงินหมื่นนำหวย
 อดเซาสาขวิน้องขอวิงวอนพวกคุณพี่
 สิพาพวกพี่น้องลงได้จุ่มจม
 พากันทำนาสวนไฮ่ภูคู้ตัน
 เงินชายหมูปักด่างน้อยเก็บไว้ใส่กะเป๋าเอ๋ย...

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

51.กลอนลำสาวให้ชาวไทยตื่นตัว

เดี๋ยวนี้ไทยเจริญแล้วเดินไปป้อมอยู่
 วัดพระแก้วกะสร้างใหม่สดไส
 คนกะออแอ่นประชากรเกิดห่วม
 สองร้อยปีสิครบแล้วเนื้อหอนามกษัตริย์

ฝั่งหลักเมืองลงไว้ใจกลางนักราช
 บางกอกแตกจัน ๆ โลกตื่นมาชม
 คนกะงามดีพร้อมสามัคคีบ่หนีหน่าย
 พระยาครุฑอยู่ฟ้าเนื้อหอนามกษัตริย์

สักกณานามตั้งเหาะเหิรเดินล่ง
 ครุฑอยู่ฟ้าเหนือกว่าโลกา
 กษัตริย์อุปมาหมายไว้ของสูงอย่าดูหมิ่น
 แม่นผู้ใดลิดคิดโค่นล้มราชบัลลังก์

มันจักตายไปหน้าพสุธาจุม
 พระพุทธเจ้าเห็นบ้อพ้อคุณ
 ไผ่ผู้ฉินขัดสู้เป็นศัตรูจอมราช
 ทำนนั้นเป็นหน่อฟ้ามาเกิดดับทุกข์

บาตนี้ไทยเฮารู้ไทยเฮาให้สดชื่น
 พากันมากอบกู้เอกราชไทยเฮา
 สามัคคีมีพร้อมคนปลอมมาลวงหลอก
 แม่นว่าเขาสิเว้าว่าเลอเลิศปานได้

โหย่นคืออู่ไต้ต้นเห็นแล้วสู่แนว
 เมืองหลวงไทยฮ้อยเจริญเหลือล้น
 รัตนโกสินทร์ก่อตั้งมาได้ชั่วคน
 จักริ้วรงค์ก่อแปลงพาตั้ง
 สร้างปราสาทใหญ่กว้างมาตุ้มไพร่พล
 แสนอุดมสมบูรณ์ทรัพย์ดินสินน้ำ
 ของมีหลายมากล้นคนเข้าเพิงบุญ
 เป็นแนวแทนสืบมาแทนไว้
 สัญลักษณ์บอกให้ตระกูลชั้นใหญ่สูง
 สัตว์ทั้งหลายบ่ทอผงฤดูได้
 พอปานอินทรีอยู่ฟ้ามาตุ้มไพร่พล
 มันจักมีอันเป็นไปเกิดภัยพิภยฮ้าย
 เห็นบ่พ้อเห็นบ่แม่เทวทัตหมายปองฆ่า
 ธรณีสูบไว้ลงสู่เวจีตายเป็นผีเปรตในแดนพื้น
 คอสิขาดบ่ฮู้จำไว้หมู่ประชา
 อยากให้เฮามีสุขสู่คนจำไว้
 ให้พากันตื่นขึ้นมาพร้อมส่อยชู
 พากันเอาความดีใส่กันพันไว้
 คนชาติอื่นเขามอบอกยุให้เฮานั้นอย่าเชื่อเขา
 พวกไทยเฮาอย่าสนใจปวยการเสียถิม

ขอชนชาวไทยเอื้อรวมกันให้ตั้งต่อ
 แม่นไผ่ผัดให้เอ็นสอนสั่งตักเตือน
 อย่าเอาเขาเป็นเพื่อนทางฉิบหายมา
 พวกพี่น้องได้เชื่อหลงเชื่อคำชวน

เขาสืบทอดมาให้แนวได้บ่อดียาก
 เลห์เรามีหมื่นชั้นกลหลอกหลวงหลอน
 พากันจำเอาไว้ชาวไทยพากันตื่น
 พวกหมู่เจ้าชาติหน่อแนวไทย

ไผ่สีมามีต้องปองจึงยาดแหง
 ตายกะตายอยู่หนีบหนีเล่นไปไส
 ขวานโบราณจำไว้แผนที่ไทยหมายชาติ
 จีวรธรณขอชวนไว้ชาวไทยเปิดทุกหมู่

ให้พากันก่อสร้างเมืองบ้านสูงเจริญ
 ให้หมื่นเวียนมาหาหมู่เฮาจาว่า
 หลอนหลอกจวบอกให้เจ้าจำไว้แน่เด้อ
 คำว่าเราหอมหวลหลอกหลวงเฮาได้
 ปากเขาว่าจ้อย ๆ ฮาวก็อຍอย่าเชื่อมัน
 บาดเฮาอนตายใจปาดคอเฮาซ้ำ
 อัยย้านสิ้นเขายังกันดุ่มดำทางกำฝ่ายเขา
 พากันมีใจฮักฮ่วมเฮือนสมานไว้
 มาแบ่งดินออกให้ไทยนั้นบ่ยอม
 แผ่นดินไทยฮูปกะบวยดักน้ำ
 ดิดทะเลไปไปได้ให้ไทยสู้อย่าสุหนี
 ตั้งแต่ปู่ฮอดเด็กสาวหนุ่มน้อยหันหน้าเข้าใส่กัน
 (จิ๋ววรรณ คำเนิน ม.ป.ท.)

52. กลอนล้อลงเชิญเที่ยวชมวัดอุโบสถภาคต่าง ๆ

ดินแดนไทยยังกว้างประชาชนยังขึ้น
 ขอเป็นชั้น ๆ ภาคแบ่งแดนไทย
 ของดีไทยคุณคำประเพณีสืบต่อ
 เล่นน้ำดำหัวเกี่ยวเกี่ยวกัน

แม่น้ำปิงทรายขาวลาดเทค้ำน้ำ
 ทั้งฝรั่งแขกพร้อมจีนนั้นญี่ปุ่นน้ำ
 คนเป็นพันเป็นแสนแห่แห่นพนด้าว
 ทั้งช้างม้าไหลลั่นฮ้องอห่มวนกะหม่วน

หันหลบมาภาคอีสานทางนั้น
 ยโสธรแห่งบั้งไฟแห่งเฮียวเดี๋ยวนีแห่งจ้ง
 ไหลหลังเดือนหกพฤษภา
 เสียงดุ่มดั่งตะไลขึ้นควันห่มระทมเมฆ

ประเทศอื่นสู้บ่ได้ไทยพร้อมสู้อัน
 ทางภาคกลางอีสานเหนือตลอดแหลมทางใต้
 ทางภาคเหนือตรุษสงกรานต์
 คนแถบนั้นเชียงใหม่ไทยงาม
 คนไปชมสนุกเล่นเมฆาแน่นฮั่ง
 ทุกเขตกำไหลหลังโฮมกัน
 นางสาวเหนือสงกรานต์ตั้งขบวนคนจัดแห่
 กะด้อปีใหม่ไทยเดิม
 กะคือกันจำไว้ประเพณีแต่ก่อน ๆ
 เสียงพุดตบึงบึง
 ฝนลงแห่ไฟฉลองตั้ง
 บั้งไฟแสนหมื่นพร้อมคนพอนแอ่นนำ

เสียงดนตรีห่มวนซ้ำแคนเป่าลึบนำ
เสียงกลองโทนหางพร้อม
บุญตั้งแห่ไฟคนกะไปเนืองแน่น
บ่อยากกลับฮอดบ้านสนุกพ็อนหย่อนแขน
ใส่ผ้าถุงลาย ๆ จั่งแม้งามสาวเอ้
นำกันเกินว่าม่วนขอเชิญชวนพี่น้อง
คนหลังไหลโฮมเข้าพรรษาแห่เทียนถวายตั้ง
เมืองสวรรค์บ่อนอยู่ยังฟังไว้ใส่ใจ

พัฒนาจิตใจส่วนเจริญเหลือล้น
แกะลั้มลายสออดเกี่ยวนกพร้อมปล่องเปลว
มีคนมาหมิ่นก๊ือกองล้น

อ.ส.ท. ส่งเข้าเชิญท่านสู่เมือง
ล่ำมะปี่แห่เทียนสนุกล้น
สิบห้าค่ำขึ้นตั้งเพ็ญแจ่งส่องใส
แสนพันปีบเลื่อมสุญ
พวกพ่อแม่พี่น้องเชิญได้แห่ชม

เคยได้ยืนแห่บ่นองงานช้าง
ฝึกหัดให้ต่อสู้ได้สู้ฮั่น
มีวิธีหลายแนวต่อเติมเสริมไว้
เฮ็ดฮั่นได้บอกได้เชิญท่านแห่ชม

มีคนหลายภาษาโลกลือมาลือม
นำประหลาดบอกได้เชิญให้แห่ดู
คุณหญิงโมแม่เมืองครองบ้าน
คนไปทุกเขตกำประมาณได้เค็งแสน

ท่านเป็นคนสำคัญปราบศึกหลายชั้น
กษัตริย์ไทยยกให้เป็นท้าวแก่นาง
เก่งเกินเงินกล้าจับศัตรูมาฆ่า
ไทยกล้าสู้สือแตกฮือ ๆ

ตะโพนตีมือตบแฉ่งเสียงดังก้อง
พื้มพำดุ่มโหม่งเสียงฆ้องวงระนาดเกี่ยว
ยโสธรฟ้าหย่อน ๆ ไผ่ไปเห็น
แอ่นแอ่นพ็อนเกี่ยวใส่สาวสวย
ออนซอนได้ประเพณีทางนั้น
ใจโค้งใส่อุบลงานแห่เทียนแตกจัน ๆ
หวังเอาบุญชูค้ำนำไปชาติใหม่
เมืองอุบลใหญ่กว้างเจริญยิ่งการศึกษา
คนไปรวมวันนั้นพรรษาเทียนแห่
ลายสออดเกี่ยวสลับลอดสวนสน
จักคนไทยจีนฮ่อกอแกวแกกฝรั่ง
แอ่นแอ่นพ็อนติดเป่าซอสี
เมืองอุบลวันนั้นพรรษาเดือนแปด
ศาสนาพุทธได้สืบต่อยศดี
เจริญไวไปทางใต้คนกว้างามเทียนแห่
เจ้าผู้หัวดอกอ้มลิ้มต่อเมืองสุรินทร์
ทางสุรินทร์มีช้างพลายสารโตใหญ่
จัดไว้เป็นชั้น ๆ ช้างใหญ่งาขาว
ทางก็ฟ้ากะมีพร้อมเต้ฟุตบอลวิ่งไล่
พฤศจิกายนไว้ล้าล่วงฤดูหนาว
พากันมาชมสิ่งหลังดูช้างแข่ง
แตกฮือ ๆ งานใหญ่เมืองงาม
งานฉลองจัดขึ้นสิบห้าวันเป็นอย่างต่ำ
ทุกเขตแคว้นไปแห่ฉลองกัน
ภายหลังนั้นมีนามประกอบใหม่
ชื่อว่าท้าวสุรนารีวีระสตรีไทย
ทหารลาวสามหมื่นประเทศอื่นสู้บ่ได้
ศัตรูพ่ายกลายหนีหลายสิบปีแต่เป็นมาแล้ว

แถวพินายกะให้เชิญไปชมดูปราสาท
เชิญไปชมแห่น้ำปราสาทใหญ่เมืองพินาย
บ่ทันจบลืต๋อไปต่อนหน้า
อ.ส.ท. นางสีพาทหมู่เจ้าชมได้แม่นสู่นว

เอาก่อนหินก่อไว้เป็นหน้าจืดหลาย
ยังมีหลายแดนอีสาน
จิวีลาลงไว้ฟังกลอนสองลิลิตต่อ
แม่นสู่นว.....โอย...ละน่า...

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

53.กลอนลาล่องเที่ยวชมวัตถุโบราณตอนที่สอง

แดนอีสานบ่ทันล้น
เขาพนมยังบ่ทันได้เว้า
ตั้งแต่ครั้งเขมรก่อแปลงเมือง
เอาหินมุงเป็นชั้นลึมลายสับสอ
จัดอยู่เป็นชั้น ๆ หลั่น ๆ พระเนินหิน
หันลงมาทางที่ชุมชนศรีสะเกษ
เป็นปราสาทใหญ่กว้างแต่ก่อนของไทย
สองทางขึ้นสูงโขงโตบักใหญ่
แต่ก่อนนั้นไทยถิ่นครองรักษ์
ไทยเลยให้กำพูชารักษายู่
ปราสาทใหญ่อยู่ชั้นสามหลั่นเทิงภู
ไม่อยากมองไปชมเล่นเชิญเดื่อต่อเขต
หันอ้วยกำมธาตุใหญ่พระโคตม
สังขรแล้วจอมพุทโธองค์พระธาตุ
ทุกเขตแคว้นแห่น้ำเดือนสามเพ็ง
เชิญชวนท่านมัสการได้ทุกเมื่อ
บัดนี้จ้าวโค้งอ้วยตามทาง
สระบุรีเมืองกว้างดินดีพื้นชุ่ม
เข้าไปกราบไหว้ได้พุทธรูปบาทบาท
เสี่ยงกระดิงดั่งห้อยลม

โบราณเขตเขาใหญ่
เชิญเจ้าจ้งพั่ง
แขวงทางบุรีรัมย์แม่นเขาพนมมั่ง
ลายมาสับสอเกี่ยวกนกกัน
พอบานอินทรีมาแปลงแต่งเติมเสริมสร้าง
เป็นปราสาทหินก่อตั้งงามย่องคองคือ
เขาพระวิหารรูปร่างมเหสีล้น
ปราสาทสูงอยู่ฟ้างามย้อยกว่าสูอัน
มาที่หลังยาดชิงไปได้
ถือว่าหมู่เพื่อนบ้านเฮาได้เพ็งกัน
เมฆาไหลผ่านลมดีต้อง
ต่างประเทศแวะเข้าชมเจ้าสุยาม
ธาตุพนมสวยงามใหม่ใสสีเหลือง
งามประหลาดล้นล้นคนเข้าแห่แห่น
มีอิฐหัวอกอยู่ในพระภูมิเจ้า
พระธาตุพนมตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงชั้นฝั่งลาว
มาภาคกลางของไทยใสแดนทางที่
ฮอยพระพุทธรูปเจ้าเชิญเข้าแห่แห
ทำเป็นหอรูปทรงงามย้อย
วอยวอยดั่งหึงหม่ง

ลมพัดแรงเสียงระเบิดก้อง
องค์พุทธโคดมเหยียบหินหมายไว้
เลยได้ลงอาบนํ้ากินพร้อมอยู่ฮอย
เป็นสถานศักดิ์สิทธิ์ต่อมาเดี๋ยวนี้

มีปราสาทใหญ่ตั้งหินก้อนก่อเดิม
ปราสาทสามหลังใหญ่สูงขอมสร้าง
เมืองละโว้กะว่าคนเผ่าเล้ามา
เป็นสถานศักดิ์สิทธิ์พวกลิงนอนเฝ้า

ฤทธิ์เดชแข็งแกล้ำไผ่ฆ่าบ่ตาย
ต้นลำธารเจ้าพระยาหักไว้
สร้างหลายเดือนจั่งแล้วดีลั่นคน
ทำนาปลั่งล่องเรือสินค้า

บ่ต้องบอกกะฮู้นครกว้างใหญ่ยาว
มีวัดอุโบสถมากมายเหลือล้น
บาดนั้นนางสิได้เกี่ยวพอให้ชื่นชม
นครปฐมเป็นบรมเจดีย์ยอดสูงเทียมฟ้า
เจดีย์มหาชาวมะหาดสองเหลื่อม
แต่ก่อนพระยากงกับยายหอม
พระยาพาลเป็นคนฆ่ายายหอมผู้เป็นแม่
เก็บลูกเข้าลงใส่พระอัฐิ

นกเขาเหิรบินข้ามความสูงพระเทศน์บอก
จวบบรรยายพอฟังไว้สืบลาลงก่อน
ขอให้ไทยเจริญขึ้นชาวเขาทุกหมู่
ขอสุลันนันทตั้งตั้งอายุพวกผู้ฟัง

ตีต้องด้อยต่ำพุทบาทเลิศล้ำสาธุคุณโน
พรานหมายได้ไปเห็นก่อนหมู่
เป็นกลางเกลื่อนกะเหล่าหายหมด
ลพบุรีเมืองกว้างเมืองหลวงหน้าด่าน
คนได้เพิ่มนามต่อกันมา
ทำเป็นวังสมัยนั้นลพบุรีเมืองไศล
ศาลพระภูมิกะตั้งนามชื่อวังพระกาฬ
มันเป็นลิงของเจ้าพระนารายณ์มหาราชา
บาดนี้ย้ายชมเชื่อนภูมิพล
ทำน้ำไหลไฟฟ้าตกลงมาจากเขื่อน
เสียงน้ำแตกจั้น ๆ ชัยนาทเมืองงาม
ถัดลงมาทางใต้นครไทยบากอก
ตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำไหลส่งลงทะเล
คนกะขอแอแนนเมืองหลวงเชิญเที่ยว
สิได้ก้มกราบไหว้พระธาตุใหญ่
หลายพันปีแต่ไทยสร้าง
เหลือองแอ่งงามมีตำนานบอกไว้
เหตุการณ์คราวนั้น
ยายหอมเป็นแม่เลี้ยงกรรมเจ้าแต่หลัง
ปลูกเป็นฐานใหญ่สูงเพื่องฟ้า
จั่งสิมีกรรมเจ้าจั่งสืหาย
ทั้งหวนอนเมื่อยแล้วลาท่านผ่านผู้ฟัง
ความทุกอย่างให้ได้ความไฮ้อย่าให้มี
ขอให้ได้ผู้ละรอยโศกอย่าสืต้าวลา...สืต้าวลา...

(จวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

54. กลอนล่องชีวิตพวกเดินกิน ตอนที่หนึ่ง

อาชีพคนมาหลายแคว้นวิชาการหลายท่า

อาชีพเดินฟ้อนแอ่นยอแขน

ให้คนลืมนึกเศร้าความเหงาทุกขโศรก

มันเป็นมาตั้งแต่พันพร้อมโลกกับกัลป์

ให้คนมีนตาแจ้งยาบำรุงขนานเอก

ฟังแล้วกะขึ้นบาน

มีดนตรีกล่อมระงมขมขื่น

เสียงดนตรีขับกล่อม

การติดเดินพร้อมโลกโลกา

เสียงดนตรีดังก้องคนมองหูฟัง

คนทุกชั้นเชื้อชาติภาษา

ตั้งแต่ทวาทั้จอมไตรเทวโลก

พระอินทราอยู่ฟ้าจอมราชเทวดา

ฝูงนางฟ้ามารำฟ้อนแอ่น

พระราชามั่นแสวงข้าวน้ำกะลังเปิดดนตรี

ทางได้ ๆ ไกลหรือใกล้มาหาเป็นพันหมื่น

กะต้องมีนักร้องขับกล่อมประเพณี

ยามกินเลี้ยงการประชุมนานาชาติ

ไปแสนวลเชียวหล่อเนียนแจ่มสว่าง

นี้ละเผิ่นจั่งได้ยกย่องให้เป็นทีหนึ่งศิลปิน

ศิลปินทำให้คนเฮาใจเปลี่ยน

ตั้งแต่กัโธอดีตโบราณกาล

มีเสียงพิณเสียงฆ้องเสียงกลองเสียงปี่

มีทุกก้าในโลกโลกาหลายภาษาใช้ไปคนก้า

ผิดแต่เสียงปากเว้ายามร้องต่างกัน

มีความหมายแบบเดียวกันแท้

มีแต่วรรณาดพร้อมลำร้องดังเดียว

การแสดงคือกันทั่วโลกากว้าง

การหากินมีหมื่นชั้นพันต้นสู่แนว

เผิ่นว่าศิลปินกล่อมใจให้คนปลื้ม

บำรุงโลกสว่างแจ่มแสงให้ท่านชม

เสียงดนตรีกล่อมใจให้เขาชื่น

ไม่ได้รับความทุกข์ไม่ได้รับความเดือดร้อน

จั่งว่าบ้านมีชื่อมีแป

ทั้งกลางคืนกลางวันพร้อม

จอมภูบาลผ่านฟ้ากะยอเยี่ยงว่าดี

คนเกิดมาประกอบกันเสียงยัง

เสียงกลองดังตึงตึงแตร์พร้อมกล่อมกัน

คนอยู่ในโลกาหลีกหนีบมิได้

ในนิทานบอกไว้กะยังได้กล่อมนอน

กะยังมีเสียงพิณพิณพิณกล่อมระงมระงมระบำเดิน

ยอสองแขนแอ่นฟ้อนถวายเจ้าสุยาม

เป็นสตรีหรือชายเหียงพระกันดีฟังไว้

ประเทศอื่นมีเยี่ยมกะเตรียมพร้อมรับรอง

ป้าดนตรีชาดสุชาดาหายเสียสิ้น

ขาดบ่อได้แท้ ๆ เพลงร้องกล่อมขวัญ

งบประมาณค่าจ้างมาเดินกล่อมใจ

อาชีพสูงกล่อมคนให้หลับได้

ทำให้สุขกะได้ทำให้ทุกข์กะได้จั่งยอเยี่ยงว่าดี

เสียงดนตรีโบราณกะหม่วนดีพอใช้

เสียงสีซอซลุ่มพร้อมแคนเต้าเป่าน้ำ

แต่มารวมกันได้กะดนตรีคือเก่า

แต่ว่าบทบาทนั้นเทคนิคการแสดง

มีเสียงแกเสียงก้องเสียงกลองเสียงปี่

การติดเดินยอแจ้งทั้งแขน

คนทั้งปวงจั่งยอไว้พวกดนตรีฮ้องแอ่ว

ตัดความทุกข์โศกได้สบายบ้าง
 เสียงตบมือตบตี้นชอบพระทัยยอเยื้อง
 ต่อนทองคำศิลป์นึ่งน้องแสงได้ทั่วไป
 ขอขมาประนมกราบตบยาตบนี้
 ขอจบลงท่อนนี้ครวหน้าสิต้าวมา

เสียงดังแตกจัน ๆ คนหลังไปชม
 การหากินของน้องฉวีวรรณรูป ก่า ๆ
 ฉวีขอรับใช้ผู้หม่พวงประชา
 สิ้นลงศรัทธาให้ทีหลังให้ติดต่อ

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

55. กลอนลำลองชีวิตพวกเดินกิน ตอนที่สอง

ตั้งแต่ก็แต่ก่อนดนตรี
 จวีเห็นมาแล้วศิลปินพวกเก่า ๆ
 แต่อดีตพุ่นน้ำค้างตึงเสียงตึง
 คนทั้งปวงเขาอยู่คอยดูแน่นอ้ง
 แต่ก่อนนั้นไมกะจ่มถามหา
 บัดนี้มาถึงห้องศิลปินอัปโชค
 การหากินหมดสิ้นศิลปินตายจาก
 ทุกข์ยากไ้อ้าชีพหมดสิทธิ์
 มันคือฝันไปสิ้นการหากินกะลำบาก
 ชีวิตเดินพ้อนอ่อนโยนชวน
 สังขารเฒ่าชราการทุกอย่าง
 วงดนตรีเขาจะป่าหนึ่จ้อย
 ความทุกข์ทั้งโศกอันนอนถ้ำแต่สิดาย
 คนกะซังลิ้มเบ็ดบ่เอ่ยหาพอดี
 ลมวอย ๆ เดือนหงาย ๆ ลำอยู่ฮ้าน
 ทวนความหลังมาแสนเศร้า
 จิตแห่งกลัดแห่งกลุ่มใจนั้นบ่ดี
 พวกคนมาฟังลำให้อ้าฮอนจำไว้

จวีเห็นมาหลายพวกแสดงหาเดิน
 ศิลปินผู้เฒ่าเคยเว้าเหล่ามา
 ดังไปถึงสาระทิศทั่วไทยแดนกว้าง
 มีแฟนหลายอ้งแน่นแสนล้านโพ้ง
 ครวมันดังโลกถือเขายอ้ง
 โลกเขาลืมปล่อยถิ่มจมบึงอยู่ดิน
 พรากความหลังอ้งว่างว่างถิ่มปล่อยหนี
 ตัดชีวิตอนาคตขาดลงเป็นบัน
 ความทุกข์ยากกะแล่นเข้ายามเฒ่าแก่ชรา
 ทั้งเสียงคอกะบ่ดีเบ็ดแล้ว
 เสียงกะเหม็ดแหบแห้งแสงเข้าบ่มี
 นอนคอยแต่ลาโลกกรรมเอยกรรม
 ชีวิตหมุนเคลื้อนย้ายกลับสู่อนิจจัง
 แนวดี ๆ เหม็ดแล้วศิลปินเกลี้ยงอ้อยฮ้อย
 คนพอล้านแต่นั่งฟัง
 เสียดายแต่ความหนุ่ม
 ย้านมันเป็นจันจันคุณพ่อศรัทธา
 อย่าได้ป่าเตะถิ่มศิลปินยามอดอยาก

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

56. กลอนลาล่องยาวชีวิตครูบ้านนอก

การศึกษาប់ทันแล้ว
 เขาจึงเห็นชาติอื่น ๆ การศึกษา
 เขาจึงได้เร่งรัดจัดการ
 ประเทศได้กะลงตั้งกองทุนศึกษาชาติ
 รัฐบาลจึงได้จ้างครูใหม่ออกไปสอน
 การศึกษาให้ทันไว้ทางไกลในป่า
 ครูเลยเป็นเรือจ้างลงนาวาลอยส่ง
 ความทุกข์มีหมื่นชั้นกล้ำกลั่นอดทนเอา
 พอทางหมายตั่งรอพึ่งแต่คำสั่ง
 กลางครูได้อยู่ใกล้ไฟสว่างหนทางดี
 ความเจริญมีพร้อมโรงเรียนดีสมประกอบ
 บางโรงเรียนอยู่ในป่าแสนกันดาร
 โรงเรียนอ้างทางการบ่ทันส่อย
 แต่บุญชี้เด็กน้อยทางอำเภอบ่ทันจ่าย
 ทางสนามกะบ่แล้วป่าหนามแห่งกกกะยอม
 คุณครูอดทนกลั้นคู่ต้นพันป่า
 เด็กนักเรียนสี่ชั้นสอนบ่ทั่วถึงกัน
 บ่มีไผมาช่วยเกินรวยสาบักใหญ่
 คั้นฝนตกจั้น ๆ หลังคาหัวผัดยีนหนาว
 หลังคามุงใบไม้ใบตองกุงกับใบชาด
 ยามแดดฮ้อนแสงส่องตามฐ
 สมกับคำคนเอ็นเป็นครูคู่เด่น
 สอนได้ทั้งสี่ชั้นลำบากกะใจจิต
 เงินเดือนมาบ่ทันใช้
 ขอสองชั้นกะบ่ได้ใจสู้ต่อไป
 กะเพราะมีเส้นตีสายกว้าง

เมืองไทยกำลังเด่น
 ล่วงล้ำเกินก้าวล่วงไกล
 ให้ลูกหลานของไทยเด่นดีทันไว้
 ให้ฉลาดแก่งกล้าเทียมหน้าสู่ทาง
 ของกระทรวงศึกษาสู่ประชาชนเชื้อ
 ชนบทหมู่บ้านไปพร้อมสู่ทาง
 จุดประสงค์คืออยากให้คนได้ส่วนดี
 ทรมาณปานได้กะบ่ถอยครูท่าน
 รอพึ่งแต่มือย้ายลิไปจั่งบ่อนได้
 นำกะมีบ่ขาดเงินพอใช้
 อาคารแน่นอึ้งตั้งสนามโกโงโง
 อดสงสารคุณครูผู้อยู่ไกลทางแจ้ง
 งบประมาณออกบ่ได้ของใช้กะบ่มี
 โรงเรียนผัดฮ้าง ๆ ฝาอ้อมป้องแปว
 ครูต้องลงมือถากตากฝนทนดัน
 สอนวิชากะผ่องนั้นทั้งข้าผู้เดียว
 คั้นลิหนไปไล่ไล่ตารางเรียนไว้
 ทั้งสอนทั้งพันป่าไม้ใจสู้ท่อน
 มือผัดขวามาตึงต่องติมัดไว้
 คั้นตนไปขาดหวินรินย้อยหมู่ฝน
 ครูกะอดทนกัดต่อไปพอมัน
 ครูคนเดียวต่อสู้ชาวบ้านช้อยกัน
 ผิดกับครูหลายคนบ่อนเจริญไปหน้า
 เดินทางไกลแสนลำบาก
 ผู้เผิ่นได้ชั้นแล่นเลียนปี
 ชาโตหยังจักสิหาไผส่อย...

(ฉวีวรรณ ดำเนิน ม.ป.ท.)

57. กลอนลาล่องอย่าเล่นการพนันมันจับหาย

เดี๋ยวนี้เศรษฐกิจของเราย่ำแย่
บอกลูกเต้าเฮาตื้อยาเข้าไปใกล้
อย่าเล่นการพนันบัตรเบอร์ดเบี้ยใบก
เสียสอดไฮสอดนาเฮือนชานบ้านช่อง
คนเฮาคันลิมิสิตีได้
สมเด็จองค์พุทธโธโบราณกะห้าม
ทรัพย์สินเฮาระวังให้ดีๆ เวลาจับจ่าย
จั่งให้แพงเงินทองของมันยาก

เห็้อย่อยหย่อยตาชนชาอิดอ่อน
อยู่ในสูตรในธรรมห้ามไว้ขาด
สอดอีกอยู่กินเงิน ๆ ชาด ๆ
กะคิดเบ็งแห่งตี้มีรณแมนบ่

เฮ็ดแต่เวียกเบ็ดวันชยันชันแข่ง
ก่อนจกเงินออกไปสอสิ่งเบียดบาท
จำไว้เด้อลูกหลานพวกเฮาพี่น้อง
ก่อนลิจกออกมามีผลมีเหตุ

สิแบ่งใช้อันได้ให้ได้ประโยชน์
เงินทองเฮาหามาด้วยความลำบาก
ซ่อนนันท่งน่านาคือกับซ่อนสวก
บ่คือหาเงินทองยากหลายนอแม่

ไปรับจ้างทางไกลสออดประเทศนอก
แมนสิได้เป็นพันเป็นแสนเป็นล้าน
เกินเบ็ดไวยาโหลวยเบอรักินเรียบ
แต่ผู้ขายกำไรลั่นลั่น

คนเขานิยมหากินถึกต้อง
บ่ได้ผิดกฎหมายขอบรมแมนบ่
เดี๋ยวกะห่างกะมีรำรวยจนได้
หยั่งกะเป็นคือโบราณบอก

บอกลูกหลานเด้อแม่ระวังให้ดี
มันเป็นภัยอย่างยิ่งเกินกว่าสำคัญ
เล่นแล้วบ่มีโชคมีแต่เสียเด้ออา
เล่นบ่ถึกตามปล่องผิดหลายอิหลี
บ่ต้องไปเล่นไฟไฮโลแทงโป
ไหลหนีไวน้ำน้ำหามาจะหนี
ไหลหนีไวน้ำน้ำหามาจะหนี
ยามเฮาให้แล้วง่ายซื้อสิ่งซื้อของ
กว่าสิได้ต่อนเป็นกอบเป็นกำ
แต่ปานนั้นยังพลาดเป็นหนี้เป็นสิน
ผู้เพิ่นมีตลาดเจ้าของโรงสี
เพิ่นบ่เล่นดอกพ้อเรื่องการพนัน
มีเงินทองอู้แบ่งใช้จ่ายแนวได้
ย่านตั้งแต่มันขาดจากธนาคาร
เว้งง่าย ๆ ให้ตระหนี่กะแมนนออา
ได้ยินบ่พระเทศน์จับจ่ายใช้ไป
บ่แมนใช้ไปโลดกินเหล้าเมายา
เงินทองของหายากบ่คือหาปลา
ไปหาซ่อนนันท่งน่าน้ำห้วยน้ำหนอง
กะให้คิดแนจกลำบากล้าได้
ได้มาแล้วกะบ่ยังดอเล่นการพนัน
กะบ่ยังค้ำบ้านเล่นไฟแทงโป
คนซื้อละเสียเปรียบเขาหลาย
ขายอย่างอื่นข้าวต้มขนม
หาถึกช่องเกินกว่าดีหลาย
ได้น้อยๆคุณพ้อหลายๆแห่งดี
หาได้แล้วเล่นไฟลองเบ็งอยากเห็น
มันบ่ผิดกันดอกขโมยลักของ

เงินปลักเจ้าของคันเฮาบัก
 เห็นว่าการพนันมีสิ่งลำบาก
 ถึกผู้ได้บ่หนีคอกแม่
 ว่าบ่เชื่อถือมออยากทุกซ์แม่นบ่
 พวกเขาเล่นการพนันตั้งโตบ่ได้
 กะบ่รวยดอกนอนมีแต่จนดอก
 ฮอดลูกหลานเขาอายคนเขาดูถูก
 เล่นเขาเล่นม่วนกันเงินทองบ่เกี่ยว
 ยามมีการมีงานแม่ใหญ่
 ชุมหมู่นี้เล่นกันบางครั้งบางคราว
 จั่งขอบอกลูกหลานเฮาเด้อย่านพลาด
 เล่นพนันจบหายสร้างโตบ่ได้

ให้คิดเบิ่งคักๆไม่ว่าคือกัน
 เกิดทุกซ์ยากอ๊ปราชัย
 ฝีมือนี้มาเช่ามาอยู่บ่
 คันมันดีเพิ่นบ่ห้ามดอกไม่ว่าคือกัน
 เล่นแต่น้อยเท่าใหญ่เฒ่าพันหลอ
 มีลูกหลานให้บอกรยาถ้ออย่าบาย
 เขาว่าลูกพ่อเล่นการพนัน
 เขาเล่นยามไปเที่ยวสนุกสนาน
 เขาเล่นไฟพบปะสังสรรค์
 บ่ได้นั่งป่าการป่างาน
 ย่านมันเงินมันขาดยากจนทุกซ์หลาย
 แม่นแล้วพ่อใหญ่เกิดก่อนเห็นมา

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 182 – 183)

58. กลอนลาล่องให้ละของมีนเมายาเสพติด

เว้าพื้นคนเฮานอกเกินว่าเว้ายาก
 คนเฮามันกินหลายปากพอจ้อหว่า
 กินท้อได้บ่พอแรงๆ อ่อนๆ
 กินอ้อมแล้วกะเลวเถียงกันเว้าลวบ
 หยั่งกะเป็นหันๆเรื่องกินแม่นบ่
 กินไปล้ามะปี่เผ็ดหวานมันเปรี้ยว
 ของเกิดมาในดินผลหมากรากไม้
 อีกรวมหนึ่งผัดกินผัดออกไปมาก
 กินให้เศร้าให้หมองเสียเสียเสียชื่อ
 พวกเขากินต่างเฮาสุรายาผี
 กินไปเบ็ดบ่เหลือหญิงชายบ่ว่า
 อยู่ผู้นำนาในหมู่บ้านนอก

หาแต่แนวใส่ปากลงพุงกะตาย
 จักกินหยั่งแห่นพอมหวานปากนอก
 กินฮอดแนวมีตอนเป็นน้ำของเหลว
 คันหมากินว่าลวบหมูกะคือกัน
 ของกินคนหนอพอมันหลายอีหลี
 แนวได้คนบ่เกี่ยวมีบ่หือกิน
 ของน้อยๆ ใหญ่ๆ บักพรวัวบักตูม
 กินให้ทุกซ์ให้ยากเบ็ดเงินเบ็ดทอง
 กินบ่กินซื้อๆกินแล้วกะเมา
 กินกันไปทั่วถิ่นภาคใต้ภาคเหนือ
 พวกอยู่ดงอยู่ป่าผู้นำนา
 ฮอดอยู่บางกอกโรงหนังละคร

จังแม่นเขาออนซอนของเมาของฮ้อน
 กินบ่ว่าดอกอาแนวมี่ประโยชน์
 กินบ่แม่นสังคมเขาผิดรังเกียจ
 อีกพวกหนึ่งผิดกินกัญชายาบ้า
 ใจเป็นเผดเป็นผีฆ่าพ่อตีแม่
 ฟังเสียงฮ้องโวยวายโวยคำเข้า
 หน้อยกะหมู่มาหาคุยกันบ่ขาด
 ยาเสพติดมีหลายขายกันสนั่น
 พอได้กินแล้วไปสนุกหัวเราะ
 คั่นเฮ็ดเวียกนั้นนานอนเว็นตีกว่า
 บ่ว่าหญิงหรือชายเฒ่าๆ แก่ๆ
 คนชั่วหลายกว่าคนดีเต็มเมืองเต็มบ้าน
 บ่ว่าอยู่บ่จนได้จับกุมบ่ขาด
 แม่นบ่แล้วคุณตาหลานเจ้ามีบ่
 มีไปเปิดทหารตำรวจ
 หน้อยผิดจับเอามาหลายเอากะด้อ
 เขาจักมาแต่ไผมาเป็นหมู่ๆ
 ผิดว่านักศึกษาอยู่หั้นอยู่นี้
 จับแล้วบ่พอดความื่อนี้คินนี้
 ชุมนี้ละมอมเมาหนีพ่อหนีแม่
 อันได้กะยังบ่ทันมีวิชาอาชีพ
 เดือดร้อนรัฐบาลควบคุมบ่อยู่
 ตำรวจเขาจับกุมบ่มีเว้นมือ
 บ่รักษาศักดิ์ศรีของพ่อของแม่
 ลูกผิดไปทางใหม่กินเหล้าเมายา
 ผิดว่าพัฒนาตามเขาเมืองนอก
 เว้าแล้วบ่อยากอายผิดศิลป์สู้
 อย่าสิว่าเออๆใจคนมันยาก

กินแล้วพากันพ้องกันฮ้อนเฮฮา
 แนวนกินแล้วให้โทษทำลายเลือดลม
 กินแล้วเขาขี้เดียวตพวกเฮโรอีน
 อันนี้ละคุณป้าฮ้ายหลายอ้อหลิ
 ขอเงินบ่ได้แหงเกิดลักขโมย
 มันบ่คือหัวข้าวแนวคนติดยา
 มีไปเปิดอยู่ตลาดบ่อนได้กะตาย
 คนพวกนี้บ่หวั่นบ่ข้านผู้ใด
 ว่าเขาไปกันเพาะในคลับไนบาร์
 คนดึกกลับชั่วเดี๋ยวนีมีหลาย
 มีไปเปิดคุณแม่เป็นสามะปี
 ไปบ่อนได้จนย่านปราบกะบ่ไหว
 เอามาขายตลาดป็นว่าปูปลา
 หรือคุณพ่อมีบ่ลูกหลาน
 บ่ทนแต่สิตรวจในคลับกับบาร์
 ถามหาพ่อหาแม่จักลูกผู้ใด
 เขามาโฮมกันอยู่นอบ้านออา
 เกินมันหลายเอาหั้นหมู่ๆสาวๆ
 ชุมหนึ่งหนีไปลี้อายยังเยาว์
 พากันคิดเบ็งแหงสิบกสิบเจ็ดปี
 มีแต่โฮแต่ปีบสนุกสนาน
 คนเขามีหลายหมู่หลายเชื้อหลายชุม
 เด็กพวกนี้แหงดื้อเว้ายากอ้อหลิ
 กะคิดเบ็งแหงส่งลูกมาเรียน
 ส่งลูกมาซิดเขียนศึกษาให้ได้
 คำเขาเว้าเขาบอกพ่อตีหลาย
 แม่นบ่แล้วคุณปู่ละเลกสาเด้อ
 ติดแล้วมันลำบากเขาสาธุหลาน ...เฮ้ย...

59. กลอนลำลองหอมแก้มลูกหลานหอมกว่าดอกไม้

เว้าพื้นดังหรือจุมก
 ตากะบ่อยากเห็นแนวมันซี่ฮ้าย
 หอมกะอยากหอมหลายดังคนแม่นบ่
 บ่อยากคมดอกคุณฮู้ดังจ๋อห่อ
 แต่หอมดอกอ้อหยังกะบ่ดมมันเหยียว
 กะดันงาดอกเข็มคัดเค้า
 คว่าหอมแก้มผู้สาวกะควาบแต่ง
 บ่คือดอกพยอมจำปานำป่า
 หอมหลายอยู่ดอกเด่สองมือสามมือ
 หอมกลิ่นมาแต่ไกลล้าดวงอ่อนๆ
 พวงกุเฒ่าแดนตอมแต่ยามมือเข้า
 หอมบ่มีแนวเทียมดอกหยังหือแม่
 คือแก้มลูกแก้มหลานแฮดมฟอดๆ
 สมมุติว่ามาแต่ไกลลูกหลานนอนอยู่
 ดังเฮาแห่งดมไวฟอดๆ
 ดมแก้มฮ้ายแก้มชวาคมแล้วดมอีก
 คั่นแม่นมาแต่นาแต่สวนแต่ไธ
 ตากะเหลือกลักลานแนมหาหลานลูก
 ถามว่ามันไปได้อีเสาบักบ้า
 ภูได้ชนมมาไวฮื้อบั่น
 เอ็นมาเด้อทูลหัวไวมาแน
 พ้าวกอดมะหัวใจดังคมฮอดตาก
 เสี่ยงหลานให้กะผัดฮื้อๆ ตบกันแป๊ะ
 จังแม่นฮักเพิ่นหลายหอมกว่าดอกไม้
 พอมแม่เขาตีผัดโมโหลูกเขาอยู่ดอก
 ฮอดบ่ให้แป๊ะหลังตีชาติแข่ง
 แม่นอยู่ยามโมโหตีปัดตีพาย
 ตีบ่ให้เจ็บหลายตีสอนตีบอก

บ่อยากถูกแนวขิวแนวเหม็น
 อยากเห็นแดงป้ายหลายกุหลาบกะตาย
 แนวเหม็นๆคุณพ่อดังปฏิกุล
 แนวควาๆคุณพ่อนื้อหนึ่งมังสา
 คั่นมันเหยียวจำปีจำปา
 กะหอมอยู่ดอกเจ้าประเดี้ยวปะด้าว
 บ่ใส่แป้งน้ำหม่นน้ำหอม
 หอมดอกชิงดอกข่าหรือสะเลเต
 หอมก็หอมซื่อๆ บ่เคยติดใจ
 เาบูชาหัวบ่อนเด็กๆแห่งหอม
 แนวหอมของผู้เฒ่าแม่นฮักกับเนียม
 อดเว้าลองเบ็งแน่มหอมदनหอมนาน
 ทั้งดมทั้งกอดบ่ป่าบ่ไธ
 ลูกหลานนอนในอุออดอยู่บ่ไหว
 คั่นตื่นแล้วฮ้อมกอดดมแล้วผัดหัว
 ดมบ่พลิกซื่อซื่อตา
 แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่คั่นบ่เห็นหลาน
 จนว่าบ่ถูกคิดฮอดเขาหลาย
 พังแต่เสียงปากว่าไวฮื้อบั่น
 หัวใจใสปานแหวนบ่โกรบ่สุน
 มาหาแม่ว่าเจ้าไปไธ
 ปากกะว่าพอปากมือกะพอมือ
 หน้อยผัดหัวฮะๆ น้ำตากะหาย
 แนวแม่ใหญ่ฮักหลานของโต
 ผิดเป็นหยังบ่บอกตีมันฮึดหยัง
 พ่อกับแม่ผัดแห่งฮ้ายลูกของโต
 คั่นมันเว้าบ่ผัดผัดว่าดีหลาย
 ดีค่อยๆหนึ่งดอกพอย่านพอกแล้ว

ที่ลูกยามซังผัวว่าไปกินเหล้า
 เลยแล้ตีจนว่าเป็นบาด
 ลูกบ่อยู่แนวได้แนวเป็นเด็กน้อย
 เว้าแล้วคืออยากหัวเจ้าเคยเห็นบ่
 เว้าแค่นั้นละหอมหลายเฮาสาทั่วๆ
 หอมแก้มเกินหอมหลายคมอยู่บ่ขาด
 ซ่างหอมได้หอมดีดมแลงดมเข้า
 หอมอยู่แต่ทางในบ่เปิดบ่หน่าย
 หอมบ่เซาหอมแล้วหอมอีก
 เห็นลูกหลานเกินไวดังคมฟอดๆ
 เคยหอมอยู่แก้มคนคราวเดียวกะจี๊ด
 ลองไปดมเบิ่งตี้เหม็นคาวแม่นบ่

เคยเห็นบ่หมู่เจ้าเมียเคยด้อหลี
 ตีจัวกระทบคราดแม่นบ่หรือได้
 แม่นั้นมีแต่บ่ยสุนเคียดกับผัว
 หือคุณพ่อคุณแม่กะตาย
 หอมอี่หลีคุณแม่ไผ่ กะตาย
 แก้มซ่างหอมประหลาดเบ่งใส่บ่มี
 หอมว่าไปจนเฒ่าแต่หอมในใจ
 หอมหลายฝ่ายหอมฮู้ดังเฮา
 ไปมาแล้วบ่ฝึกหัดหนีไปไผ่
 หอมแก้มเมื่อยามกอดหอมบ่ทันตน
 แม่นแท้แก้มอี่ดลี้ดปล้างบ่สี
 แก้มลูกหลานคุณพ้อมีชีตาคะหอม

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 186 – 187)

60. กลอนลำยาวเห็นซ่างซ้อซ้าซี้ตามซ่าง

คำโบราณท่านสอนหลานลูก
 คั่นลิ้นความแล้วกะเวรหาร้อยบ่ท้อ
 ออยากเห็นดีบ่เชื่อผู้เฒ่า
 ย้านตั้งแต่เออๆอี่หลิมันบ่แม่น
 หมอหนึ่งแล่นบ่ทันอีกหมอหนึ่งดอก
 หมอหนึ่งแล่นหันไวพอปานม้า
 เจ้าสิว่าชายาวแล่นไวบ่แม่น
 กะบ่ฮึดดอกอวามีอยู่เยอะแยะ
 ลีไปแพดไปแพนเทียบกันบ่ได้
 บ่ต่างเผาต่างพันธุ์อันเดียวแท้ๆ
 ลำหนึ่งคดงิลำหนึ่งบ่คด
 ว่าได้เงินคามาเป็นแสนเป็นล้าน

กะจ้งแม่นว่าถูกพอปานตาเห็น
 อี่หลินอพอหลงเบิ่งเอาตี้
 ลองเบิ่งเจ้าลองเบิ่งโอดเคื้อ
 อุปมาคือแล่นคนนอเส็งกัน
 ธรรมชาติเพิ่นบอกคนบ่คือกัน
 หมอหนึ่งซ้าปานเต่านอว
 ซาสิ้นแล่นไวกว่าชายาว
 แม่นบ่แม่นนอคนเฮาแหลม
 ตั้งแต่ไมไ่เกิดกอดเดียวกัน
 กะยังต่างนอแม่อำคดลำตรง
 เสี่ยงสาดังทตๆ ตาสีตาสา
 ลำไปเบิดสู่บ้านฮอดไกลฮอดไกล

จักแม่นได้อยู่ไธอันนี้ว่าสา
 อยู่ไธในสูตรในธรรมกะมีอยู่ดอก
 แนวโบราณให้เอาเฮาพอเอ็ดได้
 อย่าสิไปคุยโวว่าไธเอ็ดได้

อย่าไปอวดฤทธิ์ว่าไธเก่งกาจ
 กะต้องเบิ่งไธเฮาแสเฮาสาก่อน
 ลูกหลานจำเอาเด้อปราชญ์ท่านได้บอก
 แนวเป็นกาเทียมหงส์บ่แม่น

คนป่ถามผิดจาผิดบอก
 อย่าสิคิดไปเส่งไปซันไปแข่ง
 ไธผิดซ้ำหน้าลายกะหุดปูดเป้า
 เอาเงินจ้างกะเอาแต่เงินขึ้นดอก

ฮอดเขาบ่อยากถามหน้าดำปานถ่าน
 ปงามพอปานสอบพอปาน
 นี่ละคือคติโบราณท่านว่า
 เป็นเพราะผลของท่านไผมันแม่นบ่

แต่ที่แรกเดิมดาคือกันตลอด
 เสี่ยวหมอหนึ่งผัดจนอีตๆ อยากๆ
 ผู้เป็นเสี่ยวมีเงินเศรษฐีมีมั่ง
 แบ่งให้ลูกให้หลานบ่อึดบ่อยาก

ให้ไปแล้วกะหายใช้เงินบ่จ่ง
 ว่าไธห่างไธมีเศรษฐีคือเสี่ยว
 คุยไธหมู่ว่าสูมันอดมันอยาก
 แท้เงินอยู่ในไธไปเอาน้ำเสี่ยว

คำโบราณจั่งว่าสอนคนให้จำ
 เพิ่นจั่งบอกภาษิตสอนเฮา
 แนวมันใหญ่เกินฐานะโต
 อย่าคุยใหญ่อวดดิบอวดดี
 ว่าสามารถเอ็ดได้คือเขา

โบราณว่าหาบ่อนถึกต้องอย่าเผลอ
 คือเป็นจั่งซัดดอกท่านอุปมา
 เที้ยวแยงแหวนว่าไธนั้นงาม
 ว่าช้อยงามอยู่ดอกเว้าเองผืนเอง
 ผู้เซางานแก้มกะขาวแบ่งแสงบุญเขามีหลาย
 ผู้เซางานแก้มกะขาวแบ่งแสงบุญเขามีหลาย
 แม่นไปเว้าว่างามกว่าเขา

บาดท่าถามเขาบอกว่าเฮา
 สอบบ่ผ่านตรกรบอีหลี
 คือนิทานท่านเล่าแต่อดีตกาล
 สิเว้าไกลหยั่งหน่อเป็นเสี่ยวกันมา
 พอมาฮอดสร้างก่อนนอคน
 หาของกินใส่ปากชาตๆ เชนๆ
 มีเงินทองจนอั่งเต็มธนาคาร
 แบ่งให้หมอทุกข์ยากคือเสี่ยวสหาย
 มีแต่อวดแต่่องว่าตั้งแต่ไธดี
 ทางลูกเมียบ่เกี่ยวคุยอวดไธกู
 กูบ่ทุกข์บ่อยากคุยอยู่โวๆ
 มีแต่เที้ยวกับเที้ยวอวดว่าไธดี

อ้างว่าโตนั้นมีเทียมทันทันอยู่
 ค้นว่าทุกข์ผดออยากอวยโว้วอ้าง
 ชีข้างทอเหง้าราชีเฮานี้วก้อย
 ปราชญ์สอนให้เฮาเข้าใจอย่าได้ประมาท
 วันนี้ละเรื่องคนเทียบเอามาอ้าง
 เพิ่นบอกว่าเฮาสอย่าไปแข่งกับช้าง

แม่นบ่แล้วคุณปู่คนเฮามีหลาย
 คือคนเฮาสีไปชี้แข่งช้างท่านอุปมา
 ชีคนก่อนน้อยๆสีทอช้างบ่อนได้
 ให้ผู้คุณผู้ชาติกำเนิดของตน
 คนกับช้างห่างกันหลายวา

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 188 – 189)

61. กลอนลำยาวเห็นนางเดินทางมาลำ

มีอนี้เดินทางมาเห็นนางแปลก ๆ
 กับหมอแคนมานำช้อยอย่างออกก่อน
 อันนี้ละธรรมดามีหลายอยู่ดอก
 ลีมีเคราะห์มีเชิญจั่งได้ปู้
 แมวตามธรรมดาเห็นหนูป๋่าน
 มันผิดธรรมดาทางหยิ่งหื้อหน่อ
 มันลิเป็นจั่งได้เฒ่าบอกได้แน่
 ค้นไผเจ้าให้พังหายสงสัยแน่
 หรือลีล่ำพันแพ้เขามื้อนี้
 เหลียวไปเบิ่งตีนโพนนางปคือเก่า
 ช้อยกะนี้กสังหรณ์แม่นบ่หื้อหน่อ
 เห็นจูเห่าสะออนตันไส้จับบีบ
 ง่ายพอปานว่าเสือกินจัวอีต่าง
 หรือลิเป็นจั่งได้มาลำมื้อนี้
 ไผแก่เป็นแต่่งให้ช้อยแน่
 พออย่างมาบ่ไกลผัดเห็นแปลก ๆ
 พอติย่างเข้าไปเห็นไถกับคราด
 มันผิดธรรมดาเอาควายแก่ลาก
 คนผัดแก่ดิ่งไปที่ลี้ที่ลี้
 มันเกิดจัญไรผิดธรรมชาติ

แต่ที่แรกออกบ้านมาลำ
 พอติเห็นควายค่อนออกลูกสีดำ
 แต่ลางคิดบ่ออกแนวบ่เคยเห็น
 เห็นแมวโตหนึ่งอยู่เห็นหนูแล่นมา
 บาดนี้ย่านเห็นหนูมาหา
 บ่เคยเห็นนอพ่หนูไล่แมวไป
 หือคุณแม่มันลิเป็นหยิ่ง
 หรือลี้ถึกเขาเหยเขาหย่อเขาหยัน
 ออกจากนี้ย่างไปทันตน
 เสียงหมอแคนว่างูเห่ากักกินจอนพอน
 ธรรมดานอพ่จอนพอนทั้งพอน
 เห็นแต่คาบคอบบีบกักกินบ่เหลือ
 ลางอันนี้มันต่างประหลาดเหลือหลาย
 สอยบอกชี้ไผแก่เคราะห์เชิญ
 หือยามแม่มันเป็นแนวได้
 แต่ที่แรกเห็นอยู่ไกล ๆ
 ลางนี้แห่งประหลาดเอาคนไถนา
 เห็นแต่ควายเอาปากคาบไผ่หางไถ
 ลางยังเป็นจั่งชีควายไล่คนไถ
 มันหลายขนาดแนวบ่เคยมี

กะบอกช้อยแหงนตีกลางหยั่งหือพ่อ
หรือสิได้เงินแสนเงินพันเงินหมื่น
จืดควายไถคนคึงลากแก่
ลำคีนนี้สิบคือกับกลางบอกเหตุ

คันไผแพ้วแล้วหามเอาไปถิมป่า
อย่าสิฟ้าวเมื่อนอนให้ฟังสาก่อน
อย่าฟ้าวหนีคนฟังห้าตรงกันข้าม
ค่อยเอามือจับเครือลอยไปน้ำฝั่ง

คันมีบุญบ่ตายผลายังอยู่
เห็นแม่ป่าฟันซาเจ้าของบัก ๆ
หน้อยแล้วเอามือได้วางไว้
เสียงเว้าดังโว ๆ บ่เจ็บบ่ปวด

นั่งเอาพรว้าฟันซาทางปากเคี้ยวหมาก
ช้อยนี้กว่าลาวสูงให้ลูกให้เต้า
พอดีเลยเถียงนามาฮอดไกลเต็บ
ผัดเอาไม้แทงตาเจ้าของไหว ๆ

ฟังเสียงลาวอะแถมบ่เจ็บบ่ปวด
แก้ให้แน่นคอกลมบาลีบ่หนี
โบราณอ่านออกมาอยากหืออยู่ดอก
แม่นพอลุงสานหวึงแทงอยู่จับ ๆ
แทงจับ ๆ บ่แม่นเมื่อยแทงมั่ว

สิเกิดเป็นหยั่งหน้อยช้อยกับหมอแคน
กลางอย่างอื่นกะบ่จืดปานได้
หือยาแม่สิแพ้วซาบหือ
หรือสิคือพระเทศน์โจทย์แก้แปลถาม
หรือสิบเป็นท่าเกิดกลางสังฆรณ์
บาดท่าเขาลำอ่อนบ่ได้อีหยัง
สิคือคนชวมน้ำยามบ่มีเฮือ
หลบบ่อนน้ำมันถึงกะฮอดจุหมาย
กลางวันหนึ่งเห็นผู้หนึ่งนั่งเถียงนา
เฮ็ดหัวเข่าชกมกพรว้าฟันบ่เขา
หน้อยแล้วมาฟันใหม่หน้าข้างของโต
คือจั่งปาลาวอวดมีฤทธิ์คักตา
ไปฮอดแล้วลาวถากฟันท่อนแก่นคุณ
เอาละบาดนี้ว่าลาวใหม่มาหา
เฒ่าหนึ่งบ่ใส่เกิบนั่งอยู่เถียงนา
จับเอาไม้บ่ใหญ่ปลายมันแหลม ๆ
ว่าแม่นลาวได้อวดวิชาอาคม
กลางหยั่งเป็นจั่งซี้เอาไม้แทงตา
คือบาลีขึ้นดอกเฟิ่นว่าความจริง
แทงจับ ๆ บ่แม่นคนแทงคน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 27 – 28)

62. กลอนลาล่องประวัติศาสตร์ไทย

พวกเขาเป็นคนไทยมาแต่กำเนิด
แต่ก่อน ๆ อยู่ไกลหือนอออยู่ใกล้
เขาเป็นลูกเป็นหลานเกิดลุนหุ่นใหม่
นั่งอยู่นี้หลายคนฮู้แต่เชื้อชาติ

คอยถ้าฟังเอาเถิดว่าเฮามาแต่ใด
อยู่บ่อนได้แม่ใหญ่อดีตกาล
เบิ่งตั้งแต่แม่ใหญ่เกิดมานานคน
แต่ว่าบ่สามารถฮู้แจ้งเห็นจริง

ต้องหาแนวอ้างอิงจั่งฮู้แม่นบ่
 แต่เรื่องราวนาน ๆ ท่านจารึกไว้
 แต่ก่อนเฮาสยามประเทศ
 อันนี้เฮาได้ยืมครูอาจารย์บอก
 ตั้งแต่ครั้งเดิมดาบชื่อไทยดอกพ้อ
 อยู่ใกล้แถวภูเขาอันไต่พันดอก
 ก่อนสินีมาถักจั่นตาได้
 ตามได้สืบได้สาวสุนหน้ากว้างต้ง
 พวกเฮาได้หลบหนีเฮาสู้บ่ได้
 มาแต่พันละหมื่นตาลิพุกะแม่น
 ลุ่มน้ำแยงซีเกียงสุนหน้าอันเค้า
 อพยพลงหนีชนครัวแล้วอย่าง
 พากันไหลกันหลหลบออกจากที่
 เกินทุกข์ยากอีกไซ้เงินนำจับได้
 มาเอ็ดไฮ่เอ็ดนาทำการเกษตร
 พากันลงมาเขายายยังฝังอยู่
 อาณาจักรญานจนฮอดมือนี่
 แต่บ่ตัดสัมพันธ์คำจาคำเว้า
 พวกหนึ่งลงมากลางพวกหนึ่งตะวันออก
 พวกนี้ลงไปตามตีนเขาท่านว่า
 กะเป็นหลานบรมขุนพลคุณแม่
 ไปทางหลวงพระบางฮิมของเฮาอยู่
 จนไปฮอดหลี่ผีเฮาฮอดบ่อนี้
 พวกที่สามคุณฮาวซ่อมของเคื้อพ้อ
 ชุมหมื่นนี้กะหลายผู้เป็นหัวหน้า
 ชื่อว่าพระเจ้าพรหมผู้เป็นหัวหน้า
 คือกรุงสุโขทัยธานีมีเขต
 พากันเอ็ดนางามบ่ฮอดบ่อยาก

ประวัติศาสตร์นอพอพงสาวดาร
 เฮาเป็นคนรุ่นใหม่จั่งได้ศึกษา
 ตั้งแต่เฮาอยู่เขตตอนใต้ของจีน
 มันเป็นจั่งซัดดอกเรียนต่อกันมา
 ชื่ออ้ายลาวตัวพ้ออาณาจักรของเฮา
 ประวัติศาสตร์ได้บอกจารึกศิลา
 สินุโลพอใหญ่หัวหน้าอ้ายลาว
 เกิดสงครามรบพุ่งจีนไล่หน้าตี
 จีนผัดแห่งนำไล่จากเมืองแฉง
 แต่พวกไทยเฮาเล่นกะคิดเบี่ยงเบนเปี่ยง
 บ่อยใกล้ถิ่นเก่าเฮาไกลฮือหลี
 จัดเอาของใส่ต่างใส่จั่วซ่อมภู
 หลานพระเจ้าว่างตีกับสินุโล
 พากันลงมาใส่สืบสองปันนา
 มาตั้งเป็นประเทศกลุ่มใหม่ลาวเฮา
 แตกออกเป็นหมู่ ๆ กับลูกกับหลาน
 พวกหนึ่งหนีมาลี้บ่อนำกัน
 ยังฮักกันคือเก่าแยกออกสามทาง
 ประวัติศาสตร์ได้บอกตะวันตกชุมสาม
 ติดกับเขตพม่าไทยใหญ่อาหม
 พวกหนึ่งหนีแห้วแยกไปคนทาง
 แยกเลาะเป็นหมู่ ๆ ฝังซ้ายยายหนี
 เป็นจั่งซี้เฮาว่าชุมลาว
 ซ่อมอำเภอท่าบ่อจังหวัดหนองคาย
 ประวัติศาสตร์บอกว่ชุมขุนบรม
 ซ้ำมโขงมาท่านว่าบ่ไปบ่อนได้
 นี่ละเขตของเมืองสยาม
 พากันถางกันถากซุดกันทำกิน

พวกที่อาศัยดินคือขอมแต่เก่า
 เขาไล่เขาหนีมาหยับไปทางหลุ่ม
 เขามาอยู่เขายอมถอยหนีหยับออก
 ชื่อว่าไทยนั้นเขาเข้ามาใส่ใหม่
 ท่านผู้ฟังเข้าใจตามประวัติบอก
 เจ็ดแปดร้อยกว่าปีถ้วนอแม่ป้า
 ชื่อว่าวงศ์จักรีรัชตริย์ตุ้มไพร่
 คันสิไล่แต่หลังมาฮอดคณีนี่

กับพวกเฮาคนเผ่าว่าต่างภาษา
 มันเป็นคนละกลุ่มละว่าคือขอม
 ประวัติย่อมันเป็นจั่งซี้ดอกพอเป็นสำเนา
 ชื่อภูเขาพ่อใหญ่อัลไตเป็นไทย
 จนมาฮอดบางกอกเป็นราชธานี
 สมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกเก็นดี
 ขอโทษเด้อช้อยไล่ย่อ ๆ พอฟัง
 กะบ่จบคุณพี่ย้ายอยู่ชาวคีน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 29 – 30)

63. กลอนลำลองศาสนาพุทธ

เจ้าเรื่องศาสนาจะมีหลายอยู่ดอก
 สิได้เว้าไปอิสลามหรือคริสต์
 สอนให้มีสติสัมปชัญญะ
 คณมีผู้มาถามมีอี่ยังแหม
 บ่อยู่ไกลอยู่ไกลนำเฮานี้ดอก
 สอนให้เฮาจดจำพระสงฆ์สิบต่อ
 ชาวพุทธต้องเข้าใจเจ้าเฮาตลอด
 ชื่อว่าลัทธิธรรมาภิบาลท่านเว้า
 ชื่อว่านางพิมพ์พาสายาเมืองมิ่ง
 ฮักแต่พระสามบีโงบห่าง
 อายุชาวเก่าปีได้หนีออกบวช
 มีโอรสราหุลพระนามตามใส่
 พระองค์ท่านได้เห็นเทวทูตทั้งสี่
 มือนั้นท่านได้ชวนเอนายจันทะ
 เห็นคนป่วยนอนครางคนแก่ผมหงอก
 พอจันท์เว้าให้ฟังคนตายนอนอยู่

กะหากคืออยู่ดอกศาสนาได้ ๆ
 กะล้วนแต่เป็นมิตรสอนคนให้ดี
 คนไทยเฮาถือพระอย่างหนึ่งสองสาม
 กะตอบได้ดอกแม่พระรัตนตรัย
 ฟังเอาเด้อสิบอกพระพุทธพระธรรม
 สามอย่างนี้ละพอคือพระรัตนตรัย
 บาดนี้ละสิเว้าฮอดดกศาสนา
 ตั้งแต่กกแต่เค้าเด้อป้าเด้ออา
 ดีไปเบ็ดทุกสิ่งบ่มีบ่อนดี
 แม่นจั่งได้กะข้างเพราะบารมี
 เพ็นไปทรงผนวชหวังแต่เอาบุญ
 ป้าไปบวชตั้งแต่บ่ทันใหญ่เว้าบ่ทันเป็น
 มือเสด็จจากที่ประพาสชมสวน
 พอแต่ตลอดเลาป้าเทวดาสังหรณ์
 ถามนายจันเลยบอกบ่ปิดบั้ง
 เลยพ้ออีกผู้หนึ่งหม่นผัวจัวร์

เกิดในใจอนธอนพวยบาตรถือจ้อง
 ลิปได้เว้าไปมันยาวมันยืด
 ลือถือเฮ็ดหยั่งหวาดตายแล้วบ่เกิด
 แม่นผู้ได้เห็นคีนมาแหนเจ้า
 เป็นคำเว้าของคนทั้งหลายแม่นบ่
 แม่ของพวกดิฉันตายไปมิดหมี่
 กะบ่เห็นดอกคุณบ่เห็นมาเกิด
 สิไปคิดไกลหยั่งอาจารย์ท่านเทศน์
 ตายแล้วเกิดตัวคนวิญญูณมาเกิด
 คือคนตายเป็นผีไปตกนารก
 แต่เจ้าได้เป็นผีผู้ได้มีบาป
 อยู่ได้ชั่วคำวาทไกลพอโยชน์
 ตั้งร้อยปีจั่งเป็นมือหนึ่งคีนหนึ่ง
 บ่แม่นตายแล้วไวมารเกิดได้โสด
 สมมุติเจ้ามีเวรมีกรรมแห่งคัก
 ตั้งแต่โตปานาไปฮอดโตห้า
 แต่ละโตแสนปีตนบ่อพอ
 ฟังแล้วให้เข้าใจคือลำให้จื้อ
 ศาสนาพุทธนอนสอนเฮาให้ฮู้
 เฮ็ดอ้อหยั่งให้มีศีลธรรมนำสู่
 อุเบกขาวางเฉยขันตอดไว้
 ศาสนาเป็นของคนทั่วไปเฝ้าถือกะได้
 คั่นมีศีลแล้วกะงามเป็นของวิเศษ
 บ่ว่าหญิงหรือชายคือกันแม่นบ่
 ตายแล้วไปฝังดินหรือเผาเซาด่า

พระองค์ส่องแล้วส่องอยากหนีไว ๆ
 ผู้กลางคนลือคิดเรื่องศาสนา
 กะให้คิดเอาเถิดปู้ยาตายาย
 อันนี้จะคำเว้าของปู้ชุน
 หือยาพ่อยาแม่คือกัน
 ตายแล้วมิดจีหลีแจกข้าวทำบุญ
 พากันฟังเอาเถิดสิเว้าให้ฟัง
 คั่นมีเหตุกะต้องมีผล
 คิดคัก ๆ เขาเกิดบ่แม่นชาวปี
 ในบาลีได้ยกเป็นแสน ๆ ปี
 พระมาลัยท่านทราบว่าเขาเกิดมา
 แต่เป็นผีตนโหดมันได้ลิเห็น
 จั่งซีละมันจั่งคนเฮาตายไป
 เป็นแสน ๆ โกฎิ ๆ เขาได้ลิเห็น
 เจ้านั้นไปหาหลักคืออะหินนา
 คือสุราตัวป้ามันดนอ์หลี
 สิเห็นจั่งได้หน่อตายแล้วไปไล่
 ใจให้ตรงปานชื่ออย่าคดอย่างอ
 ให้เฮาอยู่เฮ็ดให้ดี ๆ
 อย่าไปโอ้อวดนามุคือเฮาวางเฉย
 เป็นจั่งซีพอใหญ่ไผบ่เข้าใจ
 เฮาถือไว้บ่ห้ามบ่ปราม
 คั่นขาดศีลเป็นปรตอสุรกาย
 เห็นแล้วคุณพ่อกับบ่มีศีล

64. กลอนลำยาวประเพณีอีสาน

บาดนี้ว่าฮอดประเพณี
 ฟังเด้อสิบอกเรื่องประเพณี
 มีต่าง ๆ ตั้งต้นสานอ
 หนึ่งเด้อพ่อว่าตามตำนาน
 ไหร่ได้ว่าโลกเปลี่ยนราศี
 เล่นกันไปทุกก้าพุทธศาสนา
 หรือเ็นว่าปีใหม่ของไทยเฮานอ
 มาไฮมกันพี่น้องสงฆ์น้ำดำหัว
 ฟังเสียงปีระนามาเสพมางัน
 หาเอาเปิดเอาไก่เลี้ยงผีปู่ตา
 บักเสียงคันคากอ้งอ่างนำหนอง
 ปลากะชมน้ำใหม่แข็งคอดูกขาว
 น้ำท่วม ทุ่งตลอดเฮาต่างดีใจ
 เกินสนุนอพ่อเสียงดังทม ๆ
 เป็นรองไผกะช่างถือประเพณี
 พากันเฮ็ดทุกแห่งชาวไฮ่ชาวนา
 ถือกันอย่างเคร่งครัดปวารณา
 อย่าพากันประมาทพระอยู่สามเดือน
 เ็นว่าครบไตรมาสพระจำพรรษา
 ขวนพวกน้องพวกพี่ผู้มีมากิน
 เฮ็ดกันไปทุกเขตถือประเพณี
 ชาวพุทธฮู้หน้าที่ตักบาตรจำศีล
 ฮอดเฮ็ดบุญข้าวสากว่าตามตำนาน
 เผดมันไผ่ยืนกอดตามแผ่นตามผา
 เฮาเลยเอาไปฝากหาญาติไผมัน
 เพื่อให้ญาติเฮามั่นรักไฟเผา
 ฟังเสียงกลองตุ้มต้ำต๊อบกวันศีล
 อันนี้ละเพิ่นว่าไผกะไผยีน

ของอีสานมีหลายอยู่ดอก
 นับกันให้ดี ๆ มีสิบสองอย่าง
 สิได้ไว้แต่พอฮู้กันย่อ ๆ
 คือยามตรุษสงกรานต์เมษาเดือนห้า
 ประเพณีนี้ฮอดสงกรานต์น้ำ
 ชาติอื่น ๆ กะมาสงกรานต์แม่ใหญ่
 บักบักขอลเสียงกลองเสียงฆ้อง
 ฮอดพระเถรเถรวาททำบุญตักบาตร
 อันที่สงฆ์สำคัญเดือนหกออกใหม่
 ต่อจากนั้นไถนาฝนตกจึก ๆ
 น้ำเต็มห้วยเต็มคลองกบเขียดออกไซ
 ต่อจากนั้นกะบ่ได้พอกรวเดือนเจ็ดมาฮอด
 สิเฮ็ดบุญบังไฟถวายแดนม่นบ่
 หามเอากันลงตมบั้งไฟคาค้าง
 พอสอดแปดเพ็งตีไผ ๆ กะแต่ง
 คือแห่เทียนพรรษาพระเณรอยู่วัด
 ฝ้าน้ำฝนเตรียมหาถวายอย่าขาด
 พากันมาทุกเฮือนบ่เงินบ่ขาด
 ฮอดเดือนเก้าออกมาวันดับสิบสี่
 เ็นว่าบุญประดับดินยมภบาลปล่อยเผด
 ฮอดสิบเพ็งนั้นตีลมพัดหัว ๆ
 ฝนกะแ่ตกรินแต่ว่าบ่มา
 เผดไปขอพิมพิสารมันหิวมันทอด
 ฮอดอยู่ตามศาลาชอกกินข้าวสาก
 ถวายพระได้จันชนมข้าวต้ม
 ชุมมนุษย์ของเฮาตักบาตรหยาดน้ำ
 เตรียมให้ญาติได้กินตายไปปู่ย่า
 ทานแล้วกะได้กินคัมภีร์ท่านบอ

บ่ได้กินเขามาเป็นผีหลอกบ่อยู่บ่เขา
 เขากะเตรียมใส่บาตรมือออกพรรษา
 ข้าวในนาเริ่มแก่ข้าวตอกเสาดำ
 คือจั่งดีเอาหน้ชาวนาเฮาแหม

บุญกฐินมาต่อนบุญออกพรรษา
 สุกกันกินเหล้ากลั่นชมหวานสาโท
 ฟังเสียงฟาดดังตุ้มนอนนาผิงไฟ
 มีแต่ฟาดกับฟาดปล่อยว่านอนนา

บ่คือตั้งแต่ก็อดีตกาล
 สู้ไปเบ็ดข้าวเจ้าข้าวเหนียว
 คุณของข้าววมาห่มอยู่ดีมีแสง
 เอ็นว่าสวดสังกาดข้าวจี๋เดือนสาม

คือพระท่านเทศน์แต่เก่าเดิมดา
 พระโคตมอยู่ที่ได้ฮ่มโพธิ์ศรี
 บาดนี้แห่งม่วนฟ้อนย้อนใส่เสียงซุง
 เอ็นว่าบุญพระเวสเฮาแห่กันทูลอน

บ่จักหนุ่มจักแก่หม่วนหลายอีหลี
 ม่วนอีหลีเฮาเฮ็ดบุญพระเวสพระเทศน์มัทรี
 เหม็นฮ้ายกว่าปลาแดกขี้ซูดสะโก

ฮอดสิบเอ็ดเพ็งซุมเฮาพระครบไตรมาส
 ลมกะเลยพัดมาน้ำหมอกมีแหม
 ย่างออกท่งฟ้งล้าลมพัดหวิ ๆ
 เฮาย่างเลาะคันแพตีใจแมนบ่
 ไปจ้างหมอลำมาจันกันสนั่น
 บ่จักบ่จักโฮ่คุณลานบุญคุ้ม
 จักว่าลานผู้ใดโฮ่กันบ่ขาด
 บ่มีดอกนออาสมัยเดียวนี้
 เสร็จแล้วบุญคุณลานสู่ขวัญเล่าข้าว
 เอ็ดให้เสร็จเทื่อเดียวบุญบ้านบุญคุ้ม
 สมเฮาก่อเฮาแบ่งจัวควายไถคราด
 พากันไปตามวัดวาทุกเขต
 แต่ครั้งสุชาดาถวายข้าวจี๋
 เป็นเพราะบารมีข้าวขาวเก่าก่อน
 บ่จักป่าจักลูงเอ็ดไปทุกเขต
 แต่กัณฑ์ตันฮอดกัณฑ์นครเสียงแคนเล่นแต่
 ฮอดเดือนสี่ทุกปีไปฟังพระเทศน์
 บ่อนม่วนหลายอีหลีฮอดพราหมณ์ห้องแตก

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 33 – 34)

65. กลอนลาล่องบุญบั้งไฟ

ฮอดเดือนหกฝนลงจ๊าก ๆ
 น้ำนาท่งนาพอลงหญ้าเขียวอุ่มท่ม
 มีฮอดแหลวอิกานกจิบนกจาบ
 บ่จักผัวจักเมียลูกกะส่อยแม่

ฝนตกฮ้ำตันบากตันยุงตันกุง
 เหลียวไปเฮาเห็นพุ่มอยู่เลาะคันนา
 พวกชาวนากะหาบขี้ฝุ่นมูลจัว
 เตรียมจัวควายไว้แกดิงคราดดิงไถ

สิเอ็ดบุญบังไฟถวายแด่ชั้นดอก
 สิได้ยินเสียงแคนแลนแตแลนแต่
 มีการให้คะแนนมาเล็งมาจุด
 ช่างนั้นละกะอายฝีมือแพ้น

ฟังเสียงฮ้องท่ม ๆ ยอมแล้ว ๆ
 ยามแห่งมานั้นตีกลองตุ้มตุ้ม
 เสียงเข็งดังนำมาดมมือแพ้น
 เดินใส่แคนฟ้อนมาทั้งแอ้ทั้งแอ่น

ฟ้อนกันมาเป็นแนวหญิงชายป่วนว่า
 หยั่งกะเป็นหัน ๆ ตบมือขวต ๆ
 มาคอยเบิ่งบังไฟนำกันกับแม่
 ก่อนสิได้ลงนาบนานท่านบอก

คนปได้เอ็ดนาพระยาแด่นโกรธ
 คนพวกอยู่พื้นดินลักลักจกห่อ
 เกิดสงครามรบรากับแด่นมันยาก
 ขึ้นไปตอดพระยาแด่นยอม ๆ ขอรับ

ยามคนสิเอ็ดนาเดือนหกออกใหม่
 จังได้ทำสัญญาทั้งสองฮับปาก
 เอ็ดสัญญาจุดบังไฟพลู
 จุดให้มีเสียงดังไฟหางก้าด ๆ

หยั่งกะเหลือกลักลานตาแด่นมุ่มกั่ง
 ตกให้ทั่วให้ถึงแต่คำฮอดเข้า
 จำพวกหอยกะปุกบเขียดอี่ไม้
 เห็นน้ำฝนไหลนองปูปลาเซ็งค่อ

สัตว์มันผู้ภาษาจัวควายกินหญ้า
 คับตักต้องตายบั้งลูกฮวก
 ฮอดเปิดไก่อีกานกจีบนกจาบ
 ลูกของมันต้องตายหมูหมาแม่นบ่

คนโบราณท่านบอกถวายให้ทวยแด่น
 หม่วนบ่แล้วอี่แม่บังไฟทวยแด่น
 ของไผ่ซุกซิด ๆ คาค้างเสียหลาย
 หน้อยกะตีกเขาแก่ลากชาลงตม
 เขาปรับเหล้าหลายแก้วช่างเอ็ดบ่ดี
 แคนกระหน่ำแข่งกะแห่งดัง
 ยกมือขึ้นแก่มอมามหอมหา
 ฟังเสียงหัวเห่น ๆ ฟ้อนมาเป็นแถว
 จักกะบุงกะตำหาบมานำกัน
 ชุมหมู่สาวกะแต่งโตมาอวดบ้านใกล้บ้านไกล
 บ่ว่าหนุ่มหรือแก่หัวล้านกะมา
 บุญบังไฟนั้นดอกนิทานเดิมคา
 พระยาแด่นลงโทษคนบ่มีศีล
 เพิ่นเลยเคียดดอกพ้อฟ้าฝนบ่มา
 ฮอดพระยาคันคากชวนต๋อกันแด่น
 จังตั้งกฎบังคับมิกติกา
 ให้เอาฝนลงใส่ตามกติกา
 ว่าให้คันคากบอกหมู่ชาวนา
 ให้มันซู้ตั้งตั้งตั้งตั้ง
 อย่าให้พลาดหลังตรุษสงกรานต์
 เทฝนลงมาท่งห้วยหนองคลองบึง
 สิเอ็ดนาปลูกข้าวเลี้ยงโลกชมพู
 ฟังเสียงฮ้องเสียงให้ทอด ๆ นำหนอง
 ฮอดจัวควายตัวพ้อช้างม้าหมูหมา
 ปลากะว่าออกลูกได้หลาย
 ตายไปเปิดน้ำบวกรำแจคนนา
 มันบ่มีแนวคาบฮวงข้าวหนึ่หาย
 ฮ่าบมีนอพอหมูสิกินหยั่ง

อันนี้เฝ้าให้ฟังแต่พอย่อ ๆ
 บุญบังไฟคันไผ่บ่ยกแขนมือขึ้นแพ้ว
 แคนแห่งป่าเสียงทองแลนแตแลนแต่
 หยั่งกะเป็นหัน ๆ ยอขายอแข่ง
 ตีกันอยู่เปิดคืนแต่บิ๊บข้าวปุ้น
 ประเพณีบังไฟมีมาแต่ก่อน
 ก่อนพระพุทธองค์สิงมาเกิด
 แต่เป็นองค์พุทธโธข้าวขาวเม็ดใหญ่
 กะจักนานบ่บานหลายพันปีโกฏ
 คือนิทานเล่ามาโศสพท่านว่า
 มีอยู่เป็นชุม ๆ เจ็ดกอท่อนั้น
 จั่งเอามาถวายพระพุทธเจ้า
 กะรบอยู่คือกันแต่บ่อุ้นทอง
 องค์พระศาสดาจั่งได้ประกาศ
 พระองค์คึดสะออนก่อนตรัสรู้
 พระองค์ได้นั่งฉั่นข้าวมะรุปลายาส

คือบ่แล้วคุณพ่อคันคากแล้วถน
 มันบ่ม่วนดอกแม่เสียงฆ้องเสียงกลอง
 เสียงแห่งดังตัวแม่ตบมือนำกัน
 แสงกะดังพอส่องซอซอดเห็น
 หยั่งกะเป็นวุ่น ๆ คือคติใจ
 แต่ที่แรกอยู่บ่อนผาด่างผาพวง
 กะให้คึดเอาเกิดทุกุลันโท
 แต่นายพรานนำไล่อ้อยู่มิพานต์
 นานเหลือโศตพระตะถาตะตา
 ข้าวเกิดอยู่ในป่าเม็ดฮาวมะตูม
 ต่อจากนั้นจั่งแผ่ขยาย
 คับบ่ได้ฉั่นข้าวฉั่นกลอยกับมัน
 แม่บ่ม่วนแล้วพี่น้องดีหลายชาวนา
 เอาไธนามาพาดเฮ็ดตาจัวร์
 ก่อนสิอยู่เป็นอรหันต์

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 35 – 36)

66. กลอนลาล่องบุญพระเวส

พอแล้วบุญข้าวจี่เบิกบ้านเมื่อเมือง
 นี้ละลมเดือนสี่ฟ้าฝนบ่มี
 เหลืองพอปานฝ้ายดุยดอกตะแบงหลาย
 ชาวพุทธเฮาสั่งเบิกบ้านเอาบุญเพิ่นว่า
 เอ็นว่าบุญพระเวสเครื่องร้อยเครื่องพัน
 ว่าเทศน์ลำพระเวสแต่ทศพร
 มีอยู่พรต่าง ๆ แม่ผุสดี
 พระอินทร์ท่านจั่งว่าขอเอาสิบอัน

ทั้งแต่เสียงลมพัดหวี ๆ
 เบิ่งดอกจานออกสีบานเหลืองอู่ฮ้อย
 นี่จั่งแม่นงามหลายตามฮิมท่ง
 บาปเป็นทุนบุญนั้นเป็นกำไรเฮ็ดไปทุกเขต
 มีอยู่สิบสามกัณฑ์นิมนต์พระเทศน์
 เป็นตาทนน้ำสะออนขอพรสิบอย่าง
 เด้อแม่หนูนารีสิงลงจากฟ้า
 สิมาอยู่นำกันบ่ป้าบ่ห่าง

ลงมาสู่เมืองล่างมนุษย์โลกา
 อยู่ในเขตกับสี่ลัญชัย
 ทานของไปต่าง ๆ พระเวสสันดร
 พราหมณ์แปดคนมาก่อนรออยู่พอดี
 ตั้งแต่ฝนขาดฟ้ามาแล้วเจ็ดปี
 พระเวสเลยลงอย่างทานช้างมงคล
 ประชาชนเขาเกลียดว่าทานช้างหนี
 เขาเลยไล่ออกจากนคร
 ว่าชาวเมืองดูถูกจึงได้ออกหนี
 ว่าเป็นไปกับพ่อชาติกัณหา
 น้ำตาหลังแม่ผู้สดี
 ได้เวลาขึ้นรถแล่นออกนคร
 ยอมมือขึ้นแก่แต่ขอแม่พระองค์
 ใจพระเวสได้ขาดคำว่าทานัง
 ฮอดหน่วยตากะให้คันมีผู้ขอ
 วิษณุกรรมลัดลวงเป็นกวางลากไป
 พราหมณ์ทั้งสี่ขอรถพระองค์
 บ่มีแนวอย่างอื่นทานแล้วเปิดไป
 พาเมียเข้าไถ่กลาสวงกตคีรี
 ในนิทานผัดว่าลำบากอื้อหลิ
 ลูกกับเมียเป็นหม้อยู่คนละหลัง
 เมียเป็นผู้อุปฐากหากันหวัมน
 คันแม่หาบได้โทษนางมัทรี
 แต่ละมือเดินฝ่าหาเลี้ยงลูกตัว
 นางมัทรีบ่คิดหาบตำหากลอย
 หาบกะตำต้องแต่งเสียมเหยี่ยมือกำ
 ในนิทานผัดว่ามือหนึ่งกลับเมื่อ
 เทวดาเห็นว่ามาลัดมาตัน

สี่เป็นแม่พระยาองค์มหาเวส
 กัณท์ทั้งสองต่อไปหิมพานต์ทานช้าง
 ซี่เลาะพระนครสองโมงแดดอ่อน
 พราหมณ์ว่าฝนบ่มีเมืองคะลิงคะราฐ
 ฝนบ่มีจึงได้มาขอช้าง
 เลยเกิดโกลาหลชาวเมืองเขาเคียด
 ฮอดสิฆ่าสิตีกันบักอย่างใหญ่
 พระเวสเลยเดินจรพ้อมเมียกับลูก
 ชวนเอานางมัทรีกับสองพระหน่อ
 พระเวสลามารดากราบลงสามครั้ง
 ฮอดกัณหาชาติมัทรีรันท
 บ่ทันฮอดตื่นตอนเห็นพราหมณ์คุณแม่
 ขอน้ำหน่ม้าทรงสองโคพระบาท
 ทานฮอดเนื้อฮอดหนังคันไผอยากได้
 พระอินทร์บ่ได้รอเหลียวเห็นเป็นห่วง
 บ่ทันไถ่พวกพราหมณ์ตาตี
 พระเวสลงทันที่จิตใจสดชื่น
 เงินบ่มีพอไผ่ลึงเบี่ยบาท
 ไปบวชเป็นฤๅษีถือศีลในป่า
 พระอินทร์เฮ็ดกุฎีอาศรมให้อยู่
 บัดนี้คอยดำฟ้างบ่อนสิลำบาก
 เอามาต้มให้จันทกับผลไม้
 แนวข้าวน้ำบ่มีในดงในป่า
 นางบ่ย่านบ่กลัวสละชีวิต
 อย่างขึ้นภูขึ้นคอยจนขึ้นขาดแหวง
 นางมัทรีเลาะนำดินเขาเข้าป่า
 พอดีมาพ้อเสื่อสามโคขวางหน้า
 ย่านนางกลับมาทันพระเวสทานลูก

ทานให้พราหมณ์เชือกผูกสองหน่อ
 แนวเป็นห่วงลูกอ่อนกันหาหิวนม
 นางมีตรีเศียรทอดมาทอดยามได้
 เลยไปตามกับพ่อกะผัดว่าปเห็น

จูงนินางมาทอดทอดดีเสียงเอ็นหว่อน ๆ
 มาทอดแล้วหวังชมดมแก้มฟอด ๆ
 มือนั้นนางเสียใจหาลูกบ่พ้อ

(นุ่น เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 39 – 40)

67. กลอนลาล่องบุญออกพรรษา

เดือนสิบเอ็ดข้าวดอกกะแก
 ลั่นปะวระนาสามเดือนไตรมาส
 ปว่าหญิงหรือชายผู้เฒ่าผู้แก่
 สิบห้าค่ำวันเพ็ญฟ้าแจ่มจ่างปาง
 ว่าบุญได้น้ำมันกับได้ประทับ
 พวกชาวไร่ชาวนาพากันได้ไว้
 ข้าวแม่ฮ้างเอามานข้าวชาวเอายอด
 ผู้เฒ่าว่าบุญชานักกับบุญ
 ตื่นมือเข้ากะมาทำบุญในวัด
 มีอียังกะเอาบุญปลาป่นปาด
 คันไผ่มีปัจจัยทานนำบ่ว่า
 แต่งโตให้ตี ๆ ชื่นใหม่ชื่นหมี่
 ฟ้าวแต่งโตไว ๆ เสียงกลองตึงตัง
 พังเสียงแว่นแหว ๆ พ้อกันชมชื่น
 พวกแม่ออกกะจำศีลแปดศีลห้า
 ตายไปแล้วกะอยู่นาพระอินทร์สวรรค์ชั้นฟ้า
 จังลีเห็นพระอินทร์ศาลาพันห้อง
 สวรรค์มันอยู่ไกลนรกอยู่ใกล้
 พวกมิกกรรมมีเวรปาณาฆ่าหมู่
 ถึกพวกยมภบาลเอาเหล็กแทงปาก

เอ็ดข้าวเม่านอแม่บุญออกพรรษา
 พ้อทายกประกาศแก่หมู่ทั้งหลาย
 เดือนกะหงายตัวแม่อากาศเย็น ๆ
 พากันเตียมโดย่างเข้าวัดโฮมกัน
 อย่าเอาฮวงมันลิบเข้ามาบูชา
 เอาข้าวดอกมาเมาสิสังฆทาน
 เฮากะพากันถอดเอาฮวงข้าวมา
 เอาบูชาพระพุทธรูปวันออกพรรษา
 ถือกันอย่างเคร่งครัดประเพณีเฮา
 ยอใส่ถ้วยใส่ถาดเอามาถวาย
 ตื่นขึ้นมาเตรียมทำอาบน้ารดสี
 เอ็นบอกร้องบอกพี่แม่ป้าอยู่ใส
 พวกญาติโยมกะหลังเข้าวัดเป็นแถว
 หยั่งกะก้องห็น ๆ ศาลาโรงธรรม
 พ้อทายกพาว่าไหว้พระรับศีล
 ในชาดกยังว่าไมรัक्षाศีล
 มีบุญตึงบุญจ่องกุศลพาไป
 แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่พระมาลัยไปเห็น
 ตายไปแล้วนอนอยู่ไฟไหม้เผาผลาญ
 เกินว่าเขาลำบากโทษของปาณา

โทษของอินทนาไปเอาของหมู่
 เอ็ดตาเหลือกหลักลานปากกว้างเก้าศอก
 ตั้งแต่อยู่เมืองคนลักจกลักห่อ
 จำพวกชุมสตรียอดบุรุษเพศ

เผด็จจำพวกผู้ชายหายานโต้งเต่ง
 ชอบไปเอาแนวเขาได้ห้าม
 อีกชุมหนึ่งป่ากันป่าหมี
 เอ็ดโตเกลี้ยงโชนโหล่นแฉ่งกาคาบเขา

แต่เป็นคนประมาทประพฤติบดี
 เผด็จพวกหนึ่งคุณแม่ผิตโตมุสา
 ปากเผด็จลวงฮอดกันมันตัวะ
 เผด็จพวกนี้ลำปากแซวสาวหมากเสียม

ตามันสาวกะต่าฮ้องอยู่วาย ๆ
 พอแต่เกิดกะตายทันที
 เผด็จชุมหนึ่งแม่ป้าอสุรกาย
 ชุมมันกินเหล้ากลั่นชาติก่อนเป็นคน

น้ำทองแดงเขากรอกฮ้อน ๆ เทลง
 พวกฆ่าพ่อตีแม่ด่าป้าอาวอา
 พระมาลัยบอกว่อาเวจี
 ถือว่าเผด็จมีโทษหนักกว่าภูผา
 พระมาลัยได้เล่าอยู่บ้านโพสาคาม

นี้จะไปนอนอยู่มือสาวใบตาล
 บ่ได้ไปไล่ดอกหม้อใหญ่ไพลน
 โทษกาเมคุณพ่อกะฮ้ายอิหลี
 ตายแล้วไปเป็นเปรตอสุรกาย
 แต่เป็นคนมันเก่งชอบเล่นเมียเขา
 แชนहांจ้วยามหย่างตาสาวหมากตูม
 เอ็นว่าเผด็จสตรียานมป่ากัน
 หมากะจ๋องลงมาเลือดไหลบ่ขาด
 เป็นหญิงโสเภณีเขาหามเขาแห่
 พระมาลัยเห็นมาปากยาวปากกว้าง
 เผด็จมันปมีหัวมันมีแต่ปาก
 โตสูงเทียมภูเขาท่านว่า
 เผด็จพวกนี้มีหลายพอตายแล้วเกิด
 หมุนเวียนอยู่แสนปีแสนกัลป์ท่านว่า
 อันนี้แห่งมีหลายสุราบาหรรัน
 หยั่งกะโกลาหลพระมาลัยบอก
 ไปเห็นแล้วจงงบาปหลายแท้ ๆ
 พวกนี้แห่งหนักหนาบ่เห็นหยั่งดอก
 พวกนี้ตายเป็นผีพระบ่ได้โปรด
 ไปฮอดศาสนาพระศรีอารียะยังคือเก่า

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 41 – 42)

68. กลอนลาล่องบุญกุศล

พอแต่ออกพรรษาลมพัดหวี ๆ
 พวกชาวพุทธเว้ากันครอบนอไตรมาส
 สิบเอ็ดบุญกุศลศรัทธามาทอด
 ครั้งแต่พุทธองค์พาทำก่อนหมู่

พระกะออกจากที่ครบเก้าสิบวัน
 พอท่ายกประกาศให้คนได้ยิน
 บุญกุศลมาฮอดถวายพระสงฆ์
 ฟังเอาแต่คุณบุญเป็นมาจั่งได้

ลึกลับให้เข้าใจได้บุญหลายบ่

เป็นตาหน้าสะออนไมเฮ็ดไมสร้าง

เพิ่นเอ็นว่าผลาไฟทำแม่นบ่

เรื่องกฐินเกิดนานแต่พระพุทธเจ้า

พระจากเมืองปาตาสีไปเข้าเฝ้า

พอมาสอดเกิดมิกกลางทางสาเหตุ

พระจั่งไปบ่ทันพรรษาท่านว่า

ขาดสอดผ้าสังมาจีวรนอพอ

องค์พระศาสดาเลยอนุญาต

สมเด็จพุทธองค์ทรงเห็นข้างหน้า

เทศนาออกไปไมเฮ็ดกะได้

ชื่อว่าวิสาขานางแมนแกนหล่อ

ถวายออกพรรษากำหนดกฎบอก

ได้ยกเป็นคนดีมีผลมีเหตุ

ท่านว่าได้แต่คุณไผมาทานฮ่วม

เอ็นว่าบริวารนำกันตลอด

เป็นจั่งได้มาแป๊ะที่เข็บตะขาบ

เรื่องนี้ละสืบสนที่นอนคุณพอ

จันสิเว้าให้ฟังเป็นจั่งซี้ดออก

มีแต่สาละวอนเศรษฐีซี้ด

ฮ้ายฮอดลูกฮอดหลานย่านเขามาแถม

บ่คบน้องคบพี่ทั้งผิวทั้งเมื่อย

ย่านตั้งแต่มันขาดเกินธนาการ

เขามาแผ่ผ้าปากะบ่ทานน้ำเขา

ฮอดซี้เปิดซี้ไ้โกซี้หมูซี้จั่ว

คันเห็นของตาตื้ออยากได้ของเขา

ในขาดกได้บอซี้เข็บคือกัน

ว่าแต่ได้สะ ะ ดิหลาย

ได้บุญหลายตัวพ่อถวายเป็น

บุญโตใหญ่กว่าข้างกว่าไ้กว่ากา

คือจั่งขึ้นนอพอแต่อดีตกาล

ตั้งแต่กกแต่เค้าแต่เก่าเดิมดา

ไปหาพุทธเจ้าอยู่สาวัตถี

มาถึงเมืองสาเกตุฝนตกเจ็ดวัน

จำพรรษาอยู่ป่าจนออกพรรษา

สิหาใส่นอพอพอมัมพรรษา

พระจีวรนั้นขาดฮ้างสาละบง

เลยเทศน์ว่าบ่ผิดวินัย

ผ้าจีวรหาใหม่พออกพรรษา

ลูกเศรษฐีตัวพ่อปวารณา

มันเป็นจั่งซี้ดดอกลูกสาวเศรษฐี

คนงามเมืองสาเกตุก่อนหมั้นทำบุญ

ไผมาร่วมกะได้คือกัน

บาดนี้มาว่าฮอดฮูปแซ่ฮ้อยแพ

กะยังบ่ทันทราบมีอยู่หลายคน

เป็นหยิ่งหน่อเอามาใส่เฮ็ดหยิ่ง

ในนิทานท่านบอกแต่ยามเป็นคน

เป็นคนซี้ดระหนี่บ่กินบ่ทาน

ย่านเขามาขอฮ้ายแต่เขาวอ ะ เศรษฐีตระหนี่

เอาแต่บ่ได้เสียสละเบียดบาท

บ่แบ่งลูกแบ่งหลานนิทานท่านว่า

มีแต่เอากับเขาบาตรกะบ่ได้

บ่แมนฮ้อยว่าตื้อเรื่องคนตระหนี่

มีแต่เอากับเขาชนลนขึ้นดอก

หยิ่งกะเป็นหัน ะ คันเขาเอาให้

คนพวกนี้พอตายกะบ่ได้เกิด

พากันคิดเอาเกิดเป็นเทศนา
หมอซีเห็บกะจั่งมีฮูปนำเขา
ฮูปซีเห็บติดอยู่กับขั้วสองโต
มันเป็นจั่งซัดดอกประวัติเป็นมา

เป็นคติแม่ใหญ่ผู้ไฉนพงของ
หลบพอปานผีหลอกบ่อออกมาหา
หัวใจดำปานสีขุ่นนี้เป็นผี
เอาละนอนคุณพ่อเรื่องบุญกุศล

ตายเป็นแน่ตัวอาคธานอยู่เลาะฝั่ง
สองอย่างนี้จั่งเอามาติดให้ฮู้
สมเด็จองค์พุทธโฆมองเห็นจั่งบอก
เฮากะจั่งได้หามาติดเอาไว
บ่ทานเงินทานทองศรัทธามาบอก
มันเลยเข้าตำราเศรษฐีตระหนี่
ลิขอบคดีประวัติย่อ ๆ

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 43 – 44)

69. กลอนลำลองผัวแก้วเมียแหวน

เว้าพื้นคนของเขามีมาก
พอแต่เอากันมาผัวผัดกินเหล้า
คนของเขามีหลายขนานแม่นบ่
ทางผัวนั้นกะเมาทางเมียมักเว้า

พอปานว่าไฟเผาแซว ๆ แตกตื่น
มันแห่งฮ้ายกว่าไฟผัดกันชั้นดอก
คันผัวเว้ากะดีเมียเว้ากะหม่วน
คันผัวเว้าเมียรวนจ่มอยู่ปืด ๆ

เลยเกิดตบเกิดตีหัวร้างคางแตก
สิเว้าเรื่องผัวดีเมียแหวนแม่นบ่
แต่อดีตกาลตามพระได้เทศน์
อันนี้ละผัวดีเมียแห่งวิเศษ

กะฮู้แหวนอยู่ตุ้มที่พระเวส
ข้าวสิกินบ่มีพอกำพอกอบ
แนวมันบ่อดทนคนเฮาแม่นบ่
ครกตำแจ่วบ่มีป่วงจ้องฮอดถ้วย

คันมีเมียมักปากมักเว้ามักจา
บ่ผิดความผู้เฒ่าผัวเมียกะตาย
สิเว้าไกลหยิ่งหน่อลูกหลานของเขา
หยิ่งกะเอาบักใหญ่เถียงกันบ่เขา
ฮอดคนเฮียนอื่น ๆ ตระหนกตกใจ
คนโบราณจั่งบอกผัดเผดเมียผี
หยิ่งกะหอมหวน ๆ ปานดอกลำดวน
ว่ากินดับกินบ่อดบักท่าบักผี
โบราณว่าบ่แปลกกับห่ากับผี
คอยดำฟังเด้อพ่อสิรักนิทาน
ยกเอาเรื่องพระเวสกับนางมัทรี
แต่ปฐมเหตุไผ ๆ กะดี
ครั้งไปอยู่ในเขตวงกตคีรี
คันเมียเฮาย่านแต่ปานผีบ่อบพาทุกข์พาจน
บ่คือนางน้อยหน่อหล้าแก่นมัทรี
เหลียวหาอ่วยของใช้ของไม้สอย

บ่มีสอด้คันฟอยกระบวยแม่นบ่
 นอกจากนั้นบ่มีหยังไม้คานก้อม ๆ
 พอแต่ได้มาจั้นพระเวสกับลูก
 ทุกข์กะทุกข์ชื้อหลีฤาษีอยู่ป่า
 แนวนข้าวบ่มีจั้นกินผลไม้
 แนวนบ่ได้เอ็ดนาเอ็ดสวนเอ็ดฮั่ว
 หาแต่พอใส่แลงกับยามมือเข้า
 นางบ่เคยเอ็ดหยังเสนาอำมาตย์
 แสนสบายตัวนอนสนมข้าใช้
 บ่เคยหากันมันถือเสียมคอนตำ
 จั่งแม่นทุกข์เกินนมัทธิพระเวส
 เหลียวหาหยังบ่มีชาดเขินลำปาก
 ทุกข์เอาอย่างแข็งแรงอดทนบ่จ่ม
 แนวนแซบ ๆ เคยกินผัดแกงอ่อมทอด
 มัทธินางบ่กลัวอดทนดีเลิศ
 เพิ่นจั่งว่าเมียดคือแหวนพันซัง
 เอาให้ผิวโตจั้นย่านหิวย่านหอด
 หวังตั้งแต่เอาบุญเอาคุณนอพอ
 สร้างตั้งแต่ผลากุศลผลเกิด
 ลงมาจากแต่ถนเมียดแหวนผิวแก้ว
 บ่มีเงินมีทองบ่จ่มบ่ว่า
 บ่จ่มว่าหมูว่าหมาผีปอบ
 เว้าบ่ผิดตำราจะจำฮอดจำ
 นำกันมาแต่ถนบารมีแต่เก่า

บ่มีเสียมคุณพอเหียน ๆ กะยัง
 คอนกะตำเลาะฮ่อมตีนภูหามัน
 ทุกข์จั้นบ่ถูกเงินทองบ่มี
 มีตั้งแต่กะตำหาบหาหั่วมัน
 ทุกข์บ่แล้วแม่ใหญ่เหือนางพระยา
 บ่ได้ปลุกบักถั่วบักอ้อบักแตง
 เกิดมาเคยกินข้าวในฮั่วในวัง
 เคยอยู่ในปราสาทเวียงวังโงงหอ
 อยากได้หยังกะได้พอปานสวรรค
 นางบ่เคยเข้าป่าหนามจ้องหนามก้อ
 คราวไปอยู่ในเขตวงกตคีรี
 จั่งแม่นทุกข์แม่นยากฮอดบ่วงดักแกง
 นางมัทธิใจข่มหนักแน่นปานหิน
 นางกะปัดสอด้เป็นห่วงลูกผัว
 หัวใจนางประเสริฐวิริยะขันติ
 กลางเวินมาบ่นั่งเข้าป่าหามัน
 ฮักแต่ผัวตลอดบ่เคียดบ่สุน
 สมกับเป็นน่อยหน่อลูกนางพระยา
 เป็นแม่ญิงประเสริฐเมียดแก้วผัวแหวน
 ในหัวใจผองผัวบ่หม่นบ่หมอง
 นางบ่ป้อยบ่ด่าเว้าม่วนนวลหู
 เว้าแต่คำมันชอบจะจำคำจา
 ปราชญ์เพิ่นจั่งได้ว่าผัวแก้วเมียดแหวน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 45 – 46)

70. กลอนลำลองผิวเผดเมื่อยผี

ฟังสิเล่าผิวเผดเมื่อยผี
 บ่ผิดพระเพิ่นเทศน์วันศีลวันพร
 เฝื่อนว่าของประเสริฐคู่สร้างคู่สม
 คั่นผิวชั่วเมื่อยชั่วนั้นละบ่ดี
 คือนิทานท่านบอกแต่ก่อนเดิมดา
 หัวจนสั้นง ๆ ย้านเมื่อยเอาหลาย
 บอกให้ผิวเข้าเซตวงกตศิรี
 พอแต่เมื่อยเฝ้าใส่ว่าไปไว ๆ
 สิไปอยู่น้ำหมูในโรงละคร
 พอเมื่อยเฝ้ากะแล่นว่าอื้อ ๆ
 ของกินแนวใส่ปากเดินทางมันไกล
 ว่าแล้วเอามือลูบหลังหน้าเมื่อยจำ
 บ่ให้ทุกขีให้ยากดักน้ำหาพิน
 ให้เจ้าเลือกใช้เอาอื๋ยัง
 ช่อยสิลวงไปช่อยสิหลี่
 ให้มาช่อยเวียกเจ้าเค้ออมิตตะดา
 บ่จักตมจักกอดเป็นห่วงเมื่อยหลาย
 ย้านงูเห่าสง่างาจงอาจเหลื่อมเหลา
 คืดไปฮอดหลายท่ากอดเข้าขงมง
 เฒ่าชุกกลัดใส่วงกตศิรี
 ไปเอาลูกพระเวสกับนางมัทรี
 เดินเข้าป่าทั้งหมอบลอดป่าหนามหวาย
 พราหมณ์บ่เคยเข้าป่ามีแต่ชอทาน
 บ่เคยเห็นชุมหมู่เสือข้างหมี่หมา
 ในนิทานท่านว่าหมาไล่กัดขา
 เจตบุตรเอ็นใส่ว่าสิไปใส
 ตาพราหมณ์ยกอ้างเหตุบังแจ้วคือสาร
 เอาหนังสือไปให้พระเวสสันดร

เกิดมาแล้วบ่ดีผิวผีเมื่อยเผด
 เป็นตาหน้าสะออนผิวดีเมื่อยเลศ
 ไปเป็นอินทร์เป็นพรหมกะผิวเมื่อยดีตัว
 ฮ้ายกว่าเผดกว่าผีโบราณท่านบอก
 นางอมิตตะดากับเฒ่าชุก
 บ่รู้จักบ่อนตายเมื่อยเป็นผีเผด
 ไปชอเอาชาลีกันหามาเป็นข้าใช้
 คั่นบ่ไปช่อยสิบ่อยู่
 ไปหาเกินทานอนพื่อนแอ้พื่อนแอ้น
 พราหมณาฟ้าวถือถึงเพียวโปกหมาก
 ให้จัดหามาไวเหล็กปกยาสูบ
 ช่อยสิไปหามาบ่ให้ลำบาก
 ฮอดกลางคีนกลางเว็นเฮ็ดเวียก
 ตาพราหมณ์เฝ้าให้ฟังเมื่อยแพงอย่าห่วง
 เอามาให้ตมศรีตักน้ำหุงข้าว
 สังกักับภรรยาหอมแก้มฟอด ๆ
 ย้านเข้าป่าโตตายเสือสง่างาป่า
 ย้านไปเบ็ดงูเพาผีสง่างาป่า
 สังกัเมื่อยแล้วพายถลงเขื่อนไหว ๆ
 สิชอเอาชาลีกันหาในเขต
 เดินเข้าป่าศิรีวางแผนรอบคอบ
 เกินฮกหลายเหลียวบ่เห็นฟ้า
 เลาะไปตามสถานเฮือนชานคนอยู่
 อีตาพราหมณาเกือบตายฮอดป่า
 อีตาพราหมณาถ่มขี้ขึ้นต้นไม้
 เฒ่าชุกตักวะไวสิไปหาพระเวส
 สิไปราชการสญชัยท่านใช้
 เขาอยู่พระนครว่าเป็นอำมาตย์

เจตบุตรขยายดกราบลงสามที
เบิ่งตาพราหมณ์ฟ้าอย่างพออุ้ทางไป
ย่านจนว่าตาดีสูงพราหมณา
นางสินอนอยู่บ่อนบ่อนอหีอน

ตาพราหมณ์ลาวอย่างต่อจนฮอดอาศรม
ได้แล้วฟ้าออกเขตสูงสองกุมาร
เป็นจิ้งจี่ละพ่อผัดเผดเมียผี
ตาบ่แลบหล้าบาปบุญคุณหยั่ง
ตกรนกรเป็นเผดหน่วยอเวจี
พอมาเกิดชาติใหม่นางอมิตตะดา
เห็นบ่ฮู้บ่เรียนไว้ให้เห็น
เกินเพิ่นบอกไว้ชัดดินสูบคือกัน

สั่งให้หมาออกหนีแดงดำปักค้าง
หยั่งกะเกินว่าไวทีลี ๆ
คิดฮอดอมิตตะดาเมียแพงแก้มอ่อน
ย่านแต่เขามาขอกำแหงนกำซ่อ
ไปฮอดพระบรมธาตุพระเวส
ลิลิตเอานิทานแต่ด้อย ๆ
บ่ฮู้ยังอีหลีดินสูงฟ้าต่ำ
นิทานเล่าให้ฟังตายไปเป็นเผด
เกิดมาแล้วกะบ่ดีกรรมนำกรรมไล่
ชื่อก็บุญมานาตัวอาแผ่นดินได้สูบ
ตาพราหมณ์มาเกิดเป็นคือเทวทัตต์
เอิ่นว่าเวรณพันผัวเผดเมียผี

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 47 – 48)

71. กลอนลำล่องคนบ่ฟังคำพ่อแม่ผีแกล้งหม้อนรก

เว้าพื้นลูกไฟ ๆ กะตาย
เกิดมาแล้วสะดวกเว้าง่ายสอนไว
ลูกหลานของแม่ใหญ่ซุ่มหนึ่งนั้นดี
แม่นพ่อกแม่สิปากเว้าอยู่มา ๆ

บอกกะบอกสี่ ๆ มั่นบ่หัวขา
กะบ่ฟังดอกเจ้ามันแห่งเกินเฮา
มันสิย่านไผหน่อลูกมันบ่ดี
หยั่งกะเก่งบ่ค่อยเสี่ยงเว้าเสี่ยงจา

มีฮอดหมู่พวกพ้องนักเลงหัวหมอ
ลักเอาเงินของพ่อเล่นไฟแทงไป
สมกับคำพระเทศน์ลูกเป็นโจร
อนาคตลำบากชาติคือชาติธรรม

ลูกคนเฮามีหลายจำพวก
บ่ต้องเว้าไปไกลเขาบ่อนไกล ๆ
อีกผู้หนึ่งนั้นดีสอนยากเว้ายาก
บอกมันแล้วบ่จำบ่จดบ่จื่อ
บอกอย่าไปหาสูบชาสูบยาเกินเหล่า
หน้อยกะเห็นมันเมานักเลงแข็งซ่อ
เว้าทางมาทางดีทางตบทางต้อย
เป็นนักเลงสุรามีฮอดลูกน้อง
กินแต่เหล้าบ่พอลักสกกจกห่อ
มันฮ้ายเหลือพาไลไวมือเกินเหตุ
ลูกเกิดมาบ่ดีสอนยากเว้ายาก
พ่อกแม่สอนบ่จำมีบ่หลานเจ้า

มีป่หลานแม่เฒ่าหน้าปาวน้ำสาว
คนชุมหนึ่งบ่ปากบอกแล้วกะเจย
เฮ็ดหน้าเซ่งจั่งทั้งจ่มอยู่พุม ๆ
มันบ่ฟังครูดอกล้ำเจ้าสิตี

สิบอภพอบอกแม่ว่าครูปดี
เลยบ่ไปนำหมูลบหนีบ่เรียน
หนีหายออกจากบ้านจักไปทางใด
จักไปอยู่ไสหน่อพ่อแม่คอยหา

ลูกบ่ฟังคำพ่อบอกได้สอน
เป็นคนเลี้ยงบ่ใหญ่ชาตภูมิปัญญา
หากินบ่กุ่มปากยากหลายอีหลี
มันบ่ฟังคำแม่ได้บอกได้สอน

โถมลูกใส่ในอุบ่ป๊าบไล
มันเป็นจั่งซี้ดดอกลูกเฮาบ่ฟัง
จนว่าลูกเฮาใหญ่บ่เข้ามาทาง
พุทธองค์บ่โปรดพวกเดียรถีย์
แม่นสอนได้กะยังบ่ดี
มันเป็นจั่งซี้ดดอกโบราณว่ามา
ตื่นมือเข้าพ่อพาทานา
มีแต่เด่นแต่แล่นน้ำเขา

บ่ฉลาดบ่จบบ่จำ
ตั้งแต่เข้าฮอดค้ำกะบ่หวัชา
พ่อดายพรากหนีป๊าบมา
บ่ฮู้เซตฮู้ยานจักเฮ็ดจั่งได้

บ่ฮู้เฮ็ดฮู้ปลูกบักด้ายมาได้
ฮอดยามข้าวออกหน่อเป็นฮวงเป็นใบ
เลยเป็นนทุกซีไฮ้อีดยากอนาถา
ลูกเลยถือผีแก่ลงอเวจีนี้ละลูกบ่ดีสอนเขาบ่ได้

หือมีป่หลานอวฮาหัวหมอเว้ายาก
มันบ่หวัชาเลยเฮ็ดอยู่ฮ้างตั้ง
อีกชุมหนึ่งแห่งจั่งบ่ฟังครูปอก
เชิญเฮ็ดชอยเบ็งดีตีชอยเบ็งแห่
มีตั้งแต่แล้ตีเลยหนีบ่อยู่
บ่ไปซี้ดไปเรียนเป็นเด็กเกียจคร้าน
ลูกจักไปอยู่ไสถามหาบ่พ้อ
คิดฮอดลูกบ่มานั่งอยู่จ่อหล่อ
เลยเป็นเด็กหวังอนธาคัยบ่ได้
เด็กเกิดมีปัญหาค่อยแม่ล้ำบาก
เพิ่นว่าลูกบ่ดีคือผีมาแก่
แต่น้อย ๆ แม่กล่อมมนอนกินนมกินจุ
บาดใหญ่มาแล้วไปติดคุกดัดคอก
เฮาสิบอภอียังกะบ่เอาหูใส่
ไปติดอยู่ตะรางจองจำทำโทษ
พวกนี้ละบ่ดีสอนเขาบ่ได้
เป็นไปล้ามะบี่บ่ฟังพ่อบอก
ในนิทานชาวนากับลูกท้าวว่า
ลูกกะบ่หวัชามีตั้งแต่เล่น
มีแต่กินเหล้าเมาบ่ไถบ่คราด
พ่อพาทานเฮ็ดพาทาเจยเลยบ่หล้า
พ่อเฒ่าแก่ชราเบ็ดบุญลาจาก
เลยบ่ฮู้ทำนาไถดำไถหว่าน
ลูกมันบ่เข้าใจเลยเฮ็ดบ่ถูก
บ่ฮู้คราดฮู้ไถซอมแซมคือพ้อ
จักสิเฮ็ดจั่งได้แนวนบอภบ่ได้
มันเลยเข้าตำราบ่ฟังคำพ่อแม่
แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่โบราณท้านสอน

72. กลอนลำลองฮึดเซยฮึดสะไ้

สิเว้าเรื่องประเพณีของดีท่านว่า
 สิเว้าเรื่องเซยดีลูกไ้เว้าง่าย
 มันบ่ต่างกันเลยเซย ๆ ไ้ ๆ
 สิเว้าเรื่องเซยดีทำตามจาฮึด

คือลูกเซยที่ดีเห็นพ่อเห็นแม่
 ฟ้าวยกมือวันทาสวัสดิ์ศรีรับ
 ฟ้าวสอยการสอยงานบ่ต้องเกียจคร้าน
 ค้นเห็นแล้วต้องถามตามทางแม่บ่
 ถือว่าเป็นผู้สูงอายุก่อนมาก
 นี้ละเซยที่ดีมีความนอบน้อม
 สอดবাদเดินไปมาแม่บ่
 ให้มีกริยาบ่นสูงบ่นต่ำ

ฮู้จักจับจักบายเวียกมีหยังหน่อ
 ได้มาแล้วให้แพงอย่าสุ่ยสุ่ย
 ครันมีสิ่งมีของแพงไว้อย่าขาด
 เอาตัวอย่างเศรษฐีท่านได้สอนลูก
 มันจั่งเข้าตำราอยากได้อะไร
 อย่าสิไปหวังรวยพาซีเล่นมั่ว
 โคตรสอนเฮาอย่าเจยจาดจำไว้นั่น
 จั่งสิหังสิมีฟังคำเพิ่นว่า

บาดนี้ว่าไ้ดีโบราณท่านว่า
 แต่อดีตกาลสะไ้กับย่า
 เป็นสะไ้กับปรี๊ญแนวยาตาบอด
 มีแต่บออย่าตายหาแต่แนวว่า

ลูกไ้เกินซังแสงผัวกะบ่บอก
 ค้นสิฆ่าสิตีเฮ็ดกะบ่ได้
 ยาเอามือมาคลำหาตอนปลาขึ้นดอก
 เอาข้าวจ้ำปลิงเป็น ๆ จ้ำแล้วจ้ำอีก

ฟังเบิ่งแล้วเข้าทำคือแม่นฮึด
 มันมีอยู่สองฝ่ายสะไ้กับเซย
 แม่บ่แล้วแม่ใหญ่ไ้ ๆ กะมี
 ตามจารีตไ้ประเพณี
 เห็นคนเฒ่าคนแก่เห็นอาเห็นอา
 แสดงความคำนับเว้าอ่อนจาหวาน
 เฮาต้องย่านต้องเกรงต้องขาม
 ว่ามาแต่ไ้หน่อหือพ่อหือลูก
 ค้นเฮาเห็นฟ้าวปากถามก่อนทันที่
 มีความพร้อมบ่เคอะบ่เซิน
 ให้ฮู้จักคุณพ่อคุณแม่คุณตา
 สอดยามค้ายามเช้ายามงาย
 ฮู้เฮ็ดสร้างเฮ็ดก่อขยันขันแข็ง
 ฮู้จักจับจักจ่ายจักใช้เงินทอง
 อย่าให้พลาดฮักษาให้ตี
 มีมิตรดีให้ผูกมิตรชั่วให้ป้า
 อย่าไปหาเล่นไฟเบี้ยโบกทางหอย
 คือโบราณท่านว่าเฮาเป็นลูกเซย
 ฟังคำเถ่าคำแก่เซยจั่งสิตี
 เซยฟังคำพ่อเถ่าดีหลายฮึด
 คือลูกไ้กับยามันมีนิทาน
 คือโบราณท่านว่าลูกไ้บ่ตี
 มีแต่จ่มบ่อด ๆ มือได้กะตาย
 จ่มให้ยาบ่ขาดยามเช้ายามแลง
 มือหนึ่งมันคิดออกซังยาฮึด
 เลยหาปลิงมาใส่ด้วยแจ่วข้าวสา
 ยากะคิดบ่ออกแนวตาบ่เห็น
 เอามือฉีกปลาร้านว ๆ

อีกแต่ปลิงตัวนั้นอดึงกะบ่ขาด
 ย้อนฮอดทเวดาย่าตายหนีจาก
 มันสนใจทันฮอดตายสาสิสง
 มือสเฒ่านันตีเอาไปศพยา
 ฟ้าวยกเอาศพลงชันดอก
 โทะให้ย่ากินปลิงเอาออกบ่ได้
 ว่ามาเอาอย่าไปไผยกบ่ขึ้น
 พอลูกไ้มาตีเบาพอปานนุ่ม
 ไปฮอดหลักสะกอนคันหามติดป่า
 หยั่งกะแยคันหันตายน้ำแม่ย่า
 อันนี้ละอ้างอิงนิทานเพ็งเล่า
 ออย่าสิจ่มมำ ๆ คันปู่ย่าบอก

ดึงแล้วหมื่นคาคลาดยาเบ็ดปัญญา
 ลูกไ้มันบ่ปากหัวจิกในคอ
 ย่ากะเลยลาล่วงวิญญาณจากหนี
 ญาติพี่น้องเตรียมท่าเอาศพไปเผา
 แต่กะโงบ่ออกติดอยู่บ่ตึง
 จั่งเ็นใส่ลูกไ้ไว ๆ
 หยั่งกะแตกวัน ๆ คนจิดอีหลี
 หามเข้าป่ากุ่ม ๆ ไปฮอดดองพอน
 คนทั้งหลายจั่งว่าให้เฒ่านำกัน
 คันหามติดอยู่บ่ให้ย่ากินปลิง
 นิทานของผู้เฒ่าบอกไ้ให้จำ
 จั่งสิตีชันดอกลูกเขยคือกัน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 51 – 52)

73. กลอนลาล่องเบญจกัลยาณี

มาเว้าเรื่องหญิงดีมีศีลดีเลิศ
 อยู่กับบุญไผหลายกับบุญไผน้อย
 กะจั่งบ่คือกันคนเฮานอพอ
 ช่างผู้เฮ็ดผู้แบ่งคือบุญกับบาป
 ว่าบาปบุญต้องมีอีหลีบอกไว้
 งามฮอดหูฮอดตาคิงกลมฮอดหลอด
 เป็นเพราะวาสนาโบราณท่านว่า
 ตั้งแต่ครั้งโบราณชาติกยกบอก
 นิทานวิสาขานางแมนถนหล่อ
 เกิดมางามวิไลไผเห็นจบสอง
 งามไปเบ็ดหูตาเกินกว่าวิเศษ
 ฮอดนิ้วตีนนิ้วมือปานเหลาปานหล่อ

คนเฮาก่อนมาเกิดหญิงชายกะตาย
 เกิดมาต่ำมาต้อยผลกรรมไผมัน
 คือกันละกับหล่อทองเหลืองทองแดง
 นักปราชญ์ท่านนั้นทราบพุทธานุ
 เห็นแล้วบ่แม่ใหญ่คนเฮาเกิดมา
 งามไปฮอดคำเว้าคำจา
 เห็นบ่งามสามซ่าครั้งพุทธานุ
 บ่แม่นอื่นไกลดอกฮู้อยู่คุณอา
 ลูกสาวเดียวของพ่อเศรษฐีธนชัย
 เบ็งบ่อนได้กะคองนอวิสาข
 สาวงามเมืองสาเกตบ่มีไผคือ
 มีอีหยั่งหน่พ้อเบญจกัลยาณี

ทั้งเอาให้ตี ๆ มีอีหยังแน่น
 ผมนางวิสาขาคดค้ำเส้นอ่อน
 หอบานว่าเฮาอาบน้ำมันลูบไว้
 ผู้ได้เห็นสะท้อนงามหลายขนาด
 ว่าแต่ไผได้แลจนว่าตาค้าง
 ยืมออกแล้วบั้งงอนงามเหลือโพด
 ไผมาเห็นออนซอนเสียงจากเสียงปาก
 ไผเห็นแล้วบั้งผิวนวลปานไข่

แต่ชาติก่อนได้เป็นทวดาแต่ปฐมเหตุ
 อีตาพราหมณาจุ่งเข้าในป่า
 จังแม่นเฮ็ดคือหลานมัทรีเป็นแม่
 นำอีกษาพราหมณ์จุ่งสืบคีนเศษ ๆ
 นี่ละบุญนำทันมาเกิดชาติใหม่
 ประวัติสาขาสาวลือสาวซ่า
 หน้ากะยังเป็นสาวสิบหกสิบเก้า
 งามกว่าลูกว่าหลานหวิผมเบิ่งเงิ่ง
 บ่คือนางดอกเด้อบ้านเฮายาแม่
 หน้าของนางกะขาวบ่ได้ไผ่บั้ง
 บ่คือสาวบ้านเฮาดำ ๆ แหล ๆ
 ฮอดบ่มียางอายนุ่งขึ้นก้อม ๆ
 ฮอดเล็บตีนเล็บมือสีด้าสีแหล่
 แต่งไปเปิดนำมือนำขนนำขอ
 กะงามอยู่ดอกอาตุ้มหูสายสร้อย
 บ่จักสร้อยจักแหวนเหลียมอยู่ยาบ ๆ
 แต่บ่ท้อวิสาขาแต่งหลายเปล่า ๆ
 ตั้งแต่หาเงินทุนมาตกลมาแต่ง
 ตั้งแต่เงินซื้อแหวนนอเป็นล้าน ๆ

จำเอาเด้อคุณแม่หนึ่งละเกษา
 บ่มีงอกมีด่อนพอบานว่าเทา
 เส้นผมกะบ่ใหญ่เป็นลอนเป็นลอน
 ผมนางเกินสะอาดบ่มีรังแค
 สองงามต่างแหว่ขาวปานสังข์
 คิ้วกะงามเหลือโพดก่งคือคันศร
 งามไปเปิดหน้าผากคอคางเนื้อหนัง
 คนบ่น้อยบ่ใหญ่บ่นอวิสาขา
 คราวช้อยลูกพระเวสชาติกัณหา
 ในชาดกบอกว่านางได้แปลงกาย
 นางจำจอบนำแว่ไผ่อื่นไผ่ยุง
 กะจังได้มัมเซตป่าหิมวัน
 แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่งามหูกงามตา
 ในชาดกท่านว่าอายุร้อยขาว
 ในชาดกบ่เฒ่าบ่เหี่ยวบ่ยาน
 หยั่งกะเป็นตาเบิ่งท้ายใหญ่ท้ายเหวอ
 นางบ่เฒ่าบ่แก่คือแต่เป็นสาว
 งามไปเปิดขาแข้งปานหล่อปานเหลา
 ขาวกะมีอยู่หนแต่แต่งกันหลาย
 นุ่งก้อม ๆ เห็นฮอดสะคือ
 มีไปเปิดคุณแม่แหล ๆ ด้า ๆ
 เห็นบ่แล้วคุณพ่อสักหุสั๊กตา
 ผู้ลางคนบ่น้อยนำขอนำขน
 เหลียมหลายกว่านกขาบเพชรนิลจินดา
 แต่งไปแล้วคือเก่าคนบ่มีบุญ
 เอามาอวดมาแข่งเป็นหมื่นเป็นแสน

74. กลอนลำลองชายสามโบสถ์หญิงสามผัว

เว้าพื้นคำโบราณว่าชายสามโบสถ์
โบราณเพิ่นบ่ต๊ะเห็นมาแม่นบ่
ผิดกับประเพณีท่านสอนท่านบอก
สอนไปแล้วกะเจยคนคิดหม่อ ๆ

คือมีในนิทานโบราณนักปราชญ์
พวกนี้ละคือตัวพาคคนตกต่ำ
คันเฮ็ดเวียกบ่เอาเลาะเล่นไคอยู่
เห็นใหม่เขามากะมักไปหน้า

เห็นผัวโตบ่ดีป่าไปบ่เกี่ยว
ว่าแต่เขานั่นดีเขามาเว้าใส่
อยู่บ่ตนปานได้กะเอาใหม่อีก
โบราณว่าอัปรีช้อย่าเข้าไกล

กะคิดเบ้งเป็นยังลูกหลานยาแม่
มีแต่เอากับเอาผัวขมบ่ขาด
ปราชญ์ท่านว่าให้เขาสามผัวให้เว้น
คนพวกนี้จัญไรชิบหายสอดลูก

สมเด็จจองค์พุทธโธสอนคนทั้งโลก
จั่งว่าภิกษุณีท่านบ่ให้บวช
ว่าโตมีศีลธรรมนำหมู่
นี่คือหญิงบ่ดีเขาลาอย่าฮ่วม

คันไผเอาแล้วเสียรับรองมีโทษ
ปราชญ์ว่ามันบ่ดีคนบวชหลายเทื่อ
บวชอยู่วัดอยู่วาถือศีลเคร่งครัด
พอแต่บวชเข้าไปเกิดความเกียจคร้าน

บ่ได้ท่องคาถามนต์กลางมนต์น้อย
ผัดชีคร้านเฮ็ดนาเฮ็ดสวนทำไร่
ชีคร้านท่องตำราออกบิณฑบาตร
อยากไปไกลไปไกลไปไกลกะยาก

เกินคือโหดแม่หญิงสามผัว
แม่นบ่แล้วคุณพ่อท่านว่าบ่ดี
คนบ่เป็นเฮือนดอกบ่อดทนเลย
สิให้เฮ็ดหยังหน่อสำเร็จการงาน
พวกนี้ชั่วชาติขนาดแม่หญิงสามผัว
ฮอดยามแลงยามค้ำแต่งโตอดเขา
หาเอาแต่พวกหมู่มุ่ฮู่นกเฮฮา
ในตำราเขาว่าหญิงเป็นกาสิ
มีแต่เทียวเฮือนชานบ่มี
กะเลยมีผัวใหม่เอาแล้วป่าไป
เห็นชายมาบ่หลีกจักชั่วจักดี
ได้เจ้าแล้วมีใหม่บ่สุดบ่ยัง
จนว่าเฒ่าว่าแก่กะเฮ็ดบ่เขา
ปานว่าของตลาดไผอยากได้กะเอา
ให้เฮาเด็นหนีห่างไว ๆ
แนวเฮ็ดไปบ่ถูกธรรมะธรรมโม
บ่แม่นอุปโลกมันแม่นอีหลี
อย่าสิได้เว้าอดว่าแต่โตดี
แม่นบ่แล้วคุณปู่ผิดประเพณี
อย่าไปร่วมเอามาเป็นเมีย
บัดนี้ชายสามโบสถ์หรือบวชสามที
บวชไปแล้วกะเบือทางศาสนา
บวชแล้วอยู่ในวัดรักษาวินัย
เทียวเข้าแต่ในบ้านบ่ท่องตำรา
บ่ได้อะยังจ้อยกะเลยสิออกมาก
กะเลยไปบวชใหม่ได้หนึ่งพรรษา
ผัดว่ายากขนาดถือศีลยากหลาย
แนวเป็นพระลำบากบ่คือกะโยม

ได้ยินเสียงหม ๆ ตีตีสตีเปา
 ลีเอ็ดไฮเอ็ดนาชายข้าวคิดว่า
 คือลีได้เงินหลายไปหันมานี้
 บได้กินแนวได้อึด ๆ อยาก ๆ
 กินคือลีตีหลายคุยกั้นกะม่วน
 คัดฮอดแต่สุรากูสิกก่อนน้ำ
 บผิดดอกตำราเป็นชายสามโบสถ์
 มีแต่สาละวนจนใจเป่าหม่อ ๆ
 แม่่นลีซื้อสียายขาดทุนเปล่า ๆ
 เลยเป็นคนบ่ดีบวชแล้วบวชอีก
 บหาเงินหาทองชั่วทรมานเหลือโพด
 กับแม่ญี่สามผิวเพิ่นบ่ให้ใกล้

ผิดคือฮอดความเก๋าสีกออกมาสา
 หาสาครุสาณตำหาค้าหาขาย
 บวชอยู่กับทบได้ไปไล
 คัดอยากเอาใส่ปากเหล้าเบียร์กะตาย
 หัวใจปั่นป่วนคิดไปคิดมา
 เป็นจั่งซัดดอกป่าเลยสิกมาสา
 คัดเหลือโพดคนบ่อดทน
 บสำเร็จดอกพ้อเฮ็ดหยั่งกะตาย
 แนวนิสัยคือเก๋าชันติบมี
 โบราณว่าบวชหลักเกียจคร้านหาของ
 ถึกตำราสามโบสถ์โบราณบ่ตั๊วะ
 ลีเป็นพิษเป็นภัยอย่างใหญ่พอปานไฟเผา

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 55 – 56)

75. กลอนลำลองฆ่าช้างเอางา

คนเฮานอเกิดมาบ่ผู้คุณอยู่โทษ
 ในบาลีกะยังอธิบายในผูกในมัด
 แนวมีคุณกับแนวมีโทษ
 ฟังเอาตามนินยารขาดกเคื้อแม่
 ในขาดกนั้นตัก่อนพระพุทธรเจ้า
 นายพรานป่าใจหมองใจมัวใจมืด
 คือลีได้เงินหลายนายพรานมันว่า
 พรานอย่างแวงอย่างจนไปฮอดช้าง
 กูสิต้องเว้าตั่วะโพธิสัตย์ช้างป่า
 ผู้ข้ามมาของาเอาเงินไปให้
 เอือนช้าน้อยกะยังบ่หันมีเสาหางตงชื่อ
 ช้างคิดว่าพรานมันดีบุญคุณช้างสอย

บางคนนั้นดีโพดบางคนฮ้ายหลาย
 จั่งแม่่นบอกไว้ชัดเรื่องบาปกับบุญ
 คนเฮาจิตนั้นฮ้ายใจโหดมีหลาย
 ชุมคนเผ่าคนแกคือลีผู้ดี
 ตั้งแต่กกแต่เค้าชาติเจ็ดสิบสอง
 มีอหนึ่งคืออยากได้งามาขาย
 เลยเข้าไปในป่าหาช้างมงคล
 แม่่นจั่งได้กะช่างนายพรานใช้หัว
 พรานเลยว่ายากจนนักหนา
 เอาเงินไปซื้อไม้กับสังกะสี
 พระยาช้างใจชื่อคิดว่าแม่่นอ์หลี่
 คราวเอาพรานไปปล่อยหลงอยู่กลางดง

คิดว่าพราณเว้าตรงบ่งอบเหงียง
ข้างเลยว่าเขาตีตัดเอาข้างบอก
จากเขาเลื่อยในถงพราณไวโกกกาก
ตัดเอาบ่อนางอนศอกปลายไปแนว

ใจบมีศีลธรรมนายพราณมันโหด
มีตั้งแต่อยากเอาอย่างคืออยากได้
เคยสนับสนุนแต่ครั้งอดีต
ยามเกิดศึกกลางคืนกลางเวินใช้ข้าง

เป็นตาหน้าละออนบุญคุณมีมาก
ผู้ได้ฆ่าข้างตายเองาท่านบอก
ราคาเขาขายโหดหลายหมื่น
จึงว่าท่านให้หวงข้างบ้านข้างป่า

ไผกะสู้คือกันแต่อดีตชาติ
ข้างเป็นสัตว์แข็งแรงเอาจนชนะ
ก่อนไปเป็นพระอินทร์กะอาศัยข้าง
ข้างบักดองางอนยาวได้ว่าเศษ

ตายไปแล้วกะเป็นข้างงานิลอยู่บนชั้นฟ้า
ในชาตกบัต๊ะป้ออำพลอก
มีแต่สระบ่แม่หนองบึงเซห้วยฮ่อง
ติดตามพ่อพระอินทร์เป็นข้างให้

เป็นข้างของพระอินทร์สีขาวจ่านผ่าน
มือทางขวาถือขอถือจักรทางซ้าย
สองแฉ่งทิพย์ลงมาเห็นเปิดตลอด
ฮอดทางราชการคนเฮาสู้มือ

สัตว์แห่งบมีหลายบ่แม่แต่ข้าง
นกน้อยใหญ่เป็นฝูงฮอดกวางอึก
จึงได้มีคติโบราณท่านบอก
คือฆ่าข้างเองาโบราณเปรียบไว้

บ่เว้าฮ้ายเว้าเบี่ยงว่าแม่น่อหลิ
พราณว่าเขาแค่ศอกข้างเลยหมอบลง
หมอนกับขวานเตรียมถากใจคือออนซอน
เป็นจิ้งจืดดอกแม่คนเฮาใจดำ
บ่ผู้คุณโทษหนัก ๆ เบา ๆ

ข้างมันเป็นสัตว์ใหญ่สัตว์มีบุญคุณ
ประวัติศาสตร์ได้ขีดได้แต่งแปลเห็น
ใช้ข้างไปหลายอย่างแกไม้ไผ่ซอน

ข้างเป็นสัตว์หายากมีบุญคุณหลาย
คือเป็นจิ้งจืดดอกค่าข้างมันหลาย
คุณของข้างมีลึนกว่าสัตว์ทั้งปวง
ในชาตกยังว่าข้างเอราวัณ

ข้างนั้นม้ออำนาจพลังเข้มแข็ง
เห็นบ่นายมาฆะเฮาคงได้ยิน
พามันจัดมันจ่างแกไม้ไผ่ซอน
แต่ปฐมเหตุนิทานพระอินทร์

เดื่อแม่ป้ามืออยู่สามหัว
ในหัวข้างยังบอกสนามสิบสามกะบอง
อาณิสสมนำจ้องแต่อยู่พื้นดิน
บ่แม่ข้างน้องพี่จังหวัดสุรินทร์
เสด็จออกผ่านพระอินทร์นั่งคอ
พอแต่พระออกย้ายเลาะล่องเวหา
แฉ่งวิเศษสองฮอดเมืองนาคบาดาล
กฎหมายบ่ให้ตีฆ่าสัตว์ให้ตาย
สัตว์อื่นยังกะข้างลิงค่างตะหลุง
ทางกฎหมายครัดเคร่งฮักษาให้ดี
สุภาสิตบ่พลอกจำเอาไว้สา
ของราคามันใหญ่ให้พิจารณา

คือฆ่าช้างเอางามันม่มีประโยชน์
 ฮอดผิตสูตรผิตธรรมศีลท่านได้บอก
 สมมุติฆ่าช้างตายเอางาไปได้
 เพ็นจ้งเง้าให้ฟังเกินคือนอพอ

นอกจากได้รับโทษยังมีบาปนำ
 บั้คุมค่ากันดอกค่าน้อยคุณหลาย
 เอาไปใช้กะม่มีหยั่ง

(นุ่ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 101 –102)

76. กลอนลาล่องนกกกระสากับหมาจิ้งจอก

ฟังตี ๆ พอลุงแม่ป้า
 แต่อดีตกาลนานมาขึ้นดอก
 สองได้คบกันมานานมานแม่บ่
 สัตว์ต่าง ๆ มีหลายแต่ครั้งอดีต
 จำพวกนกกาเวานกเขานกแซก
 กะคิดเบ็งหนตี้มาฮอดเตี๋ยนี้
 เว้านำคนจนวนเงียงไสแจ้ว ๆ
 เสียงของมันว่าหงฮ้องเพลงกะได้
 นิสัยอันธพาลลันดานมันหยาบ
 หมาจิ้งจอกแล่นไวแสงชะ ๆ
 คั่นคอหนี่ลิตายก้างปลาบ่ออก
 ว่าก้างปลาคาคอจ้อหล่อ
 ให้เสียวสอยเฮานอเอาก้างปลาออก
 หมาจิ้งเง้าให้ฟังกินปลาเชิงใหญ่
 เฮาสีให้ดอกหนารางวัลบ่อัน
 สีเอาออกให้เธอรางวัลมีให้
 สีเอาเส้นท่อนขนทองคำทองนาก
 นกเลยส่องเข้าไปเห็นก้างติดอยู่
 นกย่านหมาจอกตายจกคอกโกกกา
 บอกให้หมานั่นจับปากมึงลงสา

ช้อยสิว่านิทานโบราณ
 นิทานหมาจิ้งจอกกับนกกกระสา
 คั่นบ้านเฮาคูณพอเป็นเสียวสหาย
 แต่อดีตสัตว์ได้เกิดมา
 แต่สัตว์แปลกเง้าได้กะมี
 สัตว์อยู่ที่เฮาซังไว้กรง
 เฮาว่านกฮ้อแก้วหรือนกขุนทอง
 บาดนี้เฮาไว้ก่อนเอาบ่อนิทาน
 พอแต่ทราบว่าเสียวอยู่ไล่
 แล่นแสงชะทั้งฮ้องเจ็บหลาย
 แล่นไปบอกเสียวนกกกระสา
 สีเอ็ดจ้งได้หน่อติดอยู่ในคอ
 นกกระสาเลยบอกว่างบ่เป็นหยั่ง
 มันติดอยู่ในใหม่ ๆ ฟ้าวแล่นมาหา
 เลยตกลงจ้งจ้งนกว่าเออ ๆ
 ว่าอยากได้สายสร้อยหรือแหวน
 นกเลยว่าอ้าปากกว้าง ๆ ไว ๆ
 คึดสงสารเห็นหมู่เจ็บปวดเหลือหลาย
 เอาก้างออกจากปากทันทีบับบับ
 ก้างถูกคาบออกมาสำเร็จเด็ดขาด

หมาจิ้งจอกฉลาดสันดานแถมโกง
 นกกว่าเฮาออกกริบหารางวัล
 หมามันเลยเข้าใส่ด่านกกระสา
 สบมึงอยู่ในปากคันกั๊วบเฮา

พอเข้าแล้วหมาทะเลยหนี
 คิดในใจถูหลาบปักสันดานหมา
 คนโบราณจั่งเล่าผูกเป็นนิทาน
 คนกะเป็นจั่งซี้สู่มื้อแห่งหลาย

ต้มพวกพ้องชาติคีตชาติธรรม
 คนโบราณได้เล่าเป็นอุทาหรณ์
 ท่านจั่งเปรียบเทียบหรืออุปมา
 ต้มกันบ่ได้สิ้นกินกันบ่เขา

เอาบ่ให้ลูกน้องถมถืดมีหลาย
 บาดมาฮอดคุณพ่อความผิดมีหลาย
 โยนความผิดเอาไปใส่ลูกน้องรับเอาไปสา
 เฮาสีเอาเงินปอนให้หนักเป็นเบา

เล่นไปหาให้ล้มคตมีมูล
 คั่นไผ่โง่กะม้วยยอมตายแทนเขา
 มันเกินคักเหลือโหดไผ่ ๆ กะเห็น
 มันบ่ผิดกันดอกคุณป้าคุณอา
 นิทานได้เขียนบอกคือคักปานหยั่ง

ทำท่าเห่าวง ๆ วง ๆ ขึ้นดอก
 เอาของมาให้กันโตว่าสีให้
 ว่ามึงเบ็ดปัญญาคุณภูมิมาก
 ย้านแต่มึงได้เฝ้าหุ่นตัวอ้ายท่า
 นกกระสาเสียทีบินไปวาบ ๆ
 มันเป็นธรรมชาติมีมาแต่เก่า
 จั่งได้เป็นตำนานมาฮอดมือนี่
 พวกเป็นนายหาต้มลูกน้อง
 ผิดว่าเป็นเพราะกรรมเวรเฮาแต่เก่า
 คนเฮามีหลายตอนเอาวัดเอาเปรียบ
 มันเป็นธรรมตามมนุษย์ทุก
 ผู้เป็นนายมีแต่เอาบ่ให้พวกพ้อง
 กินบ่เบ็ดกะขายเข้าพอกเข้าห่อ
 บาดหานายสิดายแล่นหาพวกพ้อง
 จักทั้งนบทั้งจาฮ่อยเฮาเอาก่อน
 ให้เธอฮ่อยโตเฮาคันหวัดคันมัม
 เอ็นลูกน้องว่าคุณเคื้อ ๆ ขอรับ
 เป็นจั่งซี้คนเฮาให้คุณมีโทษ
 สมัยนี้แห่งเป็นบ่ต้องได้บอก
 ให้เบ่งนกระสากับหมาจิ้งจอก

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 59 – 60)

77. กลอนล้อล่องเต่ากับกระต่าย

บาดนี้ละแห่งคักพอนตาเห็น
 แม่นจั่งได้กะช่างเอาบ่อนสอนคน
 คือนิทานเรื่องเต่ากระต่ายหุยา
 บ่แม่นเรื่องใหม่ ๆ แต่เก่าเฮาหือ

ปานเห็นของกลางเว็นดำ ๆ ต่าง ๆ
 บ่แม่นสัปดนหาจหาว่า
 มันเป็นเรื่องเป็นราวฮือสแปงไว้
 ปราชญ์เปรียบไว้เกินคือเรื่องความประมาท

ผิดว่าโศกฉลาดกว่าหนูทั้งหลาย
เต่าทะลอกจากบ่อนเลาะหาอาหาร
บ่แม่นแต่ท่อนั้นยังซ้ำบ่ไว
ไวแต่อยู่ในน้ำลอยไปลอยมา

เวลาเต่ามันออกจากรูน้ำหากิน
เดินตัวมดเต็มหนกแต่กระดอง
กะพอดีจำเพาะไปพ้อสหาย
กระต่ายดุถูกเต่าเดินบ่ไปไล่

เจ้ากระต่ายยังปากดุถูกดุแคลน
หือบักเต่าหัวเหลี่ยมมึงว่าจั่งได้
เลี้ยวดุถูกเคียดหลายเสียใจ
สิแข่งแนวไต่หน่อกระต่ายหัวขวาน

เหลียวเบิ่งพอดีคริมคริม สะ สะ ยากหัว
บ่เว้าเล่นเว้าอีหลี
ไปหาหมาจิ้งจอกเป็นกรรมการ
พ้อออกวังคุณแม่กระต่ายแล่นกลาย

กระต่ายมันสังเกตุบ่เห็นเต่ามา
มันบ่ทันม้มเหล้าป่าแหมป่าเลา
กระต่ายนอนลงบ่อนข้างทางนัดหมาย
กรนตลอด ๆ มันมีแต่ฝัน

จนว่าเอิกมันเป๊กสะกอนหินมา
คิดในใจบักห่ามึงแยญหลาย
เหลียวเบิ่งหัวเต่าเหลื่อมฮ้อนพอนไฟ
หยั่งกะเดินข้ายหยายเห็นบ่กูไว้

เสียงดังแปดข้างฮ้องไวว่า
เสียงไซโยดังก้องว่าเต่าดีหลาย
เสียงดังก้องขึ้น ๆ ทั่วภูทั่วผา
หมาเลยบอกว่าเต่าเขาดี

มือหนึ่งสรวยพองายแดดพ้ออ่อน ๆ
มืออยู่ในนิทานว่าเต่าชาลัน
ไปกะบ่ได้ไกลงุ่ม ๆ งาม ๆ
ไล่หาสวบกินปลากะไวอยู่ดอก
ยามแต่ขึ้นมาดินเดินพอดัวมเตียม
มือหนึ่งย่างตามคองบ่อนเต่าเคยเลาะ
เจ้ากระต่ายฮ้องวาย ๆ สหายแต่เก่า
ว่ามึงยังบ่ไวหากินลำบาก
มึงนั้นชั่วกว่าเลนซีโกะซีเกียม
เต่าเกิดความเสียใจว่าเลี้ยวดุถูก
เต่าทะลอกเว้าไปแล่นแข่งกันบ่
มึงกะช่างมาชวนกูฮือ ฮือ
กระต่ายว่าเว้าดื้อหรือมึงเว้าเล่น
กะลองเบิ่งหนตี่เต่ามันปากออก
ข้างหมีเลื้อกะให้เป็นพยานกวางแก้งนำหน่
ห่างกับเต่าไปหลายกิโลเมตรเศษ
มันคลานอยู่ไสหว่าหือฮอนบักเต่า
กระต่ายว่าเขาฮอนคอยก่อน
กระต่ายมันนอนหงายหลับกรนตลอด ๆ
เต่ามันแล่นมาทันดังเสียงดังเล็ก
เหลียวเบิ่งน้ำออกตาหันใจหือหว่า
เต่าแล่นกายตัวมดเต็ม ๆ
บ่พ้อคราวเต่าไปฮอดบ่อนหลักป้าย
เต่ามาฮอดหลักชัยข้างเลื้อกับแฮด
เลื้อกะฮ้องออกมานกกากะฮ้อง
ฮ้ายกระต่ายนอนหงายตาย ๆ มันตื่น
กระต่ายฟ้าวแล่นมาหูชั้นชอกลอก
โตของมึงนั้นตีแพ้มอกระต่าย

หมอกระต่ายบอกว่าแนวได้
กลืนน้ำลายจึงจากหูชั้นของลง
ท่านว่าความประมาทอัปมาโท
ท่านกะจั่งได้เทศน์แก่หมู่คนเฮ
ว่าโตดีประเสริฐกว่าหมู่ทั้งหลาย
ผู้รู้ยังมีดบไธ
จั่งว่าพวกผู้ถ่านักปราชญ์ท่านสอน
แนวมันโง่คนเฮกะมี
มันเป็นจั่งซี้ตอกคนเฮกะตาย
อย่าประมาทลูกน้องของโต
กะให้คิดเอาเถิดนิทานท่านสอน
บาดแพ้เต่าจั่งแม่นมิดว่าปานตาย

มีตั้งแต่เสียใจเสียที่ปาก
นี้ละมันจงหองอวดดีเลยพลาด
กะเลยโง่พาโลอวดดีเกินเหตุ
อย่าไปดูถูกเขาว่าโตดีเลิศ
จำไว้แนห์หญิงชายผู้บั่นสู้
กะต้องให้เข้าใจการจากการว่า
อย่าเป็นคนห้วงอนฉลาดแกมโง่
แนวมันดีกะมีท่านบอก
ผู้เป็นนายอย่าได้ประมาท
อย่าสิดุยโว ๆ ว่าโตดีเลิศ
หมอกระต่ายหวังอนว่าไวทางแล่น

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 61 – 62)

78. กลอนล้อล่องหมาป่ากับลูกแพะ

บาดนี้ฟังนิทานกันต่อ
นิทานเก็นคือหลายนักปราชญ์ท่านบอก
คือท่านว่าตามแผนเห็นมาเด้อแม่
เรื่องแนวนี้เกิดเป็นชุมคนนั้นดอก
มนุษย์เฮาหวังอนหัวหมอกะมาก
เกิดมาแล้วบ่ดีมีตั้งแต่ชั่ว
คนเกิดมาจะมีอยู่สองประเภท
มนุษย์เทโวเทวดามาเกิด
ท่านยังได้บอกมาให้เฮาได้รู้
เว้าแล้วแม่นมอีเห็นมาแม่นบ่
ท่านจั่งอุปมาคือหมาอยู่ป่า
นิทานนี้เกี่ยวหมามันฮ้ายแท้ ๆ

คอยฟังเฮาเด้อพ่อคุณแม่กะตาย
บ่แม่นคิดนอก ๆ หมอ ๆ แปน ๆ
คือนิทานเก่าแก่อีสปพบเห็น
แต่ว่าหัวคิดออกเปรียบเทียบได้สอน
มนุษย์เฮาสอนยากกว่าสัตว์กะมี
ว่าแล้วมีอยู่ทั่วเต็มปฐพี
เกิดมาแล้วเป็นเปรตมนุษย์เปรโต
เอ็นมนุษย์ประเสริฐคือเทวดา
นิทานนี้มีอยู่ฮีสปครบดี
บ่ต้องบอกดอกพ่อเกิดก่อนเห็นมา
ท่านจั่งว่าขาดความเมตตา
กับลูกแพะบ่ฮู้อันได้

มือหนึ่งลูกลมพะไปกินน้ำอยู่ท่า
หมาเป็นอันพาลหาเรื่องใส่พะ
เจ้าทำไมกวนน้ำให้ชุ่น
กินบ่งมันเหม็นมันสาบ

พะตอบไปน้ำไหลลงได้
เจ้าไปล่ำมะปี่แนวหมาหาเหตุ
พะบอกว่าเขา ๆ เขาอยู่ทางใต้
น้ำบ่หอมไหลไปทางเหนือแม่นบ่

แห่งเฮ็ดน้ำชุ่นหลายพะคิดเขาเถิด
บ่ทันเกิดดอกหว้าไ้หมาจิ้งจอก
พะกระโดดเล่นหนีแะบ๊ะ ๆ
ลูกลมพะเล่นบ่ไวหมากัดกินจ้อย

คือหมาป่านั้นตีมันมีอำนาจ
กะคิดเบิ่งแหม่นแหม่นคนเขาหือพ้อ
ว่าโตนั่งอยู่บนลูกน้องอยู่ล่าง
ทำนจั่งเปรียบใส่หมาลูกลมพะขึ้นดอก

บ่ไว้ไกลไว้ไกลไว ๆ หม่อ ๆ
คือลิเห็นอยู่ดีคนดีคนชั่ว
พวกรับราชการรับการเป็นนายของหมู่
ไว้ขึ้นเสียงโว ๆ ดังปานเสียงฟ้า

ไว้เรื่องคนบ่ดีมีอยู่แะระอัย
คันสิไล่ไปน้าบ้านนั้นเมืองนี้
กะคิดเบิ่งแหม่นอวยำกับลูกไก่
บ่จักหล่าจักคำแม่บักห่าน้อย

บาดท่าเคียดเกินไวอีผีเสื้อท่า
อยู่บ่ทันพอปีหาเรื่องจนได้
ว่าลูกไก่บ่ดินอนวันเกียจคร้าน
ทำท่าเป็นนักเลงเต็มโตด้วย่า

ผัดพอดีหมาป่าจิ้งจอกตัวการ
ว่าเจ้าแพะว่าเจ้าฮู้ไหม
น้ำมันชุ่นเฮากินบ่ง
เฮาสือาบบ่ได้เห็นไหม
หมาว่าใส่มันชุ่นฮู้สิ
ใจของหมาปานผัดว่าได้ว่าเฮา
เจ้าสิได้น้ำชุ่นแนวได้
หมาเลยบอกต่อพ้อของเธอปีกลาย
เฮาบ่ทันได้เกิดดอกหว้าไ้หมา
พ้อได้ยินแพะบอกหมาโกรธทันที
ให้มาสอยช้อยแหม่นหมาป่าจิ้งไฮ
คือผู้ใหญ่ผู้น้อยอำนาจบ่มี
ใช้อำนาจข่มเหงรังแก
มันสิผัดหยั่งหน่อคือคนบางคน
แหม่นจั่งได้กะช่างบ่ผัดพ้อว่า
คนโบราณจั่งบอกเป็นข้อเตือนใจ
เห็นบ่พ้อบ้านเฮากะมี
มีปะปนอยู่ทั่วอำนาจอาจหาญ
ไว้ว่าจาข่มขู่โมโหโทโส
แหม่นบ่แล้วแม่ป่าไปล่ำมะปี่
เรื่องคนดีมีน้อยถือศีลถือธรรม
กะมีดอกแม่จักสิบจักชาว
ยามอยากได้เขามาอยู่หน้า
บ่เคยบ่อยเคยด่าแนวได้
คืออยากว่ากะว่าแนวยาบ่ดี
ไว้น้อย ๆ ใหญ่ ๆ เสียด ๆ สี ๆ
ไว้ให้เขานั่นย่านเพ็ง ๆ
คันลูกไก่เขาว่าบ่ดีแนวได้

หยิ่งกะเกินผิดไวจ้งชั้นจ้งชี่
 ย่าแบบนั้บได้อบรมชาติศีลท่านว่า
 จ้งแม่นคือกันนอโบราณท่านว่า
 พากันจำไว้สาธุกลานเกิดใหม่

เหม็นกับพอบานชี่ตดอกมาดม
 บ่ผิดกับหมาป่าจ้งจอกหัวหมอ
 คือกันกับผู้เฒ่าสอนหมู่เฮามา

(นุ่น เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 63 – 64)

79. กลอนลาล่องลูกปู่กับแม่ปู่

สวัสดีน้ำสาวน้ำป่าว
 มีอยู่ในตำนานโบราณท่านว่า
 คือเรื่องปูนาลูกเว้าพื้นแม่
 คนแต่เก่าเคยเห็นมาอยู่ดอก
 มีอยู่ในตำราอัสปเคยผ่าน
 ครูสั่งว่าให้เฮาเล่าหน้าใจจำได้แน
 ท่านได้อุปมาให้เฮาได้รู้
 ผู้เกิดมากะตายไปแล้วหลายรุ่น
 จักแม่นไปอยู่ไสตายไปมิดเจียบ
 เป็นตาหน้าสะออนความคิดแต่เค้า
 มีตั้งแต่คติดี ๆ บ่ขาด
 เพิ่นนั้นแก่งจริง ๆ เฮาเทียบบ่ได้
 บ่แม่นไม่ฮิมทางเฮาบ่ปลุกดอกเป้า
 จ้งแม่นว่าคือฮังนิทานคุณปู่
 นับเบิ่งซากะหลายสิบชาติตัวป้า
 เบิ่งแล้วคือตอยากหัวกะปุนั้นดอก
 ขาเจ้าตั้งสิบขาอย่างกะบ่เที่ยง
 บ่แม่นลูกเว้าตัวเบิ่งฮอยเจ้าแหน
 อย่างให้คือดาราตัวมเตี้ยม ๆ
 อย่างกะอย่างบ่ไวหันหลังหันหน้า

คอยฟังช้อยลิกกล่าวลีเล่านิทาน
 คนโบราณได้เล่าสืบต่อกันมา
 มีนิทานตั้งแต่โบราณเปรียบเปรย
 ปราชญ์ได้สอนได้บอกเป็นปริศนา
 ในนิทานได้อ่านแต่เป็นนักเรียน
 ชุมคนเฒ่าคนแก่สมัยคุณตา
 ให้เฮาได้เรียนรู้ปัญหาทั้งหลาย
 เดียวนี้ยังแต่ฝุ่นบ่เห็นแนวได้
 ท่านจ้งเปรียบเป็นอุทาหรณ์
 คนแต่เก่าปัญญาท่านดี
 สมกับเ็นว่าปราชญ์ผู้ชาญผู้ญิง
 คั่นแม่นไม่กะไม่ยุ่งยาง
 บ่คือชิงคือขามีแก่นแข็งแรง
 นิทานนี้ต่างหมู่เด้อป้านาอา
 อย่างกะอย่างช้า ๆ เซซ่ายเซซวา
 ลูกของปู่ผัดบอกแม่จำ ๆ
 เบิ่งแล้วมีแต่เหียงเซซ่ายเซซวา
 อย่างบ่เที่ยงเลยแม่อย่างใหม่กะนา
 อย่างแบบให้เสียมคือนางสาวไทย
 ทางแม่ปู่เลยวาลองเบิ่งตีมีง

ลองเบิ่งมิ่งกุสึแนมสอง
 ราชของมิ่งสิบชาอย่าให้รุ่มง่าม
 พอแม่บอกกะไปเบิ่งช้อยเคื้อแม่
 เหลียวเบิ่งช้อยลูกนอไปชวาไปซ้าย
 เหลียวเบิ่งช้อยเพิ่นโงปานงูลอยน้ำ
 แม่เลยว้าโตมิ่งแห่งซ้าย
 แม่่นอย่างอยู่เบ็ดวันเบ็ดคืนชอกเข้า
 พระบรมครูอาจารย์นักปราชญ์
 อย่าเป็นคนห้วงอนติเตียนแต่หมู่
 ขึ้นชื่อว่ากะปูลอนกันบ่ได้
 เชิญโอดเคื้อไม้แข็งคันมันดัดได้
 จั่งว่าผู้เป็นครูคำคมบอกไว้
 คนของเฮาคือกันว้าให้ตั้งแต่หมู่
 แม่่นบ่แล้วผู้ฟังคุณอาคุณป้า
 บ่ผิดดอกบ่ทกลอนท่านสอนท่านบอก
 สิไกลกันหยั่งกับหมู่ชุมแรงแม่่นบ่
 ลูกแม่เดียวยังเอาไปคนละท่า
 ชุมปากแหวปากเหวปากเว้อ
 เกิดมาแล้วกะผอมชุมผอมแข็งแย้ง
 กะคิดเบิ่งแน่มหม่มเตี้ยกะเตี้ย
 กับชุมแม่ใหญ่ที่เกิดมางามโหด
 บาดชุมแม่ใหญ่แสงแม่แพงแม่บ้า
 บาดท่าผัวได้เอาหยั่งกะมิดจี่หลี่

ให้มิ่งย่างตามปองลองตรง ๆ กระนา
 อย่างรุ่มง่ามอย่างให้ไว ๆ
 เหลียวเบิ่งช้อยหันแน่มบ่คดบ่งอ
 ลูกผัดแห่งซ้ายกว่าแม่อีกไซ
 หยั่งเบิ่งตัวมด้ามชาตั้งสิบชา
 ชาอย่างอยู่ซ้ายๆถูกบ่พร้อมกัน
 กะบ่ชื้อดอกเจ้าแนวปูลอนปู
 ผู้ฉลาดจั่งบอกจั่งสอน
 มันเป็นมาแต่ปู่แต่ย่า
 ล่ำว้าไปติดไม้มาดัดมาแปลง
 บ่แม่นไม้แน่มอ่อนลองดู
 ไม้อ่อนดัดได้ไม้แก่ดัดยากบ่ดากบ่พัน
 ดิแต่หมู่โตผัดแห่งจั่ง
 บ่ผิดท่านว้าโบราณท่านสอน
 ปู่กะบ่ผิดดอกแนวปูลอนปู
 สิไกลกันหยั่งหน่อคือกับชุมเฮา
 คำโบราณท่านว่าคนเป็นน้ำชุม
 ชุมปากเว้อปากแควปากออม
 ชุมโตแห่งเอ็กสิบท้ายแป
 ว่าบ่เชื้อชุมแม่ใหญ่สิ
 ชุมแม่ใหญ่ทามีแต่โอดโอดกันแน่มปานแดง
 มีตั้งแต่ผู้ว้าตั้งแต่เขา

80. กลอนลาล่องนงมีหนูมีปีก

ฟังบทใหม่เด้อพ่อศรัทธา
ผิดแห่งคือแม่ใหญ่คือกันกับคน
ปคือคนตาบอดคลำข้างดอกหือ
บ่เห็นสู่มิแต่เดาเอา

จกถึกตากว่าหวดถึกวงคือแขน
คลำไปถึกหน่วยตาโทหาจุมหม้อง
ถึกงำจอนไถถึกปากว่าครุ
คลำถึกหยักคือแนวเดาไปโลด
ถึกอ้อหลิดำราบผิบบ่พลาด
เว้าพื้นคนกะมีสู่มือนี่ตัว
มีผู้ฮ้ายผู้สวยนอคนอ้อพ่อ
เกิดมาแล้วกะวนโลกันบ่ขาด

สมเด็จพะจอมธรรมจั่งได้เทศน์โปรด
บ่จักบาปจักบุญมีคุณมีโทษ
กะคิดเบิ่งแห่งต้นนิทานท่านเว้า
บ่แม่นไก่อ่แม่นกาหมูหมาแอ้งบ่าง

เกี่ยมันละหาตัวะค้ำควากะแม่น
มือหนึ่งฝนตกมาอำมกับลูก
เหลียวเบิ่งลูกค้ำควาสันอยู่งัก ๆ
ย่านแต่ลูกโตตายเลยหัวคิดออก
ว่าโตเขาเป็นนกบินได้
เฮาขอยอยู่จักคราวเฮ็ดฮ้างมือใหม่
นางค้ำควาเลยจนปัญญาบ่เว้า
ไปขอยอยู่ฮ้างฝนกันฟ้า

ปัญญามันบ่เบาต่อแหลบ่หยอก
มาขอยอยู่ในสุรมเฮาเชื่อชาติ
หยักกะไปคนทางอ้อเจียดังวีก
มาฮอดบ่างอีกทีในโกนนอนอยู่

กลอนนี้แห่งคักอาโบราณเปรียบไว้
ฟังแล้วบ่สับสนผู้ดีตลอด
ตาบอดคลำด้วยมือแนวบ่เห็นสูง
ครันคลำถึกขวาว่าเสาถึกทางไม้กวาด
ถึกหูกระดังถึกโตว่าฝา
คลำเตไปถึกท้องพื้นเฮือนผู้ได้
ฟังข้างตดกะผัดว่าเสียงพลูฟ้าฮ้องบ้อหือ
คนโบราณถึกโพดแนวบ่ฮอนสนมา
สมคำว่่านักปราชญ์บัณฑิตคิดดี
มีคนดีคนชั่วคนทุกข์คนรวย
สิเว้าไกลหยักหนอกกะมนุษย์หัวชน
มันเป็นธรรมชาติใจบ่คือกัน
เว้าถึงคุณถึงโทษคนหาต้มตุ๋น
จั่งแม่นคือเหลือโพดคักหลายอ้อหลิด
นิทานเพิ่นได้เล่าฮือสเป็ดมดา
นิทานนี้เว้าต่างนงมีหนูมีปีกกะคิดอยากหัว
บ่แม่นสัตว์วิ้งแล่นบินไปคือกา
น้ำฝนตกมาถูกเบี่ยงจนว่าหนาว
หนาวจนว่าลูกซักคางสันหนาวหลาย
หัวมันคิดออกไปบอกนกเขา
ขออาศัยฮ้างแนกับลูกมันหนาว
ทางนกเลยเว้าใส่นกบ่มีชน
ข่อยสิขอลาเจ้าไปอยู่น่าหนู
เจียเลยเว้าเห็นบ่หูเฮา
พอไปฮอดกะบอกเอ็นใส่นางหนู
หนูมันฉลาดคือบ่มีหาง
มันเลยหลีกไปใหม่บินหนี
เลยทำท่าเป็นหมูเอ็นใส่บ่อาย

เอ็นไสว่าสหายเฮามาขอเพ็ง
 เญยโตนันเข้ามาในโกนเฮาหมู่
 บ้างมันคิดเจ็ยวหูเจ็ยมีอยู่
 แต่ว่าหนั้นตีคือกันอยู่ดอก

บ้างบอกว่าให้โตไปมันคนละอย่าง
 โตปมีชนฮอดชนหางกะบ่งอก
 โตมาพักมาเซาหนีสาบ้างบอก
 มันคิดอยู่ในใจตีจะไผ่ไปได้

บินไปไสตันตาลตีนเกาะต่องแหล่ง
 จืดแต่มันปวินปวดหัวมัวเกล้า
 มันแนชอยู่หน้าตาลชีฮาดถึกปาก
 เพิ่นว่าคนเกิดมามีแต่เว้าพื้น

ตัวบ่อนไกลบ่อนไกลฮอดพ้อฮอดแม่
 เกิดเป็นคนหวังอนเว้าลับเว้าสอ
 เกินคักปานหยั่งอนิทานท่านเว้าถื่อว่าเป็นครู

นางเลยออกมาเบ็งอีเจ็ยนี้หว่า
 เจ็ยฟ้าวเข้าไปอยู่อนนาคินเดียว
 แต่ว่าหางต่างหมู่เจ็ยหางปมี
 ตื่นขึ้นมาเลยบอกชาติเชื้อเนื้อไซ
 เฮามันต่างเกิดความสับสน
 หางบ่อกคือกับชุมเฮา
 เจ็ยกะเลยบินออกจักสิไปต้มไผ
 มันบินไปไหว ๆ เป็นตาสงสาร
 เกาะต่องแต่งหัวหย่อนลงดิน
 จังแมนคือผู้เฒ่าเว้าเป็นนิทาน
 กรรมของเจ็ยวิปากชาติเก่าเดิมดา
 คือนิทานผู้อื่นตีจะต้มล้าไป
 บ่ผิดคำคนแก่ท่านบอกท่านสอน
 มีบ้านเจ้าพ่อคนปากสอพลอ
 เว้าเรื่องนกมีหูหนูมีปีก

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 67 – 68)

81. กลอนลำลองกากับนกยูง

เว้าพื้นกาโตดำปานหม้อ
 แต่ก่อน ๆ มันบินเข้าเถียงนาลักเจาะติบข้าว
 แต่อย่าให้ถื่อกาตำราบอกไว้
 สิไล่ตามนิทานฮีสปท่านบอก
 เรื่องฮีกานกยูงท่านเว้า
 ฮีกาดำจิงไฮในฝูงต่างหมู่
 ออกจากฝูงหายไปวับแวบ
 ตาหนึ่งเหลียวเบ็งฝูงชุมกาสังเกต

เคยเห็นอยู่พอมันฮ้องกากา
 คำพังเพยผู้เฒ่าว่าให้เฝ้าคือกา
 แมนบ่แล้วแม่ใหญ่ได้สอนลูกหลาน
 มันเป็นจิงซิดอกบอกเล่ากันมา
 เป็นนิทานแต่เก่าอ่านแล้วติดใจ
 มื้อหนึ่งมันบ่อยู่บินออกจากฝูง
 ฮีกาดำมันแอบเหลียวเบ็งนกยูง
 เบ็งแล้วคิดสมเพทมีแต่ดำ ๆ

เบิ่งนกยูงหยั่งกะปานทองคำ
 หางกะพอหางงามปัดบ่จางออนซอนขนาด
 สีสันเจ๋งได้ตีวางแผนคิดอยู่
 ให้หมู่กาออนซอนโตงโตยโต

คิดแล้วเฮ็ดไววาทาชนมันหล่น
 ฟ้าวามชนอีกาหัวหางฮอดปีก
 พอไปฮอดฝูงกาฮ้องก้าก้า
 ชนของกูมันดีหือ ๆ เห็นบ่

เบ่งชนปานทองคำกูไปเฮ็ดใหม่
 เบ่งงามกว่าหงส์บินเหาะอยู่ฟ้า
 ชนสุดาอีกาปานว่าดินหม้อ
 เอาตัวอย่างกูเกิดพวกเฮาชนดำ

ไล่ออกหนีจากป่าทั้งจิกทั้งตี
 หืออีกาตีมาตีอาจเอ้อมเทียมหงส์
 ชุมอีกาบ่พบหนีหายไปสา
 เกินมันคือพ้อใหญ่อีกาตาดำ

มีอยู่หลายบทวรรณคดีสอนไว้ในธรรม
 เขาว่าคนลิเป็นบ่บ่ฮู้ฮ้อยัง
 คนบ่ฮู้เชื้อชาติฐานะภูมิฐาน
 มันคนละห้องละชั้นศึกษา

หามาเปรียบสอนลูกสอนหลาน
 คั้นผู้ได้ประมาทเกิดเป็นจัญไร
 คนเขาบ่ถือนับดูถูกฮือหือ
 อย่าเฮ็ดแนวมันต่างผิดประเพณี

หมู่คนเขาซี้เตียดบ่สคบพบหา
 ทั้งเจ็บทั้งปวดทั้งเน่าทั้งอาย
 ก่อนสิเฮ็ดท่านแยงเบิ่งแว่นเงาหัวของโต
 อย่าสิอุปโลกเทียมท่านผิดหลาย

เหลื่อมอยู่ยาบๆ งามกว่าหมูนกขาบ
 มันจนใจสิขาดอยากได้อีหลี
 เวลาไปหาหมู่ให้เขาละออน
 บ่ฮู้คุณฮู้โทษความคิดอีกา
 ชนหัวหล่นนกยูงเอามา
 ใส่เต็มแล้วกะผีกออกจากไววาทา
 สุมมาเบ่งกะน่าเบ่งชนกู่ตี
 สูลิงงามหยั่งหน่อมีแต่ดำ ๆ
 กูเฮ็ดใหม่สมความประสงค์
 สุนั้นพอลำบ่บ่พัฒนา
 สิงามบ่อนได้หน่อหือสูง ๆ
 พอแต่ว่าขาดคำถึกเขาไล่ฆ่า
 ว่าอีกาฮู้ปริยมึงผิดขนาด
 ไล่อีกาจากฝูงเขาบ่ให้คบ
 นิทานอุปมาปราชญ์ท่านเปรียบไว้
 อยู่ในสูตรในธรรมบาลีแห่งคัก
 ผู้เฒ่าวาคะล่ำเอ้อมเด็ดดอกฟ้า
 แต่หมู่เดียววะซังคนคั้นประมาท
 พวกนักปราชญ์อาจารย์เพิ่นว่าอย่าต้อง
 ท่านได้อุปมาหาเอามาเทียบ
 จั่งได้อ่านนิทานสอนสาบพละด
 แม่นสิไปบ่อนได้สังคมบ่รับ
 เขาว่าคนบ่ดีชายหญิงกะซ่าง
 โบราณว่ากาตีมันเป็นเสนียด
 บ่ผิดกับอีกาอยากดีอยากอวด
 ดีบ่ดีฮอดตายคั้นเฮ็ดบ่แม่น
 อย่าสิใช้เสียงโวคุยดีอวดโลก
 บ่ว่าหญิงหรือชายคือกันแน ๆ

เคยเห็นป้าแม่เกิดก่อนเห็นตน
มีอยู่ทั่วประเทศชาติใดคือกัน
อยู่ประเทศอื่น ๆ ทุแห่งมีหลาย
เห็นบ่แล้วคุณพ่อขาดกันเป็นนาย
เป็นเพราะความโลภมากอยากเด่น
ท่านเปรียบไว้เขียนเป็นตำรา
กะเลยบ่ได้อยู่ถึกเขาขับหนี

อันนี้ว่าเรื่องคนมีหลายประเภท
บ่แม่นมีเป็นพันเป็นแสนเป็นหมื่น
อยากเป็นเจ้าเป็นนายแห่งหลายแม่นบ่
ฮอดถึกเขาฆ่าตายกะบ่ฮอดบ่อยาก
อยากตั้งนิทานไว้ให้ฟังท่านเปรียบท่านเทียบ
คือกันกับอีกาอยากตีกว่าหมู

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 69 – 70)

82. กลอนลาล่องลาโง่กับจิ้งหรีด

ฟังคุณลุงคุณอาคุณป้า
นิทานท่านเล่ามาสอนหลานพ่อ
นิทานท่านเทียบไปเกินคือเหลือโพด
สืเฮ็ดให้คือกันเป็นไปบ่ได้
สัตว์ในโลกมีหลายขนหนังฮอดตูก
เกิดมาคนละพันธุ์ละพงศัละเผ่า
นิทานนี้คือลาโง่กับจิ้งหรีด
แต่ว่าลาล่าชาชาติปึก
ลาเลาะเล็มหญ้าไปสะเใกล้ต้นป่า
คล้ายกับคนสี่ซอดดี ๆ ตื่น ๆ
บ่จะเสียงมันดีเลยเข้าไปใกล้
หมดลาโง่ยืนมองหูชั้นชอกลอก
หยั่งกะเป็นมัน ๆ หูฟังแห่งหม่วน
เสียงดนตรีบรรเลงซุงซอบ่ท้อ
จั่งสิคือเสียงจิ้งหรีดฮ้อง
เหลียวเบิ่งคาบหญ้าคาอมอยู่จ่อหล่อ

ในนิทานท่านว่าจิ้งหรีดกับลา
แต่ด่าฮิดด่าก่อเป็นมาจั่งได้
ให้ฮู้คุณฮู้โทษแนวไผแนวมัน
ต่างสัตว์น้อยสัตว์ใหญ่เกิดมากะตาย
คนโบราณว่าถูกมันคนละอัน
บาดนี้เด้อสิเล่าตามอ่านตามเห็นมา
โตจิ้งหรีดมีหกขา
มือหนึ่งลาได้หลักจากหมูไปไกล
หูได้ยินคิดว่าเสียงจากไสนอ
เสียงตื่น ๆ ตืด ๆ ตี ๆ
ย่างไปไสจิ้งหรีดเสียงทอง
ลาแห่งคิดบ่ฮอดเกิดฮัศจรรย์
หัวใจลาบ่ปวนปานว่าฟังเพลง
สืเฮ็ดจั่งได้หน่อสิคือมันหื้อ
เบิ่งเจ้าลายยืนจ้องบ่หลับฮอดตา
ตัดสินใจนอพ้อมันเลยเข้าไป

พอไปฮอดกะไวลาอำปากว่า
 ให้ออกช้อยแหงตื้ออนซอนเสียงร้อง
 หมอลาว่าคำยอจั่งหรีดแห่งคัก
 ผัดคือม่วนอีหลีจั่งหรีดเล่นปีก
 ทางจั่งหรีดเลยเขาว่าว่าบ่ยาก
 เลยได้เล่าเรื่องราวให้ฟังทุกอย่าง
 เจ้าต้องเฮ็ดอยู่นานจั่งสิฮ้องได้
 กินตั้งแต่ น้ำลายกับเลีย น้ำค่าง
 ได้ตามความประสงค์หมอลาหัวงัก
 ตื่นขึ้นมาเลาะดูตีนภูน้ำค่าง
 หมอลาโง่งบ่เหลียวตดใส่ปืด ๆ
 แม่นสิเขียวปานอินทรีมาแต่เทิงฟ้า
 เสียงกูดิตุฮู้บ่หญ่า
 เลียน้ำค่างไปนำคิดฮอดบ่ขาด
 เห็นจั่งหรีดเสียงของอนซอนนั้นดอก
 ว่าแล้วฮ้องไวว่า ออมมอ ออมม้อ
 เลาะอยู่ปานน้ำกะบ่กิน
 มีแต่อย่างกับย่างเซไปเซมา
 หมอลาโง่งบ่บ่บ่พอเจ็ดวัน
 ลาเลยตายคุณแม่คอบอดอาหาร
 ให้เฮารู้เป็นแบบเป็นแผน
 มันบ่มีผู้มาลาโง่งตายเอง
 คือเฮาส้มพวกพ้องกับหมู่เดียวกัน
 แนวเคยกินเคยอยู่ประมาทหยาดทาน
 พากันคิดเฮาเกิดโบราณท่านสอน
 แนวเคยกินใส่ปากลาบ่หัวชา
 ลาเลยตายชันดอกมันโง่งจนตาย

ช้อยอยากเฮ็ดคือเจ้าฮ้องม่วนอีหลี
 ช้อยอนซอนเจ้าฮ้องดึกว่าเสียงขอ
 ฮ้องบ่มียามพักตี้ ๆ ตี้ ๆ
 ลาผัดว่าฮ้องอีกช้อยสิเฮียนเอา
 ว่าบ่ยากดอกลาตาชาว
 แนวเฮ็ดช้อยมันต่างครูบาอาจารย์
 อาหารเจ้าเอาใหม่ผักหญ้าทั้งหลาย
 แม่นจั่งได้กะช่างตกลง ๆ
 หมอลาโง่งมันนึกสำเริงละกู
 งานปานได้กะช่างหญ่าบ่อนเขียว ๆ
 ฟังแต่เสียงลาพูดแนวโตเคยกิน
 กูบ่กินดอกหญ่า น้ำค่างกูมี
 นี่คือเสียงลาว่าอยู่พืมหา
 ลาเกิดความประมาทลืมชาติเจ้าของ
 ตื่นมือเข้าคิดออกลองเบ็งกะนา
 คอติแตกคุณพ่อ อ้อมบ้อ ออมบอ
 มีแต่น้ำเลาะนำดินเลียกินน้ำค่าง
 ซากะอ่อนพอซาตาตายหูฮื้อ
 หยั่งกะแยคันทันชาแข็งแก่แต่
 เพิ่นเขียนเป็นนิทานให้เฮาได้ฮู้
 ว่าหม่อ ๆ แปน ๆ ว่าลาเป็นบ้า
 คอบอยากได้เสียงเพลงคือจั่งหรีดฮ้อง
 คิดว่าบ่สำคัญแนวอาศัยหมู่
 ลืมไปเบ็ดอาหารเคยเลี้ยงแต่เกิด
 อย่าเป็นคนหวังอนหัวหมอสอนยาก
 มันผิดธรรมดาโบราณท่านบอก
 ฮอดคนเฮามีหลายตายย้อนความโง่

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 71 – 72)

83. กลอนลำลองสิงห์โตจำลอง

พังพอนพังกินทานมีอีก
 นิทานได้เล่ามาโบราณท่านแต่ง
 คนเขามีปัญญาว่าสัตว์อยู่มาก
 แต่อดีตคน ๆ แสนปีล้านโกฏ
 สัตว์มีเขามึงมีเขว
 ของหมูนี้นับเห็นดอกเขาท่านว่า
 มีอยู่ในตำราชาติดกเกว
 เอาละบัดนี้เขาใจไว้สักก่อน
 เรื่องสิงห์โตจำลองนอนอยู่ในถ้ำ
 มีอยู่ในตำราหัวหมอมันหลอก
 จังว่าองค์พุทธโศกนาโปรด
 ให้รู้จักบาปบุญมีคุณมีโทษ
 ท่านกะจังได้เอานิทานมาว่า
 คับแค้นต้องตายแล่นไวได้
 คับว่าซื้ออยากอวยหมุ่หมาจะสอก
 แต่เขาร่ำสัตว์ตายเป็นพันเป็นหมื่น
 จำพวกหมุ่หมักวางอีแก้ง
 เขาบักินสัตว์จำพวกนี้
 สัตว์โตได้สิมาหาเขาให้บอก
 สัตว์ต่าง ๆ ได้ยินดีใจหลายหลาก
 มีหนึ่งนั่งรอมันอยู่ปากถ้ำ
 แม่น้ำลือลือบอหวาจำลองสิงห์เฒ่า
 ให้เขาเห็นกับตาได้มาบอก
 แล่นไปหาสิงห์โตทันใดบ่ช้า
 เญยเข้ามาตีทางในพักผ่อน
 ทำท่าดีเลียมเก็นสิงห์โตหัวเราะ
 คุยกันคักอีลีสิงห์โตกระต่าย
 กระต่ายบ่เข้าใจตามแผนสิงห์เฒ่า

บ่ได้หลักจากกรรมตา
 มีไปเบ็ดทุกแห่งทั่วโลกโลกา
 แต่ว่าสัตว์นั้นปากบ่ได้คือคน
 สัตว์นั้นแก่งเลื้อยโพดว่าได้คือเขา--
 ล้วนแต่แล้วว่าเป็นปากเป็น
 ชุมผู้เฒ่าเล่าต่อกันมา
 สัตว์แต่เก่าว่าได้คือเขา
 มาฮอดบ่อนได้อ่านไฉน
 นอนแต่เข้าจนค้ำมันบ่ออกมา
 คนกะมีอยู่ดอกคือกับสิงห์โต
 ให้เขาอยู่คุณโทษหลอกต้มหรือตุ๋น
 คนกะแห่งเลื้อยโพดฝ่าฝืนบ่เขา
 คือสิงห์โตอยู่ป่าอายุมันหลาย
 มันเลยวางแผนใหม่บอกหมุ่ทั้งหลาย
 หมอสิงห์โตจังบอกทำบาปมาหลาย
 สัตว์อื่น ๆ น้อย ๆ นกหนู
 กลสิงห์โตเธอแก่งเฮาสิจำศีล
 เฮาสิจำในถ้ำคูหา
 เขาบักินขึ้นดอกเขาได้ถืคือศีล
 เขาได้ยินเสียงปากสิงห์โตหัวหมอ
 ตาเวียนบ่ทันคำกระต่ายมาหา
 กระต่ายเลยไปว่าให้เห็นเบิ่งกะนา
 ว่าแล้วออกจากพุ่มไฉว
 พอสิงห์โตเห็นหน้าว่าลวส์ดี
 เข้ามาก่อนกระต่ายเญย ๆ
 กระต่ายนั่งนี้เกาะพอดี ๆ
 จนฮอดตาเวียนบ่ลาออกหนีไป
 ในหัวใจบ่ว่าอีกอยู่ทางโน

แพ้วจะได้ปิ่นง่าย ๆ
พอกกระต่ายแล่นเลยไปบอกกวางแก้ง
เอิ้นใส่พวกหมูลิงอีหส์แม่น ๆ
ว่าสิงห์โตอยู่ฮูนอนอยู่ในถ้ำ
จำพวกสัตว์บกกินเขาแล้ว ๆ
เชิญไปโอดพวกคุณคุยกันม่วน ๆ
แต่เวลาเข้าไปตัวเดียวโดด ๆ
สัตว์โตไปหาฮ้วนพีบ่รอด

คือบทอนิจจังบ่มีติดดอกพ้อ
เกิดเป็นสัตว์หน้าขนเชื้อเขาบ่ได้
คือกันกับละครแสดงบ่บาทา
โลกนี้เกินสับสนคนเฮาแม่นบ่

มันบ่มีความอายไผ ๆ กะทราบ
เพิ่นจั่งว่าไผมันนิสัยแก้ยาก
บ่ผัดกันดอกหว่าสิงห์โตเจ้าเล่ห์

บ่กินดอกกระต่ายลัมแซวเฉย ๆ
หมอกกระต่ายมันแก้งเฮาไปหาสิงห์
ว่าแล้วแล่นเอิ้นบอกหมีหมู
คุยกับเฮาจนคำเจ้าป่าจำศีล
สิงห์สิหวังเอาแก้วละบาปเอาบุญ
ทางกวางแก้งปั้นปวนคืออยู่ในใจ
เข้าไปหลายสิงห์โกรธเพิ่นภาวนา
บอกว่ามึงนั่นจอดตายคักปานยัง
สิผัดกันยังหน่อสัตว์หรือกับคน
คนคือกันพ้อใหญ่พวกหล่อหลอกหลอน
แล้วตั้งฉลาดหรือโง่คน
บ่มีติดดอกพ้อสัตว์สาทั้งหลาย
คือคนนิสัยหยาบพอละพอกัน
สอนจนว่าปากเบี่ยงกะยังบ่หวัช
บ่ผัดกันดอกแม่คนเฮาคือกัน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 73 – 74)

84. กลอนลำลองถึงกับคนทอดแห

ปราชญ์ท่านสอนเกินคือคักแห
มือหนึ่งถึงแสมเห็นคนมาผ่าน
เบิ่งจนบ่หลับตาหยิ่งแซวแก๊กแซก
บ่เคยเห็นเกิดมาบ่พ้อ
ถึงผัดแห่งแปลกใจเอาปลาเอากุ้ง
หน้อยผัดจับเอาแหขว่นจ๋อมลงน้ำ
บ่จักปู่จักปลาชิวเซ็งชาวค่อ
มันผัดแห่งแปลกใจเอาสากะด้อ

ถ้าฟังเบิ่งเด้อแม่เรื่องถึงกับแห
ถึงเห็นคนมาขว่นทอดแหปลา
ถึงนึกแปลกมันบ่เคยเห็น
แม่นอีหยิ่งหรือหน่อถึงมันสงสัย
จนว่ามันสะดุ้งตาสองหลังแล
เสียงดังด้ามมือคั้งขึ้นมา
ติดอยู่แหจ่อหล่อบ่ได้ไปใส
สิเอ็ดจั่งได้หน่อถึงสิมีแห

นั่งหน้าไม้ตาแลบหลับหอบสอง
 ลิงกะได้แต่แลเหลียวหลังเหลียวหน้า
 พอดีตึกแหงาได้ปลาเต็มข้อง
 คนฟ้าวนหนีแหม่มลึงคีนึกนัก

คนหาปลาตากแหใกล้ฝั่ง
 พอลคนหนีแล้วกะยอกระวอกระวอ
 เบิ่งลึงกัสนั้นแหม่มเอาแหแก่ลาก
 หยั่งกะยุงพันโตปลดออกบได้

ดินทอได้แห่งหันมัดเข้าอึงเต็ง
 มันทิดโตติดขามือกะบ่ออก
 หน้อยหนึ่งจมลงไปใต้น้ำท่วมปาก
 ตายคัก ๆ ลึงแสมคาแหแก่แต่

ลีไปเฮ็ดคือกันคนสัตว์มันต่าง
 ลึงเห็นคนสะออนเลยเฮ็ดนั้นดอก
 คือกันกับนิทานบิณฑมนบ่
 คือกันพวกชาวนาลีไปการค้า

เฮาบ่แม่นทหารได้เฮียนได้รู้
 คนกับสัตว์ต่างกันพงศ์พันธุ์ผิดเผ่า
 ลีไปเฮ็ดคือกันมันกะบ่ได้
 พวกเครือชูดเครือหวายต้องอาศัยหมู่

ต้องอาศัยดันยุงดันยางจั่งได้
 ธรรมชาติของมันต้องอาศัยหมู่
 ไปตามดินต่วนอโดยธรรมชาติ
 คือหมู่เฮาเห็นมาบ่ผิดดอกน้ำ

โลกของเฮาคือละครพื้นบอ
 ท่านจั่งว่าต่างกันคือกันบ่ได้
 ผิดกันตัวล้าวมล้าคดล้าชื่อ
 ล้ามันงอเอาไปเฮ็ดแอก

เห็นคนเลาะตามช่องพายเฮือหว่านแห
 ลึงคิดว่ากุสียึดคือเขา
 หมอลึงกังจอบสองเบิ่ง เจ้าของแห
 ลีเอาแหคัก ๆ ไปหว่านหาปลา
 ลึงบักโกกมันนั่งจอบ ๆ มอง ๆ
 ลึงฟ้าลงไปแบกมือปลดเอาแห
 บาดนี้ละลียากบักโกกนาโด
 ลึงกะดินบักใหญ่หมัดแหพัน
 เบิ่งลึงหมุนจนห้วงบ่ไปบ่มา
 หยั่งกะฮ้องก๊อก ๆ ลึงมันบ่ไหว
 ลีลึงออกจากตากแก่แต่คาแห
 เป็นจั่งลีละแม่แนวไผแนวมัน
 มันเป็นคนละอย่างโบราณท่านสอน
 คนโบราณจั่งบอกสอนลูกบอกหลาน
 ลึงกับคนนอพอไกลกันพันวา
 ลีซับเครื่องบินขึ้นฟ้ากะบ่ได้การ
 แม่นบ่แล้วคุณปู่แนวไผแนวมัน
 มันไปคนละเหล่าเชื้อชาติไผมัน
 คิดเบิ่งแต่ต้นไผยังต่างกันหลาย
 แม่นบ่แล้วคุณปู่เกาะเกี่ยวขึ้นสูง
 พวกเครือไม้หรือว่าเถาว์ลย
 จำพวกหมู่บ่มีบ่อนเกาะ
 พวกนักปราชญ์ท่านอุปมา
 มันบ่ผิดดอกป้าโบราณท่านสอน
 เป็นจั่งลีดอกแสดงไผมัน
 ไผกะคือต้นไผต้นไผต้นขาม
 ล้าบชื่อเอาไปเฮ็ดขอ
 ตั้งแต่ไผยังแปลกท่านอุปมา

คือกับลิงอยากได้ปลาคือคนยาแม่
 ลิงป่อนกินปลาลิงกินหมากไม้
 หน้อยกะเพลัมลงจั่งลมบ่ออยู่
 มันปคือไม้ยูงไม้ยางไม้แด้
 เอ็ดแนวผิตตำราโบราณท่านบอก
 บ่มีคนสะออนนำเจ้าดอกป้า
 คือนิทานของลิงแม่นคักแท้ ๆ

กะลองคิดเบ้งแนหนผิตธรรมดา
 สิไปเอาไม้ไผ่มาสร่างหอโฮง
 แนวไม้ไผ่สานตำสานบุง
 พากันคิดเบ้งแนของธรรมดา
 เอ็ดไปแนวบ่บอกครูบ่ได้สอน
 ปราชญ์ท่านจั่งได้ว่าเป็นหลักความจริง
 ตายคาแหแก่แดผิตธรรมดา

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 75 – 76)

85. กลอนลำล่องหมาไล่เนื้อกับนายพราน

บาดนี้ฟังนิทานแต่เก่า
 แต่งออกเป็นคำสอนให้คนรู้ไว้
 นิทานนี้กะพอสอนคนได้อยู่
 ท่านให้มีเมตตาผู้คุณผู้โทษ
 บาดนี้จะจ่งฟังเรื่องนายพรานกับ
 ไล่กระต่ายไล่โองไล่ฟานอีแก้ง
 แล่นไล่เอาจนทันคาบขาลากแก
 เอ็ดอีหยังกะแข็งแบกขนแบกไม้
 เจ้าของหมาออนซอนอีกหลายบ่ฮ้าย
 เจ้าของเลี้ยงจนพิบักคำอีต่าง
 บ่ต่างกันดอกอาในลำพระเวส
 ว่าตั้งแต่ไปหาบ่เงินบ่ขาด
 มีแต่โตแข็งแรงเพียงแฉวแม่นบ่
 หมามันฟ้าวแล่นมากัดซากัดผ้า
 ว่าแต่หมามันเหยี่ยวมาเห็นนั้นดอก
 มือหนึ่งตาพรหมณ์มาไล่ไปหาพระเวส

ในอีสปได้เล่าเป็นบทเป็นกลอน
 เรื่องหมาไล่เนื้อกับนายพรานนอ
 สอนกันมาแต่ปู่ท่านอุปมา
 ผู้ว่ามีประโยชน์คุณในคุณนัง
 หมาไล่เนื้อ หมาไล่เนื้อเสียงเห่าวง ๆ
 แต่มันหนุ่มกะเก่งแล่นไวแล่นหัน
 คือคนเฮายาแม่ยายหนุ่มแข็งแรง
 คือกันกับหมาไล่เนื้อในดอน
 ไซ้ไปไล่กะง่ายมันไวอีหลี
 สิไปไล่กะช่างเอ็นไสมหา
 คราวหมารักษาสะเจตบุตรพรานหมา
 เก่งกะเก่งสามารถบักต่างคำแดง
 เห็นบ่พรามณ์คุณพ่อด่านไปหา
 ในนิทานว่าฮอดถองกะเทียว
 ฮอดเจ้าของบ่บอกมันฮู้ภาษา
 พอแต่ล่งเข้าเขตป่าหิมะวัน

หมาสีโตรวมกันดำแดงลายหมอก
 พังเสียงเห่าวอ ๗ วอ ๗ วัง ๗
 เว้าเรื่องหมามันดีแม่นบ่ยาแม่
 เว้าไปตามตำนานอีสิบได้บอก

คือกับคนชราบ่ผิตบ่ห่าง
 คนเฮาชาดเมตตามีกรรมนำสู่
 คับบ่ได้กะผิตจ่มพุ่ม ๗ ผิกันผิตคั้น
 ผิดกันอย่างแข็งแรงมนุษย์ใจโหด

มันเลยเข้าตำราหมาพราวนไล่เนื้อ
 เล่นกะบ่ได้ไกลกะพุกะพาบ
 กะสิขึ้นสิบานจิตโลโจสสอง
 สิบ่ได้รับกรรมกันตัวสองฝ่าย

ยามมันแกโตมาคือคนแม่นบ่
 มันอยากตัดสัมพันธ์บ่แลบ่หล้า
 เห็นบ่คนชราลูกเขาว่ายาก
 ฮอดเขาบ่ไปหาเขาว่าเขายาก

คุณใหญ่กว่าแผ่นดินสมุทรแม่น้ำ
 บ่อยู่เลยเรื่องบุญหรือขอเรื่องบาป
 ตามนิทานว่าเป็นนายพราวนใจโหด
 เล่นไล่เนื้อบ่ทันเห่ากะบ่เห่า

เขาบ่หวัชานอหมาใช้บ่ได้
 เฒ่ามาแล้วเขาให้กินหัวปลาหมาบ่มีเวียก
 หมาโตหนุ่มกินหลายนายพราวนเอาให้
 โยนให้กินบ่หวงเต็มพุงอย่างหล่าง

มันเลยผิตตำราโบราณท่านว่า
 เขาบ่คิดแต่ได้เฮาเคยเฮ็ดไว้
 เขายังว่าบ่ดีกับคนชราเฒ่า
 เป็นจิ้งจี่มีหลาย หลานเฮามีบ่

มันเป็นจิ้งจี่ดอกหมาฮักเจ้าของ
 ก้องไปเบ็ดเสียงส่งในดงคิริ
 มันยังบ่ทันแกหมาของนายพราวน
 คือเป็นจิ้งจี่ดอกคนชาดเมตตา
 มันบ่ต่างท่านเทศนา
 คนเฮามีหลายหมู่หลายพวกหลายชุม
 นอกจากนั้นสิมาสิแกง
 บ่อยู่คุณฮู้โทษโทษะโทษา
 แก่มาแล้วกะเบือมันเล่นบ่ไว
 คั้นถึกผู้ได้ทราบเรื่องกองสังขาร
 ไปนำครองนำปล่องมีศีลธรรม
 ใช้บ่ได้แล้วหน่วยคือกันกับหมา
 หรือยาพ่อลูกเฮาคือกัน
 ฮอดยามเข้ายามค้าเขาบ่หวัช
 เขาเลยเอาไปฝากบ้านคนชรา
 บ่คิดเห็นตั้งแต่นมยัดปากของแม่ได้กิน
 เขาบ่หวัชชาข้าพวกเนรคุณ
 เอละมาฮอดบ่อนนี้ทราบคักปานตาเห็น
 หมาบ่มีประโยชน์มันเล่นบ่ทัน
 ข้าพอาปานว่าเต่าบักเฒ่าหางงอ
 เคยกินเนื้อต่อนใหญ่ไ่กินเป็นชา
 ได้แต่นอนตาเหลือกขามฮอดม้อตาย
 คั้นไล่เนื้อมาได้ฟานแกงหมูกวาง
 หมาบักเฒ่ากะช่างบ่ได้หวัช
 คือกันกับคนเฒ่าเขาป้าเขาได
 เฮือนเฮาลังบักใหญ่มุงสังกะสี
 ได้ยินแต่เขาว่าจักปานได้ลิตาย

86. กลอนลำลองไก่แจ้กับพลอย

ฟังเจ้าฟังบุบผังดอกเกษ
มีอยู่ในตำรานิทานเคยผ่าน
พวกคุณครูอบรมนักเรียนแม่นบ่
ขนาดนี้คอยฟังไปเด้อแม่

คือพระศาสดาท่านได้เทศน์โปรด
สิได้ว่าให้ฟังฮือสิดีได้ว่า
แม่นคิดมาตัวนะอพวกนักปราชญ์
แต่งมาไว้แต่ตน ๆ จนมาฮอดมือนี้

มันบ่รู้ภาษาแนวมันเป็นไก่
กะคือคนตัวอาโงหลายคีน้อย
บ่รู้เงินรู้ทองเพชรพลอยมีค่า
บ่รู้ดอกทองคำสร้อยแหวนนิลนาก

ฮู้แต่พวกข้าวสารข้าวเปลือกข้าวกลึง
สิฮู้จักหยิ่งบูหุมมาเปิดไก่
มันกะยังบ่เอาดอกบักไก่แจ้
หยังกะไวปานหมาเหินปิ่นข้าวจี

บ่ผิดดอกคุณอาท่านเปรียบเอาไว้
คันเฮาบอกดูหลายฮ้าไฮเขาว่า
หน้อยเขาบอให้ตายว่าหลายเขาด่า
เด้อว่าหลายเด็กน้อยเขาว่า

บ่ฮู้จักของดีมีคุณมีค่า
เขาผิดว่าบ่ดีมันผิดขนาด
เว้าแล้วแม่นตัวนอบผิดพอมัด
เขาผิดว่าบ่ดีเอาไปใช้

คนพวกนี้หัวหมอเกินครูแม่นตัว
โบราณว่ามีเวรมีกรรมห้าร้อย
เขาบ่เอาดอกขาวดอกกลึงดอกป้า
พอปานว่ากาบหอยก้อนหินดินตัว

แต่ปฐมเหตุเพิ่นเล่าเดิมดา
ฮอดได้อ่านอยู่ชั้นประถม
เป็นนิทานคุณพ่อไก่แจ้กับพลอย
เป็นนิทานตั้งแต่โบราณนานมา
ของมีคุณมีโทษมีค่าแม่นหยั่ง
นิทานเพิ่นได้เล่าเป็นตาอยากหัว
ผู้เพิ่นฉลาดแต่งไว้สอนคน
คือเป็นมาจั่งชี้ท่านอุปมา
ปราชญ์ท่าเลยเทียบใส่ให้พิจารณา
กะเลยบ่ฮู้จ้อยดีชั่วมั่วหมอง
สิเอาให้เป็นคำเป็นกอบเป็นกำ
ฮู้แต่แนวใส่ปากสัตว์เดรัจฉาน
แม่นบ่แล้วพื่อน้องไก่แจ้ไก่กู
แม่นสิเอาพานใส่เอ็นว่ามาเอา
เอาให้คนเบ็งแหงนบิ๊บบิ๊บไวว่า
แม่นบ่แล้วพื่อน้องพี่ท่านอุปมา
คนคือกันกับไก่ผู้โง่กะตาย
ปากเอาไว้หย่าข้าวอย่าสิจุ่มคูหลาย
ฮอดมันว่าเฮาโง่มมาย
สอนตั้งแต่แนวเก่าเขาไล่เฮาหนี
สมมุติมันว่าแนวได้มันดี
สอนแล้วบ่ฉลาดพอปานสอนต่อ
คันเพิ่นบอกให้แฮดแนวแม่นมันดี
เลยเป็นคนหัวไม้หัวหมอสอพลอย
มีแต่ชั่วกับชั่วหาดีบ่เห็น
สอนตั้งแต่หน้อย ๆ จนว่าหัวขาว
คือนิทานเพิ่นว่าไก่แจ้กับพลอย
แนวความคิดมันชั่วบ่ดีบ่ใส

บ่รู้จักอันใดมีคุณมีค่า
บ่ท้อข้าวสารนาข้าวปลายข้าวกล้อง
ว่าแล้วตบปีกชั้นเสียงเอ็กอีเอ็ก
ล่ำเม็ดกรวดเม็ดทรายพลอยนิลไก่อว่า

พอปานกับหมาเห็นแหวนทองสายสร้อย
ลิเอาหยังนอม่มีแนวไส
นอกจากนี้บ่ตีบมีหยังดอก
อย่าสิเอามาวนแนวกินบ่ได้

แม่นสิเอาทองคำเพชรนิลฮอดนาก
ของบ่มีราคาสำหรับพวกนี้
มันบ่มีราคาพอแดงดอกแม่
บ่ว่าไก่อว่าหมาแล่นหนีอาดหลาด

มันทั้งย่านทั้งกั้วหลบหนีบ่อยู่
หยังกะแตกหนีอาวบินไปฟืบพาบ
แม่นสิกำเต็มมือเอาหมี่โยนให้
แม่นบ่แล้วผู้ฟังอีลายบักแจ้

ไก่อมันเลยบอกว่าบ่มีราคา
ยังได้กินอิมท้องมีแสงโตจัน
บ่ได้ออนซอนเด็กอันได้กะตาย
บ่ผู้ดอกคุณค่าเพชรนิลจินดา
บ่ท้อปั้นข้าวอ้อยกับก้างปลาหมอ
หมากับหมูกับไก่อเกินแม่นอีหลี
คันมันบ่บอกว่าเป็นคือคน
แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่อีลายบักดำ
มันบ่ป็นฮูดากตาสองมาหา
มันบ่ดีกว่าชีแนวไก่อกับหมา
โยนไสมันเบิ่งแหงเพชรนิลจินดา
มันนึกว่าสิฟาดโยนร่อนไสหัว
แม่นสิอยู่เป็นหมู่พอสิบพอชาว
แนวมันบ่ทราบคือคนเฮาหือ
มันผัดว่าเฮาโล่บ่ผู้ฮือหยัง

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 79 – 80)

87. กลอนลาล่องกระต่ายตีนตูม

บาดนี้แห่งเป็นตาอยากหัว
หอมพอปานว่าอ้มกับดอกล้าดวน
สิไปจับแขนแล่นเขาบ่หัวชา
บ่ได้เว้ายากดอกนอชื่อว่าคุณ

ฟังเขาบอกงูเห่าฟังพอน
เขาบอกให้บ่ของค้ำของคุณ
คันมีบาบปให้ฮอกหนีไกล ๆ
พอแต่เขาได้บอกแห่งหยับเข้าหา

คนเฮานี้มักดะมักตุ้มมักตัม
คันเฮาชวนเฮ็ดแนวมันแม่น
คันพวกดะเขามาหาต้มหาหลอก
ชอบเบิ่งเขาเล่นกลตอแหลปอกลอก
หยังกะเกินออนซอนเฮียงกันชลบ
เขาบอกไผมีบุญจั่งสิเอาได้
ฮอกหนีไปไว ๆ ไปอยู่ทางนอก
แม่นไผบาปหือหาไผบุญอยากอยู่

ภูนี้บุญกว่าหมู่เคยบวชเป็นเณร
ภูนี้ละคนบุญอีหลี
เสียงเขาเป่าแห่งหน้าจักหน้อยคอยดู
ผัดแห้งคือคักแห่งงูเห่าเอามา

อดใจเด้อคุณพ่อสิกัดกับจอนฟอน
แม่นบ่แล้วพี่น้องถึกต้มเบ็ดชุม
ในอีสปได้เล่าเป็นอุทาหรณ์
คิดหาเหตุหาบ่อนพึงหุไว้หุ

อย่าสิไปเรื่องง่ายคือกระต่ายตื่นตูม
ลุกขึ้นได้แล้วเปิดหูชั้นของลอง
สัตว์กว้างแก้งฮ้องว่ากระต่ายแม่นหยัง
ฟ้าวแล่นเด้อพวกหมู่หมู่มากว้างฟาน
เพียงแต่มันเ็นบอกว่แต่ไว ๆ
บ่ทันอ้าปากจ่มตึงตึงตึงตึง
แล่นเป็นสายบ่ขาดสัตว์ป่าทั้งหลาย
มีแต่แล่นบ่ถ่วงลิ้งกั้งชะนี

ไผกะบ่ทันทราบแล่นหนีน้ำกัน
บ่คือนกคือห่านบินเส้นเวหา
มันเลยเว้าเขาก่อนอย่าไป
สัตว์พากันหยุดพักตั้งอกตั้งใจ

บ่อนได้มันเกิดเหตุกระต่ายนอนฝัน
ตายกะตายเบ็ดหมู่ยังกะยังน้ำกัน
หมาจอกว่าขอรับให้นกบินไป
คันหมู่กได้ทราบสองเบ่งดี ๆ

มาฮอดแล้วกะว่าบ่อนได้เอนนอน
มันเลยเว้าง่าย ๆ สุ่มตาลจั่งได้
ผมมันย่านว่าแม่นอีหลี
ผัดบักตาลหน่วยใหญ่หล่นตุ๋ปลงมา

ภูเคยบวชเป็นเณรฮอดบวชเป็นพระ
หน้อยเล่นกลเขาตีฆ้องกลองตุ้มต่ำ
สิได้ปล่อยเอางูออกมาเด้อแม่
แนวมันเห็นกับตายกค่อพ้อว้อ
คนผัดแห้งฮอนซอนตามน่ม้องก้อง
บาดนี้แม่นกระต่ายตื่นตูมอีสปได้เว้า
เป็นคติคำสอนให้คนคิดก่อน
อย่าสิฟ้าวหุนลูสองทางสองฝ่าย
บักตาลหล่นลงตูมนอนหลับสะเดิด
หยังกะเต้นสยงฮ้องไปในป่า
มันเลยเว้าให้ฟังตาย ๆ อย่าอยู่
บ่ได้ฟังเหตุการณ์อันได้ขึ้นดอก
จักแม่นเรื่องอันได้ผ่านดินถล่ม
จักแม่นเกิดอีหยังน้ำกันอาดหลาด
ไผกะย่านไผตายช้างหมีฮอดมั่ง
เบ่งเขาพากันหนีแล่นจนป่าฮาบ
สัตว์บางโตบ่ทันขาหักขาห่าน
หน้อยกะมาฮอดสิงห์โตเฒ่า
พากันเขาหันใจคิดให้คัก ๆ
สิงห์โตว่ากลับไปพากันสังเกตุ
เฮามาฟ้าวน้ำกันกลับไปอย่าอยู่
ว่าแล้วพากันหันหลังไววาบ๊ีบบ๊ีบ
นกมันไปได้ไวจนเขานกขาบ
ฟังแต่ราชสีห์ผู้เป็นหัวหน้า
นอนบ่อนได้หือ ๆ กระต่าย
เสียงตุ้มต้ามตกใจผ่านดินสะท้าน
ตรวจเบ่งให้ดี ๆ อีหยังตกไล่
ผมเลยเกิดผวาเ็นใส่พวกหมู่

ว่าบ่ให้เฝ้าอยู่หนีสาไว ๆ
 มีตั้งแต่ผู้จุ่มกุ่มเล่นแทบตาย
 เสี่ยงหัวเราะดังเจียก ๆ ถึกต้มอีหลี
 มีแต่เล่นตะพึดกระต่ายหูชั้น
 อย่าฟ้าวฮ้องโหวกหวากฟิงหูไว้หู
 คึดคัก ๆ จั่งตอบจั่งบอกดีหลาย
 แนวนบคึดให้พร้อมตั่งตั่งตั่งตั่ง
 หยั่งกะแล่นบักใหญ่กระต่ายตีนตูม

ว่าเดี๋ยวนีมีภัยแผ่นดินถล่ม
 เบ็งลึงกังฉั่นหงายจนว่าตาเบี่ยง
 เป็นจั่งซี้ละตี้นวนบได้คึด
 คนของเขาคือกันอย่าฟ้าวกระโถก
 เอ็ดอียังให้ดูสตรอบคอบ
 อย่าสิฟ้าวหนีตายกระต่ายหางก้อม
 มีตั้งแต่หูฟิงคึดบั่นได้

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 81 – 82)

88. กลอนลำล่องไก่อามเพราะชนคนงามเพราะแต่ง

สุภาษิตว่าไก่อามเพราะชน
 โลกของเขาเผิ่นแบ่งสองอย่างคือหลาย
 แม่นบแล้วคุณปู่ผู้เกิดมาคน
 แม่นสิน้อยสิใหญ่คั่นบมีชน
 ตั้งแต่เป็นเด็กน้อยพ่อแม่เฮาหา
 กะจั่งแม่นว่าถูกอาบล้างสงสี
 เป็นหน้าที่ของแม่ตักแต่งลูกเฮา
 ตั้งแต่น้อยจนใหญ่งามงามตา
 คือเขาฝึกแต่น้อย ๆ จนติดนิสัย
 กะให้คือเขาแหมแต่งหน้าแต่งตา
 คือฝึกมาแต่น้อยจนติดนิสัย
 เบ็งบ่อนได้กะซ้องปานนางมัทรี
 ผิวกะชาวฮ่อนหล่อนคิ้วโก่งวงจันทร์
 กะบ่ผิดดอกแมร์รักชาติ ๆ
 ผู้ได้เห็นอยากหล้าอยากแลอยากหลัง
 หยั่งกะงามบ่ค่อยชาวบ่เกินคำ

คนของเขาถึงามเพราะแต่ง
 บ่ต้องอธิบายไผ ๆ กะฮู้
 มาสิว่าเรื่องคนเปรียบใส่กับไก่อ
 บ่ผิดดอกกับคนแต่งให้เรียบร้อย
 ของอยู่ในกายาหุตาจุมก
 คือเอ็ดให้ตี ๆ สีโคลให้แหม
 มีหยังงามกะเอาหามาสมใส่
 งามฮอดกิริยาจาเรียบร้อย
 คั่นเข้ามาสู่วัยเป็นสาวเป็นแสบ
 ฮอดท่วงทิวากาภิรยาเรียบร้อย
 คนผู้นั้นกะสิสิวิไลงามอนอ่องต่อง
 เบ็งบ่อนได้กะดีอาภรณ์ผ้าผ่อน
 แม่นว่าผู้ผิวพรรณดำ ๆ แหล ๆ
 กะลองแต่งเบ็งตัดำซ้ำซ้ำถ้า
 อันนี้ว่าความจริงแต่งให้เรียบร้อย
 สมกับคำโบราณท่านบอก

มันบ่ต่างกันดอก คำ ๆ ชาว ๆ
 นุ่งแต่เสื้อกะแหล่งดำ ๆ มอมम्म
 มีแต่เขาสิบอกลายมาเหม็นคาว
 หยั่งกะเป็นตาเบิ่งแต่งโตดี ๆ

กะอดลองเบิ่งแห่งงามคักปานหยั่ง
 คือภาสิตท่านบอกแห่นบ่หรือได้
 ประเพณีแม่ใหญ่ภาคใดกะตาย
 ตามโบราณท่านชิตเขียนไว้เกินดี

กะคิดเบิ่งหันหนชาติอื่นของเขา
 ชาติที่ฉันสิบอกลายอย่างอันเดียว
 ถือแต่พ่อแต่แม่เขาบ่ให้หนี
 ไทยกะคือแต่กีนุ่นฝ้ายามเดิน

ห่อเอาไว้มิดชิดตั้งแต่พ่อดี
 คือดีมาแต่น้อยพ่อแม่ให้ดู
 มันเป็นจิ้งจืดดอกแต่งโตให้สวย
 เขากะยังว่าโศกผิดประเพณี

แต่งโตผิดจารีตลื้มประเพณี
 แม่รูปร่างสิของแต่งโตผิดครอง
 ท่านจั่งเปรียบใส่ไว้ไ่ก่งามเพราะชน
 แม่สิขาวสะอาดชนมัวบ่มี

คือคนป้าชีไ่พ้นท้องใหญ่เอ้เอ้
 แม่สิเลเมาสิแก่เป็นหนุ่มหรือสาว
 แม่สิท้าวสิ้าน้อยล้าใหญ่ลองดู
 แต่งเสื้อผ้าใหม่ ๆ ทาปากแดง ๆ

หยั่งกะงามดั่งหย่องพอดี ๆ
 หยั่งกะไล่ไปโคกเหม็นสาบเหม็นคาว
 เอาแบ่งทาแก้แสบแสบผู้ขายออนซอน

แม่สิใหญ่เป็นสาวคันเจ้าบ่แต่ง
 จ้างกะบ่มีผู้แนมเหลียวหามาดอก
 แม่สิท้าวเป็นผู้สาวหิวผมเบิ่งเล็ง
 แต่งตามประเพณีฮึดพ่อครองแม่
 แม่สิบ่แล้วผู้ฟังทางในข้างนอก
 ขอเตือนหญิงคนไทยรักษาเอาไว้
 เขาต้องคิดเสียตายตามครองจาฮึด
 เฮ็ดไปนำประเพณีแต่พ่อแต่แม่
 อันนี้เว้าแต่เขาเอะเขียวนั้นดอก
 ประเพณีบ่เสียดีหลายถือต่อ
 เขาถือไว้อย่างดีจนฮอดมือนี่
 บ่ได้นุ่งเงิน ๆ สะดือปกมิด
 เอ็นว่าแต่งโตดีสุภาพเรียบร้อย
 จนมาฮอดคุณครูอาจารย์ได้บอก
 แม่สิจนสิรวยมีเงินเป็นโกฏ
 เอ็นว่าหญิงบ่ดีแต่งผิดของฮึด
 มันกะเลยบ่ดีแต่งบ่ถึกต้อง
 แต่งไปผิดทำนองคือไซ้บ่ได้
 คันมันบ่มีชนคืออยู่ตลาด
 กะให้ลองเบิ่งดีป่าโตโอนโหล่น
 สิงามบ่อนได้เดื่อฮอนคุณแม่
 ต้องแต่งโตให้พราวสุภาพเรียบร้อย
 ใส่เข้าไปตุ้มหูแหวนทองสวมใส่
 แล้วเอาแว่นมาแยงเขียนคิ้วให้ไ่ก่-
 คันบ่แต่งบ่หวีชีตาจิกโพก
 แม่สิท้าวเป็นผู้สาวอยากงามให้แต่ง

89. กลอนลำลองหนีเสือไปพ้อแซ่

ฟังเอาก่อนสุภาสิตบทกลอน
 ว่าเรื่องคุณเรื่องโทษมีชั้วกับดี
 นักปราชญ์ท่านได้ขีดเขียนต่อกันมา
 จรเข้มันย้ายเอาเหลือ

ผิดแต่อยู่คนก้ำน้ำกับพื้นดิน
 ผิดกันตั้งแต่ปากกว้างแคบเอาเหลือ
 กินอาหารบ่ลวงหย่าก่อนนอเหลือ
 กว้างกะกว้างเหลือโหดทั้งใหญ่ทั้งยาว

คนโบราณสอนว่ามันย้ายพอกัน
 แนวมันผิดกันแน่คือเสือย้ายหลาย
 จิตใจของเสือมันผูกฮักลูกอ้อเหลือ
 บ่จักเอ็นจิกถูกโตไผโตมัน

สองอย่างนี้จึงขึ้นประวัตินิสัย
 คือคนเขาท่านบ่ให้ประมาทโมโหโหด
 อย่าได้ไปตีลวดจวดดีเสมอ
 หมอเขียงสีนั้นชอบบวดดิบอวดดี

ว่าแต่ไปพักจอดบ่อนไต่กะดี
 พุดมีเรื่องเถียงหมู่บ่เขา
 พอปานขึ้นนั่งชื่อคนอยู่ใต้ตีน
 สีกะฟ้าวโลกากากเถียงหมู่ล่น ๆ

หมอบย่านอวดดิบอวดดี
 เก่งกะเก่งเหลือโหดคนบ่หวัช
 สีกะเลยออกปากถามหานักเลง
 สีว่าโตชนะบ่มีไผคือ

ทางหมอสีแห่งใหญ่ทำต้อยฟ้าดี
 สีแห่งเว้าจอด ๆ ถามหานักเลง
 เหลียวเบิ่งคนเบ็ดหมู่มีต้อยปานตาย
 อย่างเข้าไปโลกากากตีหัวหมอสี

ล้วนแต่เป็นคำสอนที่ได้ประโยชน์
 คือภาษิตมีมาแต่อดีต
 เรื่องหนีเสือมาปะกับจรเข้
 พอ ๆ กันกับเสือสัตว์บกสัตว์น้ำ
 พ้ออ้อยยังกะกินคันหิวคันอยาก
 ส่วนว่าปากของเสือบ่ยาวบ่กว้าง
 จรเข้บ่เหลือคาบไต่กลืนโหด
 สองอย่างนี้คุณอาวคุณลุงคุณป้า
 วิถีกินของมันผิดกันไปแน่
 มันฆ่าจนให้ตายมีลูกเอ็นลูก
 จรเข้นั้นตีบ่หวัชลูก
 คือนิสัยต่างกันแนวเดียวพ้อนี้
 บาดนี้คอยฟังไปโบราณหรือปราชญ์
 อย่าคุยดังโว ๆ นักเลงนักอวด
 คอยดำฟังเบิ่งเคื่อนิทานประกอบ
 ไปบ่อนได้ชอบมีหาเรื่องตลอด
 ว่าตั้งแต่หมอสีไปไล่ได้เรื่อง
 หมู่ว่าเขาหมอสีแห่งหรือ
 ว่าแต่สีได้ยืนไผจากไผปาก
 คันบ่อนได้มีคนหมอสีไปผ่าน
 ถึกแต่หมู่ดำหนินิสัยย้ายโหด
 มือหนึ่งสีเดินมามีคนมาก ๆ
 ฟังเสียงเว้าเห็ง ๆ กูละกูละ
 คนส่วนใหญ่บ่ถือ อดไว้ ๆ
 พอมีนักเลงดีเดินทางมาฮอด
 สีบอกวาสีเล็งหรือไผลิสู้
 หมอเดินทางมาไกลนักเลงบ่ปาก
 ตีลงสามสี่ที่ทั้งเตะทั้งถีบ

ฟังเสียงคนเขาป๊อปหัวเราะหมอสี
 อย่างอย่างไรโลกกาหมอสื่ออยากอาย
 สิหนีไปบ่อนอื่นบ่อนคนบ่หลาย
 สิไปไกลพ้นดอกความคิดของหมอ
 คักกว่าเก่านักเลงแห่งจ้ง
 สิแห่งเอิกกะเริกคือเก่าคุยหลาย
 พอแต่เหล้าเข้าปากคุยดังวอ ๆ
 หมูบ่บอกแห่งว่ากูเป็นนักเลง
 เว้าสะปาสะโคกนอหมอเชียงสี
 เว้าฮามปาสามเหล้ากู ๆ มึง ๆ
 อยู่ไล่หน่อหื้อไผ่นักเลง
 หยั่งกะฟาดไล่หน่อนมิตปานหมาตาย
 เด้อคุณพ่อแนวคนบ่ดี
 ซากะซีเก้เด้อถึกหม่อนเขาตี
 หนีไปฮอดกะคือเก่าคนชวย
 โทษต้องแล่นกรรมนำสนอง

ลูกขึ้นได้แล้วหนีเสียที่บ่ปาก
 คั่นกูอยู่ต้องตายตกใจจนตื่น
 ว่าแล้วเดินซ้ายห้วยหนีไปบ่บอก
 มาฮอดบ่อนนี้หน่อแห่งคักกว่าเก่า
 สิบ่รู้จักยังนิสยบ่เลิก
 บ่รู้จักบ่อนตายอวดดีพุดมาก
 กินทอได้บ่พอไผห้ามบ่อย่า
 ฟังเสียงเว้าเพ็ง ๆ ขึ้นหลายประโยค-
 อวดว่าแต่โตตินิกัยคือเก่า
 คุยว่าไผใจถึงนักเลงมีบ้อ
 ฟังเสียงคุยเพ็ง ๆ หมอสื่อถึกหม่อน
 นี้ละอธิบายพอฟังแม่นบ่
 ยกตัวอย่างหมอสื่อหนีเสียปะจระเข้
 นี้ละคนบ่ดีหนีไปบ่รอด
 แม่นสิล้าสิรวัยคันเฮ็ดบ่แม่น

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 85 – 86)

90. กลอนลาล่องรักวัวให้ผูกรักลูกให้ดี

คำโบราณสอนมาคือแม่น
 ฮักวัวให้ผูกฮักลูกให้ดี
 คั่นบ่เฮ็ดสนเคาผูกดัง
 สิไปว่าจัวชั่วบ่ผู้ภาษา
 แม่นสิเอาไปฆ่าตายเปลาฟรี ๆ
 สิว่าจัวมันผูกผูกหลุดกะคือ
 สิพาเฮาลำบากสัตว์เลี้ยงครอบครอง
 จั่งว่าพวกผู้เฒ่าคนเก่าโบราณ

ตั้งโตแก่นแม่นคักฮักสิ
 กะคือแม่นฮักสิบ่ผิดพอเม็ด
 ผักในสวนบ่ยังแดงกวากักถั่ว
 มันเป็นธรรมดาสัตว์พวกกินหญ้า
 ตีบ่ตีกฎหมายผิดอีก
 แตกกฎหมายเพิ่นถือเจ้าของผิดมาก
 สัตว์ที่มีเจ้าของผิดเบ็ดคั้นว่า
 เพิ่นจั่งสมิ่ตำนานตำราชั้นดอก

จังได้บอกลูกหลานเฮามา
 แต่ว่าเขาลำบากเวลามันหนี
 อันนี้ละชัดซ้องผิดอกผิดใจ
 ผู้กลางคนเสียงปากเกิดรบเลี้ยวกัน
 เป็นจ้งจ้งจ้งได้เอาให้อยู่ผูกไว้ให้ตี
 ไผ่ ๆ กระทราบศีลโศปณา
 เขาเป็นคนประมาทแม่นบ่เจ้าของ
 ไปกินพริกกินถั่วบักอ้อบักแตง
 สิว่าไกลหยั่งหน่อคิดเบิ่งใจเฮา
 เป็นจ้งจ้งคนแก่ปู้ย่าตายาย
 บาดนั้นฮอดลูกเฮาฮักต้องตี
 แม่นตัวแล้วคนแก่สอนลูกสอนหลาน
 สอนให้คนเฮาฮู้ฮักลูกฮู้หลิ
 คือเด็กน้อยเว้งง่ายเว้งยากกะมี
 มันหากมีผู้ชั่วสอนง่ายกะหลาย
 มันเป็นจ้งชืดดอกจ้งว่าให้ตี
 บักกันบักขาบหัวคือมือแข็ง
 เดี่ยวเป็นเด็กนอกคอกต่อแหลแหลวไหล
 เดี่ยวพากันจับกลุ่มนิสัยมันเสีย
 เกิดมาในโลกมีดคันครูบ่สอน
 พอกับแม่ต้องเขียนต้องตี
 นโยบายเว้าหลอกให้เฮ็ดแนวตี
 ตีเอาแสใส่ตากแป๊ะ ๆ เบา ๆ
 ตีแล้วโอบแล้วอ้อมปากว่าไอ้โลม
 เป็นหน้าที่พ่อแม่สอนลูกฮักหลาย
 ตีให้ลูกนั้นย่านตืออยู่บ่เขา
 ตีจนว่าแสขาดโมโหโหโส
 เพิ่นว่าบ่ฉลาดเด็กมีปัญห

แม่นอยู่ดอกโดนจ้าวควายคุณมาก
 ไปเข้าฮั่วเข้าสวนพี ๆ หนอง ๆ
 ไปเข้าสวนผู้ได้เสียหายมาก ๆ
 ซ่อนนี้ละสำคัญเฮาสากว่าหมู
 แต่เพิ่นบ่ให้ตีฆ่าจ้วมันบาป
 จ้วมันมีราคาแก่โดตึงคราด
 ต้องเสียเงินเสียทองเข้าสวนเข้าฮั่ว
 แนวเจ้าของเขาแพงในสวนแม่นบ่
 คิดเบิ่งดูใจเขาจะคือกันนมแม่
 ท่านได้อธิบายฮักจ้าวให้ผูก
 คือภานิตนี้ดีเตือนใจพ่อแม่
 สอนมาแต่นาน ๆ แต่บู้แต่บู้
 คือเพิ่นว่าให้ตี ตีบดตีพาย
 คือเด็กน้อยผู้ตีปนกับผู้ชั่ว
 ผู้เว้ายากกะตายหยาบอิงเพิ่นบอก
 คับบ่ตีบ่เช็ดบ่หลาบ
 ลูกเฮาฮักเฮาแพงต้องสอนต้องบอก
 อายุมากเข้าวัยเป็นสาวเป็นหนุ่ม
 เด็กเพิ่นเปรี้ยบไว้คือเกลือเค็ม ๆ บ่จืด
 เกิดเป็นเด็กห้วงอนหัวหมอหน่ง ๆ
 แต่ต้องหาวิธีค่อยสอนค่อยบอก
 นี้ละคือตีกันทางผีปาก
 ตีแต่ลูกของเฮาตีนำบอกพร้อม
 คันเฮ็ดถึกกะชมเฮ็ดผิดฮ้ายหน่ง
 อย่าด่าลูกให้อายตีหลายมันด้าน
 ตีบ่เขาจนเจ็บจนบาด
 จนเจ็บตนเจ็บโตสะเทือนประสาท
 เด็กบ่เกิดปัญญาสอนยากเว้ายาก

คือโบราณท่านปากว่ามีนิทาน
 เอ็ดหน้าเค้งอั้งตั้งบอกบ่หวัชา
 มีแต่คำกับคำกะพิดกะฟือ
 จำเอาบ่อนี่ฮ้ายปอบ ๆ ฝีมือ

ภาสิตเฮาคูณพือคือแม่นฮี่หลี
 ลูกโดยเสี่ยกพือแม่อยากอาาย
 ขอบพอนี้ได้อแม่เผ่าสา

มันสิเข้าตำรานฮ้ายหลายมันลั้ง
 มันเลยเข้าตำราโบราณท่านว่า
 ลูกเกิดมาเลยถือเอาคำแม่ฮ้าย
 เว้าแล้วแม่นฮี่หลีซอมเค้อแม่นบ่
 ลูกบ่ดีพือแม่ปากเบี่ยง
 กะจั่งแม่นคือหลายโบราณท่านบอก

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 87 – 88)

91. กลอนล้อลงเขียนเสือให้จิวกลัว

เว้าพื้นคนมีอยู่หลายแผนก
 บ่แม่นแต่ภาษาเดียวกันดอกแม่
 มีร้อยแปดปะปนไปฮอดร้อยเก้า
 คือฮุบเสือกกับจิวฮุบมาเปรียบไว้

หรือสิเขียนสามววายาวได้เก้าศอก
 จิวมาเห็นมันกลายหนีไปไหว ๆ
 สิตั้งหนีกะตามมันบ่หนีดอก
 กะคือเอาเหลือโบราณท่านเปรียบ

ผู้เป็นเจ้าเป็นนายปกครองลูกน้อง
 พอปานเชือกผูกดังสนเคาแม่นบ่
 ต้องเอ็ดตามกฎหมายบ่มีกฎหมาย
 อันนี้ผู้เป็นนายต้องมีระเบียบ

ค้นว่าดีกะดีว่าชั่วกะชั่ว
 จั่งคัมตำราภาสิตเขียนบอก
 คนสู้มือนั้นหวังอนสอนยากเว้ายาก
 มันสิย้านอยู่ลือคนเฮาแม่นบ่

มีแปลก ๆ ต่าง ๆ นานา
 กะคือเบ้งหันแน่วหัวคิซของคน
 ตามภาสิตท่านเว้าเขียนฮุบให้กลัว
 แม่นสิเขียนฮุบใหญ่ทอด้งกะเบี่ยง
 มันกะบ่ย้านดอกฮุบเสือกกะตาย
 บ่อนเขียนฮุบมาไล่คันมีหน้างาม
 มันกินหญ้าเจียดอกบ่สนฮุบเสือก
 ปราชญ์ท่านเทียบจั่งแม่นคือหลาย
 คันเอ็ดบ่ถูกต้องบอกเขาบ่ฟัง
 ต้องเด็ดขาดคนพอบ่ต้องเว้าหลาย
 ฟาดเอาจนมันอยู่คือตายเป็นตาย
 ต้องให้เจียบเด็ดขาดฮี่หลี
 มันเป็นจั่งซี้ตัวท่านฮุบมา
 เป็นจั่งซี้ดอกโบราณท่านสอน
 ลั้งตั้งแต่คำปากกับไต่หนังสือ
 แต่ซังคุคุณพือเข็ดหลาบหรือได้

เวลามันออกไปยังกลับมาอีก
 เว้นำคนปดมันได้ลิย้าน
 เอ็ดกะบ่พอคราวกะบ่บักกะบ่บัก
 แม่นสิสินีเว้าจนปากเปียก
 มันบ่หวัชราเลยคนเฮาเว้ายาก
 มันบ่คิดสะออนไม้ดีไผเล็ค
 ทำให้เกิดลัสนคนเฮาหลายหมู่
 แม่นบ่แล้วพอลูกกะยังเอ็ดบ่ได้
 มีตั้งแต่แนวติแนวเว้าแต่ปาก
 มีแต่ตั้งสคำผิ่นลม ๆ แล้ง ๆ
 บาดหน้าแข่งโตนาผัดบ่เคยถาก
 ผิ่นจ้งว่าคือจ้งเห็นฮูปเลือบย้าน
 คำผิ่นฮูปมาคือหลายแท้ ๆ
 บาดนี้สิมาเถิงตอนเอ็ดให้ข้า ๆ
 ข้าแนวหนึ่งบ่ตามเวลา
 ข้าสามว่าข้าเอ็ดการงาน
 ข้าเฮาซาบพระพุทธพระธรรม
 มันเป็นจ้งซัดอกข้าดีกะมี
 คนโบราณท่านว่าอย่าฟ้าวอย่าไว
 ดีเหล็กให้งามเด่นหลิวหลิวตา
 ย้านตั้งแต่มันเหล็กฮูปมีดกะตาย
 มีดพรั่างหลายฮูปหลายทรง
 ไปเปลี่ยว ๆ สมัยโบราณ
 ช่างดีเหล็กตีหอกตีพรั่างตีเสียม
 มันนั้นยากบ่ค่อยช่างเหล็กลงเตา
 ช่างดีห้อมคุดพ้อเอาใส่หว่างขา
 ให้เจ้าจอมเบิ่งन्हตีห้อมตีไห

นึกว่ามันสิฝึกสิหลบสิหนี
 คือกันกับคนคร้านพวกสันหลังยาว
 หน้อยแล้วหมบหลบหนีไปนอน
 มันกะนั่งตาเหลือกเบิ่งอยู่เฉย ๆ
 ดีบ่ดีดีตากใส่ครูผู้สอน
 พากันคิดเอาเถิดสันดานของคน
 กะคิดเบิ่งผู้อยู่ตำแหน่งสูง ๆ
 แม่นบ่แล้วพอใหญ่แนวนายบ่ดี
 เอ็ดอี่ยังกะยากบ่เสร็จจักอัน
 ถากตั้งแต่หน้าแข่งผู้อื่นเขาหวา
 ดีตั้งแต่คำปากฮ้ายให้เขากลัว
 เขียนฮูปใหญ่ท้อบ้านจ้งกะบ่หวัชรา
 เป็นจ้งชั้นดอกแม่โบราณท่านสอน
 ได้พรั่างเล่มงามมีแต่คนมาถามเอ็ดข้าหลายข้า
 ข้าสองมาปากข้าเว้าข้า
 ข้าบ่ทันการเนิบ ๆ หนาบ ๆ
 อันนี้ข้านำคำพระสงฆ์สอนบอก
 ข้าแนวดีอี่หีดีมีดดีพรั่าง
 ข้านำพินนำไฟดีเหล็กเคาะเช่น
 ดีแล้วยกขึ้นมาเบิ่งอีกเหลียวอีก
 เวลาเอาไปขายเขาถามหาช่าง
 ฮูปพรั่างขอผัดเอ็ดสิ่ง ๆ ใด ๆ คือเกี่ยว
 คันมีมีดกล้าหาญติดโตชั้นดอก
 ผู้เป็นช่างต้องเตรียมเครื่องมือเรียบร้อย
 มันบ่คือช่างเฮาดีของนอพอ
 ดีหลบหลบตาแปะ ๆ แปะ ๆ
 คันแม่นตีบไวเลยบ่เป็นหม้อ

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 89 – 90)

92. กลอนลำลองตึงจั่วกระทบคราด

เว้านำคนนอกเฮาสู้มือ
 ย้ายเอาจนเหลือขอใจอใจหม่อ
 บ่แม่นเรื่องของผัวกับเมียดอก
 เว้านำคนเฮามีกิเลสมันหยาบ
 เว้าหม่อ ๆ บ่ไกลเข้าใจง่าย ๆ
 เคียดกันอยู่ในใจแต่บ่อกปาก
 เคียดกะบ่บอกไผ่ย่านเข้านั้นฮู้
 แต่บาดไปบาดมาหน้าเค้งฮ้างตั้ง
 คือต่างคนต่างเจอบ่จาบปาก
 เห็นผู้ซังย่างมาไล่หมาว่าเส
 เว้ากะเสียงโว ๆ ดัง ๆ แม่นตัว
 ว่าฮอดหมาบ่ดีชโมยมาบ่เท่า
 คำว่าบักจงทองฮื้อหาฮื้อเฮีย
 ว่าฮื้อหน้าปอลอบักหน้าพ้อว้อ
 ว่าไปสำมะปี่ว่าแต่คิดออก
 มีแนวได้เว้าไปให้สนใจเคียด
 ซังกันฮอดมื่อตายคนจำพวกนี้
 ถือว่าธรรมดาของมนุษย์สัตว์โลก
 กะคิดเบ้งแน่ตั๋ยากับลูกไก่
 ย่านนั้นเป็นผู้ขอมลูกไก่บ่ขาด
 สมพอกันลูกไก่กับย่า
 ย่าเอาลูกไก่มาวังให้เฮ็ดเวียก
 ว่าเลือกคักแล้วนอตกลงไปแต่ง
 ย่านนั้นคิดแล้วแหมว่าดีพอใช้
 พอแต่ลูกไก่มายู่นาปีเศษ
 ออกปากด่าลูกชายเมียมึงซี้คร้าน
 ว่าลูกไก่บ่ดีจ่มแลงจ่มเข้า
 คั้นเห็นหมาย่าผัดว่เส

มันบ่ตรงคือชื่อมันคดมันงอ
 บาดนี้ฟังเด้อพ้อบ่แม่นเว้าต๊ะ
 คือโบราณท่านว่านักปราชญ์เมธี
 เรื่องตึงจั่วกระทบคราดคนบ่เข้าใจ
 คือมีคนสงสัยฝ่ายกินแห่งแคลงใจ
 บ่อกปากหมกอยู่ในใจ
 เก็บหมกอยู่ในอกในใจ
 เฮ็ดหน้าบั้งบ่เบ้งกันเลย
 แต่บ่ปากกั่มหน้ากั่มตา
 เอาไม้ซี้เก้เตะต๊ะบ่พอโต
 จักว่าไผ่บักซี้ซัวไปสำมะปี่
 ว่าฮื้อหาชายเต่าบักหาลักของ
 ว่าบักกินบ่เปื้อฮื้อกินบ่พอ
 คำโคตรพ้อเว้าเสียดเว้าสี
 คำว่าบักซี้ครอกฮื้อหาจัญไร
 สมกับความรังเกียจสองฝ่ายบ่หาย
 คนโบราณจั่งซี้เพิ่นเปรียบเป็นมา
 บ่แม่นอุปโลกมันแม่นฮื้อสิ
 แต่มาอยู่ใหม่ ๆ ตดอกกะหอม
 ย่าผัดย่าฉลาดลูกไก่หัวหม่อ
 คำโบราณเพิ่นว่าบ่ผิดพอว่า
 เพิ่นจั่งเลือกหาเหล่าหากอ
 เอาฮื้อแก้มแปงแสงปากมันแป ๆ
 กะเลยเตาะลูกไล่เอาสาเอาสา
 กะเลยมีเหตุย่าเว้าบ่อาย
 อยู่แต่บ้านเวียกกะบ่มี
 แต่บ่เว้าตรง ๆ ออกมา
 เว้าแล้วเด้อเอาตีนเตะหมา

ใช้วาจาสุย ๆ เสียด ๆ
 คือน้ำชุ่มอยู่ในน้ำใสอยู่นอก
 ย่ำผัดเว้าบเซาเกิดความประมาท
 บัญชีหยังเลยแนวมันเป็นไม้
 แม่นสินักหรือเบามีแต่คราดตลอด
 ลากคราดไปเถอะมึงแล้ตีบขาด
 บาดย่ำก่อนสิดายจั่งได้ออกปาก
 ย่ำเลยเว้าให้ฟังบั้งมึงดอก
 ตายไปแล้วฝังดินหรือเผาไฟ
 ก่อนสิดเว้าต้องอาຍอย่าเว้าไปโหด
 เห็นบ้องคัพพุทโธในธรรมยังบอก
 สอนให้คนเกรงกลัวบาปบุญคุณโทษ
 แม่นสียากสิจนอดทนเอาไว้
 อย่าสิดหน้าหงอนหน้าจ้ำ
 คั้นผู้ใหญ่ว่าลุงผู้สูงว่าป้า
 แม่นแท่วิทยาสามีให้เว้ากันม่วน ๆ

แต่ลูกไม้บ่เคียดเก็บอยู่ในใจ
 แนวโบราณท่านบอกจตไว้จำเอา
 คนโบราณว่าคราดนั้นอยู่เฉย ๆ
 มีแต่ใช้คราดอยู่บ่เซา
 บาดนี้มาเว้าฮอดจัวแกจัวตึง
 เผินตีจัวกระทบคราดเคียดไม้เหลือหลาย
 เห็นลูกไม้ลำบากคิดพ้อความหลัง
 ตายไปเป็นผีหลอกอย่าบ่มีศีล
 จำเอาเตือน้องพี่ผู้ได้กะตาย
 อย่าเอาแต่ความโกรธโมโหโหด
 สุชาดานั้นดอกด่ากับพ้อผัว
 คนด่าเฮาอย่าโกรธขันตือดทน
 อย่าสิดไปเว้าใส่ผู้อื่นสอพลอ
 อย่าไปเว้าด่า ๆ หรือเว้าสูง ๆ
 คนโบราณท่านว่ามันจั่งลี้ดี

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 91 – 92)

93. กลอนลำล่องอย่าเข็นครกขึ้นภูเขา

ฟังเอาก่อนอย่าปากอย่าไธ
 สุภาสิตคุณพ่อบอกเฮามา
 ยากลำครกเข็นขึ้นภูเขา
 ฟังเอาเด้อสิบอกพ่อบุญคุณ
 มันลำบากผิดธรรมดา
 คิดเบิ่งแทนพ่อแม่ท่านสอน
 บ่ลำบากสอนง่ายจำไว
 เอาแต่บ่อนนอก ๆ ตาเฮาได้เห็น

บ่ได้เว้าไปไกลเว้าบ่อนหม่อ ๆ
 เล้าไปตามตำราท่านเอามา
 ท่านเปรียบกับคนเฮาบ่ผิดไกลดอก
 คือคนเฮาสอนท้อได้กะยาก
 คั้นว่าตามภาษาบ้านเฮาอย่าแม่
 บอกให้สอนกะนอนผู้สอนบ่ยาก
 เฮาบ่ต้องเว้าไกลไปยาววาศอก
 กะคิดเบิ่งเป็นหยังครูสอนเด็กน้อย

ยากบ่แม่นของค้อยครูสอนหนังสือ
 คนเขามีแปลก ๆ ลูกแม่พ่อเดียว
 มีความสามารถเฮ็ดหยังกะตาย
 ลูกผู้หนึ่งผัดยั้งนอนปิ่นซี้คร้านเหลือหลาย
 จั่งซี้ละคนลั่นกับคนละแนว
 เลี้ยงแต่น้อยเท่าใหญ่ยากอยู่บ่เขา
 เป็นนักเลงหมอลใหญ่ไผบอกรบ่เขา
 สอนแล้วนั่งตาเหลือกม้าน ๆ บ่สน
 สอนบ่รู้บ่อ่านบ่เขียน
 เกิดเป็นคนซี้คร้านครูสอนบ่จำ
 แม่นสิบอกร้อยครั้งพันหน
 คนพวกนี้มีมากสอนยากอีหลี
 ภาซิดว่าเข็นครกไปยอครูเขา
 เอมมาเทียบให้เป็นปริศนา
 เป็นจั่งซี้คนเขามีหลาย
 บอกแล้วอยู่ลื้อ ๆ อั้งตั้งอั้งหลาย
 สมมุติว่าเฮาบอกรบ่ไป ๆ
 คืดเบ็ดกีนยาบ่าบอกรบ่หั่วชา
 คั่นไผเสพติดคูกหรือตาย
 บ่ว่าอยู่กรุงเทพบ้านนอกคอกนา
 เฮาปราบปราบล่ำบากมันเหลือวิสัย
 กะบ่มีย่านดอกแห่งฮ้ายเหลือหลาย
 พอปานว่าสอนไม้สอนหลักสอนตอ
 สอนไปแล้วอยู่ลื้อ ๆ บ่เอาคำสอน
 ได้ฟังคำเว้าพ่อยามเช้ายามแลง
 มันกะเอาอยู่ดอกจื่ออยู่บ่ตน
 แม่นพ่อแม่สิปากกะบ่หั่วชา
 บ่แม่นอื่นไกลดอกลูกมีสองคน

ยากกว่าเฮาไปถือเอาของบ่แบก
 ผู้หนึ่งนอเจตียวปัญญาฉลาด
 เงินทองมีหลายเป็นพันเป็นหมื่น
 สอดตาเงินพองายปลุกกะบ่ตื่น
 เกิดมาแล้วแตกแถวสอนกะบ่ได้
 ยากบ่เขาสอนเอาบ่ได้
 ผู้ได้บอกรบ่เขาหมอยากปากเปี้ยก
 อันนี้เว้าพันคนผู้สอนบ่ฮู้
 คนพวกนี้เกิดมามีเฮือนมีนาบ้าน
 แม่นให้เฮ็ดไปนำกะบ่เฮ็ดดอก
 มีครอบครัวกะจนอี๊ด ๆ ยาก ๆ
 สอนให้ติกะบ่ดีสมท่านได้ยก
 โบราณจั่งได้เอาภาซิดมาเปรียบ
 จั่งได้เล่าต่อมาจนสอดมือนี้
 สอนไปสอดมือตายเขากะบ่จื่อ
 มีไปเบ็ดหญิงชายบ่เลือกได้ดอก
 มันผัดแห่งไปไวลูกของแม่ป้า
 บอกว่าให้เขาสาอย่าบ่ยาเสพ
 มันกะแห่งมีหลายคนขายคนเสพ
 อยู่หน้าวัดนำวาโรงเรียนมีมาก
 เจ้าหน้าที่จับไปติดคูกมันออก
 คนพวกนี้บ่ตายสอนกะบ่ได้
 สอนทอได้กะบ่พอบ่จำบ่จื่อ
 แต่น้อย ๆ บอกนอนเฮาสอนแม่นบ่
 ว่าบักหล่าคำแพงเฮาสอนเฮาบอกร
 อันนี้เว้านำคนผู้มันสอนยาก
 มีอยู่ในตำราชาดกยกบอก
 เกิดมาบ่เคยจนเศรษฐีมีมั่ง

เงินกับทองนั้นอั่งใช้กะบ่ไหว
 ผู้เป็นน้องชอบแต่เกเร
 จนฮอดใหญ่สองอยู่น่ากัน
 มีแต่ให้บ่เคยไปหา
 ผลสุดท้ายลำบากสมบัติไม่เหลือ
 ผิดพอปานแกไม้ตั้งเอาทางปลาย
 ยากพอปานกลิ้งครกไปขึ้นภูเขา

พอพ่อแม่ตายไปลูกชายสุดท้อง
 ชอบเสเพลบอกกะบ่ได้
 เล่นแต่การพนันที่บอกบ่ได้
 มันเลยเข้าตำราเว้ายากสอนยาก
 ป้าฮอดลูกฮอดเมียเขาสอนบ่ได้
 ยากไปฮอดมือตายนิทานท่านยก

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 93 – 94)

94. กลอนลำลองตำข้าวสารกรอกหม้อ

คำโบราณท่านสอนท่านบอก
 สอนให้มีสติยั้งไว้
 ให้เฮาสถวิลบ่ฮึดบ่อยาก
 เกิดมาแล้วแข็งแรงคือเขาแม่นบ่
 เป็นหน้าสะออนสอนหลานสอนลูก
 แม่นกะแม่นพาโลบให้มั่งง่าย
 สอนให้เฮาได้ยืนขายหญิงนั้นตัว
 เกิดมาแล้วมันจนคนมีแต่เลือก
 เฮ็ดบาง ๆ แปะ ๆ แปะ ๆ มะะ ๆ
 มันบ่ฮู้จักหากินแล้วกะอยู่
 ยกตัวอย่างผัวเมียเอากันสร้างก่อ
 อยู่ร่วมกันสบายบ่ฮึดบ่อยาก
 เขามนุษย์เดินดินหากินลำบาก
 ชาติไปเปิดเงินทองเฮือนชานบ้านช่อง
 กะบ่ห่างบ่มีฮึด ๆ อยาก ๆ
 อันนี้เว้าทางธรรมคำสอนนักปราชญ์

บ่แม่นอื่นไกลดอกสอนเฮาให้ดี
 สอนให้ได้มีอยู่มีกิน
 ให้มีแนวใส่ปากท้องจิมมีแสง
 แม่นด้วนฮอดคุณพ่อโบราณท่านสอน
 จั่งแม่นท่านว่าถูกปานองค์พุทโธ
 ให้ฮู้จับฮู้จ่ายพออยู่พอกิน
 คือบ่ให้เฮาชั่วเกิดมาเป็นคน
 เกิดมาบ่เฮ็ดเวียกมั่งง่ายแปะ ๆ
 แม่นบ่แล้วคุณแม่เกิดก่อนเห็นมา
 มันบ่เฮ็ดคือหมูเผื่อเศษเผื่อเหลือ
 แม่นบ่แล้วคุณพ่อเมียถ่อผัวพาย
 หาคุ้มสบคุ้มปากพออยู่พอกิน
 หาบ่ถึกมันยากฮึดอยากปากหอม
 หาไปถึกปล่องบ่ได้บ่ดี
 เกิดมาแล้วลำบากเพิ่นว่ามีกรรม
 ท่านบ่ให้ประมาทฮึดมาโท

อันนี้ละคือโตให้คนหลงโลก
 เอ็ดอี่หยังกะเอ็ดให้ตี ๆ มีศีลประกอบ
 เพิ่นนั้นให้กะลำแนวได้บัก

คั่นบ่แม่นของเฮาอย่าเอาอย่าต้อง

อันนี้เว้าให้ฟังผู้ยังมีตออยู่
 คือพอเอากั้งเอาพอได้จั่งได้

ใจอย่าวอกอย่าวนตอแหลซี้ส่อ

คนเฮาดีด้วยใจโบราณท่านบอก

ผู้หนึ่งรวยเหลือหลายมีเงินเป็นล้าน
 บ่อดอยากอี่หยังกะเมียกะประกอบ
 ยามมือเข้ามือแลงหุงหาแกงป็น
 เว้านำลูกบ่ว่ากูหรือมีงีปอบ

แม่นสิย่างนำทางบ่กะวอกกะแวก
 แม่นว่าเอ็ดแนวกินแซบนิ้วซั่วอ้อม
 สอดยามเข้าตื่นมาหาเวียกปืมปืม
 เอ็ดเอออย่างแข็งแรงบ่ได้ย้าน

เกิดคนรวยทันที่มีกินมืออยู่
 เมียของเสียบ่คือนอนวันเอ็นอ่อน
 ตื่นขึ้นมาบ่หาการงานบ่เกี่ยว
 ฟังเสียงเว้าลน ๆ ตาเหลือกปากเปียก

บ่มีลาดสิปูยามแขกไปบ้าน
 หากินไปวัน ๆ เบ็ดแล้วหาใหม่
 อันนี้ละว่าเมียบ่ผู้เอ็ดเวียก
 ท่านจั่งเว้าให้ฟังสอนหลานสอนลูก

ปราชญ์ท่านเล่าให้ฟังภาสิตคิดออก
 บ่ได้หามาเติมเมื่อเหลือเมื่อขาด
 บอกเป็นอุทาหรณ์ว่าข้าวสารกรอกหม้อ

บ่แม่นอุปโลกมันแม่นอี่หลี

เอ็ดแต่ทางที่ชอบบ่ผิดศีลธรรม

คือบ่ให้เฮาลักหรือโลกของเขา

คือโบราณท่านว่าหักหน้าหลบหลัง

ให้ชื่อสัตย์ต่อหมู่พรรคพวกของเขา

แม่นบ่แล้วพอใหญ่ท่านให้ออดทน

อย่าไปคิดหม่อ ๆ คิดให้ไกล ๆ

คือนิทานนั้นดอกสองเลี้ยวสหาย

มีฮอดบ้านอึ้งตึงปานวัง

เอ็ดแต่ทางที่ชอบขยันขันแข็ง

บ่เคยเว้าเคยบ่นเว้าม่วนวอลง

มีแต่คำที่ชอบบักหล่าอีนาง

ประเพณีบ่แปลกเว้าดีมีศีล

ยากปานได้กะอ้อม ๆ ค่อยเว้าค่อยจา

บ่มีไผบังคับขยันขันแข็ง

เธอบ่เกียจคร้านนางเอ็ดอี่หลี

บาดนี้มาเว้าหมู่เป็นเลี้ยวกันหือ

กินแล้วนอนอยู่บ่อนเกียจคร้านนักหนา

นอกจากนอนแล้วเที่ยวหานั่งเฮือนคน

แนวคนบ่เอ็ดเวียกเฮือนกะบ่ดู

คอบว่านางซี้คร้านคนบ่ขยัน

เบ็ดจั่งหามาใส่บ่เศษบ่เหลือ

เอ็ดอี่หยังกะเลือกบ่จริงบ่จั่ง

คนโบราณเว้าถูกเกินคักปานยัง

หาแต่พอรอกหม้อบ่หามาเสริม

จั่งว่าซุมนักปราชญ์เขียนเป็นคำสอน

95. กลอนลาล่องเขียนด้วยมืออย่าเอาเท้าลบ

คนของเขาโบราณท่านว่า
 สอดพระเทศนาพาคนจำจื้อ
 สอดเป็นเจ้าเป็นนายปกครองบ่าวไพร่
 กะคิดเบ่งแห่งตี่ลั่นปี่มิดูก

ฟังเอาแต่ตายายผู้เฒ่าชั่วหล่อน
 แนวจิ้งจี่กะมีมาแต่พร้อมโลก
 บ่แม่นเว้าเฉย ๆ เป็นมาแต่เก่า
 ถือเป็นธรรมดาคนใจเป็นใหญ่

ถือว่าผิดตำราหาจริงบ่ได้
 ได้ผูกมัดสัญญาเข็ดนั้นเข็ดนี้
 แต่ว่าทำท่าผลอลืมไลไปดอก
 กะคิดเบ่งแห่งแหมมีเสียวกับเสียว

แต่บ่เขียนสัญญาบันทึกรักได้
 บ่เข็ดนำคำจากคำเว้าเขาดอก
 คำนี้จะกะคือมือเขียนชั้นตัว
 เอ็นว่าเขียนด้วยมือบลดด้วยฝ่าเท้า

มือคุณป้าคุณลุงลงเอาข้าวใส่ปาก
 เช่นว่าเสลิดือนายเขาของใช้
 ตีนสำหรับใช้ไปเดินเหยียบบะปะพื้น
 แต่บ่ท้อมือมือขีดเขียนชื่อบอก

คนโบราณท่านถือมือสูงตีนต่ำ
 ไผลือเอาตีนมาขาขาบหือแหมบ่
 เห็นพระเถรเจ้าหัวออกบิณฑบาต
 ให้ความสุขเขามีอายุวรรณะ

หือหรือว่าเคยเห็นไผเอาตีนเอาเท้า
 เห็นญาครุญาจั่วผู้เฒ่าผู้แก่
 สอดไปท่งไปนาข่มน้ำเข้าป่า
 กะบ่เห็นผู้ใดเอาตีนเอาเท้า

คำสอนของผู้เฒ่าแต่เก่าเดิมตา
 คือคนสู้มือนี่ชาติศีลสัตย์หลาย
 สอดผู้เป็นนายใหญ่หรือไผกะดี
 คำเว้าผิดผิดถูกเว้าถูกผิดหลาย
 ผู้หัวขวาจ๋อนผ่อนเกิดมาหลายปี
 บ่แม่นอุปโลกปากเว้าเลย ๆ
 จั่งได้พากันเล่าสืบทอดกันมา
 คนบ่เอาใจใส่คำมั่นสัญญา
 สมมุติว่าเขาเว้าเขาจา
 ตกลงกันจั่งจี่จั้งขึ้นเออ ๆ
 เลยเป็นคนกลับกลอกเอ็นว่าตอแหล
 คั่นสองคนไปเที่ยวสัญญาวาจา
 เสี่ยวผู้หนึ่งคิดใหม่บ่เอาสัญญา
 เลยเป็นคนกลับกลอกท่านว่านอหือ
 ถือว่าเป็นคนชั่วเท้าลบหนังสือ
 คนโบราณจั่งเว้ามือเป็นของสูง
 เข็ดดีหยังกะยากคั่นบ่แม่นถือ
 กะต้องมือจับใส่หรือถือเอาไป
 ให้อย่างอื่นยื่นเดินกะคือ
 มันต่างกันอยู่ดอกตีน ๆ มือ ๆ
 สอดยามเข้ายามค้ำหัวพระวันทา
 กะเอามือตัวพ้อให้เกล้าใส่หัว
 เขาใส่แล้วกะประกาศต่อกรณี
 สอดสุขะพะละหยาดน้ำลงไป
 เห็นบ่เจ้าตีนยอใส่หัว
 กะเอามือตัวแม่สาธุวันทา
 ลงเสื่อลงท่าไปใกล้ไปไกล
 มีแต่เว้าเอามือใส่หัว

ฮอดยามย่านยามกล้วนอสาธุ
 ท่านจั่งว่ามือดีได้ขาบได้ไหว
 พวกผู้หญิงผู้ชายมาจันมือนี้
 แต่ว่าต่างเวลาต่างกรรมวาระ
 ต่างกันไกลอีกไซ่ท่านเปรียบเทียบไว้
 เขาต้องไ้ปัญญาตัวให้รอบคอบ
 เอ็ดอียังกะให้ตามตำราท่านได้เขียนขีด
 เว้ง่าย ๆ กะคือเอ็ดให้ตีละหนึความชั่ว
 จั่งได้มีตำราภาษิตนั้นดอก
 ปราชญ์จั่งได้อธิบายบอกเขาเอาต่อ
 ชื่อนี้ละท่านได้เฮาฮักษาเอาไว้ให้ได้
 กินแล้วว่บได้กินว่บแล้วบ่ว่บ
 ยามอ๊กกันกะว่บกันดีดี จ๊ะจ๋า จาจ๋า
 กะคิดเบ้งเหน่ตีเฮาเอาปากว่บ
 ว่บแล้วคืออยากหัวคนเฮาขอพ้อ
 มันเลยเข้าตำรามือเขียนตัวเจ้า

ว่าสาธุยอมมือท่านที่
 แต่ว่าบ่ชื้อ้ายตีนดีมีหลาย
 เอ็นกันมาน้องที่กะตีนย่างมาหา
 คือท่านเทศน์ธรรมะแสดงธรรมโม
 ท่านเปรียบให้คนพิจารณา
 ทำอียังกะต้องให้ประกอบกาละเทศะ
 เอ็ดให้ถูกจาริตกับประเพณี
 มันเป็นจั่งชื้อจั่งได้สอนมา
 ปราชญ์ทั้งหลายจั่งบอกสอนคนทั้งหลาย
 สิว่าไกลหยั่งหนอคือศีลมูลา
 เป็นปัญหาบักใหญ่คั่นไผผิดศีล
 คือคนลืมน้ำเก่าว่บกันดี ๆ
 บาดซังกันผัดว่บบักบอบอียี่
 บาดซังกันเอาเท้ามาลบคือตัวะ
 ล้วนแต่คิดหม่อ ๆ บ่ถือสัจจา
 ลบด้วยเท้าคือคักปานหยั่ง

(นุ่ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 97 – 98)

96. กลอนลาล่องรำบ่ดีโทษปีโทษกลอง

เว้านำคนมีหลายประเภท
 มีสองอย่างคือดีกับชั่ว
 มีท้อได้กะบ่พอมาไ้มาอวด
 เป็นไปเบ็ดหญิงชายหนุ่ม ๆ แก่ ๆ
 ไผกะว่าโตดีบ่ว่าโตชั่ว
 แม่นสิทุกซหรือจนขาว ๆ ก่ำ ๆ
 คนบ่มีไผยอมไผมีแต่กิเลส
 คือเบ้งเอาเทาะนาขาหักตาบอด

มีไปทั่วทุกเขตทั่วปฐพี
 มันเป็นจั่งชื้อตัวคนเฮานั่นอ
 มักเว้าอวดว่าโตดีหลาย
 เฒ่าล้าแม่คุณปู่กะมี
 มันเป็นจั่งชื้อตัวขึ้นชื่อว่บคน
 ฮอดผู้สูงผู้ต่ำเตี้ยอ้วนหรือผอม
 เป็นไปทั่วประเทศชาวโลกโลกา
 กะยังเว้าจอด ๆ ว่าแต่โตดี

คืออยากห่างอยากมีคือกันแมนบ่
โอ้แล้วว่ไปนำทั้งแอ้งทั้งฮ่น
กะผัดมีแต่ติแคนเป่าบ่ม่วน
แมนลืออยู่สิบปีแนวเสียงบ่ม่วน

แมนเสียงปีเสียงซอฮอดพิณระนาด
สิไปล่ำบ่อนได้กะคืออย่างเก่า
เขียนเป็นบทเป็นกลอนสอนเฮาให้รู้
จั่งได้เป็นคติสอนเฮาขึ้นดอก

เฮาเห็นอยู่กับตาแนวบ่ฉลาด
ตั้งแต่โอ้ละนอกไหลหัวไหล่วง
ผัดว่ากลองบ่เข้ากับเพลงตีไซ้บ่ได้
มันเลยเข้าทำนองโตเฮ็ดบ่แมน

โตบ่ฮ้างบ่มีผัดโทษพ่อโทษแม่
มีแต่ซังกับซังโทษว่บ่ได้
โตบ่ชาวตีตายด่าบ่ปึง
ติไปฮอดตำราว่าสอบบ่ได้

ว่ไปล่ำมะปี่จีปัดจีปี่
แท้โตเขียนบ่สูงความรู้บ่มาก
ว่ผู้อื่นแล้วไวโตผัดบ่ว่า
มันเลยเข้าตำราอีกาอยากไก้

กูตระกูนกยูงหอนภูเห็นบ่
อีกาดำจั่งเอาของเขามาใส่
บ่ผิดอกเค้อป่าลูงคนเฮาเปรียบไว้
อยากให้เหลือมคือคำมันอยู่ยาบ ๆ
อย่าไปโทษผู้ใดว่าดีหรือชั่ว
มีตั้งแต่ถ้าติผู้หนึ่งผู้นี้
คือเฮ็ดการเฮ็ดงานบ้านเฮาว่าเวียก
เฮ็ดกะบ่ได้อันใดแนวเฮ็ดผัดแบบ

สิว่าไกลหยั่งหน่อคือกับหมดล่ำ
คั้นว่่าอีกกะแมนเสียงผัดบ่ดี
เป่าบ่ม่วนหมอบแคนบ่ดี
อันนี้ละคือส่วนให้คนเฮานอ
กะบ่ม่วนเด็ดขาดโตเสียงบ่โต
ในภาษิตจั่งเล่าจารึกอักษร
ท่านได้สอนทุกหมู่ผู้ดีบ่ผู้ดี
คนโบราณจั่งบอกท่านอุปมา
รำบ่ดีติตั้งแต่ระนาดพิณพาทย์ซุงซอ
จั่งพอปานเอาบ่วงตักน้ำเงงเงง
ผัดกันไปบักใหญ่โทษบ่โทษกลอง
โตบ่งามผัดติแวนกระจกเงาบ่ดี
โทษผู้เฒ่าผู้แก่บ่ปันมูลมัง
สานกระต่าบ่งามติไม่ปลั่งสั่นปลั่งยาว
ติไปเบ็ดฮอดแซงฮอดแซนฮอดซา
สอบบ่ได้ตำราบ่ดี
ตีฮอดน้องฮอดพี่ฮอดบ่กับลูง
เกิดมาฮึดมาอยากทุกขียากติไผ
หาแต่แนวมาด่าบักห้าอีหา
กลืนโตเหมันไผ ๆ อยากได้ของสูง
สิเฮ็ดจั่งได้หน่อกุสเกินเขา
ถึกชุมเดียวขับไล่หนีออกจากฝูง
คืออีกาถึกไล่โทษว่าโตดำ
ปราชญ์ท่านสอนให้ทราบอย่าไปโทษไผ
มันเป็นจั่งซี้ตัวแนวโตบ่ดี
ท่านนักปราชญ์จั่งซี้กับคนโบราณ
เฮ็ดจนว่าตาเหลือกเหงื่ออ้อยอืดไหล
มีแต่แจบกับแจบบ่พื้นบ่ฟู

อุปมาคืออุปนิทานบอกไว้
 นับเบิ่งได้สิบชาอย่างกะบ่เที่ยง
 ลูกปู้นีกอยากหัวเอนไปไโสแม่
 แม่มีตั้งสิบชาอย่างกะบ่เที่ยง
 ให้ช้อยอย่างกะนาเห็นบ่เห็นบ่
 แม่ปู้เลยตอบไปคือกันกับแม่

แนวรูปลูกปู้เกิดใหม่เห็นแม่ปู้มา
 เซทางซ้ายแล้วเหียงเฮียงไปทางขวา
 ยกขาขึ้นแก้แค้นว่าแม่จ๊ะแม่จ๊ะ
 มีแต่เหียงกับเหียงเซไปเซมา
 สิเฮียงใสหือหนอเห็นใหม่ ๆ

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 99 – 100)

97. กลอนลาล่องปมีซี่ฝอยหมาไม่ซี่ใส่

คันเฝ้าแล้วกะคือโบราณท่านบอก
 สอนให้คนเข้าใจเตือนจิตผู้ตื่น
 บ่ต้องเฝ้าอื่นไกลเอาบ่อนใกล้ ๆ
 เป็นของธรรมดาหมามันชอบบี่

อยู่กันเป็นแถว ๆ คือกันตลอด
 หมาบ่ได้รอคอยเหยี่ยวหลังวงหน้า
 กะจั่งแม่นหมาไวเงิงหางแก้แค้น
 บ่เลือกว่าหมาสาวหมาแก่หมาอ่อน

เล่นเข้าไปพันที่หูชั้นชอกกลอก
 คันซี่ใส่แล้วหนีแล่นไปไหว ๆ
 ซี่สุดแล้วกะวอยเหยี่ยววอกเหยี่ยวววก
 ซี่ต่างหมาคือแมวเฮาเลี้ยงตามบ้าน

เอ็ดกันสี่เงง ๆ หางเงิงแก้แค้น
 ซี่สุดแล้วบ่พอคราวมันดมหากลิ่น
 เขี่ยเอาดินเข้ามดดมไว้มิดชิด
 สรุปแล้วแมวดีกว่าหมาแม่นบ่

แมวมีคุณอนันต์หมามือเนก
 หมามันเห่าวอ ๆ วง ๆ ว่าง ๆ
 เहांขโมยจนหลงเดินข่มคันฮั่ว
 ชั่วกะเทียบใส่กับหมาโบราณท่านบอก

บ่แม่นเอามาหลอกเฝ้าตัวแนวได้
 สอนให้คนผู้เฝ้าตัวตอกันไป
 แม่นบ่แล้วพอใหญ่เกิดก่อนเห็นมา
 หมาบ่แปลกเอาหนีหมาเจ๊กหมาแกว
 คันซี่ไปฮอดบ่อนมีซี่ฝอย

บ่ได้ว่าสือายผู้ได้
 บ่เลือกผู้เลือกแม่อื่นแดงอีขาว
 ว่าแต่ไปฮอดบ่อนซี่ฝอยมันมี
 บ่ได้บอกซี่ใส่ทันที

จักหมาน้อยหมาใหญ่ว่าแต่มีซี่ฝอย
 แต่สัตว์หนึ่งซี่แปลกต่างหลายแนว
 แมวมันบี่คร้านซี่บ่อนแปน ๆ
 แมวโตผู้โตแม่อื่นต่างอีขาว
 มันดมแล้วกันปิ่นออกหนีไววา
 ดมเบิ่งกลิ่นจนมิดมันจั่งอย่างหนี
 คุณกับโทษเคื้อพ้อมีอยู่คนอัน
 แต่ว่าหมายกให้เฟิ่นเป็นเอกเคื้อสาเทาะนอ
 เสียงมันเห่าก้องสงว ๆ
 มันเป็นจั่งซี่ตั่วบุญคุณของหมา
 ลูกนอกคอกบอกบ่หัวชา

ผิดว่าฮ้ายกว่าหมาชาวโตพอดำ
เพราะว่าแนวของหมาดีหลายชั่ววัย
ฟังเสียงเห่ามันหอนเห็นคนแปลกหน้า
บาดนี้อธิบายคุณแมวมีป

ค้นว่าหลายกะหลายว่าน้อยกะน้อย
หนูมากัดบ่อนนอนกัดเสื้อกัดผ้า
ค้นว่าแมวปดี่มันกะบ่ถูก
จึงคิดเห็นคุณแมวดอกนอนมันตัว

มันฮ้องเลาะในเฮือนเหมียว ๆ
ผิดตำมันนั้นมาบ่มีประโยชน์
แมวปดี่ใช้การใช้งานบ่ได้
ว่ามันบ่มีคุณเฮามองบ่ฮอด

ให้รอก่อนประเดี๋ยวเด้อสิได้บอก
คนโบราณเห็นได้ตำผ้าชายไหมงามแม่นบ่
ฝึกหลอกหยั่งกะมีแต่หนูนากินนั้นดอก
กะลองเบิ่งแหงตีมีคุณอยู่มาก

เพื่อนั้นอุปมาชี้อยกกองไว้
คือคนเฮาเกิดมามีผิดมีถูก
ให้จำไว้ทุกคนระวังปากเจ้า
ให้เบิ่งคนไปมาระวังหาเหตุ

เบิ่งคนไกลคนไกลไผ่หือต้องรู้
สิเป็นพิษเป็นภัยให้เฮาสั่งเกต
ปราชญ์เห็นจึงให้เฮาจำเอาไว้ให้ได้
เกินมันคักเฮาสาโบราณท่านบอก

คัมพอว่าเฮาบ่หัวชา
แนวดีหลายบ่ค้อยเฝ้าบ้านเฝ้าของ
คนโบราณท่านว่าเลี้ยงหมาคุณหลาย
คุณกะมีดอกพ้ออี่เหมียวกะตาย
แมวกะตีบ่ค้อยจับหนูกัดหมอน
คนโบราณจึงว่าคุณแมวกะมี
เพิ่นจึงเปรียบใส่ลูกจ๋องขาเพื่อแฉ
อย่าลืว่ามันชั่วมันวุ่นมันเวียน
ผิดว่ามันมาเที่ยวช้องแข่งช้องชา
ว่าแมวมีโทษเกินว่ารำคาญ
มีแต่ไล่กับไล่ไล่ตีเฮาสุน
เฮามองบ่ตลอดคุณของแมวเหมียว
คนโบราณเพิ่นเลี้ยงหมอนฝึกหลอกมีหลาย
บ่มีแมวคุณพ้อให้ลองเบิ่งดู
มันบ่กินแต่ฝึกหลอกหมอนกะคาบหนี
บาดนี้ฟังเสียงปากเป็นปริศนา
หมามาเห็นชีไล่เป็นธรรมดา
จึงได้สั่งสอนลูกฮอดหลานเหลนโหลน
หนึ่งให้ระวังคำเว้าคำพูดคำจา
สอนให้ลูกหลานสังเกตผิดแม่นแนวได้
ให้เลือกคบเป็นหมู่คนดีหรือได้
บาดห้าเฮามีเหตุแนวผิดศีลธรรม
บ่มีฝอยหมาบ่มาชีไล่ได้อุปมา

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 103 – 104)

98. กลอนล่องชีวิตกองสังขาร

หันมูมาทางนี้ฟังดี ๆ เด็ดแม่ใหญ่
ฟังคัก ๆ จังฟาวตัดสินก่อนสิคือบอ
เป็นคติเตือนให้ไม่วังวังมีดอยู่
อนิจจาเห็นว่าไว้ในเทศนาธรรม

อย่าหลงไหลในแนวนั้นมันบ่คงมันอยู่
เขาถือนบ่แม่นเลยอุเบกขาวางเฉย
บุญกับบาปท่อนั้นลึนสำส่อนอันสงส์
แนวเขาให้แพร่หลาย ๆ ผืนชาติ ๆ

อย่าหวังเลยสิเขาได้แนวได้บ่มีดอก
ยังบ่ทันเหม็ดท่อนั้นเขาหน่ายยามเขาตาย
บ่คิดเห็นเขาเลี้ยงกินนมอุ้มดอกแม่
มีแต่เขาบอกให้ไว ๆ แหน่เขาหาหนี

ค้นว่านาเขาตัวนอนวางไว้ชุดตอปักจกกัน
แม่นมีหยังเขาเอาไปมีแนบ
ของดี ๆ เขาเอาไว้คนมีหลานหลายกับลูก
ไม้สีแผ่นยัดใส่ไว้ตีมิดปิดตี

เขาเอาให้ฟังแต่สิได้บอก
เงินเขาบ่ให้หลายซ้ำสองเหรียญบาทในมือ
ปากของเขาเขากินข้าวคันตายไปเขาเว้าใหม่
บาดเผาเขามาพ้อยามไฟดับเก็บกระดูก

เห็นเงินหลายกำเขาพร้อมมึงสูงูเว้าใส่
ช่อยบ่ได้ควดเขี่ยหาเงินเหรียญ
บ่ฮักเขาเลยบ่ได้นำเขาจักบาท
ฮอดดูเขาบ่ได้เอาไปใส่ขวดโหลเบ็ด

บาดนี้ทำบุญให้หาเขากระเทิงยาก
ถวายสงฆ์ทำบุญสร้างหาเขาจะคิดแน
ฮอดปลาแดกเขายังแพงอีกซ้ำหื้อน้องตัวนอน
ชั่วหรือดีเขาเอ็ดเขาจั่งได้จำไว้ใส่ใจ

ไผผู้ฟังจั่งสิอยู่เด้อบ้าน้ำบ่าวอาว
หรือมันผิดสถานอบอนลำวันนี้
เด้อแม่เด้อผู้เกิดก่อนหากสิฮู้เห็นแล้วผ่านมา
เป็นคำสอนบ่อนเฮาจำได้

หมู่ทรัพย์สินว่าของเฮาหวงหวาง ๆ
ไว้ของไผนอให้คิดฮ่ำเอาไปนำบ่ได้ไผนอได้แน
บ่มีไผใส่กะโหลงเขาให้

สาตกะสาดก้อม ๆ เสียมเหยียนแม่เอ๋ย
ฮอดบอกเฮาอย่าสิมาแม่เอ๋ยไปพุ้นสุวรรค์
บ่อยากจับ บ่อยากบายว่าเหม็นเฮาซ้ำ
ลองเบ็งแนห์เอาก็จักมีมือเขานั้นว่าจั่งได้
เฮือนกะเฮือนเฮาเอ็ดก่อแบ่งแสงสร้าง

ชุดสระชุดโพนเฮาเอ็ดไว้ให้เขานั้นบ่ว่าดี
หื้อคุณพ่อครุฑะครุฑ้าง ๆ ทั้งด้วยบ่วงจ้อง
เขายาดกันตัวเจ้าเฮานั้นอยู่จั่งได้
มีฮ้อยยังอยู่ในกะโหลงนั้น

บ่มีดอกของมีค่าสิบอกให้เอาไว้ใส่หน้า
ปากกะคือสองสามเหรียญปากผีเขาเว้า
เงินปากผีตัวเจ้าเขาเว้าใส่เฮา
ลูกกับหลานเอาไม้เขี่ยขี้เตี้ยดขี้มือนั้นบ่บาย

ไผได้แนห์ได้แนห์บ่ได้ไผนอฮื้อพ้อ
ไปฮอดเฮือนผัดจ่มมำ ๆ เว้า
คิดเบ็งตีตีบ่เจ้าเขานั้นว่าจั่งได้
เอาผิงดินบ่หัวชาซ้ำ

โลกันอยู่แต่เข้าจนค่ายค้ำลง
มูลพ้อแม่เอ็ดไว้เขาได้จั่งแม่นหลาย
อย่าได้รอกเด้อป้าเฮามาหาเอาดีกว่า
ไผเอ็ดเขาดอกจั่งได้บุญกับบาปเด้ออา

คือกันกับทำนาหว่านลงบนพื้นที่
บุญเฮ็ดยากกะดื้อนอเจ้าผู้ก่อนบุญ
เมืองสวรรค์กับนรกห่างหลายคนก้า
คือสะพานก่อไว้เฮาได้ไต่ไป

ไผ่มีกรรมมีเวรกะหากเห็นเด้อป้า
คนโบราณบอกไว้เห็นแต่ก่อนตาย
เห็นทันตาตัวป้าระวังไว้อย่าลืทำ
โตผัดตายไปสาก่อนเขาเห็นบ้อ

เด้อพ่อใหญ่แม่ใหญ่เกิดก่อนข่อย
บาตนี้ขอจบเด้อสิงเด้อ
ขอหนังสือกะบ่ได้เขาให้กะจั่งเภา
ขอจบลงกองสังขารแต่พอเพียงนี้
เอาละนอ ท่อนี้ทีหน้าแม่นจั่งฟัง

ไผ่บ่มีเก็บได้เก็บเอาไปดอกเด้อพ่อ
บาบเป็นทุนบุญกำไรว่าไว้ของคู่เฮียงกัน
ไผ่ผู้ทำบุญสร้างคือถางทางดอกท่านว่า
ท่านเทศน์ไว้จั่งแม่นคักปานตาเห็น
อย่าไปว่าทางหน้าชาติสิมาบ่แม่นดอก
คนได้ทำแต่กรรมชั่วบ่ทำบุญมีแต่บาป
คำโบราณว่าไว้อย่าให้เพิ่นตายไว
บ่พอครวญจิดเขาเขาเป็นข้ากรรมนอมาได้
เห็นแต่ทุกวันเกิดท่อนั้นบุญบาปผู้จักเบ็ด
อย่าลืผลลทำบุญไว้สังขารมันบ่แน่นอน
แนวเฮาเว้าบ่ได้นอนอยู่ในโรงศพ
สวัสดิ์เด้อท่านหลานสืลาลงก่อน

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 170 – 171)

99. กลอนลาล่องชวนคนเข้าวัด

พวกเฮาทั้งหลายชาวพุทธ
ให้นึกอยู่ประจำอย่าพากันขาด
ฮอดสังฆังแนวเฮาเคารพ
ให้เฮาฮักเฮาแพงในใจอย่าขาด
ต้องพากันเข้าไปในอารามวัด
บุญอยู่ใสบาปอยู่ใสมันไกลมันใกล้
บาปสิเฮากับไผ่บุญสิเฮากับไผ่บ่มีผู้ให้
บุญบ่ผู้เค็มคือเกลือหวานคือน้ำอ้อย
กะถึกอยู่คุณยายแต่ยังบ่คัก
ทานข้าวปลาอาหารผ้าแพรเบี่ยงบาท
ขึ้นชื่อว่าทานทานมีอยู่หลายอย่าง
ทานได้ฮอดสมของปัญญาหัวคิด

อย่าสิพากันมุดกันหยุดการทำ
อย่าพากันประมาทพุทธรังกรรมมัง
แนวเฮาพากันนบยามเข้ายามแลง
อย่าให้พลาดอย่าป้าอย่าไล
ถือกันให้เคร่งครัดอย่าหวั่นอย่าไหว
แม่นบ่แล้วแม่ใหญ่อยู่ที่หัวใจ
บ่แม่นผลไม้หมากพริกหมากเขือ
บุญคั้นแฮ็ดน้อยได้หน้อยแฮ็ดหลายได้หลาย
บุญอยู่กับผู้มักทำบุญทำทาน
หรือสิทานเสื้อสาตด้วยโอโงจาน
ทานต่าง ๆ ทานเงินทานทอง
เ็นว่าทานสหมิตรวิทยาทาน

ว่าไปตามหลักการพระท่านได้เทศน์
 ทานท้อได้บัพพทานหลายเหลือเหตุ
 เพียงแต่ทานคือเขาคือหมู่คือพวก
 บุญกะได้บัพพหลายใจกะบัพพะขาด
 เขาจ้งทานลงไปเด้อเฮาน้องพี่
 คือสิทานอ้อหัลย้านเบ็ดย้านยาก
 ท่านจ้งให้สู้ทางทำบุญบอกชัด
 ให้พากันสะออนอย่าได้ลบหลู่

ให้เข้าวัดเข้าวาอย่าปะอย่าห่าง
 บุญคืออยู่ในใจของเฮาแม่นบ่
 เห็นบัพพะพระอินทร์กะยังได้ไว้
 เมียทั้งสี่พระอินทร์ผัวพาเฮ็ดไว้

เพราะนางใจบ่โลมัวแต่แยงแว่น
 มีแต่นอนวันบ่โลบละ
 แต่อึดความหลังครั้งเป็นมนุษย์
 หมู่เพิ่นชวนบ่ดิ่งทำบุญบ่ฮ่วม

ย้านแต่โตบ่งามย้านผัวบ่ฮัก
 บาดท่าตายบ่ได้ไปนำผัวนิทานท่านบอก
 พระอินทร์ท่านจ้งมองลงมาบอกใหม่
 นางจ้งสิได้ไปนำสวรรค์ชั้นฟ้า

เฮ็ดคือเมียพระอินทร์ทำบุญบ่ขาด
 ให้สู้จ่มมะโมยามแลงยามเช้า
 อย่ามีใจพาโลโลกเอาผู้อื่น
 ของเฮาเด้ออย่าได้ขาด

มีขนมปูปลาของหวานผลไม้
 บาดเวลาเฮาตายบุญนำกรรมส่ง
 กุศลจ้งสิหนุนนำเฮาบ่ขาด
 คือนิทานพระอินทร์ขาดกท่านว่า

เฮ็ดอ้อหยังกะมีเหตุมีผลถ้วน
 สิทานคือพระเวสโป้ได้ดอกเฮา
 ทานแต่พอลวก ๆ ใจบ่สโต
 ทานต้องให้สามารถบริสุทธิใจ
 ทานแบบใจตระหนี่แบบเผมาบ่ดี
 ย้านแต่โตลำบากครั้ง ๆ กลาง ๆ
 พากันเข้าไปวัดวันศีลวันพระ
 คั่นมีหมู่บ่อกหมู่บ่อกบ่าบ่อกอา
 ไผบ่ไปกะสง่าเฮอดศาไป
 บ่อยู่ไกลดอกพ่อรักษาจำศีล
 ชุมผู้เฒ่าเข้าวัดจำศีล
 แต่ผู้หนึ่งบ่ได้เมียน้อยลืมนไป
 จักสิแม่นบ่แม่นไผกะบ่เห็น
 เมียของนายมามะเพิ่นเล่าให้ฟัง
 มัวตั้งแต่บ่ทุดทานบ่แยงคิง
 นางบ่ร่วมเมียหนึ่งสองสาม
 เฮ็ดจ้งได้กะบ่คักหันซ้ายหันขวา
 ไปเป็นนภยางกรือกเลาะอยู่ตีนหนอง
 ให้นางเอาใจใส่รักษาศีลธรรม
 แม่นบ่แล้วแม่ป้าเขาวัดจำศีล
 ทั้งอย่าได้ประมาทอัปมาโท
 ยามกินข้าวเย็นพ่อแม่โต
 สอดยามตื่นมือเข้าให้เอา
 เตรียมเอาของใส่บาตรภิกษุเดินมา
 ให้เขาเตรียมไว้ใส่ผลาสีหลาย
 อย่าสิอวดสิองสิมบุญสิมคุณ
 อย่าสิลืมนใส่บาตรเข้าวัดจำศีล
 ชื่อว่านายมามะตั้งแต่อยู่เมืองคน

100.กลอนลำลองสังขารเกิด แก่ เจ็บ ตาย

ฟังเอาไวไผ ๆ ให้ตื่น
เกิดแก่เจ็บตายไปสู่กัณมุขยโลกเฮาหนอ
แต่บางคนยังเด็กน้อยทาระกานออ่อน ๆ
กะยังพากันมัวยมรณานี้จาก

คือมาค้าเดียวเดียวกลับบ้านเก่า
บ่ยังนอคนเฮานี้ชีวิตสั้นเอาหนึ่
เด้อพ่อลุงแม่ป้า น้ำป่าวาวอา
คือหนทางเที่ยวค้าทางไปนานอะแม่น

ผู้ไปรกรันนั้นแน่นอ้งมันหลาย
คนเฮาออกไปทางฟ้าเมืองสวรรค์มันห่าง
นรานั้นแปนเิดเติดเป็นถนน
ถนนเพียงงามแท้พอปานเทศคอนกรีต

เมืองพระอินทร์สวรรค์ฟ้าบ่ไปกันดอก
ไผบ่เคยทำบุญสร้างทำเด้ออย่าสิห่าง
คนเฮาเกิดมาแล้วบ่คงที่สังขารคน
เดินไปมาเจ็บขาพร้อมโอย ๆ กะผัดว่า

ความชรามาหาเฮายามเจ้าพันหลอ
ไปเลาะบ้านหลานว่ายายตา
เฮาสีเฮาหยังจ้างหื่อนอบให้แก่
ย่านกะย่านดัดบ่ขาดสังขาร

ไผสิมีเงินล้านหลายแสนโกฏี
แม่นสิมีช้างม้ารถที่หนีป่า
เอาอี่หยังมาจ้างหื่อนอให้มันหนุ่ม
กะยังอยู่บ่ได้ดอกพ่อนคน

ไปอยู่สูงเทียมฟ้ากะลงมาคือเก่า
ไปอยู่ฟ้าเทศนิโปรดพระมารดา
ชาหยังเฮาพอปานนี้ไปนำดินบ่มีดอก
แม่นบ่ป่าจันทรส่องเวหา

อย่าสิฝันธรรมดาบอกไว้ในข้อแห่งธรรม
คนบ่พอพันปีเก่งหลายกะพอร้อย
แม่มืดยังเด้อป้อนนอนช้อนอยู่หว่างขา
ตายพรากพ่อแม่อ้อยคอยถ้ำกะบ่มา
บ่ว่าช่อยและเจ้าตายเกลี้ยงกะบ่หลอ
ตายเป็นผีกะผัดเว้าบ่ทันเฒ่าแก่ชรา
คนเกิดมาบ่ยังคาค้าง
แต่นสรวรคั่นรกันนั้นคอยถ้ำต่างกัน
ไผตายไปพระมาลัยเห็นพ้อ
ทางสวรรค์สักแท้ ๆ ดันหน้าป่าหนา
คนเที่ยวไปสู่วันสาบตีเสมอเกลี้ยง
คนบาปหลายหมื่นล้านหนาแน่นกว่าแผ่นดิน
มันยาก มันลำบากแท้ ๆ ทำดีนั้นบ่งายเลย
สังขารเฮาบ่เที่ยงมันวันมื่อให้จ้อจำ
บ่ทันตนแก่ลงบ่คงไว้
มันบ่คือหนุ่มน้อยเสมอหน้าตัวอา
แหวหล่อนคางกะบ้ำหนั่งเนื้อหย่อนยาน
ความชราเขาเห็นสูวันเขาเว้า
หือคุณแมได้บ่บ่หื่อนอหือพ่อน
คนเกิดมาคือกันบ่เกินกันได้
ขอโทษซื้อบ่ได้ความเฒ่าแก่ชรา
ความชรากะยังนำหนึ่ป่าช้าง
เอาผ้าตุ้มห่อไว้เอาเข้าใส่ไห
หรือสิบินบนเหาะเส้นปานแหลวฮ้าง
เห็นบ่องค์พระพุทเจ้าเห็นน้อพ่อน
กะยังกลับลงมาบ่ป่าชราเฒ่า
ตั้งแต่งูลอกคราบไดยังเฒ่าแก่ชรา
กะยังมีเวลามีดแสงสุญเษรา

ซาหยังเฮาธรรมดาสอนไว้กงกรรมนำได้
 เห็นบ่เจ้ายุ่งใหญ่ย่างลัก
 บ่ว่าหยังสังขารนี้ธรรมดาจะต้องเปลี่ยน
 วัวควายหมูม้าชราแก่คือกันเบ็ด
 พันของเฮาแต่ยังน้อยในบักขาม
 ถ่าแก่เริ่มเจ็บปวดนํ้ากัน
 บ่เคยยอมเฮายังน้อยบ่ถอยเลยแข็งข้อ
 มีอิหยังกะยังในเนื้อกายล้าอ่อน
 คำปากเว้ากะสั้นเบ็ดเสียง
 แนวนกินนั้นของดี ๆ แนวนขับ
 ค้นว่าผิวเมียนั้นนอนนํ้ากันบ่ได้เกี่ยว
 ค้นหมั่นไม่ว่าใกล้ฝั่งสิพังหนี
 บ่มีหยังคนนี้ตายเป็นผีมิดจีหลี่ – มิดจีหลี่

คือกันกับหมูไม้ในด้าวด่านเขา
 กะยังหักลงมาหง่าทลายตายเมี้ยน
 กะคือเดือนอยู่ฟ้ากะยังได้ว่ามา
 บ่มีหยังยืนยงอยู่คงยืนมั่น
 หย่าพรวด ๆ บ่เจ็บปวดดี ๆ ดีได้ดั้งเดิม
 พันกะเจ็บพอพันสอดแซนซาพร้อม
 บาดเป็นพ้อบาดเป็นแม่แก่แล้วฮู้ฮู้บ่ดี
 สอดยามนอนยามกินกะบ่ได้มือไม้กะบ่ดี
 เสียงเคยทองกะมิดหายไปเกลี้ยง
 หยังกะแลบสอดลั่นกินได้กะบ่นัว
 พอปานเสี้ยวเหี่ยวไปเบ็ดบ่ค้างยังแท้แต่อย่างได้
 เบ็ดแวนวดีตัวนอสังขารนี้

(นุ้ม เย็นใจ, ม.ป.ป. หน้า 178 – 179)

ภาคผนวก ข
รูปภาพ

ภาคผนวก ข
รูปภาพ

ภาพ 1 สัมภาษณ์หมอลำจิววรรณ ดำเนิน ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อ.เมือง จ. ร้อยเอ็ด

ภาพ 2 สัมภาษณ์หมอลำจิววรรณ ดำเนิน ที่วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด อ.เมือง จ. ร้อยเอ็ด